

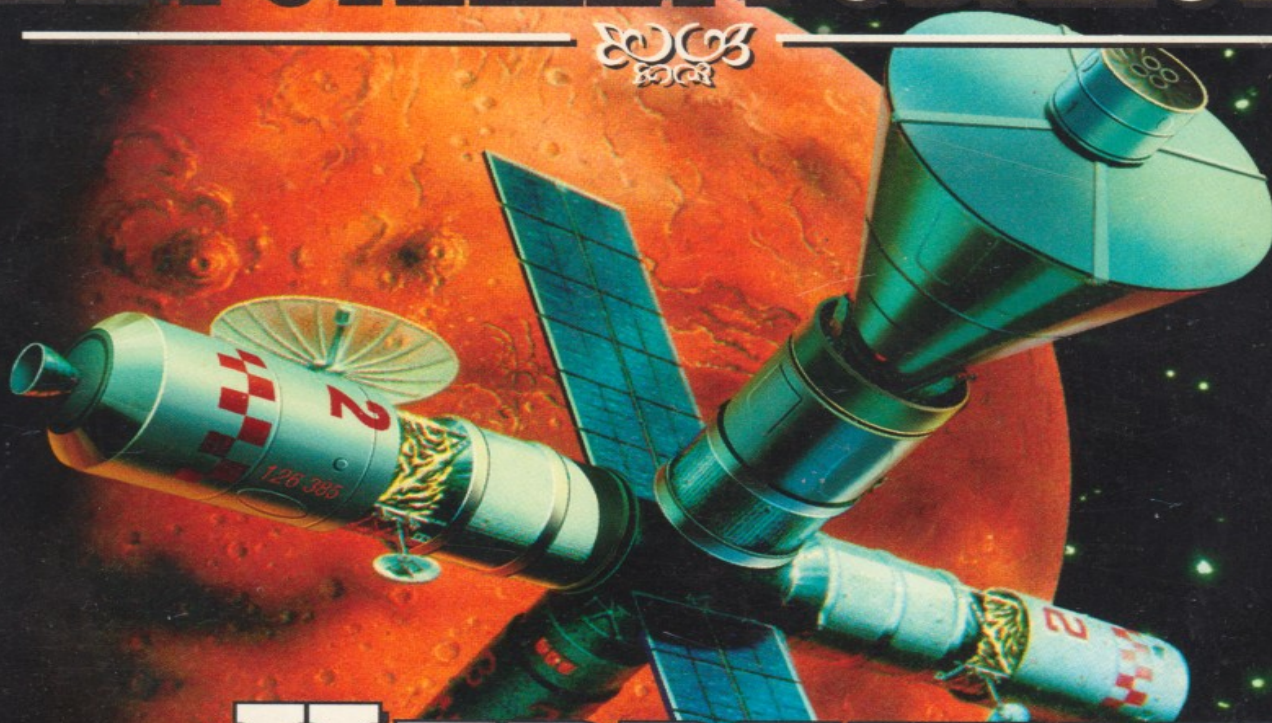
ИЗБРАНА
СВЕТОВНА
ФАНТАСТИКА

Най-силният роман
за колонизацията на Марс!
Артур Кларк

ФАНТАСТИКА

37

КИМ СТЕНАИ РОБИНСЪН

ЦЕРВЕНИЯТ
МАРС

БАРД

ИЗДАТЕЛСКА
КЪЩА

Авторът е носител на
НЕБЮЛА '93
за най-добър роман

КИМ СТЕНЛИ РОБИНСЪН ЧЕРВЕНИЯТ МАРС

Превод: Здравка Евтимова

chitanka.info

В продължение на милиарди години прашни бури върхлитат пустинния пейзаж на червената планета. Векове наред Марс предизвиква човечеството със суровата си природа. И сега, през 2026 година, група от сто души трябва да основе първата земна колония на Марс, за да отговори на предизвикателството.

На Луца

ЧАСТ ПЪРВА

ФЕСТИВАЛНА НОЩ

Марс беше пуст, преди да дойдем ние. С това не искам да кажа, че тук нищо не се бе случвало. Планетата беше нараснала, после се бе стопила, пластовете ѝ се бяха разместили и охладили, създавайки повърхност, нарязана от огромни геологични образувания: кратери, каньони, вулкани. Но всичко това се бе случило с минералите, лишени от съзнание и никой не го беше наблюдавал. Нямаше никакви свидетели освен нас, а ние гледахме от съседната планета и то само в последните моменти от тази дълга история. Ние сме съзнанието, което Марс някога е притежавал.

Сега всеки познава историята на Марс, тя е запечатана в човешкия ум: как за всичките поколения от предисторията на човечеството планетата е била едно от основните светила в небето, заради нейната червенина, променливата ѝ интензивност и заради начина, по който се проявява по време на своето странстване сред звездите, като понякога дори поема в обратна посока.

По-късно първите телескопи са позволили да я погледнем по-отблизо и ние сме видели малкия оранжев диск с неговите бели полюси и тъмни петна, които са се разширявали и свивали с отминаването на сезоните. Независимо от подобренията и техническото усъвършенстване на телескопа, човечеството не е узнало повече от това; ала най-добрите достигнали до Земята образи са дали на Лоуел достатъчно натрупване на неясни очертания, за да го вдъхновят да създаде разказа, който всички ние знаем — за един умиращ свят и храбър народ, който отчаяно строи канали, за да задържи окончателното, смъртоносно владичество на пустинята.

Това беше велика история. Но по-късно „Маринър“ и „Вайкинг“ изпратиха на Земята снимки и всичко се промени. Познанията ни за Марс се разшириха неимоверно много, ние знаехме буквално милиони пъти повече за тази планета, отколкото по-рано. И пред очите ни се разкри свят, за който въобще нищо не подозирахме.

Но по всичко личеше, че на този свят няма живот. Хората търсеха следи от живи същества на Марс в миналото и в наши дни — всичко от микроби до обречените строители на каналите или дори космически пришълци. И започнаха да се носят разни истории за микроизкопаеми, съсипани от нашата биосфера, сказания за руини, намерени сред пясъчните бури, а след това загубени завинаги, за вечно изплъзващите се малки червени човечета, винаги съзирани с крайчеца на окото. Хората разказват тези истории, сякаш се опитват да дарят Марс с живот или да го съживят. Марс никога не е преставал да бъде за нас онова, което е бил в самото начало — велик знак, велик символ, велика сила.

И ние дойдохме тук. Планетата представляваше сила; сега тя се превърна в място.

„И така, ние дойдохме тук. Но това, което те не разбираха, беше, че по времето, когато щяхме да стигнем до Марс, ние щяхме да бъдем толкова променени от пътешествието, че нищо от онова, което ни бе казано да извършим, вече нямаше никакво значение. Не приличаше на преход с подводница или заселването на Дивия Запад — беше изцяло ново изживяване и докато полетът на космическия кораб «Арес» продължаваше, Земята накрая стана толкова далечна, че не представляваше нищо друго, освен синя звезда сред останалите, гласовете от нея долитаха с такова закъснение, сякаш идеха от миналото столетие. Сега бяхме напълно сами; и така станахме фундаментално различни същества.“

Всичко е лъжа, помисли гневно Франк Чалмърс. Той седеше заедно с цял ред знаменитости и наблюдаваше как неговият стар приятел Джон Буун произнася своята обичайна Бууновска вдъхновяваща реч. Тя изморяваше Чалмърс. Истината бе, че пътешествието до Марс представляваше функционален еквивалент на едно продължително пътуване с влак. Не само че не бяха станали фундаментално различни същества, напротив — приличаха на себе си повече от всякога, лишени от своите навици, докато от тях остана единствено голият, неподправен материал на човешката им същност. Ала Джон стоеше, размахваше показалец пред тълпата и изричаше следните думи:

— Ние дойдохме, за да направим нещо ново и когато пристигнахме, съществувалите между нас земни разлики отпаднаха, защото се оказаха невалидни в този нов свят!

Да, той наистина искаше да каже точно това. Неговите видения за Марс бяха като леща, която изопачаваше всичко видяно от него, някакъв вид религия.

Чалмърс престана да слуша и погледът му се зарея над новия град. Щяха да го нарекат Никозия. Той щеше да е първия град с подобаващ на това наименование размер, който щеше да бъде построен върху марсианската повърхност; всички сгради бяха поставени в огромна прозрачна палатка, поддържана от едва видима рамка, издигната на възвишението Тарсис, западно от Ноктис Лабиринтус.

Смях сред публиката отново привлече вниманието на Франк към неговия стар приятел. Джон Буун имаше леко дрезгав глас и приятен акцент от Средния Запад. Той ставаше поред (и някак дори едновременно) отпуснат, напрегнат, откровен, подиграващ сам себе си, скромнен, уверен, сериозен и смешен. С две думи — идеалният оратор. А публиката беше очарована; това беше Първият човек, стъпил на Марс. Ако съдеше по лицата им, със същия унес биха гледали как Исус нахранва хората на знаменитата вечеря с хляба и рибите. В действителност Джон в известен смисъл заслужаваше тяхното обожание, защото бе извършил подобно чудо в друг аспект — бе превърнал пътуването им, поддържано с консервирана храна, в изумително пътешествие на духа.

— На Марс ще започнем да се грижим един за друг повече от когато и да било по-рано — каза Джон, което всъщност означава, помисли си Чалмърс, бъдеща тревога прилика с онзи начин на поведение, наблюдаван в експерименти с пренаселено с плъхове пространство. — Марс е възвишено, екзотично и опасно място — продължи Джон, като имаше предвид замръзнала топка от окислени скали, върху които те трябваше да стоят незащитени, получавайки облъчване петнадесет рема годишно. — И с нашата работа ние извайваме нов социален ред, следващата стъпка в човешката история. — Тоест, последният вариант в динамиката на господството на приматите.

Джон завърши речта си с отривист жест и естествено последва силен рев от аплодисменти. Тогава на подиума се изкачи Мая Тойтовна, за да представи Чалмърс. Франк ѝ хвърли предупредителен поглед, в знак, че не е в настроение да понесе някоя от нейните шеги; тя забеляза това и каза:

— Следващият оратор беше горивото в нашия малък космически кораб — тези думи предизвикаха смях. — Най-вече неговите проникателност и енергия ни доведоха до Марс, така че запазете си оплакванията за моя стар приятел Франк Чалмърс.

На подиума той осъзна, че е изненадан от големината на града. Хората се бяха събрали в неговата най-висока точка — парк, разположен върху западното възвишение. Седем пътеки пресичаха парка, за да се превърнат в широки, обградени от двете страни с трева и дървета булеварди. Между булевардите се издигаха ниски, трапецовидни постройките, като фасадата на всяка от тях беше изградена от полиран камък в различен цвят. Четири или пет километра надолу по склона крайт на града беше маркиран с три изящни небостъргача, зад които бе разположена оранжерията на фермата. Небостъргачите бяха част от рамката на палатката, която представляваше мрежа с цвета на небето. Самата ѝ тъкан беше невидима, затова като цяло изглеждаше, че стоят съвсем на открито. Това беше прекрасно. Никозия щеше да стане популярен град.

Чалмърс това и каза на публиката, която се съгласи с него с ентузиазъм. Очевидно държеше тълпата — капризните душици на тия хора — почти толкова здраво, колкото Джон. Чалмърс беше едър и мургав, той знаеше, че е в пълен контраст със светлия, красив Джон; ала също така знаеше, че притежава свой собствен груб чар и когато се разпалеше, можеше да разчита на него.

Тогава между облаците се промъкна лъч слънчева светлина, докосна обърнатите нагоре лица на тълпата и той почувства странно стягане в стомаха. Толкова много хора бяха събрани тук, толкова много непознати. Пет хиляди човека в единствения марсиански град. След всичките години в Андърхил едва ли можеше да възприеме това.

Опита се да каже на публиката за част от чувствата, които го вълнуваха.

— Като гледам наоколо... — поде Чалмърс, — необичайността на нашето присъствие тук... е толкова подчертана.

Губеше контрол върху тълпата. Как да се изрази? Как да им каже, че единствено те бяха живи в този каменен свят. Че дори живите същества да не бяха нищо повече от носители на безпощадни гени, това все пак по някакъв странен начин бе по-хубаво от нищожността на мъртвите минерали наоколо?

Но естествено, не можеше да го каже, със сигурност не и под формата на реч. Ето защо той се стегна.

— В марсианската пустош присъствието на хората е, как да се изразя... нещо забележително. — (Те ще се грижат един за друг повече от когато и да било по-рано — повтори язвителен глас в ума му.) — Планетата, разглеждана сама за себе си, е мъртъв, замръзнал кошмар — (следователно тя е екзотична и възвишена) — и след като разчитаме единствено на своите сили, ние по необходимост сме в процес на... реорганизация — (или на създаване на нов социален ред) — затова... — Франк осъзна, че прокламира точно същите лъжи, които те току-що бяха чули от Джон.

Така в края на своята реч Чалмърс също бе възнаграден с възторжени аплодисменти. Подразнен, той обяви, че е време за ядене, като по този начин лиши Мая от възможността да се изкаже последна. Макар че по всяка вероятност тя подозираше за намеренията му и не си бе направила труда да мисли нищо по въпроса. Франк Чалмърс обичаше да изрича последната дума.

Хората се струпяха на временната платформа, за да се смесят със знаменитостите. Беше истинска рядкост да се съберат толкова много представители на първата стотица и хората се тълпяха край Джон и Мая, Саманта Хойл, Сакс Ръсел и Чалмърс.

Франк погледна над тълпата към Джон и Мая. Той не разпозна никой сред групата от земни жители, която ги заобикаляше и това изостри любопитството му. Насочи се към платформата и докато приближаваше, забеляза, че Мая и Джон се спогледаха.

— Не съществува никаква причина, поради която това селище да не може да преживява, ръководено от нормални закони — говореше един от земните жители.

Франк се взря към Мая над главата му. Тя не отвърна на погледа. Джон се преструваше, че не забелязва пристигането на Франк. И

дватамата се правеха, че нищо не е извън рамките на обичайното, ала темата на разговора им, каквато и да бе тя, се беше изгубила.

Чалмърс напусна платформата. Хората все още се тълпяха в парка, към масите, които бяха подредени в горния край на седемте булеварда. Франк потъна в суматохата и се насочи към северната граница на града. Той спря край високия до пояс бетонен парапет: градската стена. От металното покритие в горния край започваха четири слоя чиста пластмаса. Един швейцарец обясняваше конструкцията на група посетители, като сочеше щастливо пред себе си.

— Външната мембрана, направена от пиезоелектрична пластмаса, генерира електричество от вятъра. После има изолация, осъществена чрез въздушен гел. Идва ред на вътрешния слой, който представлява мембрана, улавяща радиацията. Когато мембраната стане виолетова на цвят, трябва да бъде сменена. Вижда се по-ясно отколкото през прозорец, нали?

Посетителите се съгласиха с твърдението му. Франк протегна ръка и притисна вътрешната мембрана. Тя се разтегна, докато пръстите му потънаха в нея до кокалчетата. Сред клоните на яворовите дървета той все още виждаше платформата на върха. Джон, Мая и групата земни жители бяха там, потънали в оживен разговор. Как трябва да продължи работата върху планетата. Каква ще бъде съдбата на Марс.

Чалмърс спря да диша. Усети налягането в здраво стиснатите си кътници. Притисна стената на палатката така напористо, че изтласка навън външната мембрана, което означаваше, че част от неговия гняв щеше да се трансформира в електричество.

Той продължи разходката си сред тесните улици на града.

* * *

Струпани като миди върху скала, група араби пиеха кафе на един площад. Арабите бяха пристигнали на Марс само преди десет години, ала вече представляваха сила, с която човек трябваше да се съобразява. Те имаха много пари, бяха се обединили с швейцарците в

изграждането на редица градове, един от които беше този. И се чувстваха добре на Марс.

— Тук е като в празна квартира в студен ден — казваха саудитските поданици.

Франк беше прекарал доста време с араби и мъжете на площада се зарадваха, като го видяха.

— Селям алейкум! — поздравиха го те.

— Мархаба! — беше неговият отговор.

Бели зъби проблеснаха изпод черни мустаци. Както обикновено, присъстваха само мъже. Няколко младежи го заведоха до централната маса, където седяха само по-възрастни мъже, сред които беше и неговият приятел Зейк.

— Ще наречем този площад Хаир ел-кра Мешаб — „Червената равнина в града“ — Зейк посочи към ръждивочервените каменни плочи.

Франк кимна и седна, чувствайки се така, сякаш беше на някоя улица в Дамаск или Кайро, освежен от скъп арабски одеколон. Огледа лицата на мъжете, докато те разговаряха помежду си. Техният начин на мислене в основата си противоречеше на този, присъщ на западната цивилизация. Например, разделянето на църквата от държавата според тях беше напълно погрешно, за тях бе невъзможно да се съгласят с хората от Запада относно прерогативите на правителството. Патриархалното общество беше запазено сред тях до такава степен, че някои от техните съпруги бяха неграмотни — неграмотни на Марс! Франк свързваше това с мъжкото господство — мъже, които потискаха своите съпруги така жестоко, че съвсем естествено жените отвърщаха с ответни удари, доколкото им беше възможно, като тероризираха синовете си, а те на свой ред измъчваха своите съпруги и така в безкрайна смъртоносна спирала на изопачена любов и омраза. В този смисъл всички те бяха луди.

Което беше една от причините Франк да ги харесва. И те щяха да му бъдат полезни в качеството си на нова общност, в която се съсредоточаваше власт. Защити слабия нов съсед, за да намалиш силата на могъщите стари съседи, както бе казал Макиавели. Така че той си пиеше кафето и постепенно, учтиво, разговорът премина на английски.

— Харесаха ли ви речите? — попита Чалмърс, впил поглед в черната мътилка на дъното на чашата си.

— Джон Буун е същият както винаги — отговори старият Зейк. Останалите се изсмяха гневно. — Когато каза, че ще създадем местна марсианска култура, той само имаше предвид, че някои от земните култури ще бъдат лансирани, а други — подложени на всевъзможни критики. Онези, за които се смята, че не са прогресивни, просто ще бъдат отделени, за да ги подложат на унищожение. Това е вид ататуркизъм. — После добави:

— Буун не разбира, че другите хора също имат мнение.

— Не е така — възрази Франк. — Той просто знае, че неговото мнение е най-смисленото от всички.

При тези думи арабите се разсмяха, но в дюдюкането на помладите мъже се долавяше горчив привкус. Всички те вярваха, че преди да пристигнат на Марс, Буун тайно е заговорничил срещу одобрението на ООН за построяване на арабски поселища на планетата. Франк поощряваше това убеждение, което бе отчасти вярно — Джон не харесваше нито една идеология, която би могла да се изправи на пътя му. Той искаше разумът на всеки новодошъл да бъде *tabula rasa* — чиста дъска, във възможно най-голяма степен.

— Е, той не е чак толкова лош — опита се да го оправдае Франк. — Ала да си кажа право, чувал съм го да споменава, че би било по-добре, ако американците и руснаците можеха да предявяват претенции към планетата, когато пристигнат на нея — както правели изследователите в старо време.

Смехът беше кратък и мрачен. Младият Селим се изгърби, сякаш някой го бе ударил. Франк вдигна рамене, усмихна се и разпери широко ръце.

— Но в това няма никакъв смисъл! Искам да кажа — какво можем да направим ние?

Старият Зейк вдигна вежди.

— По този въпрос има различни мнения.

Чалмърс се изправи, за да продължи пътя си, но срещна за миг настоящия поглед на Селим. После закрачи по някаква странична уличка, една от онези тесни алеи, които съединяваха седемте главни булеварда на града. Спря край вдаден навътре в сградата вход и загледа

витрината на затворена общарска работилница. Отразеният му, неясен образ се появи върху чифт големи туристически ботуши.

По този въпрос има различни мнения. Да, много хора бяха подценили Джон Буун — самият Чалмърс бе постъпвал така много пъти. В ума му прелетя спомен за Джон Буун в Белия дом — Джон, поаленял в своята убеденост, размахваше ръце и разгорещено приказваше, президентът кимаше, а неговите съветници наблюдаваха и размисляха как по най-добър начин да използват този наелектризиращ чар. О, в онези дни и двамата бяха разгорещени — Чалмърс и Буун; Франк — с идеите, а Джон беше лидер с мощ, която практически никой не можеше да надвие. Всъщност, той по-скоро сам би изскочил от своите релси.

Отражението на Селим ел-Хаил също се появи върху ботушите.

— Вярно ли е? — попита той.

— Какво да е вярно? — сърдито рече Франк.

— Буун настроен ли е анти-арабски?

— Ти как мислиш?

— Той ли беше човекът, който се противопостави на разрешението за построяване на джамия на Фобос?

— Джон е могъщ човек.

Лицето на младия саудит се изкриви.

— Най-могъщият човек на Марс, който иска все повече и повече! Искан да бъде крал! — Селим сви юмрук и удари с него дланта на другата си ръка.

— Договорът скоро ще трябва да бъде подновен — каза Франк. — И коалицията на Буун не взема под внимание моето мнение. Не зная какви са техните планове, но довечера ще разбера. Във всеки случай, можеш да си представиш какви ще бъдат. Със сигурност ще показват неговите пристрастия към Запада. Той може да не даде своето одобрение за нов договор, ако в този документ не се съдържат гаранции, че жители на всички селища ще бъдат само онези, които са подписали първоначалния договор. — Селим потрепера, а Франк упорито продължи: — Буун иска тъкмо това и е твърде вероятно да го постигне, защото неговата нова коалиция съсредоточава в ръцете му повече власт от всякога. Това може да означава край за селище, чиито жители не са подписали новия договор. Вие ще бъдете гостуващи научни работници. Или ще ви отпратят от тази планета.

Отразеното върху стъклото лице на Селим изглеждаше като маска на яростта.

— *Баттал, баттал* — мърмореше мъжът. Много лошо, много лошо. Ръцете му се разтрепераха, сякаш не можеше да ги контролира.

— Приказките не означават нищо — прекъсна го грубо Чалмърс.
— Когато се решават такива неща, само действията имат значение.

Това накара младия арабин да спре.

— Не мога да бъда сигурен — поклати глава той.

Франк побутна ръката му и забеляза как през тялото на младежа пробяга тръпка.

— Говорим за твоя народ. Говорим за тази планета.

Устните на Селим се скриха под мустаците му. И двамата загледаха витрината, сякаш преценяваха достойнствата на ботушите. Накрая Франк каза:

— Още веднъж ще говоря с Буун. Довечера. Утре той заминава. Ще се опитам да го убедя. Съмнявам се, че ще е от някакво значение. Никога по-рано не е било. Но ще опитам. После... би трябвало да се срещнем.

— Да.

— Тогава в парка, най-южната пътека. Към единайсет.

Селим кимна. Чалмърс го прониза с поглед.

— Приказките нямат никакво значение — рязко изрече той и се отдалечи.

Залезът, повече от всяко друго време на деня, ги караше да осъзнават, че се намират на чужда планета. Сред светлината на вечерта, Франк отново се насочи към градската стена. Спря под бетонната арка на южната градска порта. Там нямаше никой. Вратите се заключваха по време на фестивали като днешния, така пияните не успяваха да излязат и не се нараняваха. Но Франк беше взел от компютъра на пожарната кода за деня, който се използваше при спешни случаи. Когато се убеди, че никой не го наблюдава, продиктува кода на заключващия механизъм и влезе в преддверието. Сложи си лек скафандър, ботуши и шлем и излезе през вътрешните и външните врати на херметизационната камера.

Навън, както винаги, беше изключително студено и ромбоидните отоплителни елементи на скафандъра започнаха да парят през дрехите.

На изток се простираше фермата на Никозия — дълга, ниска оранжерия, която се спускаше по склона, недалеч от града. Оттук се виждаше, че фермата е по-голяма от самия град и че е препълнена със зелени растения. Франк се дотътри до една от нейните входни херметизационни камери и влезе.

Вътре беше горещо, с цели шестдесет градуса по-топло отколкото навън и с петнадесет отколкото в града. Не трябваше да си сваля шлема, тъй като въздухът във фермата бе пригоден за растенията — наситен с въглероден двуокис при подчертан недостиг на кислород. Той спря край един шкаф и издърпа няколко чекмеджета, пълни с инструменти, пестицидни пластири, ръкавици и найлонови торби. Избра три малки пластира, постави ги в найлонова торбичка, после внимателно я пъкна в джоба на лекия скафандър. Пластирите съдържаха пестициди, създадени по пътя на биоинженерните методи — биосаботьори, предназначени да осигуряват органична защита на растенията. Франк бе чел за тях и знаеше една комбинация, която предизвикваше смърт при животинските организми...

Сложи в другия джоб на скафандъра голяма ножица за кастрене. Върна се в херметизационната камера, през която се влизаше в Никозия, сне шлема си, свали ботушите и скафандъра и прехвърли съдържанието на джобовете му в палтото си. После отново се върна в по-ниско разположената част на града, намери централния булевард и тръгна по него. Високо горе, където булевардите се сливаха, за да оформят парка с яворови дървета, стоеше Джон, заобиколен от малка тълпа. Той видя, че Чалмърс се приближава и му махна с ръка.

— Хей, Франк, изглежда добре се забавляваш.

— Да, така е — отвърна Франк. — Обичам градовете като този, а ти? Стадо от най-различни породи. Това показва каква невъобразима смесица от култури представлява Марс.

Усмивката на Джон се появи с лекота. Очите му се отклониха, докато той оглеждаше булеварда под тях.

Чалмърс рязко добави:

— Място като това е прът в колелата на твоя план, нали? Погледът на Буун се върна към него. Хората от тълпата наоколо

започнаха да се разотиват, доловили антагонистичния характер на разговора.

— Аз нямам план — заяви Джон.

— Хайде де! Ами какво ще кажеш за своята реч?

— Мая я написа — сви рамене Буун.

Двойна лъжа: първо — че я е написала Мая, второ — че Джон не вярва в онова, което е изрекъл. Дори след всичките тези години, на Чалмърс му се струваше, че приказва с непознат. С политик, заел се с конкретна задача.

— Хайде, Джон — заговори грубо Франк. — Ти вярваш на всичко, което каза и знаеш това. Но какво ще правиш с тези различни националности? С етническите вражди, с маниите на религиозна основа? Не е възможно твоята коалиция да държи под контрол всичко това. Не можете да задържите Марс за себе си, Джон, планетата вече не е научна станция и ти няма да успееш да подпишеш договор, който ще я превърне в такава.

— Ние не се и опитваме да го направим.

— Тогава защо все гледаш да ме изключиш от разговорите!

— Няма такова нещо — Джон изглеждаше огорчен. — Отпусни се, Франк. Ще поговорим по този въпрос и ще го изясним, както сме правили винаги досега. Отпусни се.

Смутен, Франк се взря в стария си приятел. На какво да вярва? Никога не бе знаел как да възприема Джон — начинът, по който той бе използвал Франк като трамплин, приятелското му държание... нима не бяха започнали като съюзници, като приятели?

Хрумна му, че Джон търси Мая.

— И така, къде е тя?

— Тук някъде — лаконично отвърна Буун.

Вече години не бяха в състояние да приказват за Мая. Сега Буун му хвърли остър поглед, с който сякаш му казваше, че това не е негова работа. Като че всичко, което беше важно за Буун, с течение на годините бе престанало да засяга Франк.

Франк го остави, без да произнесе нито дума.

Той погледна часовника си. Беше почти единадесет часа. Близо до южната стена забеляза мъж, който нервно обикаляше около един

явор — Селим.

— Селим — тихо подвикна Франк и усети, че се изпотява. Бръкна с ръка в джоба на спортната си риза, внимателно опипа найлоновата торбичка и скри в дланта си трите пластира. Комбинираното им действие можеше да бъде много мощно — за добро или за зло. Той излезе напред и грубо прегърна младия арабин. Пластирите проникнаха под леката памучна риза на Селим. Франк бързо се отдръпна.

Сега на Селим му оставаха шест часа живот.

— Разговаря ли с Буун? — попита той.

— Опитях — отвърна Чалмърс. — Той не ме изслуша. Излъга ме. — Беше така лесно да се престори на оскърбен. — След двайсет и пет години приятелство, Джон ме излъга! — Франк удари ствола на едно дърво с длан и пластирите отлетяха някъде в тъмнината. Контролираше се добре. — Неговата коалиция ще препоръча всички марсиански селища да бъдат заселени с граждани на онези държави, които първи са подписали договора. — Това беше възможно; и по всяка вероятност беше приемливо.

— Той ни мрази! — изкрещя Селим.

— Джон мрази всичко, което прегражда пътя му. А и разбира, че ислямът представлява все още реална сила в живота на хората. Той обуславя начина на човешкото мислене, а Буун не може да понесе това.

Селим потрепера. Бялото на очите му проблесна в мрака.

— Трябва да бъде спряно. Ти сам го каза. Приказките не означават нищо.

— Как? — попита Франк.

— Планетата. Тя е нашето средство.

— Градските порти тази нощ са заключени.

Това спря Селим. Той запристъпва на място. Франк добави:

— Но вратата на фермата все още е отворена.

Съвсем скоро Селим примигна и изрече:

— А-а! — после си тръгна.

Франк се поразходи из парка, като се взираше в хората. Ако намеря поне един добър град, аз ще пощадя човека, помисли си. Изведнъж съзря Мая, която стоеше сама до временната платформа,

издигната на възвишението. Носеше бяло домино, но със сигурност бе тя; пропорциите на фигурата, косите, самата стойка — всичко безпогрешно сочеше Мая Тойтовна. Първите сто колонисти, малката група; те бяха единствените, които наистина съществуваха за него, останалите бяха просто привидения. Франк забърза към нея, като си мислеше — хайде, кучко. Кажи нещо да го спасиш. Кажи нещо, което ще ме накара да тичам като луд през целия град, за да го спася!

Тя чу шума от приближаването му и се обърна.

— Здравей, Франк.

— Здравей, Мая — отвърна той. — Залезът беше прекрасен, нали?

— Зрелищен. Природата няма вкус. Днес е просто празника на града, но изглеждаше като Страшния съд. Ти добре ли прекара?

— Прекрасно. А ти?

— Празненството става малко необуздано.

— Това е разбираемо, не мислиш ли? Измъкнахме се от дупките си, Мая, най-сетне сме на повърхността. И то каква повърхност! На такива безкрайни изгледи човек може да се наслаждава само на Тарсис.

— Разположението е добро — съгласи се тя.

— Това ще бъде велик град — предсказа Франк. — Но ти къде живееш напоследък, Мая?

— В Андърхил, Франк, както винаги. Знаеш това.

— И никога не се появяваш тук, нали? Не съм те виждал повече от година.

— От толкова дълго? Е, бях в Хелас. Сигурно си чувал.

— Кой би ми казал?

Тя поклати глава и се обърна, за да избяга от изводите, които въпросът щеше да я накара да направи. Франк сърдито я заобиколи и застана на пътя ѝ.

— Тогава, на „Арес“... — започна той. Гласът му беше напрегнат и Франк поклати глава, за да улесни произнасянето на думите. — Какво се случи, Мая? Какво стана?

Тя вдигна рамене и отклони погледа си. Дълго не произнесе нито дума. След това го погледна.

— Беше под напора на момента.

А после прозвуча звън, с който се отбелязваше полунощ и всички попаднаха в марсианската часова разлика — тридесет и девет минути и половина разлика във времето между 12:00:00 и 12:00:01, когато циферблатите на всички часовници или се изтриваха, или стрелките преставаха да се движат. Ето как първите сто колонисти бяха решили да се справят с марсианския ден, който беше малко по-дълъг от двадесет и четиричасовото земно денонощие.

Тази вечер, когато звънът отбеляза полунощ, целият град полудя. Почти четиридесет минути извън времето; това трябваше да бъде кулминацията на празника. Отвсякъде изстрелваха фойерверки, хората радостно крещяха, вой на сирени раздираше въздуха.

И тогава се разнесе звук, който беше някак по-различен: отчаяни викове, ужасени писъци.

— Какво е това? — озърна се Мая.

— Сбиване — отговори Франк и наостри уши. — Нещо, избухнало под напора на момента, вероятно. — Тя се взря в него и той бързо добави: — Може би е по-добре да отидем и да видим.

Викове се усилиха. Някъде ставаше нещо неприятно. Те затичаха надолу през парка, стъпките им ставаха все по-дълги, докато се превърнаха в грациозни, типични за Марс скокове.

Централният булевард беше покрит с отпадъци. Хора тичаха сред тъмнината, тълпяха се и образуваха любопитни, яростни групички. Всички прозорци по булеварда бяха разбити. Върху бетонната настилка лежеше мъж, обърнат на гръб, а тревата наоколо бе обагрена с тъмни струи кръв. Чалмърс сграбчи ръката на жената, която се бе навела над пострадалия.

— Какво се е случило? — изкрещя той.

— Те се сбиха — изплака тя. — Още се бият!

— Кои? Арабите? Швейцарците?

— Чужденци. Auslaender — жената отправи невиждащ поглед към Франк. — Доведете помощ!

Той се върна при Мая, която разговаряше с група хора, заобиколили друга просната върху настилката фигура.

— Какво става? — попита я Чалмърс, когато се отправиха към болницата на града.

— Има бунт — отговори тя. — Не зная защо.

Един мъж затича към тях.

— Франк! Мая!

Беше Сакс Ръсел; Франк никога не бе виждал дребния мъж толкова развълнуван.

— Джон. Някой го е нападнал!

— Какво? — възкликнаха двамата в един глас.

— Опита се да спре едно сбиване, но трима-четирима мъже скочиха насреща му. Събориха го на земята и го отвякоха.

— И вие не ги спряхте? — извика Мая.

— Опитахме... бяхме цяла група и се спуснахме след тях. Но те ни избягаха в арабската медина^[1].

Те намериха разпоредител от пожарната команда и се отправиха към Турската врата; той я отвори и неколцина от тях бързо преминаха през херметизационната камера, като облякоха леки скафандри и затичаха с всички сили напред.

Навън нямаше нищо. Върнаха се отново вътре. През северната стена и Сирийската порта. После отново навън, под звездите. Нищо.

Много време измина, докато се досетят за фермата. Вече тридесет човека бяха облекли леки скафандри; те бързо изтичаха през херметизационната камера и се понесоха по пътеките във фермата, разпръсвайки се сред различните земеделски култури.

Намериха го сред репичките. Сакото бе издърпано върху лицето му, за да образува стандартния дихателен джоб, използван при спешни случаи. Вероятно го бе сторил подсъзнателно; когато внимателно го обърнаха, видяха оток зад ухото му.

— Внесете го вътре — каза Мая. Гласът ѝ приличаше на горчив грак. — Бързо, внесете го вътре.

Един от швейцарците ги заведе до най-близкия медицински пункт, който вече бе претърпан с отчаяни хора. Поставиха Джон върху една празна пейка. Той беше в безсъзнание, изразът на лицето му бе измъчен, но решителен. Някаква лекарка, с помощта на една сестра, свърза тялото му с проводници, които излизаха от малък монитор. После свали от стената респираторен модул, подпомагащ дишането и се вгледа в монитора. Устните ѝ се свиха в малък, недоволен възел. Мая седна в края на пейката, лицето ѝ внезапно придоби смутено изражение.

Франк се наведе до нея.

— Можем да продължим да работим — заговори лекарката, — но се боя, че ще бъде безполезно. Прекалено дълго е останал без кислород, така че...

— Продължете да работите — нареди Мая.

Те продължиха, естествено. Накрая дойдоха и други лекари, които го въведоха в зала за спешни случаи. Франк, Мая, Сакс, Саманта и няколко от медицинските лица, които работеха тук, останаха в коридора. Лекари влизаха и излизаха; лицата им бяха безизразни, както винаги в случай на смърт. Сякаш носеха предпазни маски. Един от тях излезе и поклати глава.

— Той е мъртъв. Прекалено дълго е стоял там.

Франк опря глава на стената. Мая постави ръка върху рамото му и той едва не се дръпна встрани; гърлото му пресъхна и наистина го заболя.

— Съжалявам — успя да каже Чалмърс.

Тя отпъди думите му със свиване на рамене и се намръщи. Изразът и внезапно заприлича на този на лекарите.

— Е — рече Мая. — Без друго ти не го харесваше много.

— Вярно е — отвърна той, като си помисли, че ще бъде разумно да бъде честен с нея в този момент. Но после потрепера и горчиво отрони: — Какво знаеш ти за това какво харесвам аз.

Отблъсна ръката ѝ, вдигна рамене и се изправи. Тя не знаеше; никой от тях не знаеше. Понечи да влезе в стаята за спешни случаи, ала се отказа. Щеше да има достатъчно време по време на погребението. Чувстваше се празен; изведнъж му се стори, че всичко добро бе изчезнало от света.

Франк напусна медицинския пункт. В такива моменти бе невъзможно човек да не се отдаде на сантименталност. Той закрачи през необичайно притихналия град. Хора се трупаха един до друг, безмълвни, потресени от новината. Франк Чалмърс си пробиваше път сред тях и улавяше погледите им, устремен към платформата, поставена на най-високото място в града. Докато крачеше, той си каза:

— Сега да видим какво мога да направя с тази планета.

[1] Свето място, символизиращо гробницата на Мохамед. — Б.пр. ↑

ЧАСТ ВТОРА

ПЪТЕШЕСТВИЕТО НАВЪН

— Тъй като те и без друго полудяват, защо просто по начало не изпращаме там душевноболни и по този начин не спестим неприятностите на останалите? — попита Мишел Дювал.

Неговите колеги психиатри се взряха невярващо в него.

— Можете ли да предложите някакви конкретни промени? — попита председателят Чарлс Йорк.

— Вероятно всички ние трябва да отидем в Антарктика заедно с тях и да ги наблюдаваме по време на периода, през който за пръв път остават заедно. Това ще ни научи на много неща.

— Но нашето присъствие ще оказва задържачо влияние върху тях. Смятам, че един от нас ще бъде достатъчен.

Така че изпратиха Мишел Дювал. Той се присъедини към сто петдесетте и няколкото финалиста в станцията МакМърдоу. Първата им среща наподобяваше която и да било международна научна конференция, каквито те познаваха от своите разнообразни научни дисциплини. Ала все пак имаше разлика: това беше продължение на един дългогодишен процес на подбор, който щеше да приключи след повече от триста и шестдесет дни. И окончателно избраните щяха да отидат на Марс.

Така че те живяха заедно в Антарктика повече от година, като се запознаха с укрытията и оборудването, което вече се приземяваше на Марс с превозни средства, управлявани от роботи; привикваха с пейзаж, който беше почти толкова мразовит и суров, колкото самия Марс; привикваха един с друг. Живееха в група селища, разположени в долината Райт — най-голямата от Сухите долини на Антарктика. Поддържаша биосферна ферма и овладяваха втори и трети професии или изпълняваха различни тренировъчни задачи в подготовка за онова, което трябваше да работят на космическия кораб „Арес“, а по-късно на самата червена планета; и винаги, винаги знаеха, че са наблюдавани, оценявани, избирани.

Те съвсем не бяха само астронавти или космонавти. Онези, които бяха допуснати до Антарктика, бяха внушителна група от най-различни специалисти.

Цялата им дейност протичаше под непрекъснато напрежение, което създаваха наблюденията, оценките и подбора. Тази процедура бе задължително изпълнена със стресови ситуации, но те продължаваха да бъдат блестящи и достатъчно завършени личности, за да издържат изпитанията, ала и достатъчно нормални, за да живеят всеки ден заедно. Бяха достатъчно възрастни, за да са научили много, ала достатъчно млади, за да издържат физическото натоварване по време на работа. Бяха достатъчно луди, за да пожелаят да напуснат Земята завинаги, но напълно разумни, за да представят тази безгранична лудост като чиста проява на рационалност, научна любознателност или нещо подобно.

После те напуснаха Антарктика и групата беше утвърдена. В нея имаше петдесет мъже и петдесет жени: тридесет и пет американци, тридесет и пет руснаци и тридесет представители на различни националности — по петнадесет, поканени от двата големи партньора.

Щастливците отлетяха към Кейп Канаверал или Байконур, за да излязат в орбита. До този момент те прекрасно се познаваха и същевременно нямаха понятие какво представлява човека до тях. Бяха екип, мислеше Мишел, с установени приятелства, с ред утвърдени церемонии, ритуали, навици и проявени тенденции; сред тези тенденции беше инстинктът да се крият, да играят определена роля, прикривайки истинската си същност. В съзнанието им беше втълпена определена мисъл за съперничество, постоянно фино чувство, че всеки живее сам за себе си и в случай на неприятност, останалите ще го изоставят и той ще бъде изхвърлен от състава на групата.

По този начин селекционният комитет беше създал тъкмо проблемите, от които се надяваше да предпази този екип. Някои от тях осъзнаваха това; и естествено се погрижиха да включат сред колонистите най-квалифицирания психиатър, за когото можеше да се досетят.

Ето защо изпратиха Мишел Дювал.

Отначало приличаше на удар в гръдния кош. Бяха притиснати към облегалките на креслата и за секунда налягането им беше много познато: едно g, гравитация, при каквато никога повече нямаше да им се случи да живеят. Космическият кораб „Арес“ кръжеше в орбита около Земята със скорост 28 000 километра в час. Ускорението трая няколко минути, тласъкът на ракетата беше толкова мощен, че зрението им се влоши и очертанията на предметите се размиха, защото роговиците на окото станаха плоски; хората можеха да поемат въздух само с усилие. При скорост 40 000 километра в час престана изстрелването на ракетите-ускорители. Бяха преодолели притеглянето на Земята и не се движеха в ничия орбита, освен тази на Слънцето.

Мая Катарина Тойтовна, официалният водач на руския контингент, се огледа наоколо. Хората изглеждаха замаяни. Как ли се чувстват манияците, които държат в ръцете си обекта на своето желание? В известен смисъл техният живот свършваше; и все пак нещо друго, някакъв друг живот започваше след това... Те се носеха, изпаднали в безтегловност. 21 декември 2026 година: движеха се по-бързо от всяко човешко същество в човешката история. Бяха тръгнали на път. Това беше началото на деветмесечното пътешествие, което щеше да продължи до края на живота им. Бяха съвсем сами.

Хората, отговорни за пилотирането на „Арес“, се оттеглиха в контролния отсек на кораба и дадоха нареждане да бъдат изстреляни страничните контролни ракети. „Арес“ започна да се върти, като се стабилизира на четири оборота в минута, което предизвика псевдогравитация от 0,38 g, съвсем близка до онази, която щяха да почувстват на Марс. Много години, изпълнени с тестове, показваха, че да се живее при такава стойност на g е твърде здравословно, толкова по-здравословно от безтегловността, че въртенето на кораба бе оценено като процес, който си струваше разходите и труда. При това, помисли си Мая, човек се чувстваше прекрасно. Привличането беше достатъчно и позволяваше с лекота да се пази равновесие, но липсваше каквото и да било чувство за тегло. Кое по блестящ начин отговаряше на тяхното настроение; те несигурно крачеха по

коридорите към голямата трапезария в Торус D, замаяни и опиянени, като че ли вървяха по въздуха.

Събраха се всички, за да отпразнуват заминаването. Мая се разхождаше наоколо, като често посърбваше от чашата шампанско, обхваната от леко чувство на нереалност и опияняващо щастие, смесица от емоции, която ѝ напомняше за приема в чест на нейната сватба преди много години. Тя се надяваше това начинание да потръгне по-добре, защото вече нямаше връщане.

Отказа на предложението чашата ѝ отново да бъде напълнена с шампанско, тъй като вече беше достатъчно замаяна. Освен това имаше работа. Беше един от кметовете на това „селце“ и отговаряше за развитието на динамичните отношения в групата, които с положителност щяха да се усложнят. Навиците от Антарктика се проявяваха дори в този момент на триумф; Мая слушаше и наблюдаваше в ролята си на антрополог — или на шпионин.

— Психиатрите имат право. Ние ще завършим като петдесет щастливо женени двойки.

— Те вече знаят как ще бъдат разпределени хората по двойки.

Мая наблюдаваше техния смях. Тя познаваше руския контингент прекалено добре, за да храни илюзии в това отношение. По всяка вероятност щяха да приключат като група студенти от някой технически университет, които ползваха обща спалня и се отдаваха на странни лудории и крещящи любовни истории. С тази разлика, че изглеждаха малко старички за подобни занимания; неколцина мъже оплешивяваха, косите на много хора от двата пола вече сивееха. Селекцията се бе проточила дълго; средната им възраст беше четиридесет и шест години, като най-младата беше на тридесет и три (Хироко Ай — японското чудо на биосферния дизайн) до най-възрастния на петдесет и шест (Влад Танеев — носител на Нобелова награда в областта на медицината).

А Мая беше един от техните лидери. Това ѝ вдъхваше малко страх. Инженерните ѝ знания и уменията ѝ на космонавт бяха достатъчно скромни, очевидно дипломатическият ѝ такт я бе извел в тази позиция.

Тя се огледа и вниманието ѝ се съсредоточи върху човека, който имаше позиция, подобна на нейната — водач на американската група — Франк Чалмърс. В Антарктика Мая не го беше опознала много

добре. Висок, едър, мургав мъж. Беше достатъчно разговорлив и невероятно енергичен, ала твърде непроницаем. Тя реши, че е привлекателен. Дали и той виждаше нещата като нея?

Мая прекоси стаята, спря пред него и посочи с кратък жест техните другари.

— Очертава се да бъде забавно, не мислиш ли?

Чалмърс я погледна.

— Ако всичко върви добре — каза той.

След празненството и вечерята, неспособна да заспи, Мая отиде да се разходи из „Арес“. Той беше построен чрез използване на външни резервоари за гориво, каквито имаха космическите совалки.

И изглеждаше като нещо, сглобено от детски комплект за игра, в което цилиндри бяха споени един към друг в своите краища, за да създадат по-сложна форма — в този случай осем шестоъгълника от свързани помежду си цилиндри, които се наричаха ТОРУСИ, бяха взаимно свързани и разположени симетрично спрямо централна ос, направена от сноп от пет успоредни линии цилиндри. Торусите бяха свързани с оста чрез тънки, напречни спици и полученият като краен резултат обект до известна степен приличаше на селскостопанска машина.

Осемте торуса бяха американски, а снопът от петте групи цилиндри за централната ос бяха руски. И двата вида цилиндри имаха около петдесет метра дължина, а диаметърът им беше десет метра. По-голямата част от цилиндрите бяха разделени на малки стаи. Чувала бе, че са повече от петстотин, като общото им пространство бе достатъчно, за да се изравни с еквивалента на голям градски хотел.

Ала щеше ли да бъде достатъчно наистина?

Може би щеше да бъде. След Антарктика, животът на „Арес“ изглеждаше разточителен, подобно на разходка в лабиринт, празно съществуване. Към шест часа всяка сутрин тъмнината в стаите на колонистите бавно се превръщаше в сива зора и около шест и тридесет внезапно просветляване означаваше „изгрева“. Мая се събуждаше тогава, както бе правила цял живот. След посещение в банята, тя се

отправляше към кухнята в Торус D, притопляше си храната и я занасяше в голямата трапезария. Там седнаше на маса, заобиколена с лимонови дръвчета. Птички колибри, сипки, сойки, врабчета и папагали лори кълвяха трохи в краката ѝ или литваха над главата ѝ, като умело се промъкваха през пълзящите лози, увисваха от дългия сводест таван, който бе боядисан в сиво-синьо и ѝ напомняше за зимното небе на Санкт Петербург и едностайния апартамент, в който живееше заедно с майка си. Майка ѝ беше лекарка и както повечето жени от своето поколение, трябваше непрестанно да работи, за да осигури прехраната им.

— Всичко е на масата — възкликваше тя.

Майката на Мая, непряко свързана с медицински космически изследвания, винаги бе заявявала, че космонавтиката ще изпита нужда от свеж приток на жени, дори и присъствието им да бъде използвано само като набор от данни за поведението на женските организми при подобни медицински изследвания.

— Не могат вечно да ни сочат Валентина Терешкова! — заявяваше майка ѝ.

И очевидно е била права, защото след като се бе дипломирала като инженер-астронавт в Московския университет, Мая беше приета за участие в програма в Байконур, представила се бе добре и беше разпределена на космическата станция „Новий мир“. Докато работеше там, тя направи нов дизайн на интериора, осигуряващ по-добра ергономична ефективност, а по-късно ръководи станцията за една година. По това време бяха проведени две извънредни възстановителни операции под нейно ръководство, които издигнаха репутацията ѝ. Последваха повишения в административната йерархия в Москва и Байконур и с времето Мая успя да проникне в малкото политбюро на Главкосмос, като настройваше мъжете един срещу друг по най-ловък начин, омъжвайки се за един от тях, след което се разведе и се издигна до свободен агент на Главкосмос от най-вътрешния кръг, двойния триумвират.

И ето я сега тук, на тази спокойна закуска.

— Така възпитана — подиграваше се Надя. Тя беше най-добрата приятелка на Мая на „Арес“, ниска, закръглена като камъче жена, с квадратно лице, обградено от прошарени коси. Грозна до безкрай. Мая, която беше привлекателна и знаеше, че това многократно ѝ бе

помагало, обичаше неугледността на Надя, която някак подчертаваше нейната компетентност. Надя беше инженер, много практична личност, строителен експерт в области със студен климат. Бяха се срещнали в Байконур преди двадесет години, някога бяха живели заедно на „Новий мир“ за няколко месеца; с годините бяха станали като сестри и понеже бяха твърде различни, често не се разбираха, но все пак бяха близки.

Сега Надя се огледа наоколо и заяви:

— Ужасна идея се оказа това, че разположиха стаите на руснаци и американци в различни торуси. Работим с тях през деня, но прекарваме по-голямата част от времето си тук, с все същите лица. Така само подсилваме останалите между нас прегради.

— Може би трябва да разменим половината стаи.

Аркадий, който здраво си похапваше кифли с кафе, се обади от съседната маса:

— Няма да е достатъчно. По-добре да обявим всяка втора неделя за ден на преместване и да си сменяме стаите по жребий. Хората ще се опознаят по-добре, ще се оформят по-малко клики. И представата за собственост върху стаите ще отслабне.

— Но на мен ми харесва да притежавам стая — възрази Надя.

Все пак Мая повдигна този въпрос пред американците и макар че никой не хареса плана на Аркадий, размяната на половината от стаите им се стори добра идея. След редица консултации и дискусии, преместването беше уговорено. Осъществиха го една неделна сутрин и след това закуската придоби по-силно изразен космополитен характер. Сутрин в столовата на Торус D сега се появяваха Франк Чалмърс и Джон Буун, а също така и Сакс Ръсел, Мери Дункъл, Джанет Блайливън, Рая Хименес, Мишел Дювал и Урсула Кол.

Оказа се, че Джон Буун става рано и пристига в столовата дори преди Мая.

— Това помещение е толкова просторно и проветриво, че човек наистина се чувства на открито — обади се той една сутрин, когато влезе Мая. — Много по-хубаво е от столовата в В.

— Хитростта се състои в това, че магнахме всичкия хром и бялата пластмаса — отговори Мая. Нейният английски беше задоволителен и бързо се подобряваше. — А после боядисахме тавана с цвета на истинско небе.

Тя си мислеше, че той е типичен американец: естествен, открит, откровен, свободен в поведението си. А беше един от най-известните хора в историята на човечеството. Но Буун никога не говореше за предишните си експедиции и ако някой друг подхванеше тази тема, той приказваше за тях, като че те по нищо не се различаваха от полетите на всички останали. Ала истината не беше такава и само естественото му държание ги караше да изглеждат така: сядаше на една и съща маса всяка сутрин, смееше се на неубедителните инженерни шеги на Надя и участваше редовно в общия разговор. След известно време беше необходимо човек да се напругне, за да забележи ореола на славата му.

Франк Чалмърс беше по-интересен. Той винаги идваше късно, седеше сам, обръщаше внимание само на кафето си и на екрана върху своята маса. След като изпиеше две чаши, започваше да приказва с хората близо до него на ужасен, но разбираем руски. Общият език на кораба беше английския и в началото Мая си бе помислила, че това дава предимство на американците. Но после забеляза, че когато те разговаряха, думите им бяха разбираеми за всички, докато останалите имаха свой собствен език, на който можеха да преминат, в случай че пожелаеха това.

Ала и в това отношение Франк Чалмърс беше изключение. Той говореше пет езика, повече от всеки друг на борда. При това не се боеше да използва своя руски, макар че приказваше твърде зле; просто изричаше въпросите си, изслушваше отговорите с проникателна напругнатост и след това издаваше отривист, плашещ смях. Чалмърс беше необикновен американец в редица аспекти, мислеше Мая. Първоначалното впечатление от него бе, че притежава всички характерни черти на тази нация, беше едър, шумен, маниакално енергичен, внушаващ доверие. Беше необходимо известно време, за да забележи човек как приятелското му отношение на моменти изчезва, после отново се появява; разговорите с него не разкриваха нищо за личността му. Мая никога не узна нещо за неговото минало, например, въпреки съзнателните си усилия да го заговори на тази тема. Това изостряше любопитството ѝ. Той имаше черна коса, мургаво лице, светлокафяви очи — беше привлекателен с красотата на суровите мъже — усмивката му беше кратка, смехът остър, като този на майката

на Мая. Погледът му беше пронизателен, особено когато беше насочен към Мая; тя предполагаше, че той преценява другия лидер.

На Чалмърс му беше трудно; той бе официалният ръководител на американците и дори притежаваше титлата „капитан“ — но Буун, с привлекателния си външен вид, светлата кожа и необичайната си завършеност на човешко същество, със сигурност имаше по-голям естествен авторитет — той изглеждаше истинският лидер на американците, а Франк Чалмърс приличаше на прекалено активен представител на изпълнителната власт, който се подчинява на неизречените заповеди на Буун. Това в никакъв случай не можеше да бъде приятно.

Били стари приятели — така казаха на Мая, когато попита веднъж. Ала тя бе забелязала твърде малко признаци на приятелство, макар че ги наблюдаваше внимателно. Те рядко разговаряха пред други хора и изглежда, че не си ходеха на гости. Ето защо, когато бяха заедно, тя следеше по-съсредоточено от всякога, без съзнателно да си задава въпроса защо го прави — естествената логика на положението просто го изискваше. Ако се намираха отново в Главкосмос, това щеше да придобие стратегически смисъл, защото Мая щеше да всее разкол между тях, но тук тя не възприемаше нещата по този начин.

И въпреки това, наблюдаваше. Една сутрин Джанет Блайливън се появи на закуска в D трапезарията със своите видеоочила. Тя беше главният репортер на американската телевизия и често се разхождаше из кораба, сложила своите видеоочила, като се оглеждаше наоколо, коментираше, събираше разкази за разни събития и ги изпращаше обратно на Земята. Там милиони хора ги гледаха, сякаш бяха герои на последната сапунена опера, а това беше досадно за някои от тях. Ето защо, когато Джанет се разположи в единия край на масата със своите видеоочила, наоколо се разнесоха няколко стона. На другия край на масата седяха Ан Клейборн и Сакс Ръсел и разгорещено спореха, забравили за всичко наоколо.

— Ще бъдат необходими години да открием какво има там, Сакс. Десетилетия. На Марс има толкова суша, колкото на Земята, с уникална геологическа структура и химически състав. Сушата трябва да бъде проучена изцяло, преди да започнем да я променяме.

— Ние ще я променим още с нашето кацане — Ръсел отпъди възраженията на Ан, сякаш те бяха паяжина, попаднала върху лицето

му.

— Ти си голям мислител, Сакс — каза Ан и гневно сви устни. Тя беше жена с широки рамене и буйна кестенява коса, геолог с неоспорими възгледи, от които не отстъпваше лесно по време на спор. — Гледай, Марс е заел своето собствено място във вселената. Щом толкова искаш, занимавай се със своята игра по промяна на климата долу на Земята, те имат нужда от помощта ти. Или пък опитай на Венера. Но не можеш просто да изтриеш повърхността на една планета, която е на три милиарда години.

Ръсел отмахна от себе си още паяжини.

— Тя е мъртва — просто каза той. — Освен това, решението всъщност не е наше. То ще ни бъде измъкнато изпод носа.

— Нито едно от тези решения няма да ни бъде измъкнато изпод носа — остро се намеси в разговора им Аркадий.

Джанет се вгледа поред в лицата на спорещите, заснемайки всичко. Ан започваше да се вълнува; повиши тон. Мая се огледа и разбра, че Франк не харесва създалата се ситуация. Ала ако той сложеше край на разговора, милионите зрители на Земята щяха да узнаят, че не желае колонистите да спорят пред тях. Вместо това Чалмърс се взря към отсрещния край на масата и срещна погледа на Буун. Изразът на лицата им се промени толкова бързо, че Мая примигна.

— Когато бях там по-рано — намеси се Буун, — ми се стори, че тази планета вече наподобява Земята.

— С изключение на двестата градуса по Келвин — възрази Ръсел.

— Така е, но приличаше на Мохаве или на Сухите долини.

И така нататък. Джанет се обърна към него и Ан, отвратена, си взе кафето и напусна трапезарията.

По-късно Мая се съсредоточи, за да си спомни погледите, които си бяха разменили Буун и Чалмърс. Те бяха нещо, подобно на код или таен език, изобретен от еднояйчни близнаци.

Седмиците отминаваха и всеки ден започваше със спокойна закуска. Работата, която трябваше да бъде извършена, не беше толкова

много: те трябваше да са живи, в добра форма, да поддържат кораба в изправност и да продължат подготовката си за Марс.

Според лекарското предписание, всеки трябваше да прекарва по три часа на ден върху пътеката за бягане, ескалаторите, въртящите се колела или да се занимава с уредите за вдигане на тежести. Инженерите, в това число и Мая, прекарваха много време в тренажорите, където трябваше да се справят с множество симулирани изпитания. Там специалистът беше Аркадий; той притежаваше извратен талант да им възлага целеви задания — толкова трудни, че често „убиваха“ всички участници в тях. Колонистите „приближаваха Марс“; започваха да проблясват червени светлини, понякога придружени със сирени и хората попадаха в неприятни ситуации. Веднъж се удариха в планетоид, който тежеше приблизително петнадесет грама, вследствие на което в топлинния им щит се появи голяма пролука. Сакс Ръсел беше изчислил, че вероятността да се сблъскат с тяло, по-тежко от един грам, беше веднъж на всеки седем хиляди години, прекарани в пътешествие с кораба, ала въпреки това — хей на! — бяха попаднали в критично положение. Хората с пълтене отхвърляха самата представа за подобно събитие, докато тичаха към оста и се напъхваха в скафандрите, предназначени за работа в открития космос. Трябваше да изпълят навън, за да отстранят пробива, преди да навлязат в марсианската атмосфера и да изгорят като въглини; и когато половината от пътя беше изминат, гласът на Аркадий прозвуча в микрофоните им:

— Бързината не е достатъчна! Всички сме мъртви.

Друг път Аркадий, в качеството си на член на навигационния екип, направи „грешка“ и нареди на компютрите да увеличат скоростта на въртене на кораба, вместо да я намалят.

— Приковани сме на пода с гравитация 6 g! — изкрещя той с престорен ужас и всички трябваше да пълзят по пода в продължение на половин час, като се опитваха да коригират грешката, докато всеки един от тях тежеше по половин тон. Когато все пак успяха, Аркадий скочи от пода и започна да ги избутва настрани от контролния монитор.

— Какво, по дяволите, правиш? — изкрещя Мая.

— Той се е побъркал — каза Джанет.

— Симулира, че се е побъркал — поправи я Надя. — Трябва да решим — продължи тя, докато тичаше към Аркадий, изпълнявайки заданието, — какво ще правим с човек, който се е изправил пред прага на лудостта!

Което без никакво съмнение бе истина. Ала те виждаха бялото от очите на Аркадий, а по лицето му не се появи никакъв признак, че ги познава, когато ги нападна, без да произнесе нито дума. Петима мъже едва успяха да го обуздаят, а Джанет и Филис Бойл бяха наранени от остриите му лакти.

— Е? — каза той по време на вечерята след това, като се хилеше с крива усмивка насреща им, понеже едната му устна беше подута. — Ами ако това се случи? Ние ще бъдем подложени на високо налягане, а по време на приближаването към планетата положението ще бъде най-тежко. Ами ако някой наистина откачи.

Така че те продължаваха симулациите, като се отнасяха към заданията с подobaваща сериозност, дори към нападението от страна на местните обитатели на Марс или когато трябваше да отделят Торус Н от целия кораб, поради „експлозивни заряди, инсталирани по погрешка, докато са построявали кораба“; или когато Фобос в последната минута се отклони от своята орбита.

Но при по-правдоподобните задания... въпреки решенията, които предлагаха, въпреки протоколите, че са намерили разрешение на проблема, непрекъснато се появяваше една позната гледка — червената планета връхлиташе срещу тях с невъобразимата скорост от 40 000 километра в час, докато изпълнеше целия екран. После екранът ставаше бял и върху него се показваха малки черни букви: СБЛЪСЪК.

Психолозите на Земята бяха преценили, че си струва нещата да бъдат променяни от време на време, за да напомнят по някакъв начин смяната на сезоните на „Арес“. Дължината на дните и нощите, климатът, цветовете, които ги заобикаляха, претърпяваха промени, за да бъде постигната тази цел. Някои поддържаха тезата, че тяхното приземяване трябва да стане по време на жътва, други — че най-подходящото време за това е ранната пролет; след кратки дебати бе решено, че полетът ще започне с ранна пролет, така че да пътуват през лятото, а когато вече приближат своята крайна цел, цветовете да

придобият нюансите на есента, близки до тези на самата планета Марс — за разлика от светлозелените багри и пастелните тонове на разцъфтели дървета, които оставаха така далеч зад тях.

Така че през тези първи месеци те живееха в свят, където владееше пролет. Мая обичаше колоритните пролетни цветове и след като приключеше със сутрешните си задачи, изпълняваше час от своя физкултурен режим, като се разхождаше в горския биом, чийто под бе направен във формата на хълм, обрасъл така гъсто с дървета, че човек не можеше да види другия край на помещението. Тук тя често срещаше Франк Чалмърс — него измежду всички останали! — защото той прекарваше кратките си почивки в парка. Казваше ѝ, че харесва пролетния листак, ала изглеждаше, че въобще не го забелязва. Те вървяха заедно, разговаряха или мълчаха, според случая. Ако приказваха, то никога не беше за нещо важно; Франк не желаше да обсъжда с нея съвместната им работа като водачи на експедицията. Мая смяташе, че това е странно, макар и да не го показваше. Но тяхната работа не беше точно една и съща, с което можеше да се обясни неговата неохота. Позицията на Мая бе неформална и не се вписваше в някаква йерархия — космонавтите винаги бяха оставали в относително равнопоставено положение, такава беше традицията от времето на Корольов. Американската програма имаше по-силно изразена военна насоченост, което се проявяваше дори и в титлите: докато Мая беше просто „Координатор на руския контингент“, Франк беше „Капитан Чалмърс“ и в този чин се влагаше смисъл, останал от времето на военноморските флотилии.

Той не разкриваше дали тази власт облекчава или утежнява неговото състояние. Понякога говореха за биома, обсъждаха дребни технически проблеми или някои новини от дома; най-често изглеждаше, че Франк просто иска да върви редом с нея. Между тях съществуваше близост сякаш бяха стари приятели или той много срамежливо (или много фино) я ухажваше.

Като си мислеше за това един ден, на Мая ѝ хрумна, че съпадението на началото на полета с пролетния сезон можеше да създаде проблем. Те бяха в затворен свят всичко наоколо беше плодовито, обсипано с цвят, разточително и зелено, въздухът беше свеж, наситен с аромат на цветя, дните ставаха по-дълги и по-топли, хората се обличаха по-леко — сто здрави животни, близо едно до

друго, които се хранеха, правеха физически упражнения, къпеха се и спяха. Естествено, че трябваше да има секс.

На кораба имаше и женени двойки, някои от които се държаха твърде демонстративно; в Торус Е при това се намираха плувният басейн, сауната и ваните с тангентори. В смесена компания се използваха бански костюми, но те не представляваха нищо. Това естествено започна да се случва. Много кътчета в парковете и горския биом служеха като скривалища — парковете бяха изградени, за да създават чувството, че човек може да избяга някъде. И всеки разполагаше със собствена непроницаема за шумове стая. При тези условия, ако някоя двойка пожелаеше да поддържа връзка, без да се превърне в обект на обсъждане, би могла да го постигне съвсем дискретно. Мая беше сигурна, че стават много повече неща, отколкото можеше да предположи който и да било от пътешествениците.

За нея имаше допълнителни проблеми. Тя бе по-предпазлива от обикновено спрямо мъжете от руския контингент, защото в нейния случай това щеше да означава „да спиш с шефа си“. Що се отнася до американците или мъжете от интернационалната група — с тях съществуваше друг проблем. Различни култури — кой знае какво би се получило? Така че Мая оставаше сама. Ала мислеше за това. И понякога, докато се разхождаше сутрин или завършваше тренировката си, бе понесена на вълната на силно желание, което я довеждаше на леглото или под душа, обзета от чувството на самота.

Така късно една сутрин, след особено изтощително задание, с което те почти бяха успели да се справят, ала в края на краищата се провалиха, тя се натъкна на Франк Чалмърс в горския биом. Мая беше боса, по шорти и спортен потник, потна и зачервена от подлудяващите тренировки. Той също бе бос, по шорти и фланелка, потен и прашен от работата си във фермата. Внезапно Франк се засмя, протегна ръка и докосна рамото ѝ с върховете на двата си пръста.

— Днес изглеждаш щастлива — каза той и се усмихна за миг.

Водачите на двата контингента на експедицията. Равни един с друг. Тя вдигна ръка да докосне неговата и това беше достатъчно.

Изоставиха пътеката и навлязоха в гъсталак от борове. Спряха, за да се целунат. После седнаха върху боровите иглички и се завъртяха,

вкопчени един в друг като студенти, които се целуват в гората. Мая се засмя; винаги бе предпочитала директния подход, така бе сигурна, че може да вземе ума на мъжа, когато пожелае.

Те се любиха и за известно време Мая се отдаде изцяло на страстта. След като всичко свърши, се отпусна, наслаждавайки се на приятната възбуда, която я бе обзела. Ала се чувстваше някак неловко; не знаеше какво да каже. Все още имаше нещо потайно у него, сякаш той се криеше, дори когато се любеха. А може би и по-лошо — онова, което тя долавяше зад неговата резервираност, беше някакъв триумф, като че той бе спечелил нещо, а тя бе загубила. Тази пуританска жилка у американците, това чувство, че сексът е някакъв грях и мъжете трябва да измамат жените, за да им се отдадат. Тя се затвори в себе си, подразнена от едва доловимата самодоволна усмивка на неговото лице. Да спечелиш и да изгубиш, каква детинщина.

Поговориха известно време доста весело, дори се любиха още веднъж, преди да си тръгнат. Ала не беше както първия път, тя се почувства разсеяна. Толкова много в секса не подлежеше на рационален анализ. Мая винаги чувстваше какво става с партньорите ѝ, макар че не бе в състояние нито да анализира, нито да изрази усещанията си; но винаги или харесваше онова, което бе почувствала, или не го харесваше, в това отношение не изпитваше никакво съмнение. А като погледна лицето на Франк Чалмърс след първия път, разбра, че нещо не бе наред. Това я правеше неспокойна.

Ала тя се държеше дружелюбно, обичливо. Не би трябвало да го отблъсне в такъв момент, никой не би простил подобно нещо. Те станаха, облякоха се и се върнаха в Торус D, нахраниха се на една маса заедно с неколцина други и тъкмо тогава ѝ се стори, че е напълно разумно да се отнасят един към друг, като че нищо не се бе случило. Но в дните след тяхната среща, Мая с изненада и неудоволствие установи, че го отбягва, търсейки извинения затова, че не желае да остава насаме с него. Беше ѝ неловко, съвсем не искаше да става така. Би предпочела да не се чувства по този начин и веднъж или два пъти по-късно те отново тръгнаха към парка и когато той подхвана нещата, тя отново се люби с него, като желаше този път да бъде по-добре. Но винаги беше едно и също, винаги се появяваше малката самодоволна усмивка на триумф, онова изражение „пак те измамих“, което толкова

я отблъскваше, онзи отвратителен моралистичен пуритански двоен стандарт.

Така Мая започна да го отбягва още повече, да се измъква от положения, които биха довели до интимност; той достатъчно бързо долови намеренията ѝ. Един следобед я помоли да се разходят в биома и когато тя отклони предложението, заявявайки, че е уморена, върху лицето му се изписа внезапен израз на изненада, после то отново се затвори като маска. Мая се почувства зле, защото не успя да си обясни какво означава това.

За да компенсира своето с нищо непредизвикано оттегляне, тя се държеше открито и приятелски с него, доколкото положението позволяваше това.

Но веднъж, почти месец по-късно, Мая сбърка, отиде прекалено далеч и той си помисли, че тя отново го прелъстява. Бяха част от група, останала за среднощен разговор, Мая седна до него и по-късно Чалмърс, останал с погрешно впечатление, тръгна с нея в Торус D към баните, като говореше очарователно и мило, както се случваше винаги на този етап от развитието на нещата. Мая се дразнеше от собственото си поведение; не желаше да изглежда напълно непоследователна, макар че сега, по какъвто и начин да постъпеше, щеше да създаде именно такова впечатление за себе си. Затова тя тръгна с него, просто защото така беше по-лесно, защото част от нея желаше да се люби. Така и постъпи, разочарована от себе си и решена, че това ще бъде за последен път, нещо като последен подарък, с който се надяваше да превърне целия инцидент в добър спомен за него. Осъзна, че е попламенна от всеки друг път по-рано, наистина искаше да му достави удоволствие. И тогава, точно преди оргазма, Мая погледна лицето му. Сякаш гледаше през прозорците на празна къща.

Това беше последния път.

* * *

Една сутрин вторият екип, отговорен за управление на кораба, се занимаваше с целевите задания на Аркадий, когато изведнъж върху няколко екрана блеснаха червените лампички.

— Оборудването за наблюдение на Слънцето регистрира слънчево избухване — каза Рая.

Аркадий бързо се изправи.

— Това не е предизвикано от мен! — възкликна той и се наведе, за да разчете данните, изписани върху най-близкия екран. После вдигна поглед, посрещна скептичните пламъчета в очите на колегите си и се ухили. — Съжалявам, приятели. Опасността наистина съществува.

Спешно съобщение от Хюстън потвърди думите му. Аркадий беше в състояние да изфабрикува подобно нещо, но той се спусна към най-близкия свързващ отсек и те нямаха никакъв избор — независимо дали съобщението бе фалшиво или не, трябваше да го последват.

Всъщност досега много пъти бяха симулирали събитие, включващо голямо слънчево изригване. Всеки трябваше да изпълни определени задачи; налагаше се със значителен брой от тях да се справят за ограничено време, така че членовете на екипа се втурнаха към различните торуси, като проклинаха късмета си и се стараеха да не си пречат един на друг. Имаше много работа, затварянето на светлинните отвори беше сложен процес, който не бе изцяло автоматизиран. Докато мъкнеха саксиите с растения към предвиденото за подобни случаи укритие, Джанет извика:

— Дали и това не е един от тестовете на Аркадий?

— Той казва, че не е.

Бяха напуснали Земята по време на най-ниския пункт в единадесетгодишния цикъл на слънчевите петна именно с цел да сведат до минимум вероятността от подобно слънчево изригване. Но ето, че то се бе случило. Разполагаха с около половин час, преди до тях да достигне радиацията и не повече от час, след което щеше да последва наистина тежката част.

Критичните ситуации в космоса могат да бъдат очевидни като експлозия или неосезаеми като уравнение, ала степента на тяхната очевидност по никакъв начин не бе свързана с това каква опасност представляват те. Сетивата на членовете на екипажа никога не биха могли да доловят субатомния полъх, който приближаваше към тях и все пак това беше едно от най-лошите събития, които можеха да се случат. И всички знаеха това. Те тичаха из торусите, за да изпълнят своя дял от спасителните работи — растенията трябваше да бъдат

покрити или преместени в защитени пространства, билетата, прасетата, кравите от дребна порода, останалите животни и птици трябваше да бъдат заведени в техните собствени малки укрития, семената и замразените ембриони трябваше да бъдат събрани и отнесени в предвидените за подобни случаи складове, чувствителните електрически компоненти трябваше да бъдат поставени в кутии и прибрани по същия начин. Когато приключиха с тези неотложни задачи, по най-бързия начин се измъкнаха от свързващите отсеци към централната ос и по нея се спуснаха в скривалището, което беше разположено непосредствено зад центъра за управление на кораба в долния край на оста.

Хироко и нейният екип от биосферни специалисти влязоха последни, като се промъкнаха през отвора цели двадесет и седем минути след началото на тревогата. Те профучаха в безтегловното пространство, задъхани и зачервени.

— Започна ли вече?

— Все още не.

Те взеха личните си дозиметри от лавицата, направена от полепваща найлонова материя и ги прикачиха към облеклото си. Останалите членове на екипажа се носеха из помещението с формата на цилиндър, прерязан надлъжно по средата, като дишаха тежко, някои се занимаваха с навехнатите си стави, други — с новопридобитите си натъртвания. Мая им нареди да се преброят и с облекчение чу имената на всичките сто човека, без изключение.

Помещението изглеждаше твърде претъпкано. От много седмици насам не се бяха събирали всичките сто човека на едно място и дори най-голямата стая на борда не им се струваше достатъчно голяма. Тази заемаше един от цилиндрите в централната линия на оста. Четирите цилиндъра, които заобикаляха техния, бяха резервоари, пълни с вода, а собственият им цилиндър бе разделен надлъжно на две — едното помещение беше тяхното скривалище, а другата половина от цилиндъра бе пълна с тежки метали. Плоската страна беше техния „под“, закрепен вътре в цилиндъра върху кръгообразни релси; той се въртеше, в посока, обратна на въртенето на кораба като задържаше половината от цилиндъра между екипажа и Слънцето. Така че те се носеха из пространство, което не се въртеше, докато извитият покрив

на цилиндъра — напротив, се въртеше над тях със своята обичайна скорост.

Джон Буун си проби път до компютърните терминали в предния край на помещението, където Аркадий и Алекс наблюдаваха данните от датчиците в кораба. Джон бързо подаде някаква команда и данните за външната радиация изведнъж блеснаха върху най-големия екран в помещението.

— Нека видим с какво всъщност се сблъсква корабът — изрече с ясен глас той.

Последваха стонове.

— Толкова ли е наложително? — възкликна Урсула.

— По-добре е да знаем — отвърна Джон. — Искам да видя дали това укритие функционира добре. Онова в „Кафявия орел“ беше почти толкова надеждно и дебело, колкото кърпата, която слагат под брадичката на човек, когато сяда на зъболекарския стол.

Онези, които проявяваха интерес — около шестдесет човека — се натрупаха зад него, за да наблюдават екрана. Останалите се събраха в противоположния край на помещението.

След това се почувства пълната сила на избухването. Броячът, който отчиташе външната радиация, се покачи високо над обичайното ниво на слънчевия вятър, после рязко подскочи още нагоре. Неколцина от наблюдаващите едновременно си поеха дъх, разнесоха се потресени възклицания.

— Но вижте колко много ни предпазва укритието — каза Джон и посочи дозиметъра, прикрепен към неговата риза. — При мен показанията са все още 0.3 rem!

Радиацията извън укритието вече достигаше около 70 rem, приближавайки смъртоносната доза, така че те се отърваваха леко. Ала като си представеха облъчването в останалата част на кораба! Милиарди частици проникваха в „Арес“ и се сблъскваха с атомите на водата и металите, зад които се бяха скрили; стотици милиони от тях прелитаха между тези атоми и после между атомите на техните тела, като не докосваха нищо, сякаш се движеха сред духове. И все пак хиляди се сблъскваха с атомите на плътта и костите. Повечето от тези сблъсъци бяха безвредни — но всички онези хиляди, по всяка вероятност една или две (или три), при които бе засегната верига хромозоми, в резултат на което се получаваше погрешно усукване:

срещу това нищо не можеше да се предприеме. В книгата на човешката личност се записваше зараждането на тумор. Години покъсно, в случай че ДНК на индивида не отстранеше тази грешка от само себе си, развитието на тумора, което се превръщаше повече или по-малко в необратима част от живота, даваше своето отражение и в организма се проявяваше друго нещо: рак. Най-вероятно левкемия и със сигурност смърт.

Ето защо им беше трудно да не следят цифрите с нещастни погледи. 1,4658 gem; 1,7861; 1,9004.

Аркадий се приближи до един от терминалите и пушна Пасторалната симфония на Бетовен, като подбра третата ѝ част, където танците в селото са прекъснати от внезапно извилата се буря. Той усили звука и членовете на екипажа се понесоха заедно в дългия полуцилиндричен отсек, вслушвайки се в свирепостта на дивата буря на Бетовен, която сякаш възпроизвеждаше ударите на безшумния вятър, вилнеещ в телата им. Когато бурята в симфонията достигна своята кулминация, бе трудно да се повярва, че радиационният брояч не отчита повишение; и когато музикалният вихър замря, струваше им се, че и тяхното изпитание е приключило. Разнесе се гръм, зазвучаха последните вопли на бурята. Френският рог донесе спокойствието на притихналата природна картина.

Хората започнаха да си говорят за други неща. След малко повече от половин час един от тези разговори се извиси над останалите. Мая не беше чула неговото начало, но изведнъж Аркадий рязко заговори на английски:

— Не мисля, че трябва да обръщаме каквото и да било внимание на плановете, които са предвидили за нас на Земята!

Останалите разговори заглъхнаха и хората се обърнаха към него. Той се бе издигнал над главите им и се носеше под въртящия се покрив на помещението като някакъв полудял летящ дух.

— Мисля, че трябва да направим нови планове — заяви Аркадий. — И то да ги направим сега. Всичко да бъде преустроено в самото начало и по този начин да изразим собственото си мислене. То трябва да се прояви още в първите укрития, които ще построим.

— Защо да си даваме толкова труд? — попита Мая, подразнена от неговото парадиране. — Тяхната конструкция е добра. — Наистина беше досадно; Аркадий често обсебваше централното място в

разговорите и хората винаги поглеждаха към нея, като че тя бе отговорна за неговите постъпки и бе нейно задължение да го обуздава и възпира досадните му речи.

— Сградите са основната опора на обществото — заяви Аркадий.

— Те са просто стаи — изтъкна Сакс Ръсел.

— Но стаите предполагат и социалната организация, установена вътре в тях — Аркадий се огледа наоколо привличайки с погледа си хората в дискусията. — Разположението на стаите в сградата показва намерението на архитекта, очакването му какво ще се извършва вътре в тях. Сами видяхме това в началото на пътешествието, когато руснаци и американци бяха разделени в торусите D и B. От нас се очакваше да останем две независими една от друга групи. Същото ще бъде и на Марс. Строителите изразяват ценностна система, те имат своеобразна граматика, чиито изречения са стаите. Аз не искам хора във Вашингтон или в Москва да ми нареждат как да живея своя живот. Писна ми от това.

— Какво не харесваш в проектирането на първите укрития? — попита Джон със заинтригуван вид.

— Те са правоъгълни — каза Аркадий. Това предизвика смях, но той упорито продължи: — Правоъгълни, конвенционалната форма! При това работните помещения са разделени от местата за живеене, като че работата не е част от живота. Местата за живеене са заети предимно от личните стаи, като по този начин се изтъква йерархията — на лидерите са отредени най-големи пространства.

— Нима това не се прави просто, за да се облекчи тяхната работа? — вметна Сакс.

— Не. И наистина не е необходимо. Това е много банален пример за американския начин на мислене в бизнеса, ако мога така да се изразя.

Наблизо се разнесе стон и Филис каза:

— А необходимо ли е да изразяваме политическите си убеждения, Аркадий?

При самото споменаване на тези думи групата слушатели се разпръсна. Мери Дункъл и още неколцина други се откъснаха от оратора и се насочиха към другия край на помещението.

— Всичко е израз на политика — провикна се Аркадий към обърнатите им гърбове. — Особено пък това наше пътуване. Ние започваме изграждането на ново общество, възможно ли е човек да няма политически убеждения?

— Ние сме научна станция — обади се Сакс. Не е необходимо да внасяме политика тук.

— Във всеки случай нямаше нищо такова, когато за последен път бях на подобно място — добави Джон и замислено се вгледа в Аркадий.

— Имало е — възрази Аркадий, — но в далеч по-опростен вид. Екипажът ви е бил изцяло американски, изпратен с временна мисия, вършели сте онова, което са ви нареждали висшестоящите. Но сега нашият екипаж е международен, ние ще установим постоянна колония. Положението ни е съвсем различно.

Хората бавно плуваха във въздуха по посока на разговора, за да чуят по-добре за какво става дума. Рая Хименес заяви:

— Не се интересувам от политика.

А Мери Дункъл изрази съгласие от другия край на стаята:

— Това е едно от нещата, от които се надявах да се измъкна, идвайки тук!

Няколко руснаци отговориха едновременно:

— Това само по себе си е политическа позиция! — и още забележки в този дух. Алекс възкликна:

— Вие, американците, бихте желали да сложите край на политиката и историята, за да доминирате над целия свят! — Двама американци се опитаха да възразят, но Алекс не им позволи. — Вярно е! Целият свят се промени през последните трийсет години, всяка страна следи за начина, по който функционира, като прави огромни промени, за да разреши определени проблеми — всички, с изключение на САЩ. Вие станяхте най-реакционната страна в света.

— Страните, които се промениха — заговори Сакс, — трябваше да го направят, защото по-рано бяха изпаднали в състояние на вкостенелост и почти щяха да се разпаднат. САЩ вече имаха определена гъвкавост в своята система, ето защо не бе необходима драстична промяна. Казвам, че американският начин на развитие е по-висш, защото се характеризира с по-малко сътресения. Въпрос на по-умело инженерно моделиране.

Тази аналогия накара Алекс да поспре и докато той мислеше над нея, Джон Буун, който наблюдаваше Аркадий с огромен интерес, каза:

— Да се върнем отново към укритията. Как би ги направил по-различни?

— Не съм напълно сигурен — отвърна Аркадий. — Необходимо е да видим площадките, където ще строим, да ги обходим, да обсъдим този проблем. Виждаш ли, аз съм за този процес. Но като цяло смятам, че работните помещения и местата за живеене трябва да бъдат смесени дотолкова, доколкото ще бъде практично. Нашата работа ще бъде нашето изкуство, целия ни живот. Ние ще я подаряваме един на друг, няма да я купуваме. При това, няма да има никакви знаци на йерархия. Аз не вярвам дори в системата от лидери, която сме възприели сега — той учтиво кимна към Мая. — Всички сме еднакво отговорни и нашите сгради би трябвало да го показват. Кръгът е най-доброто средство — труден за осъществяване в областта на строителството, но извънредно смислен, що се отнася до съхранението на топлина. Геодезичният купол ще бъде добър компромис — лесно се построява и подчертава равенството между нас. Що се отнася до пространството вътре, то може би в по-голямата си част ще бъде открито. Всеки, естествено, ще има собствена стая, но тя ще бъде малка. Разположена по периферията, с лице към по-обширните общи пространства. Ние сме изпратени тук от нашите правителства и всяко от тях има недостатъци, повечето от които са бедствени. Ето защо историята представлява такава кървава каша. Сега трябва да разчитаме на собствените си сили и аз нямам никакво намерение да повтарям всички грешки, през които е минала Земята само поради конвенционалното си мислене. Ние сме първите марсиански колонисти! Ние сме учени! Нашата работа е да изобретяваме нови неща, да ги правим по нов начин!

Споровете отново се разгоряха, по-оспорвани от всеки друг път. Мая се обърна встрани и тихичко изруга Аркадий, смаяна от това, колко сърдити ставаха хората. Тя забеляза, че Джон Буун се усмихва. Той се отблъсна от пода към Аркадий, спря, като се събори върху него, след това раздруска ръката му в ръкостискане, заради което и двамата се завъртяха във въздуха в подобие на тромав танц. Този жест на подкрепа незабавно накара хората отново да се замислят, Мая виждаше това на изненаданите им лица; заедно със своята слава, Джон се

ползваше с репутацията на умерен и тих човек, но щом одобряваше идеите на Аркадий, значи нещата стояха по различен начин.

Струваше й се възможно те двамата да бяха постигнали някакво споразумение — може би да образуват алтернативно лидерство с един американец и един руснак. Трябваше да направи нещо по този въпрос.

После малцината, които все още наблюдаваха екраните, извикаха. Нивото на радиация бе започнало да спада. След известно време то се плъзна до малко над нормалното равнище.

Откриха, че подсилените системи на кораба бяха оцелели след удара. По-дебелите стени на фермата и на горския биом бяха защитили растенията до известна степен и макар че някои от тях щяха да загинат и цялата реколта нямаше да бъде годна за консумация, запасите от семена не бяха увредени. Животните също нямаше да бъдат годни за храна, но можеше да се очаква, че ще дадат здраво следващо поколение. Единствените жертви бяха няколкото пойни птички, които хората не бяха успели да уловят в столовата от Торус D; те намериха мъртвите им тела, разпръснати по пода.

Що се отнася до екипажа, укритието им бе осигурило защита до ниво, при което всеки бе получил облъчване 6 rem. Това беше зле за трите часа на бурята, но можеше да бъде и по-лошо. Външната обвивка на кораба бе получила повече от 140 rem, смъртоносна доза.

Шест месеца затворени в хотел, без нито една разходка навън. Във вътрешността беше късно лято, а дните бяха дълги. Зеленият цвят преобладаваше по стените и таваните, хората ходеха боси. Тихите разговори бяха едва доловими сред бръмченето на машините и свистенето на вентилаторите. Корабът изглеждаше някак празен, цели секции бяха изоставени, когато екипажът започна да чака края на пътуването. Малки групи хора седяха в коридорите на торуси В и D и си приказваха. Някои прекратяваха своите разговори, когато наблизко преминеше Мая, което тя, естествено, намираще за обезпокоителен признак. Беше й трудно да заспива и да се събужда. Ежедневието я бе направило неспокойна; всички инженери нямаха друга работа, освен да чакат и симулациите бяха станали непоносими. Беше й трудно да измерва протичането на времето. Объркваше се по-често, отколкото

по-рано. Отиде на консултация при Влад и той ѝ препоръча свръххидратация, повече тичане, повече плуване.

Хироко ѝ каза да прекарва повече време във фермата. Тя се опита да го направи, като с часове плевеше, събираше реколтата, подрязваше, наторяваше, поливаше. Стаите на фермата бяха максимално големи помещения, техните цилиндрични покриви бяха очертани с ярки слънчеви цветове. Подовете с много нива бяха заети с различни земеделски култури, повечето новозасадени след бурята. Пространството не достигаше и екипажът не можеше да бъде изхранен изцяло от храните, получавани във фермата, но този факт не допадаше на Хироко, тя се бореше срещу него, трансформирайки в полезна площ складовите помещения, когато те се изпразнеха. Миниатюрни разновидности на жито, ориз, соя и ечемик растяха в подредени едно над друго корита; над тях висяха редове от хидропонни растения и огромни прозрачни буркани със зелени и жълти морски водорасли, които подпомагаха регулацията на газовия обмен.

Хироко беше истинска загадка за Мая. Сдържана и сериозна, тя винаги изглеждаше потънала в своята работа; хората от нейния екип винаги се намираха в близост до нея, като че тя беше царица в царство, което нямаше нищо общо с останалата част от кораба. Мая не харесваше това, ала не можеше да направи нищо, за да го промени. Пък и нищо в поведението на Хироко не придаваше заплашителност на това обстоятелство; то беше просто факт, фермата бе отделен обект и специалистите в него съставляваха отделно общество. При това беше възможно Мая да ги използва, за да противостои по някакъв начин на влиянието на Джон и Аркадий; затова тя не се тревожеше за тяхното отделно царство. Всъщност, прекарваше с тях повече време, отколкото когато и да било по-рано. Понякога в края на работния ден отиваше с тях да играе на „скок в тунела“. В централната ос имаше тръба за скокове, където всички междинни връзки между цилиндрите имаха същата широчина като самите цилиндри, като по този начин се получаваше една гладка тръба. Там нямаше парапети, които да улесняват бързото движение нагоре и надолу в тръбата, но според правилата на играта, скачачите заставаха върху капака на укритието, ползвано по време на бури и се опитваха да отскочат нагоре по тръбата до входа на прозрачния купол, намиращ се на цели 500 метра по-високо, без да се блъскат в стените или външните парापети. Силите на

Кориолис правеха това практически невъзможно за изпълнение и ако човек достигнеше до средата на разстоянието, почти сигурно завоюваше победа в играта. Но един ден Хироко бе тръгнала да провери резултатите от експеримент с някаква култура в прозрачния купол и след като ги поздрави, тя се приготви за скок върху капака на укритието. Скочи, бавно прелетя цялата дължина на тунела и въртейки се по време на своя полет, спря пред входа на прозрачния купол с протегнатата ръка.

Играчите се втренчиха нагоре по тръбата, млъкнали изумено.

— Хей! — извика Рая към Хироко. — Как го направи?

— Какво съм направила?

Обясниха й правилата на играта. Тя се усмихна и Мая внезапно бе обзета от убеждението, че те вече бяха известни на Хироко.

— Скачаш в посока право нагоре! — обясни тя и изчезна в прозрачния купол.

По време на вечеря новината се разнесе из екипажа. Франк каза на Хироко:

— Може би просто си имала късмет.

Тя се усмихна.

— А може би аз и ти ще опитаме игра с двайсет скока и ще видим кой от нас ще победи.

— Звучи ми примамливо.

— На какво ще се обзаложим?

— Естествено, на пари.

Хироко поклати глава.

— Наистина ли мислиш, че парите все още имат някакво значение?

След няколко дни Мая се носеше сред безтегловността под извивката на прозрачния купол с Франк и Джон и се взираше напред към Марс, който сега се виждаше като обло кълбо с размерите на десетцентовата монета.

— Тези дни се разгоряха много спорове — небрежно отбеляза Джон. — Чух, че Алекс и Мери направо се сбили. Мишел казва, че подобни неща би следвало да се очакват, но все пак...

— Може би качихме на борда прекалено много лидери — вметна Мая.

— Сигурно ти трябваше да бъдеш единствения — подигра я Франк.

— На борда има доста звезди — заяви Джон.

— Подтикът да превъзхождаме останалите и подтикът да ги ръководим са две различни неща. Понякога мисля, че те могат да бъдат противоположни.

— Оставям ти да решиш това, капитане — ухили се Джон в отговор на намръщеното лице на Франк. Той беше единствения човек сред тях, помисли си Мая, който се държеше естествено.

— Психиатрите предвидиха този проблем — продължи Франк. — Той бе очевиден дори за тях. И използваша така нареченото Харвардско разрешение. Много отдавна администраторите в Харвард забелязали, че ако приемат студенти, които са получавали досега само отлични бележки в училище и после поставят на първокурсниците посредствени оценки, потискащо голям брой от тях ставали нещастни заради своите двойки и тройки, пръскали си черепите с пистолет и цапали двора на университета. Те открили, че за да избягнат подобни неприятности, трябвало да приемат известен процент студенти, които са свикнали да получават слаби оценки, но са се проявили по някакъв друг начин...

— Като, например, със своята дързост да кандидатстват в Харвард със своите посредствени оценки — подхвърли Джон.

Откъде си чувал за това? — попита Мая.

Франк се усмихна.

— Аз бях един от тях.

— На кораба няма посредствени хора — възрази Джон.

Франк изглеждаше изпитваше съмнение.

— Разполагаме с група умни учени, които не проявяват никакъв интерес към административната работа на кораба. Повечето я смятат за досадна и са доволни, че могат да я прехвърлят на хора като нас.

— Може би е така — кимна Джон, каза „довиждане“ и си тръгна.

Франк долетя до Мая и тя нервно се раздвижи. Никога не бяха обсъждали своята кратка връзка, тази тема въобще не беше подхващана, дори непряко, от доста време насам. Мая бе мислила какво да каже, ако някога темата изплуваше в разговор: щеше да

сподели, че понякога се отдава на връзки с мъже, които харесва. Че е било просто нещо, извършено под напора на момента.

Но той само посочи към малката червена точица в небето.

— Чудя се защо ли отиваме ние там.

Мая сви рамене. Вероятно той нямаше предвид „ние“, а „аз“.

— Всеки има своя лична причина — отвърна тя.

Франк я погледна.

— Не е вярно.

— Може би това е в нашите гени — подхвана Мая. — Може би хората са почувствали, че нещата на Земята се развиват по погрешен начин. Усетили са увеличената скорост на някаква мутация или нещо подобно.

— И са тръгнали, за да положат ново начало.

— Да.

— Егоистичната генна теория. Интелигентността е само инструмент, който подпомага успешното размножаване.

— Предполагам, че е така.

— Но това пътешествие застрашава успешното размножаване — възрази Франк. — Тук не сме на сигурно място.

— Да, но и на Земята не сме на сигурно място. Отпадъци, радиация, други хора...

Франк поклати глава.

— Не. Не мисля, че егоизмът е в гените. Смятам, че причината е другаде — той протегна ръка и я потупа с показалец между гърдите — солиден удар върху гръдната кост, който го накара да отлети обратно към пода. След като доста дълго време се взира в нея, той докосна себе си на същото място. — Лека нощ, Мая.

След седмица или две Мая беше във фермата и прибираше зелевата реколта, като се движеше по пътеката между дългите, наредени едно над друго корита със зелки. Беше сама в цялата стая. Зелките приличаха на редове от мозъци, в които пулсираха мисли в ярката следобедна светлина.

После тя забеляза движение и погледна натам. В отсрещната страна на стаята, през буркана с водорасли, Мая зърна човешко лице. Стъклото на бутилката бе изкривило чертите му: лице на мъж с кафява

кожа. Мъжът гледаше в друга посока и не я видя. Изглежда разговаряше с някого, когото тя не можеше да види. Той се размърда и чертите на лицето му ясно се очертаха, разтегнати в средата на бутилката. Мая осъзна защо го наблюдаваше така внимателно и защо стомахът ѝ бе свит на топка: никога по-рано не го беше виждала.

Мъжът се обърна и погледна в нейната посока. Погледите им се срещнаха през извивките на стъклото. Той беше непознат, с тясно лице и големи очи.

После мъжът изчезна в кафява мъгла. За секунда Мая се поколеба, уплашена да се впусне в преследване; след това си наложи да пробяга цялото помещение, хукна нагоре към двата завоя на връзката между цилиндрите и в следващия цилиндър. Той беше празен. Преди да спре, тя прекоси още три цилиндъра. Накрая се изправи, вгледана в стъблата на доматиите. Дъхът в гърлото ѝ свистеше. Потеше се, но се чувстваше вкочанена. Непознат. Та това беше невъзможно. Но тя го бе видяла! Концентрира се върху спомена от събитието, опита се да си представи лицето още веднъж. Може да е бил... но не. Не беше нито един от стоте човека на борда, Мая знаеше това. Разпознаването на лицето е една от най-силно развитите способности на ума, при това смайващо точна. Той беше избягал, когато я зърна.

Пътник без билет. Но това беше съвсем невъзможно! Къде би могъл да се скрие, да живее? Какво е правил по време на радиационната буря?

Или бе започнала да халюцинира? Дотам ли бе стигнала?

Тя се върна в стаята си, беше ѝ приляло. Но стаята ѝ бе просто едно легло и малка масичка, стол и шкаф, няколко лавици, върху които бе поставила лични вещи. Остана там час, после два. Ала вътре нямаше какво да прави, не можеше да получи отговор на своите въпроси. Стаята не ѝ предлагаше развлечение. Нито изход.

Мая осъзна, че не може да сподели с никого онова, което бе видяла и в известен смисъл това бе по-страшно, отколкото самия инцидент, тъй като подчертаваше в съзнанието ѝ неговата невъзможност. Хората щяха да си помислят, че е полудяла.

Сега, когато се разхождаше из кораба, ѝ се струваше, че екипажът се разпада на малки, затворени групички, които рядко контактуваха помежду си. Екипът от фермата прекарваше почти цялото си време сред листата, дори се хранеше там и спеше (според слуховете — всички заедно) между редовете на растенията. Стаите, кабинетите и лабораториите на медицинския екип бяха разположени в Торус В и членовете му прекарваха времето си там, погълнати от експерименти, наблюдения и консултации със Земята. Екипът, отговорен за управлението на полета, се подготвяше за приземяването на червената планета, като провеждаше неколнократни симулации дневно. Останалите бяха... разпръснати. Трудно беше да ги намери човек. Д столовата вече никога не беше пълна. Когато броят на хората, които вземаха участие в разговора на масата, спаднеше под четири, научните теми бяха измествани от клюки; а клюките винаги бяха посветени на секса и политиката. Гласовете се снижаваха, главите се накланяха една към друга и се раждаше слух. Приказките за сексуални връзки ставаха все по-обичайни и по-тихи, по-саркастични и по-сложни.

Корабът беше построен по начин, който можеше да осигури достатъчно уединение. Без съмнение се случваха повече неща, отколкото човек можеше да предположи.

И сред този потайно протичащ живот нима имаше още едно човешко същество, което оставаше самотно или работеше с още неколцина в някаква малка клика или заговор?

— Забелязала ли си нещо странно напоследък? — попита тя Надя един ден, в края на тяхното редовно бърбене след закуска.

— Хората сучаят — сви рамене Надя. — Мисля, че е време вече да пристигнем.

Една нощ Мая отново сънува лицето във фермата. Събуди се разтреперана и повече не можа да заспи; като че всичко изведнъж се бе изплъзнало от контрол. Те летяха през вакуума на космическото пространство в малък възел от свързани една с друга кутии и от нея се очакваше да бъде отговорна за този огромен, луд транспортен кораб! Това беше абсурдно!

Напусна стаята си и се изкачи към централната ос по свързващия отсек на Торус D. Беше четири часът сутринта. Вътрешността на прозрачния купол беше като планетариум, чиято публика си е отишла: тихо, празно, с хиляди звезди, струпани в черната полусфера на купола. Марс се издигаше точно над главата ѝ — изпъкнал, с очевидна сферична форма, сякаш някакъв каменен портокал бе захвърлен сред звездите. Мая прелетя под червената планета, разпери ръце и крака, завъртя се леко, като се опитваше да разбере себе си, да усети нещо особено в противоречивата смесица на своите чувства. Когато примигна, малки сферични сълзи се отрониха от очите ѝ и полетяха на свобода сред проблясването на звездите.

Херметичната врата се отвори. Джон Буун плавно влетя вътре, видя я и сграбчи дръжката на вратата, за да се спре.

— О, съжалявам. Имаш ли нещо против да се присъединя към теб?

— Не — Мая се напрегна и изтри очите си. — Какво те е вдигнало по това време?

— Аз често ставам рано. А тебе?

— Лоши сънища.

— Какво си сънувала?

Не мога да си спомня — отговори тя, като мислено зърна непознатото лице.

Той се отблъсна и прелетя край нея към купола.

— Аз никога не мога да си спомня своите сънища.

— Никога ли?

— Е, рядко. Ако нещо ме събуди посред нощ и имам време да помисля за него, тогава може и да го запомня — поне за известно време.

— Това е нормално. Но наистина е лош признак, ако въобще не помниш сънищата си.

— Така ли? Симптом на какво е това?

— На крайно потискане на собственото аз, поне така ми се струва, че беше. — Мая бе отлетяла в периферията на купола; отблъсна се във въздуха и спря до Джон.

Те загледаха Марс и започнаха да си сочат характерни местности от планетата един на друг. Разговаряха. Мая го погледна крадешком, докато той говореше. Толкова мил, с привлекателен външен вид,

изпълнен с щастие; той наистина не беше нейния тип. Всъщност, в началото тя бе възприела неговата бодрост като проява на глупост. Ала по време на пътешествието се бе убедила, че той не е глупав.

— Какво мислиш за всичките ни спорове по въпроса какво ще правим там? — попита тя и посочи червения камък далече пред тях.

— Единствената част от всеки спор, която има значение, е какво мислим ние за хората, които спорят. Х претендира, че А е правилното решение, а Y вярва, че това е В. Тогава хората формират своята преценка въз основа на своето мнение за Х и Y.

— Но ние сме учени! Тренирани сме да преценяваме наличните факти.

Джон кимна с глава.

— Вярно. В действителност, понеже те харесвам, аз приемам, че имаш право по този въпрос.

Тя се разсмя и го блъсна, после те се затъркаляха в различни посоки към периферията на купола.

Мая, изненадана от самата себе си, престана да се движи и стъпи на пода. Тя се обърна и видя, че Джон също се спря, докосвайки купола, после се приземи насреща ѝ. Той я погледна усмихнат, хвана парапета и се отгласна във въздуха по траектория, която щеше да го доведе при нея.

Мая светкавично разбра намерението му и след като напълно забрави решението си да избягва подобни неща се отлепи от мястото си, за да пресече пътя му. Те летяха право един срещу друг и за да избягнат болезнения сблъсък, трябваше да се хванат за ръце, завъртайки се в пространството, сякаш танцуваха. Така и стана, двамата бавно се понесоха по спирала към купола. Наистина беше танц, който очевидно трябваше да завърши, когато те пожелаеха: о, да! Пулсът на Мая се ускори, дъхът засвистя в гърлото ѝ. Бицепсите им се напрегнаха, телата им бавно се приближиха едно към друго и полека, като че ли приземяваха космически кораб, те се целунаха.

Джон с усмивка се отблъсна от нея и я изпрати към купола, а самият той се понесе към пода, където спря летежа си и запълзя към изхода. Заклучи вратата.

Мая разпусна косите си, разтърси глава и те се разпиляха пред лицето ѝ. Не се чувстваше като пред прага на огромна, непреодолима любов; просто щеше да бъде хубаво и естествено... Обзе я изгарящо

желание, тялото и се понесе към Джон. Преметна се бавно презглава и откопча ципа на дрехата си, докато въртенето все още не бе престанало; сърцето ѝ биеше в барабанен ритъм, цялата ѝ кръв нахлу към кожата, която пламна, като че щеше да се стопи, докато се събличаше. Сблъска се с Джон и отлетя далеч от него, след като бе издърпала прекалено бързо ръкава си; те се носеха в плавни подскоци сред стаята и сваляха дрехите си, отчитайки погрешно ъглите и ускорението, докато с леко оттласкване с палците на краката полетяха един към друг и се срещнаха във въртяща се прегръдка; после се понесоха в пространството, като се целуваха сред дрехите, които кръжаха около тях,

В следващите дни те отново се срещаха. Не направиха никакъв опит да поддържат връзката си в тайна, затова много скоро всички узнаха за нея и двамата бяха приети като една от двойките на борда. Мнозина изглеждаха изненадани от подобно развитие на нещата; една сутрин Мая влезе в столовата и улови бързия поглед на Франк, седнал на една от масите в ъгъла.

Но повечето от хората на борда изглеждаха доволни. В края на краищата те бяха своеобразна кралска двойка, съюз на двете сили в колонията, който означаваше хармония. В действителност тази връзка изглежда послужи като катализатор за създаването на много други, които или просто престанаха да се крият, или възникнаха в свръхнаселената среда. Новопоявилите се двойки бяха навсякъде, така че хората без партньор започнаха да пускат нервни шеги по този повод. Но Мая мислеше, че забелязва по-малко напрежение в гласовете, по-малко спорове и повече смях.

По стените се появиха жълти, червени и оранжеви цветове. Сега Марс бе пораснал до размерите на Луната на земното небе. Време беше да съберат плодовете на своите усилия; още една седмица и щяха да бъдат там.

Все още съществуваше напрежение заради нерешените проблеми при разпределението на задачите по приземяването. Сега на Мая ѝ беше по-тежко от всякога да работи с Франк; нищо не излизаше

на повърхността, но ѝ се струваше, че той се радва на неспособността им да овладеят положението, защото Аркадий повече от всеки друг създаваше поводи за разкол и изглеждаше, че вината е нейна. Джон не се включваше в споровете и неизменно подкрепяше всяко предложение на Франк. Съветите, които даваше на Мая на четири очи бяха пределно мъдри, но проблемът беше, че той харесваше Аркадий, затова често ѝ препоръчаше да го подкрепя, като очевидно не осъзнаваше, че това подронва авторитета ѝ сред другите руснаци. Но тя не му обясни тези неща. Макар че бяха сексуални партньори, съществуваха теми, които не желаше да обсъжда нито с него, нито с когото и да било.

Но една вечер в неговата стая нервите ѝ не издържаха. Мая лежеше, неспособна да заспи, тревожеше се отначало за едно, после за друго, докато накрая каза:

— Мислиш ли, че е възможно в кораба да се крие някой „пътник без билет“?

— Ами, не зная — отвърна изненадано Джон. — Защо питаш?

Тя мъчително преглътна и му разказа за лицето, което бе видяла през бутилката на водораслите.

Буун седна на леглото и се втрени в нея.

— Сигурна ли си, че не е бил...

— Не беше нито един от нас.

Той потърка челюстта си с длан.

— Ами... предполагам, че ако някой от екипажа му е помагал...

— Хироко — предположи Мая. — Искам да кажа — не просто, защото тя е Хироко, а заради фермата и всичко, свързано с нея. Така проблемите му с храната са били разрешени, сред растенията има много места, където никой не би го забелязал. Могъл е да се скрие с животните по време на радиационната буря.

— При облъчването те получиха много gem!

— Ала той сигурно е застанал зад резервоарите им с вода. Не е толкова трудно да се направи малък заслон за един човек.

Джон все още не можеше да приеме тази идея.

— Да се укрива девет месеца! Но защо?

Мая сви рамене.

— Нямам представа. Някой, който е искал да отиде на Марс, а не е преминал селекцията. Някой, който има приятел или приятели...

Те говориха за това около час и Мая изведнъж забеляза, че се чувства много по-добре. Джон ѝ вярваше! Не помисли, че се е побъркала! Обзе я вълна от облекчение и щастие и го прегърна.

— Толкова е хубаво, че мога да разговарям с теб за това!

Той се усмихна.

— Ние сме приятели, Мая. Трябваше да споделиш с мен по-рано.

— Да.

Приближаваха Марс толкова бързо, че можеха да видят със собствените си очи как червената планета нараства върху екраните.

Членовете на екипажа, които не бяха заети с управлението на кораба, подготвяха всичко за завъртането и разтърсванията, които със сигурност щеше да предизвика g със стойност 2.5. Някои излизаха в открития космос, за да монтират допълнителни топлинни щитове или извършваха други операции. Имаха много работа, но въпреки това дните изглеждаха дълги.

Щеше да се случи посред нощ, затова тази вечер лампите останаха запалени и никой не отиде да си легне. Мая седеше в своето кресло на моста, наблюдаваше екраните и мониторите и си мислеше, че всичко много прилича на тренировките, които правеха в Байконур. Нима наистина щяха да започнат да кръжат в орбита около Марс?

Да, щяха. „Арес“ се вряза в горните слоеве на рядката атмосфера с 40 000 километра в час и веднага започна да вибрира интензивно; столът на Мая взе бързо и силно да трепери, разнесе се тих, нисък рев, като че летяха сред детонационна пещ. Сгъстен въздух се блъскаше в топлинните щитове и профучаваше край външните камери, така че целият мост беше оцветен с багрите на Марс. После усещането за привличане се завърна като истинско отмъщение. Мая почувства такъв натиск върху ребрата си, че ѝ бе трудно да диша, зрението ѝ се замъгли.

Тя не можеше да си спомни нито един час от своя живот, който бе траял така дълго. Датчиците показваха, че температурата на топлинния щит се е повишила до 320 градуса по Целзий...

После вибрациите спряха. Ревът престана. Бяха изскочили от атмосферата, след като се бяха плъзнали над една четвърт от планетата. Бяха намалили скоростта си до около 20 000 километра в час, температурата на топлинния щит се бе повишила до 430 градуса по Целзий, много близо до граничната стойност. Всичко беше неподвижно. Те се носеха, изпаднали отново в състояние на безтегловност, придържани към местата си от коланите на креслата.

Несигурно се освободиха от коланите и полетяха като духове в хладния въздух на стаите; ушите им леко бучаха, подчертавайки безмълвието наоколо. Разговаряха твърде високо, стискаха си ръцете. Мая беше зашеметена и не можеше да схване какво й говорят хората, не защото не можеше да ги чуе, а просто защото не обръщаше внимание на думите им.

Всяка елиптична орбита около планетата траеше около един ден. През следващите два месеца компютрите щяха да контролират изстрелването на допълнителна ракети, които постепенно щяха да доведат курса на техния кораб във вътрешна орбита пред Фобос. Ала групи с астронавти щяха да се приземят на повърхността на планетата много преди това, докато перигеят беше толкова близо.

По време на перигея Марс изпълваше по-голямата част от небето, сякаш летяха над него с реактивен самолет. Дълбочината на Валес Маринерис беше осезаема, височината на четирите големи вулкана беше очевидна: техните широки върхове се появяваха на хоризонта значително по-рано от елементите на околния пейзаж. Навсякъде по повърхността имаше кратери. Тяхната заоблена вътрешност бе оцветена в ярък пясъчен нюанс на оранжевото, съвсем малко по-светъл в сравнение с окраската на местността наоколо. Прах, както предположиха. Късите, нагънати планински вериги бяха по-тъмни от равнините — ръждиви на цвят, тук-там изпъстрени с черни сенки. Но и по-тъмните, и по-светлите багри принадлежаха към всемогъщия ръждиво-оранжево-червеникав цвят, който владееше всеки връх, кратер, каньон, дюна дори и изкривения отрязък от наситената с прах атмосфера, която се виждаше над ярките очертания на планетата. Червеният Марс! Той ги пронизваше със своята сила, хипнотизираше умовете им. Всеки се чувстваше по този начин.

Прекарваха дълги часове, погълнати най-сетне от истинска работа. Корабът трябваше да бъде частично разглобен. Основната част от него щеше да остане в орбита близо до Фобос и щяха да го използват като средство за връщане при критични обстоятелства. Ала двадесет цилиндъра от основната ос трябваше да бъдат отделени от „Арес“ и подготвени за новата си функция на планетарни апарати за приземяване, които щяха да отведат колонистите до повърхността на групи от пет човека. Първият апарат трябваше да потегли веднага, щом бъдеше отделен от кораба и подготвен за полет, затова те работеха денонощно на смени, като прекарваха голяма част от времето в открития космос. Отиваха в столовата уморени и ненаситно гладни, разговорите им бяха шумни; скуката от пътуването изглежда беше забравена.

Разглобяването на „Арес“ накара мнозина от тях да се почувстват странно. Под гигантското око на Марс всичките им несъгласия се изостриха; очевидно беше дошъл критичният момент, оставаше им съвсем малко време. Хората спореха, в открития космос или в кораба. Сега имаше толкова много малки групи, които бяха напълно самостоятелни...

Мая и Франк работеха упорито, за да преодолеят различията и да постигнат консенсус, да създадат чувството, че все още са единен екип. Междувременно между двамата лидери се развиха по-сложни отношения, отколкото по време на ранните им срещи в парка, макар че имаха връзка с тях. Сега Мая откриваше в случайните изблици на сарказъм и възмущение от страна на Франк, че той е подразнен от инцидента повече, отколкото тя бе помислила на времето. Ала вече нищо не можеше да направи.

Една вечер, скоро преди да поемат към планетата, те се събраха на официална вечеря, на която присъства целият екипаж от сто човека. По-голяма част от храната бе придобита чрез фермата: спагетите,

салатата и хляба, с червено вино от склада, което се пазеше за специални случаи.

След яagodовия десерт Аркадий се издигна във въздуха, за да вдигне тост.

— За новия свят, който създаваме сега!

Отвърна му хор от стонове и одобрителни възгласи; досега всички бяха научили какво има предвид. Филис захвърли една ягода и заяви:

— Слушай, Аркадий, този кораб е научна станция. Твоите идеи са неуместни тук. Може би след петдесет или сто години положението ще бъде различно, но засега ще бъде както в станциите в Антарктика.

— Това е вярно — отвърна Аркадий. — Но в действителност антарктическите станции имат политическо съдържание. Повечето от тях са построени така, че страните, които са ги построили, имат решаващ глас в Антарктическият договор. Сега станциите се управляват според законите, наложени от този договор, който беше създаден в резултат на силно политизиран процес!

— Антарктика е управлявана от договор, защото никой не живее там, с изключение на хората в научните станции — раздразнително заговори Мая. Последната им вечеря, последният миг на свобода бе съсипан по този начин!

— Вярно — съгласи се Аркадий. — Но помисли за резултатите от това. Никой не може да притежава земя в Антарктика. Никоя страна или организация не може да експлоатира природните ресурси на континента, без съгласието на всяка една от другите страни, подписали договора. Никой не може да предяви претенции, че притежава тези ресурси, нито може да ги предостави или продаде на други хора, така че да извлече полза за себе си, докато трета страна плаща за това, че ги ползва. Не виждате ли колко радикално различно е положението тук, за разлика от начина, по който се управлява останалата част от света? И това е последната област на Земята, която организирана от човека, континент, за управлението на който са сътворени специални закони. Те показват какво съвместно работещите правителства смятат за справедливо и го осъществяват практически на земя, освободена от претенции и суверенитет, всъщност, съвсем лишена от история. Това е, нека го формулираме просто, най-добрият опит на Земята да създаде закони за собствеността! Разбирате ли? Това е начинът, съобразно

който трябва да бъде управляван целия свят, стига хората да можеха да се освободят от усмирителната риза на историята!

Сакс Ръсел примигна няколко пъти и заговори:

— Но, Аркадий, тъй като Марс ще бъде управляван чрез договор, създаден въз основа на старото Антарктическо споразумение, срещу какво всъщност възразяваш? Договорът за използване на космическото пространство постановява, че нито една страна не може да предявява претенции спрямо повърхността на Марс, забранени са всякакъв вид военни действия и опити, базите са отворени за инспекция от страна на всяка държава. А също така ресурсите на Марс не могат да станат собственост на една-единствена нация. ООН ще установи международен план за извършване на минно-обогатителни работи и какъвто и да било друг вид експлоатация. Ако въобще се направи нещо по този въпрос, в което се съмнявам, тогава придобивките ще се разпределят между всички народи по света. — Той вдигна длан нагоре. — Нима не агитираш за нещо, което вече сме постигнали?

— Това е началото — заяви Аркадий. — Но в този договор има аспекти, за които ти нищо не спомена. Базите, построени на Марс, ще принадлежат на страните, които са ги построили, например. Ние ще строим американски и руски бази в съответствие с изискванията на закона. И това отново ни връща в кошмара на земните закони и земната история. Представители на американския и руския бизнес ще имат право да експлоатират Марс, като печалбите някак ще се разпределят между всички нации, подписали договора. Това сигурно ще означава само някакъв процент, изплащан на ООН, сума, в действителност не по-различна от подкуп. Смятам, че дори за миг не бива да признаваме тези закони!

Трябва да променим много неща на Марс и то като започнем с нас самите и с нашата социална действителност. Необходимо е да променим не само Марс, но и самите себе си.

* * *

Няколко дни по-късно групите за приземяване бяха готови. Щяха да се спускат на повърхността в продължение на пет дни. Единствено екипът, който щеше да работи на Фобос, продължаваше престоя си на

онова, което бе останало от „Арес“, насочвайки кораба към постоянна орбита в близост до малката луна. Аркадий, Алекс, Дмитрий, Роджър, Саманта, Едвард, Джанет, Раул, Марина, Татяна и Елена си взеха сбогом с останалите, погълнати от предстоящата задача и обещаха, че ще слязат на Марс веднага, щом приключат с построяването на станция на Фобос.

Мая не можа да спи през нощта преди приземяването. Премина през шлюзовете и се насочи към апарата за приземяване, който бе предвидено да използва. По-добре беше да чака там. Облече скафандъра и се отпусна в креслото си.

След няколко безсънни часа към нея се присъединиха Сакс, Влад, Надя и Ан. Нейните спътници затегнаха коланите си и всички едновременно провериха данните върху командното табло. Започна броенето в обратен ред от десет до едно. Носещите им ракети се възпламениха. Апаратът се отдалечи от „Арес“. Неговите собствени насочващи ракети повторно се възпламениха. Петимата се понесоха към планетата. Навлязоха в най-външния слой на атмосферата и единственият им трапецовиден прозорец се превърна в пламнало, огнено петно с цвета на самия Марс. Мая, която вибрираше в ритъма на летателния апарат, вдигна поглед към него. Чувстваше се напрегната и нещастна, мисълта ѝ бе насочена по-скоро към миналото, отколкото напред, към всички, които все още бяха на борда на „Арес“; струваше ѝ се, че са претърпели провал, че петимата в апарата за приземяване бяха оставили след себе си група, обзета от безпорядък. Имаха прекрасна възможност да постигнат съгласие помежду си, но не се бяха възползвали от нея. Следователно бе претърпяла неуспех. Всеки бе поел по своя път сам; бяха се разделили, вярвайки единствено в правотата на личните си убеждения и дори след двете години, прекарани принудително заедно, бяха като всяка друга група човешки същества — тълпа непознати. Жребият беше хвърлен.

ЧАСТ ТРЕТА

ТЕЖКО ИЗПИТАНИЕ

Марс се е образувал с останалата част от слънчевата система преди около пет милиарда години. Той е малък, но тежък, с никелово-желязно ядро и неговата вътрешност се е охладила по-бързо от тази на Земята; ядрото му вече не се върти под кората с различна скорост и следователно Марс практически няма магнитно поле. Но един от последните вътрешни тласъци на стопеното ядро и мантията образувал огромно аномално възвишение, издатина с големината на континент с височина единадесет километра — три пъти по-висока от Тибетското плато, — издигаща се над земите около нея. Тази издатина била причината да се появят редица други белези: система от радиални разкъсвания, покриващи цялото полукълбо, към които спадат и най-големите пукнатини Валес Маринерис, цяла плетеница от каньони, които биха обхванали САЩ от бряг до бряг. Издатината е причина и за появата на значителен брой вулкани, три от които са разположени по главното ѝ било: Аскресус Монс, Павонис Монс и Арсия Монс; на северозападния ѝ хребет се намира Олимпус Монс — най-високата планина в слънчевата система, три пъти по-висока от Еверест и надвишаваща сто пъти масата на Мауна Лоа, най-големия вулкан на Земята.

Ето защо възвишението Тарсис е най-важния фактор за формирането на марсианската повърхност. Друг основен фактор е падането на метеори. Преди три до четири милиарда години, във века на Ной, метеорите падали върху Марс с огромна скорост; били милиони на брой; хиляди от тях били с размерите на малки планети, скали с големината на Вега или Фобос.

И всеки удар предизвиквал топлинни експлозии, които разтапяли скалите; елементите били изтръгвани от минералите, в чийто състав влизали и били изхвърляни под формата на горещи газове, течности и нови минерали. Те, заедно с газовете, отделени от ядрото на планетата, създали атмосферата; имало много вода; имало облаци,

бури, дъжд и сняг, ледници, потоци, реки, езера, те издълбали повърхността, оставяйки красноречиви следи при своето преминаване — канали вследствие на наводнения, речни легла, очертания на брегове, всякакви видове хидроложки йероглифи.

Но всичко това отминало. Планетата била прекалено малка, прекалено отдалечена от Слънцето. Атмосферата замръзнала и паднала на повърхността. Въглеродният двуокис сублимирал и образувал нова тънка атмосфера, а кислородът се свързал със скалите и те придобили червеникав цвят. Водата замръзнала и в продължение на векове се просмукала през километрите разкъсани от метеорити скали. Накрая този слой от реголит бил пропит с лед, като най-дълбоките негови части били достатъчно топли, за да разтопят леда; затова на Марс се появили морета под повърхността. Понякога при тези своеобразни „язовири“ възниквали огромни артезиански налягания; друг път ги засягал метеорит или се зараждал вулкан; язовирът експлодирал и цялото подземно море се разпилявало над околния пейзаж. Но в края на краищата водата на повърхността замръзвала, сублимирала, била разпръсвана от безкрайните сухи ветрове и падала на полюсите сред пелени от мъгла, образуващи се всяка зима. Полярните шапки се увеличавали, теглото им вкопало леда под повърхността, докато видимият лед бил само върхът на двете леци на полюсите от подземен, постоянно замръзнал слой, леци, които били десетки, а по-късно стотици пъти по-големи от обема на полярните шапки. Към екватора възниквали подпочвени слоеве с високо водно съдържание, които се пълнели отдолу посредством отделяне на газове от ядрото. Някои от старите подобни слоеве отново се насищали с вода.

Така този дълъг цикъл достигнал втория си стадий. Но планетата се охлаждала, описаните процеси се извършвали все по-мудно, с огромно забавяне — като часовник, който спира да работи. Планетата придобила формата, която виждаме сега. Ала промените не спрели: непрекъснатите ветрове издълбавали сушата, прахът ставал все по-фин, поради ексцентричността в орбитата на Марс южното и северното полукълбо си разменяли студените и топлите зими в цикъл от 51 000 години, така че сухата ледена шапка и водната ледена шапка си разменяли полюсите. Наслагвали се нови слоеве пясък и гребените на новите дюни се врязвали в по-старите

под определен ъгъл, докато повърхността около полюсите заприличала на гравирана с пунктирани линии.

Красив и суров свят на минерали; не животински, растителен или вирусен. Можел е да се развие в тази посока, но това не се случило. Никога не се проявило спонтанно зараждане на живот в глините или в серните горещи извори; от космоса не долетяла спора, не го докоснал Бог; каквото и да слага началото на живота (защото ние не знаем), то не се появило на Марс. Марс се въртял, доказателство за разнообразието на света, за неговата каменна жизненост.

И тогава, един ден...

Надежда Франсин Чернишевски здраво стъпи на повърхността с двата си крака — стойността на g ѝ беше позната от деветте месеца, прекарани на „Арес“. Като се вземеше предвид тежестта на костюма, не беше много по-различно от разходка по Земята, доколкото не я лъжеха спомените. Небето бе розово, прошарено с пясъчно кафяви пръски, цвят, много по-наситен и по-фин от онзи, който бе виждала някога по фотосите.

Намираха се сред леко нагъната равнина, покрита с малки, остъроръби скали, наполовина покрити с прах. На запад, над линията на хоризонта се очертаваше неголям, заоблен хълм. Може да беше и ръб на кратер, отгук нямаше как да се каже със сигурност.

Положи усилие да си припомни земното привличане, като се чудеше защо ѝ е толкова трудно да го направи. Разходките в горите, в тундрата, по речния лед през зимата... а сега: стъпка, втора, трета. Ами ако скочи? Тя го стори и се разсмя; дори в скафандър беше по-лека. Чувстваше се силна както винаги, но тежеше само тридесет килограма! Плюс четиридесетте килограма на скафандъра... е, сега загуби равновесие, наистина. Струваше ѝ се, че е кухня. Това беше ефектът на скафандъра, разбира се. Във вътрешността на селищата щеше да бъде същото, както на „Арес“. Но навън, в този скафандър, беше кухня, празна. С помощта на тази представа ѝ се удаде да се движи по-лесно — скок върху тази обла скала, хайде долу сега, завий, после танцувай! Просто се плъзни по въздуха, танцувай, приземи се върху онзи плосък камък.

Надя се смееше. Тръгна към един товарен контейнер, като си тананикаше „Блус в кралската градина“. Изкатери се по подпората на установката и изтри кората от червен прах, полепнала върху списъка с елементи, съдържащи се в контейнера. Булдозер тип Джон Дийр/Волво Мартин, задвижван с хидрозолно гориво, термично защитен, полуавтономен, пълно програмируем. Протези и резервни части, включени към контейнера.

Почувства, че лицето ѝ се разтяга в широка усмивка. Ескаватори, товарни машини, булдозери, трактори, камиони, строителни материали и припаси от всякакъв вид — всичко, от което щяха да се нуждаят, им бе предоставено в десетки контейнери, пръснати навсякъде из равнината. Започна да прескача от един апарат към друг, като внимателно ги разглеждаше. Някои очевидно бяха засегнати от метеорити, стойките на други се бяха съборили, трети се бяха пропукали, един дори беше смазан и всички кутии в него бяха разбити, наполовина покрити от прах; но това откриваше пред тях нови възможности, играта на спасяване и ремонтиране, една от техните любими! Тя шумно се разсмя. Беше малко замаяна, когато забеляза, че светлината за връзка върху модула на китката ѝ бе започнала да проблясва; включи я на общия обхват за връзка и се сепна от гласовете на Мая, Влад и Сакс, които говореха едновременно:

— Къде е Ан, вие, жените, се върнете обратно, хей, Надя, ела да ни помогнеш да приведем в ред това проклето укритие, не можем дори да отворим вратата!

Тя се усмихна.

Свечери се, докато всички се приземят и преминават през скалистата равнина. После влязоха в трите функциониращи укрития, свалиха скафандрите си за работа в открития космос и ги подредиха на определените за това места. Провериха системите в укритията, похапнаха малко, като през цялото време обсъждаха впечатленията си. Почти цялата нощ продължиха да работят и разговарят; чувстваха се прекалено възбудени, за да заспят. На сутринта облякоха скафандрите и отново излязоха — трябваше да проверят съдържанието на контейнерите, да задействат машините за начални изпитания. Накрая

забелязаха, че са изгладнели до изнемога, върнаха се в селцата, хапнаха набързо — и отново дойде нощта!

Следващите дни потекоха по същия начин: дива вихрушка на времето, което буквално хвърчеше. Понякога след вечеря работеха още няколко часа, докато слънчевата светлина изчезнеше окончателно. Надя, обхваната от безпокойство, отново излизаше навън. Често използваше това време да се разхожда около контейнерите, които бяха докарани в базата този ден; с течение на времето си събра личен комплект инструменти, чувствайки се като дете в магазин за бонбони. Годишите, прекарани в сибирските електроцентрали, я бяха накарали да изпитва благоговение към добре направените инструменти; много бе страдала от това, че ѝ липсваха. Всичко в северна Якутия бе построено върху постоянно замръзнал подпочвен слой, платформите хлътваха и ставаха неравни през лятото, през зимата се покриваха с лед. Строителни съоръжения бяха доставяни от цял свят — тежки машини от Швейцария и Швеция, бормашини от Америка, реактори от Украйна, плюс значителен брой инструменти от съветско време — едни се оказваха годни за работа, други бяха пълен боклук, но всички съоръжения бяха неокмплектовани и непрекъснато трябваше да импровизират, докато изграждаха нефтени кладенци сред ледовете и скалпваха ядрени реактори, които караха Чернобил да изглежда като швейцарски часовник в сравнение с тях. Всеки ден бе изпълнен с отчаян труд; ползваха инструменти, които биха накарали и тенекеджия да заплаче.

Сега тя можеше да се разхожда в меката рубинена светлина на залеза и мелодиите от нейната стара колекция джазови изпълнения звучаха в слушалките на шлема ѝ, докато ровеше сред кутиите с припаси и измъкваше всеки инструмент, който харесаше. После ги занасяше в малка стая, която си бе присвоила в едно от складовите помещения и добавяше към своята колекция поредната придобивка. Това беше просто механическото оборудване, инструментите ѝ на дърводелец. В други части от складовите помещения подреждаха изследователското и лабораторно оборудване, геоложки инструменти, всякакви видове компютри, радиоапарати, телескопи и видеокамери.

Залезът на слънцето беше задължителното време за връщане в базата; в мрака тя с несигурни стъпки влизаше в херметичната камера, после в укрытието, хапваше студено месо, докато седеше в

легло си и се вслушваше в разговорите на хората около нея, които обикновено бяха свързани с работата през изтеклия ден и разпределението на задачите за следващата сутрин. Франк и Мая трябваше да правят това, но всъщност всичко се получаваше спонтанно, като някаква система за бартерен обмен, създадена специално за случая. Широко беше особено добра в това отношение, което изненада всички, като се има предвид колко съдържана бе тя по време на пътешествието до червената планета. Но тъй като сега имаше нужда от помощ от страна на хора извън нейния екип, тя прекарваше по-голямата част от вечерта разхождайки се от човек до човек, толкова целенасочена и убедителна, че обикновено на следващата сутрин около нея на фермата работеше многобройна група хора. Фермата беше необходима и за отглеждане на бамбук, който Надя възнамеряваше да използва като строителен материал за постоянната база, чието изграждане скоро се надяваше да започне. Всичко беше взаимно свързано; задачите им бяха синхронизирани, бяха си нужни един на друг. Така че, когато една вечер Широко спря при нея, Надя каза:

— Да, да, ще бъда там в осем. Но ти не можеш да построиш постоянната ферма, докато не построим базата. Така че и ти трябва да ми помогнеш утре, нали?

— Не, не — отвърна усмихнато Широко. — Вдругиден, съгласна ли си?

Хората измиваха таблите си след вечерята, оглеждаха списъците с оборудване и разговаряха, трупяха се край компютърните терминали и разговаряха, перяха дрехите си и разговаряха, после повечето си лягаха и отново разговаряха, сега по-тихо, докато накрая заспиваха.

— Като че сме свидетели на първата секунда от създаването на вселената — отбеляза Сакс Ръсел и уморено потри лице. — Всички сме наблъскани на едно място и между нас не съществуват никакви разграничителни белези. Като сноп горещи частици, които се втурват в различни посоки.

Всяко действие отнемаше повече време, отколкото бе запланувано. Например, беше им необходим цял месец (а бяха предвидили десет дни) за отварянето на товарните контейнери, проверката на тяхното съдържание и преместването им в подходящи

места за съхранение, според вида им — за да достигнат до момента, когато наистина можеха да се заловят за работа.

Едва тогава щяха да започнат сериозно строителство. Тогава Надя щеше да плува в свои води. Тя нямаше с какво да се занимава на „Арес“, за нея пътуването беше нещо като отегчителен зимен сън. Ала при изграждането на различни обекти разцъфтяваше огромната ѝ дарба, проявяваше се природата на нейния гений, обучен в горчивата школа на Сибир. Тя много бързо стана аварийният монтьор на колонията, „универсалното средство“, както я наричаше Джон. Помощта ѝ бе необходима в почти всяко начинание и докато тичаше, поела ежедневните си задачи и винаги готова да даде съвет, Надя разцъфтя като в някакъв рай на труда, където времето бе престанало да тече. Толкова много работа! Толкова много работа! Всяка нощ заспиваше крайно изтощена.

Някои вечери преди да заспи дълго разговаряше с Аркадий, който се намираше на Фобос. Неговият екип изпитваше затруднения с микрогравитацията на спътника и той също се нуждаеше от съвета ѝ.

— Само да можем да достигнем такава стойност на g , че поне да живеем като хората, просто да поспим!

— Постройте пръстен от железопътни релси по цялата повърхност — предложи Надя, отърсила се за миг от дрямката. — Използвайте един от цилиндрите на „Арес“ за влак и го пуснете да се движи по линиите. Качете се на влака и го карайте с достатъчно висока скорост, което ще създаде необходимата стойност на g , особено при тавана на влака.

За миг всичко бе потънало в тишина, след което гръмна ликуващият смях на Аркадий:

— Надежда Франсин, аз те обичам! Обичам те!

— Ти обичаш гравитацията.

При цялата ѝ заетост да дава съвети, строителството на постоянната им база вървеше наистина много бавно. Надя беше в състояние само веднъж седмично да се качва на булдозера и със страшен грохот да профучи по неравната почва до края на изкопа, който беше започнала. Сега широчината му беше десет метра, дължината — петдесет, а дълбочината — четири, поне последната цифра я задоволяваше. Подкара булдозера напред, за да удължи

изкопа, той захапа земята и се раздрусва. После върху таблото се появи теглото на поетата маса, кофата се врязва в реголита и го разтроши.

— Какъв звяр — каза Надя нежно на машината.

— Надя е влюбена в булдозер — обади се Мая в общия обхват на радиовръзката.

Поне зная в кого съм влюбена, измърмори Надя. Преобладаващата част от вечерите през последната седмица бе работила с Мая в склада за инструменти, слушайки приказките ѝ за нейните проблеми с Джон, за това как тя в много отношения се чувствала с него по-добре, отколкото с Франк и за това как Франк със сигурност сега я ненавиждал и така нататък, и така нататък... Надя измърморваше да, да, да, докато почистваше инструментите, като се опитваше да прикрие незаинтересоваността си. Истината беше, че проблемите на Мая ѝ бяха омръзнали и тя предпочиташе да си говорят за различни строителни материали или да обсъждат всичко друго, но не и любовните истории на Мая.

После се обади Сакс. Един от процесорите „Сабатие“ се беше задръстил и не можеха да свалят металния му кожух. Ето защо Надя повери работата с булдозера на Джон и Мая и взе един ровър, с който щеше да отиде до комплекса заводи, за да провери какво се е случило.

— Отивам при алхимиците — подвикна тя.

Въздушните колектори „Боинг“ бяха само началото на заводския комплекс; газовете, събирани от тях, се захранваха в големи резервоари с паралелепипедна форма; там те щяха да бъдат съгъстявани, подложени на разширение, комбинирани в различни съотношения чрез различни химично-инженерни операции, като дехумидификация, втечняване, фракционна дестилация, електролиза, електросинтеза, процес на Сабатие, процес на Раших, процес на Осуалд... Процесорите бавно синтезираха все по-сложни и по-сложни химикали, които преминаваха от един завод към друг, в цял лабиринт от структури, които изглеждаха като подвижни къщички, попаднали сред паяжина от разноцветни резервоари, тръби, епруветки и жици, при които всеки цвят имаше кодово значение.

След два часа процесорът „Сабатие“ беше поправен. На път към базата, Надя надникна в първата оранжерия. Растенията вече цъфтяха, лехите на новите култури се подаваха над наскоро създадената черна почва. Казаха ѝ, че бамбукът пораста с няколко сантиметра дневно и

вече достига 5 метра височина. Лесно беше да се разбере, че щяха да имат нужда от още почва. Алхимиците използваха азота от колекторите „Боинг“ за синтезиране на амониеви торове; Широко буквално лудееше по тях, защото от гледна точка на селскостопанските дейности, реголитът беше истински кошмар — изключително солен, наситен до експлозивност с пероксиди, извънредно безводен, напълно лишен от биомаса. Трябваше да произведат почва, точно както произвеждаха магнезиевите слитъци.

Един ден геолозите се върнаха развълнувани, след като бяха стигнали до Гангес Катена — серия депресии в равнината на стотина километра на югоизток.

— Беше странно — разказа им Игор. — Човек не може да забележи падините до последния миг. Приличат на големи фунии, около десет километра в диаметър, с дълбочина два-три метра, по осем-девет в редица, като всяка следваща става по-малка и по-плитка. Беше фантастично. Вероятно са термокарстови образувания, но са толкова големи, че ми е трудно да го повярвам.

Саша добави:

— Прекрасно е пред очите ти да се разкрие такъв простор, след като привикнахме с близкия хоризонт.

Но те извършиха сондажи и не намериха вода. Това щеше да се превърне в проблем; не бяха намерили никакви достойни за отбелязване количества вода в повърхностния слой, независимо на каква дълбочина достигаха сондажите. Бяха принудени да разчитат на запасите от газовите колектори.

Една вечер Мая изненада Надя в нейния склад за инструменти и я помоли да превключи апарата си за връзка в обхвата за провеждане на личен разговор.

— От Мишел няма никаква полза — оплака се тя. — Аз наистина изживявам тежки моменти, а той само ме гледа, като че иска да оближе ръцете ми. Ти си единственият човек, в който имам доверие, Надя. Вчера казах на Франк, че Джон се опитва да подрони неговия авторитет в Хюстън. Помолих го да не казва на никого за впечатлението, което споделих с него, но още на следващия ден Джон

ме попита защо съм убедена, че досажда на Франк. Няма нито един човек, който просто да ме изслуша и да мълчи!

Надя кимна, повдигна вежди и накрая отсече:

— Съжалявам, Мая, трябва да разговарям с Хироко за някакъв пробив, през който изтича газ — не могат да го открият. — Тя леко докосна шлема си върху лицевата част от шлема на Мая, което бе символ на целувка по бузата — после превключи апарата си за връзка на обхвата, който ползваха всички и си тръгна. Слушала бе достатъчно приказки на тази тема. Беше безкрайно по-интересно да беседва с Хироко — истински разговори за действително съществуващи проблеми в обкръжаващия ги свят. Хироко се нуждаеше от помощта на Надя почти всеки ден и Надя се радваше, че е така, защото Хироко имаше блестящ ум и откакто се бяха приземили на Марс, очевидно мнението ѝ за способностите на Надя бе прераснало във възхищение. Взаимно уважение на професионална основа — великото начало на всички приятелства. Беше така хубаво да не говорят за нищо друго, освен за работата си. Тази тема беше истинско облекчение след всичките емоционални, проведени шепнешком разговори с Мая за това как Мая почувствала това или онова, кой я наскърбил този ден... О! Хироко никога не се държеше странно, с изключение на случаите, когато казваше нещо, с което Надя не знаеше как да се справи, като например:

— Марс ще ни каже какво желае и ние ще го направим.

Какво би могъл да отвърне човек на подобни думи? Но Хироко просто се усмихваше ведро и се размиваше, когато Надя свиваше рамене.

Щом първата стая бе покрита с реголит и бе поставена под необходимото налягане, Надя влезе вътре без шлем и помириса въздуха. Налягането беше 450 милибара, същото като в шлемовете и караваните, въздухът представляваше смес от кислород, азот и аргон, затоплен до 15 градуса по Целзий. Беше великолепно.

Стаята бе разделена на два етажа от под, направен от бамбукови стъбла, поставени в прорез в тухлената стена на височина два и половина метра от пода. На горния етаж щяха да разположат спалните и банята, а на долния щеше да бъде всекидневната и кухнята. Нямахше

прозорци; единствен източник на светлина бяха неоновите крушки. Надя не харесваше това и в по-големите бази, които вече проектираше, щеше да има прозорци в почти всяка стая. Но като начало трябваше да се направи най-необходимото.

Тя си свали обувките и чорапите, наслаждавайки се на топлите тухли, загрявани от отоплителните елементи, вградени под тях. Стаята беше прекрасна; наистина хубава, като си помисли човек, че бяха изминали цялото разстояние до Марс и бяха построили свои домове от тухли и бамбук. След две хиляди години техните потомци може би щяха да влязат в тази стая, която без съмнение щеше да бъде превърната в музей, ако все още съществуваше — първото човешко жилище, построено на Марс! Надя го бе построила. Изведнъж се почувства, като че ли бе попаднала под някой любопитен поглед от бъдещето; потрепери. Бяха като Кроманьонските първобитни хора, скрити в пещерите; археолозите от следващите поколения щяха да изследват живота им; хора като нея непрекъснато щяха да си задават въпроси и никога нямаше да разберат напълно всичко.

Измина време, беше свършена още много работа. За Надя дните загубиха своите очертания, тя беше непрекъснато заета. Изграждането на интериора на сводестите стаи беше сложно, роботите не бяха от голяма полза при инсталирането на водопровода, отоплителната система, системата за газовия обмен, затворите на вратите, кухните. Екипът на Надя разполагаше с всички инструменти и приспособления и можеше да работи по панталони и пуловери, но все пак всяка операция отнемаше изумително много време. Ден след ден работа и само работа!

Така неусетно се изниза половин година. Те се намираха на северното полукълбо и лятото беше отминало. Денят се скъсяваше с всяко изминало денонощие, ала работата продължаваше. Областта около базата ставаше все по-оживена; местността наоколо бе осеяна с повече следи от преминаването на машини. Бяха прокарали бетонен път до ядрения реактор, наричан от всички Чернобил; самата база сега беше толкова голяма, че от първоначалните укрития-каравани се разпростря във всички посоки: комплексът заводи на алхимиците и

Чернобилският път на изток, постоянните жилища на север, складовите помещения и фермата на запад, биомният център на юг.

В края на краищата всички се преместиха в готовите постоянни жилища на града. Вечерните съвещания станаха по-кратки, по-делови, отколкото бяха в укритията с караваните, заредиха се дни, в които никой не се обаждаше на Надя, за да потърси помощта ѝ. Някои хора виждаше съвсем рядко; биомният екип работеше в лабораториите си, групата на Филис отиваше на експедиции. Една вечер Ан се отпусна на леглото си, което беше до това на Надя и я покани да отидат заедно, за да изследват местността около Хебес Касма, на около 130 километра югозападно от жилищата на града. Очевидно Ан искаше да ѝ покаже нещо извън района на базата, но Надя отклони предложението.

— Имам много работа — отговори тя, но като видя разочарованието на Ан, добави: — Може би следващия път.

След това отново се залавяше за работа по интериора на жилищата, както и с външното оформление на новото крило. Аркадий бе предложил да изградят комплекс от четири редици жилища, подредени във формата на квадрат. Надя щеше да направи точно това; както изтъкна Аркадий, тогава щеше да бъде възможно да покрият с купол квадратната площ, оградена от помещенията.

— Ето къде ще използвам магнезиеви греди — каза си Надя. — Само да можем да направим по-здрави стъклени плоскости...

Бяха завършили двете страни на квадрата; дванадесет жилища бяха изцяло готови, когато Ан и нейният екип се завърнаха от Хебес. Всички прекараха вечерта в гледане на донесените от екипа видеоматериали. Те показваха как ровърите на експедицията преодоляват скалисти равнини; после пред тях се появи пролом, който се простираше върху целия екран, сякаш се приближаваха към самия край на света. Странни малки скали с височина един метър преградиха пътя на ровърите и кадрите започнаха да подскачат, понеже един от изследователите бе слязъл с включена камера, монтирана върху шлема.

След това изведнъж се показа кадър, заснет от ръба на канарите — панорамна снимка на каньон, който бе така гигантски, че беше почти необозрим. Стените на отсрещната страна на пропастта едва се виждаха на фона на далечния хоризонт. Всъщност, стени имаше навсякъде пред очите им, защото Хебес бе почти изцяло затворена пропаст, хлътнала елипса с дължина около 200 километра и широчина

100 километра. В късния следобед екипът на Ан бе достигнал северния ръб; извивката на изток се виждаше добре, огряна от светлината на залеза; далеч на запад стената приличаше на ниско, тъмно петно. Дъното на пропастта бе общо взето плоско, с вдлъбнатина в центъра.

— Ако можехме да пренесем през атмосферата купол над тази бездна — отбеляза Ан, — щяхме да получим прекрасна, обширна затворена площ.

— Приказваш за купол, който може да бъде продукт само на някакво чудо, Ан — намеси се Сакс. — Пропастта има площ около десет хиляди квадратни километра.

— Е, тъкмо затова затворената площ ще бъде прекрасна, голяма. Тогава сигурно бихте се съгласили да оставите на мира останалата част от планетата.

— Стените на каньона ще се сгромолясат под тежестта на купола.

— Затова и подчертах, че трябва да го транспортираме през атмосферата.

Сакс само поклати глава.

— Това е не по-малко екзотично от космическия елеватор, за който приказваш.

— Искам да живея в къща, разположена точно на мястото, където си заснела този видеоматериал — прекъсна я Надя. — Какъв изглед!

— Само почакай да се изкачим на един от вулканите на Тарсис — отвърна раздразнително Ан. — Тогава ще видиш какво е изглед.

Такива малки пререкания сега възникваха непрекъснато. Те неприятно напомняха на Надя за последните месеци на „Арес“. Друг пример: Аркадий и неговият екип изпращаха видеоматериал от Фобос, придружен с коментар:

— Ударът при Стикни разтроши тази скала почти изцяло на парчета. Що се отнася до нейната структура, тя е кондритна — следователно има 20% вода, ето защо при удара значителна част от водата се изпари. Парите изпълниха пукнатините, после замръзнаха и образуваха цяла система от ледени разклонения.

Очарователна тема, но тя предизвика единствено спор между Ан и Филис, техните блестящи геоложки; питаха се дали думите на Аркадий са действителното обяснение за появата на леда. Филис дори

предложи да докарват вода от Фобос, което беше глупаво, макар че припасите им намаляваха, а нуждите им постоянно нарастваха. Чернобил използваше много вода, екипът от фермата беше готов да създаде малко блато в тяхната биосфера, а Надя искаше да инсталира плувен комплекс в едно от сводестите помещения; в състава на комплекса трябваше да влязат плувен басейн, три хидротерапевтични вани и сауна. Всяка вечер хората питаха Надя докъде е стигнал този проект, защото на всички бе омръзнало да се мият с гъби и все да усещат прах върху себе си. При това никога не успяваха да се стоплят. Искаха баня — в мозъците им, наследени от делфините, дълбоко с подсъзнанието си, където желанията бяха първични и необуздани, те желаеха да се върнат обратно във водата.

Ето защо имаха нужда от повече вода, но сеизмичните проучвания не откриваха следи от порести скали или пясък с богато водно съдържание; Ан смяташе, че в тази област въобще няма да намерят подобно нещо. Трябваше да разчитат на въздушните колектори или да изкопаят реголит и да го заредят в агрегатите за водно-почвено дестилиране. Но Надя не искаше да претоварва агрегатите; те бяха произведени от френско-унгарско-китайски консорциум и със сигурност щяха да се износят при работа с големи количества материал.

— Винаги съществуват алтернативи — не се предаваше Филис. Тя предложи да напълнят апаратите за приземяване с лед от Фобос и да ги върнат обратно на Марс. Но Ан смяташе, че това е абсурдно разхищение на енергия и спорът им продължи с неотслабваща интензивност.

Една вечер, докато Надя седеше отпусната, почти заспала, Мая дойде и се разположи до нея, за да разговарят. Мая с нейното красиво лице, винаги добре поддържано, винаги шик, дори когато бе облечена във всекидневния работен комбинезон. Сега лицето ѝ изглеждаше смутено.

- Надя, трябва да ми направиш услуга, моля те, моля те.
- Каква?
- Трябва да кажеш нещо на Франк от мое име.
- Защо не му го кажеш самата ти?

— Не искам Джон да види, че разговарям с него. Трябва да предам едно съобщение на Франк и моля те, Надежда Франсин, единствено ти можеш да ми помогнеш. — Надя изсумтя неодобрително. — Моля те.

Беше изненадващо колко много Надя предпочиташе да разговаря с Ан, Саманта или Аркадий. Само да можеше Аркадий да слезе от Фобос!

Но Мая ѝ беше приятелка. И това отчаяно изражение на лицето ѝ: Надя не можеше да понася измъчения му вид.

— Какво съобщение?

— Кажу му, че довечера ще го чакам край складовите помещения — повелително изрече Мая. — В полунощ. Трябва да говоря с него.

Надя въздъхна. Но по-късно отиде при Франк и му предаде съобщението. Той кимна, без да срещне погледа ѝ, смутен, мрачен, нещастен.

Няколко дни по-късно Мая и Надя почистваха тухления под на най-новото жилище, което трябваше да бъде поставено под необходимото налягане и любопитството на Надя надделя; тя наруши обичайното си мълчание на тази тема и попита Мая какво става.

— Ами отново Джон и Франк — отвърна съкрушено Мая. — Съперничат си един на друг. Като братя са, а в подобни отношения е скрита ревност. Джон е стигнал първи на Марс, после е получил разрешение отново да се върне на тази планета; Франк смята, че това не е честно. Във Вашингтон Франк доста се е потрудил за финансирането на нашата колония и мисли, че Джон винаги се възползва от резултатите на неговата работа. А сега... На мен и на Джон ни е добре заедно, аз го харесвам. С него лесно се живее. Лесно, но и мъничко... Не зная. Не е скучно. Но не е вълнуващо. Той обича да се разхожда, да се занимава с работата на хората от екипа на фермата. Но не обича да разговаря! С Франк мога да си приказвам безкрай. Може би наистина вечно спорим, но пак разговаряме! Както знаеш, на „Арес“ за кратко имахме връзка — в самото начало, — но от нея нищо не излезе. Ала той все още мисли, че би могло да се получи друго...

— Защо пък ще мисли така? — измърмори Надя.

— Опитва се да ме убеди да напусна Джон и да бъда с него. Джон подозира какво прави той, така че между тях съществува

ревност. Аз просто се опитвам да ги възпра да не се нахвърлят един срещу друг, това е всичко.

Надя реши да се придържа към намерението си да не разпитва повече по този въпрос. Но сега беше въввлечена пряко волята си в тази тайна. Мая продължаваше да идва и да разговаря с нея, молеше я да предава съобщения на Франк от нейно име.

— Аз не съм куриер — не преставаше да протестира Надя, но продължаваше да изпълнява молбите и веднъж или два пъти се увлече в дълги разговори с Франк — за Мая, естествено; коя и каква е тя, защо постъпва по този начин.

— Слушай — отговаряше му Надя, — не мога да говоря от името на Мая. Не зная защо прави така, ти самият трябва да я попиташ. Но трябва да ти кажа, че тя е възпитаник на съветската култура в Москва, има университетско образование, майка ѝ и баба ѝ са членове на комунистическата партия. Мъжете са били третираны като врагове, както от майка ѝ, така и от баба ѝ. Майка ѝ казвала: „Жените са корените, мъжете са само листата“. Една цяла култура, изградена върху недоверие, манипулация и страх. Ето откъде произхожда Мая. И в същото време при нас съществува традицията да установяваме много близко приятелство, при което човек научава най-незначителните подробности от живота на своя приятел. Ние, в известен смисъл, нахлуваме в живота на другия човек, но не можем да го обсебим изцяло; това, разбира се, е невъзможно. То трябва да спре и краят обикновено е лош.

Франк кимаше с глава, като че откриваше познати моменти в тези думи. Надя въздъхна и продължи:

— Това са приятелства, които водят до любов, но после любовта създава неприятности, само че много по-големи, особено, когато в основата им е целият този натрупан страх.

И Франк — висок, мургав и посвоему привлекателен; човекът, излъчващ мощ, задвижван от свой собствен вътрешен мотор, американският политик, когото невротичната руска красавица въртеше около пръста си — Франк кимна смирено и ѝ благодари. Изглеждаше обезкуражен. Както би трябвало да се почувства.

Надя положи всички усилия да не обръща внимание на всичко това. Но изглежда и доста други неща бяха станали проблематични. Влад никога не бе одобрявал прекалено многото часове, които прекарваха на повърхността денем и сега заявяваше:

— По-голямата част от времето би трябвало да стоим под хълма. Необходимо е да скрием под повърхността всички лаборатории. Работата на открито трябва да се ограничи до един час рано сутрин и още един късно следобед, когато слънцето е паднало ниско.

— Да пукна, ако остана затворена по цял ден — обяви Ан и мнозина се съгласиха с нея.

— Имаме много работа — изтъкна Франк.

— Но значителна част от нея може да бъде свършена чрез теленасочване — възрази Влад. — Точно така би трябвало да бъде. Онова, което правим, е равносилно на продължителна разходка в местност на десет километра от атомна експлозия...

— Какво от това? — попита Ан. — Подобно нещо е ставало и преди с войници...

— Веднъж на всеки шест месеца — завърши изречението ѝ Влад и се втренчи в нея. — А ние?

Дори Ан изглеждаше укротена. Липсваше озонен слой, както и магнитно поле, достойно да носи такава име; бяха облъчвани от радиация почти толкова зле, колкото ако се намираха в междупланетното пространство, където дозата беше 10 gem годишно.

Затова Франк и Мая им разпоредиха да ограничават времето, което прекарваха на открито. Имаше много работа под повърхността на хълма — последният ред жилища трябваше да бъде завършен; възможно бе да издълбаят мазета под сводовете, които щяха да осигурят допълнително пространство, защитено от радиация. Много от тракторите бяха съоръжени с механизми за телеуправление от станциите в закритите помещения, алгоритмите им за вземане на решения се занимаваха с подробностите при възникване на проблемна ситуация, докато хората наблюдаваха екраните в обезопасените стаи. Така че можеха да се справят с тази задача; ала никой не харесваше начина на живот, който произтичаше от това нареждане. Дори Сакс Ръсел, който беше доволен, че работи на закрито, изглеждаше смутен. Вечер мнозина започваха да се изказват в полза на мерки за

трансформиране на Марс в планета, подобна в климатично отношение на Земята.

— Не ние трябва да вземем такова решение — остро възрази Франк. — ООН е отговорна за това. Мерките са дългосрочни, в най-добрия случай ще продължат векове. Не си губете времето да приказвате по този въпрос!

Ан взе думата:

— Всичко, което каза, е вярно, но аз не желая да си губя времето в тези пещери. Трябва да изживеем своя живот по начин, който искаме. Вече сме прекалено възрастни, за да се тревожим за традициите.

Отново спорове, спорове, които изпълваха Надя с чувството, че се е откъснала от здравата опора на планетата и отново е отлетяла в напрегнатата безтегловност на „Арес“. Заяждане, оплаквания, спорове — докато хората започнеха да изпитват отегчение или умора и отиваха да си легнат. Надя привикна да напуска стаята, когато подхващаха подобни разговори, търсеше Хироко, за да разговаря с нея по конкретни въпроси. Ала ѝ беше трудно да избегне тези проблеми, да спре да мисли за тях.

Една вечер Мая дойде при нея разплакана. В постоянната база имаше стая за разговори на четири очи, Надя тръгна с нея към североизточния ъгъл на куполообразните помещения, където все още работеха по оформянето на интериора. Седна до нея и я заслуша, като от време на време обгръщаше раменете ѝ с ръка.

— А защо просто не решиш? — обади се Надя по едно време. — Защо не престанеш да ги настройваш един срещу друг?

— Но аз вече реших! Обичам Джон, винаги съм обичала него. Но той ме видя с Франк и мисли, че съм го предала. Те са като братя, конкурират се във всичко, а този път просто стана грешка!

Надя се противопостави на опитите да я накарат да чуе всички подробности, не искаше да става и дума за това. Ала нямаше какво да направи и остана да слуша.

После изведнъж пред тях се появи Джон. Надя стана, за да си тръгне, но той изглежда не забеляза.

— Слушай — обърна се той към Мая, — Съжалявам, но не мога да постъпя по друг начин. Между нас всичко е свършено.

— Не е свършено — прекъсна го Мая, внезапно успокоена. — Аз те обичам.

Усмивката на Джон беше тъжна.

— Да. И аз те обичам. Но искам отношенията ни да бъдат прости.

— Но те са.

— Не, не са. Искам да кажа, че можеш да бъдеш влюбена в няколко човека по едно и също време. Всеки може, така сме устроени. Но трябва да бъдеш вярна само на един. Аз искам... искам да бъда верен. На някой, който е верен на мен. Просто е, но...

Той поклати глава; не можеше да намери верните думи. Закрачи към реда помещения откъм изток и изчезна през една отворена врата.

— Американци — ожесточено изрече Мая. — Отвратителни, пораснали деца! — После тя се изправи и затича към вратата след него.

Но скоро се върна обратно. Той се бе присъединил към някаква група в едно от файетата и не желаше да си тръгне.

— Уморена съм — опита се да обяви Надя, но Мая не пожела и да чуе; ставаше все по-разстроена. Повече от час двете обсъждаха случката отново и отново. В края на краищата Надя се съгласи да отиде при Джон. Трябваше да го помоли да дойде при Мая и да поговори с нея. Надя мрачно закрочи през жилищните помещения. Куриерът, когото никой не забелязваше. Не можеха ли да накарат някой робот да свърши тази работа? Намери Джон, който се извини, че не й бе обърнал внимание по-рано.

— Бях разстроен. Съжалявам. Сметнах, че в края на краищата, тъй или иначе ще научиш всичко.

Надя сви рамене.

— О, няма нищо. Но слушай, трябва да отидеш и да поговориш с нея. Мая просто си е такава. Все разговаряме и разговаряме; след като поддържаш връзка с нея, трябва да я спечелиш с думите си или пък да я убедиш, че не желаеш връзката да продължава повече. Ако не го направиш, накрая ще бъде по-зле, повярвай ми.

Тези думи му повлияха. Отрезвен, Джон тръгна да търси Мая. Надя отиде да си легне.

На следващия ден тя остана да работи до късно с багера в изкопа. С помощта на една сонда издълбаха няколко дупки, в които поставиха

пръстени за задържане на скалната маса. Трябваше да пробиват огромните обли скали, на които се бяха натъкнали — целта им бе да поставят водопроводни тръби от заводите на алхимиците до постоянната база. Пневматичният чук очевидно беше замръзнал; стоеше разтегнат в цялата си дължина до дъното на изкопа. Надя хвърли поглед в рова, където се намираше чукът.

— Имаш ли някаква представа как можем да освободим машината, без да я повредим? — попита Спенсър.

— Разрушете скалата — уморено отвърна Надя, отдалечи се и след малко се върна с трактор, който вече беше съоръжен с копачка. Тя го подкара, заби копачката във върха на облата скала, след това слезе, за да монтира хидравличен чук към копачката. Тъкмо беше поставила инструмента върху скалата, когато буталото на замръзналия чук започна да се прибира и повлече скалата след себе си. Опакоето на лявата ѝ длан бе притиснато към долната повърхност на буталния прът.

Тя инстинктивно дръпна ръката си назад, болката се спусна по рамото, загнезди се в гръдния кош. Огън обхвана половината ѝ тяло, зрението ѝ изчезна. В ушите ѝ зазвучаха викове:

— Какво става? Какво не е наред?

Сигурно беше изкрещяла.

— Помощ — изстена дрезгаво Надя.

Седеше, счупената ѝ ръка все още заклещена между скалата и чука. Блъскаше предното колело на трактора с крак, оттласкваше го назад с всичка сила, усещайки как чукът стрива костите ѝ върху скалата. После освободи ръката си и се просна по гръб. Болката беше заслепяваща, приля ѝ и си помисли, че ще изгуби съзнание. Изправи се, като се подпираше на здравата си длан; видя, че наранената ѝ ръка силно кърви. Ръкавицата беше разкъсана, малкият ѝ пръст очевидно бе откъснат. Тя изстена и се приведе, вдигна ръка към тялото си, после я притисна към земята, без да обръща внимание на вълната болка. Макар че кървеше, ръката щеше да замръзне след... след колко време?

— Замръзвай! По дяволите, замръзвай! — изкрещя Надя. Тръсна глава, за да отпъди сълзите от очите си и си наложи да погледне раната. Навсякъде имаше кръв, която се изпаряваше. Надя блъсна ръка в земята със страшна сила. Вече бе започнало да боли по-малко. Скоро дланта щеше да стане безчувствена, трябваше само да внимава да не

замрази цялата си ръка! Уплашена, тя се подготви да я изтегли обратно в скута си; после дойдоха хора, вдигнаха я и Надя загуби съзнание.

След този инцидент остана саката. Надя с деветте пръста, така я наричаше Аркадий по телефона. Той ѝ изпрати строфи от Евтушенко, написани в памет на смъртта на Луис Армстронг: „Постъпвай, както правеше в миналото / и свири“.

— Ще ми се да слезеш тук — каза Надя.

Влад я беше оперирал. Каза ѝ, че всичко ще бъде наред.

— Положението е следното: безименният пръст не е много засегнат и вероятно ще върши същата работа, каквато е вършел малкият. Двата основни пръста ще останат силни, както винаги са били.

Всички дойдоха да я видят. И все пак Надя разговаряше по-дълго с Аркадий, отколкото с всеки друг — през нощта, когато беше сама, в промеждутъка от четири часа и половина, когато Фобос изгръвяше на запад и залязваше на изток. В началото той се обаждаше почти всяка вечер, а по-късно — от време на време.

Твърде скоро започна да се движи из базата; ръката ѝ беше сложена в гипс, който изглеждаше подозрително тънък. Тя излизаше навън, за да участва в монтирането на различни механизми, даваше съвети. Поддържаше ума си зает. Мишел Дювал въобще не дойде и Надя сметна, че това е странно. Нима психолозите не трябваше да се намесват тъкмо в такива случаи?

Дойде събота вечер. Тя седеше в новопостроения басейн, като посрбваше лошо вино и гледаше другите хора, които почиваха, пръскаха се, облечени в бански костюми. Всички тези човешки тела наоколо и нито едно от тях не бе за нея. Самата Надя беше заоблена като тиква, ниска, закръглена жена със здрави мускули, ъгловата и все пак някак обла. Без партньор. Най-добрият ѝ приятел в последно време беше само глас в ухото ѝ, лице върху екрана. Когато той слезе от Фобос... е, мъчно можеше да се каже. Имаше много приятелки на „Арес“, Джанет Блайливън бе отишла на Фобос заради него...

Една вечер Надя напусна столовата и се отправи към тунела, който прокопаваха от куполовидните помещения към комплекса на фермата. В края на тунела стояха Мая и Франк и спореха с ожесточен шепот, който се разнасяше из прохода — не можеше да долови значението на думите, ала чувството, вложено в тях, бе очевидно — лицето на Франк беше изкривено от гняв, а Мая плачеше, когато смутено се обърна встрани. Тя отново го погледна и изкрещя:

— Никога не е било така! — После сляпо затича към Надя, устата ѝ бе изкривена, озъбена, а лицето на Франк приличаше на маска, изопната от болка. Мая видя Надя, ала профуча край нея, без да произнесе нито дума.

Потресена, Надя се обърна назад и тръгна към жилищните помещения. Настани се във всекидневната и пусна телевизора, за да погледа 24-часовата програма с новини от Земята. След малко влезе Мая и започна да ѝ обяснява какво се бе случило: между нея и Франк нямало нищо, той просто не желал да се откаже, макар че още в самото начало нищо не ги свързвало; тя имала нужда единствено от Джон и не била виновна, че сега отношенията между Джон и Франк били така обтегнати. Това се дължало на ирационалното желание на Франк, вината въобще не била нейна, ала все пак се чувствала толкова виновна, защото някога двамата мъже били неразделни приятели, като братя.

И Надя слушаше. Опитваше се да проявява търпение, но си задаваше въпроса каква част от цялото представление бе плод на истински чувства. И дали тя не бе лоша приятелка, щом изобщо не вярваше на разказа, който бе чула. Всичко някак ѝ приличаше на опит Мая да прикрие следите си, на поредна манипулация. Истината беше проста: онези две смутени лица, които бе видяла, бяха възможно най-красноречивото доказателство за свада между интимни партньори. Така че обяснението на Мая почти със сигурност беше лъжливо. Надя ѝ каза нещо успокоително и отиде да си легне, като си мислеше: „Ти вече отне толкова много от времето ми, от енергията ми, от концентрацията ми с тези игри. Заради тях загубих пръст от ръката си, ти, проклето същество!“

Беше започнала нова година, дългата северна пролет завършваше, а те все още не разполагаха с достатъчни запаси от вода. Ето защо Ан предложи да организират експедиция до полярната шапка, да построят там роботизирана дестилационна уредба и да изградят път, по който роверите да стигат на автопилот до нея.

— Ела с нас — предложи тя на Надя. — Все още нищо не си видяла от планетата, посетила си само отсечката оттук до Чернобил, а това е нищо. Пропусна да разгледаш Хебес и Гангес, при това тук нямаш никаква неотложна нова работа.

— Добре, добре — отвърна Надя, мислейки си за Мая и останалите. Във всеки случай квадратът от куполообразни помещения бе вече почти завършен. — Мога да си позволя малка ваканция.

Тръгнаха с пет големи ровъра, приспособени за дълги пътешествия: Надя и петима от геолозите — Ан, Симон Фрейжър, Джордж Беркович, Филис Бойл и Едвард Перин. Джордж и Едвард бяха приятели на Филис от съвместната им работа в НАСА и я подкрепяха, като се изказваха в полза на „приложни геологически изследвания“, което означаваше, че щяха да търсят редки метали. От друга страна, Симон беше тих съюзник на Ан, двамата подкрепяха чисто изследователската работа и защитаваха становището за въздържане от драстична намеса във вече установилите се формирания на повърхността на планетата.

Придвижваха се на североизток през Луни Планум и обозначаваха своя маршрут с малки, зелени радиопредаватели, като оставяха такива апарати на всеки два-три километра. Когато се спуснаха в равнините на северното полукълбо, направиха завой и се насочиха право на север през необятната Асидалия Планития и пътуваха няколко дни без никакво прекъсване. В центъра на Асидалия започнаха да се натъкват на дълги, прави каньони с отвесни стени и плоски дъна. Те приличаха, както Джордж многократно отбеляза, на сухите легла на легендарните канали. Дори и най-малкият от тези каньони беше непроходим за ровърите. Когато се приближиха до един от тях, трябваше да завият и да продължат край неговия отвесен бряг, докато дъното му се издигнеше или стените се съединяха, за да могат да продължат на север по плоската равнина.

Хоризонтът пред тях понякога бе отдалечен на двадесет километра, понякога на три. Кратерите започнаха да стават редки и онези от тях, край които минаваха, бяха заобиколени с ниски могили — плоски кратери, където метеорите бяха ударили перманентно замръзналия подповърхностен слой и при досега си с него го бяха превърнали в гореща тиня. Спътниците на Надя прекараха цял ден, като ненаситно разглеждаха островърхите хълмчета около един от тези кратери. Заоблените склонове, каза Филис, били толкова сигурен знак за наличие на вода в древни времена, както жилките във вкаменената дървесина били необоримо доказателство за съществуването на самото дърво. От начина, по който говореше, Надя разбра, че това е още един от въпросите, по които не бе съгласна с Ан; Филис вярваше, че в миналото е съществувал дълъг влажен период, докато мнението на Ан беше в полза на краткотраен период. Или нещо от този род. Науката има много предназначения, помисли си Надя, като едно от тях е да бъде превръщана в оръжие срещу други учени.

По-далеч на север, на ширина приблизително 54 градуса, те попаднаха в странна местност с термокарстови образувания — нагънат в ниски хълмчета терен, осеян с овални ями със стръмни стени, наречени аласи. Тези аласи бяха стотици пъти по-големи от своите аналози на Земята, повечето от тях бяха с диаметър два-три километра, а дълбочината им беше към 60 метра. Ями с такава големина недвусмислено показваха, че водното съдържание в почвата е било високо, обясни Филис. Освен ако не е поредната проява на марсианските мащаби, възрази Ан. Слабо заледена почва, която лека-полека хлътва в продължение на милиони години.

Филис раздразнително предложи да направят опит за извличане на вода от повърхностния слой и Ан раздразнително се съгласи с предложението. Намериха гладък склон между две падини и спряха, за да инсталират воден колектор в перманентно замръзналия подповърхностен слой пермафрост. Надя се зае с тази операция с чувство на облекчение; цялото това пътешествие, по време на което нямаше никаква работа, започна да ѝ дотяга. Работата през деня я задоволи: направи изкоп с дълбочина десет метра с малкия изкопен модул на ровъра; постави страничната галерия на колектора — тя представляваше перфорирана тръба от неръждаема стомана, пълна с чакъл; провери филтрите и електроотоплителните елементи, които

бяха разположени надлъжно по тръбата; след това затрупа всичко с изкопаните по-рано глина и скали. В долния край на галерията имаше водосборна яма, помпа и изолирана транспортираща линия, която отвеждаше получената вода до малък резервоар.

— Почти приключихме — заяви Надя в края на деня, когато започна да прикрепва тръбата от транспортиращата линия към последния магнезиев стълб. Ръцете ѝ се бяха изстудили опасно, а осакатената ѝ длан пулсираше.

— Някой може да започне с приготвянето на вечерята. Ще пием прясна вода, когато се връщаме обратно.

Бяха изминали повече от двеста километра на север, когато стигнаха до Ваститас Бореалис — древна равнина от лава, осеяна с кратери, която опасваше северното полукълбо между 60 и 70 градуса ширина. Всяка сутрин Ан и останалите геолози прекарваха по два часа сред голите тъмни скали на тази равнина, вземаха проби, след което се придвижваха на север през останалата част от деня, обсъждайки своите находки. Ан изглеждаше по-щастлива, погълната от работата си. Една вечер Симон изтъкна, че Фобос се движи точно над ниските хълмове на юг от тях; пътуването през следващия ден щеше да изведе спътника под хоризонта. Този факт беше забележителна демонстрация на това колко ниска беше орбитата на малката луна — намираха се на ширина 69 градуса! А Фобос беше само на около 5 000 километра над екватора на планетата. Надя се усмихна и му помахаша с ръка за довиждане; знаеше, че ще може да разговаря с Аркадий, като използва новопристигналите ареосинхронни радиоспътници.

Три дни по-късно голата скала свърши, като че потъна под гривите на сивкавочерен пясък. Сякаш стигнаха до брега на море. Това бяха огромните северни дюни, които опасваха планетата в обширна ивица между Ваститас и полярната шапка; следвайки маршрута си, те трябваше да пресекат ивицата, широка 800 километра. Преминаването беше лесно, пясъкът бе корав и трябваше само да подберат голяма дюна и да карат по продължение на извитата ѝ като гърбица западна страна.

Един ден ровър Две спря сред вкамененото море. Червената светлина, появила се на контролното му табло, показваше, че има

повреда в гъвкавата рамка между двата модула; в действителност задният модул беше наклонен наляво, като забиваше левите колела дълбоко в пясъка. Надя облече скафандър и отиде да провери какво е станало. Тя свали защитния капак от мястото, където рамката се свързваше с шасито на модула и видя, че болтовете, които ги съединяваха, са счупени.

— Поправката ще отнеме доста време — обяви Надя. — Вие, приятели, тъкмо ще можете да поразгледате наоколо.

Скоро се появиха Джордж и Филис, облечени в скафандри, последвани от Симон, Ан и Едвард. Филис и Джордж взеха радиопредавател от ровър Три и го поставиха на три метра от техния „път“. Надя се залови да ремонтира счупената рамка.

По-късно Филис затопли вечерята и след като се нахраниха, Надя излезе да си довърши работата. Слънцето беше червено, обвито в кафява мъгла, малко и кръгло, макар че скоро щеше да залезе; нямаше достатъчно атмосфера, така че сплеснатостта на полюсите не можеше нито да го увеличи, нито да го свие. Надя приключи, прибра инструментите си и отвори външната врата на херметичната камера на ровър Едно, когато гласът на Ан заговори в ушите ѝ:

— О, Надя, прибираш ли се вече?

Надя вдигна поглед. Ан стоеше върху билото на една дюна на запад и махаше с ръка към нея — черен силует на фона на кървавочервеното небе.

— Имах такова намерение — отговори Надя.

— Ела тук за секунда. Искам да видиш този залез, той ще бъде хубав. Хайде, ще ти отнеме само минута. Ще бъдеш доволна, че си ме послушала. На запад има облаци.

Надя въздъхна и затвори външната врата на камерата. После се изкатери върху широкото, равно било, изправи се до Ан и двете загледаха залеза. Сенките им веднага прелетяха към хоризонта на изток. Небето беше тъмночервено, мрачно, непроницаемо, съвсем леко по-светло на запад, над слънцето. Облаците, за които бе споменала Ан, приличаха на светложълти ивици, плъзнали високо в небето. Нещо в пясъка отрази светлината и дюните внезапно станаха наситено лилави. Слънцето приличаше на малко златно копче, а над него заблестяха двете вечерни звезди: Венера и Земята.

— Всяка нощ се приближават една към друга — прошепна Ан.
— Пресичането на пътищата им ще бъде наистина блестящо.

Слънцето докосна хоризонта и билата на дюните потънаха в сянка. Златното копче потъна под черната линия на запад. Сега небето представляваше кафяв купол, а високите облаци наподобяваха розови цветове на мъхнат петлистник. Навсякъде се появяваха звезди, кафявият цвят стана тъмновиолетов, електрически цвят, който обагри билата на дюните; изглеждаше, сякаш полумесеци от течен мрак се разливаха по черната равнина. Изведнъж Надя усети като че всичките ѝ нерви бяха подхванати от лек бриз, той се разнесе по гърба и кожата ѝ; бузите ѝ изтръпнаха, гръбначният ѝ мозък зазвънтя. Красотата бе в състояние да накара човек да трепери! Беше истински шок, че физическият отклик към такава красота е подобно усещане — тръпка като при секс. И красотата пред очите ѝ беше толкова странна, толкова чужда. Никога по-рано Надя не я бе виждала така, нито я бе чувствала по този начин, осъзна сега. Наслаждаваше се на живота си, сякаш се намираше в Сибир, така че в действителност изживяваше една гигантска аналогия, осмисляйки всичко в светлината на опита си от миналото. Но сега стоеше под високо виолетово небе на повърхността на вкаменен черен океан, изцяло нов, изцяло странен; беше невъзможно да го сравни с нещо, което бе виждала по-рано. Изведнъж миналото изчезна от съзнанието ѝ, тя се завъртя в кръг като малко момиченце, което иска да му се завие свят, без да мисли за нищо. Тежестта се просмука от кожата навътре в тялото ѝ и Надя вече не се чувстваше празна; напротив — беше съвсем стабилна, здрава, уравновесена. Малка разумна обла скала, която се въртеше като пумпал.

Те се плъзнаха по стръмния склон на дюната и се приземиха върху стъпалата си. Когато стигнаха дъното, Надя импулсивно прегърна Ан.

— О, Ан, не зная как да ти благодаря за това.

Дори през матирания шлем тя видя, че Ан се усмихва. Това бе извънредно рядка гледка.

После нещата изглеждаха по различен начин за Надя. О, тя знаеше, че нещо се бе случило с нея самата, беше се научила да забелязва онова, което я заобикаляше, да гледа.

Пътуваха през деня и излизаха всяка вечер в лилавия мрак, който се задържаше до преди полунощ. Извършваха сондажи и вземаха проби от замръзнал пясък; докъдето стигаха сондите все имаше нови и нови пясъчни слоеве. Една вечер Надя се катереше с Ан по цяла поредица от успоредни тераси. Тя слушаше или обясняваше на Ан за преминаването от афелий към перихелий; после изведнъж се обърна назад към сухата клисура и видя, че тя бе блеснала като купчина от безброй лимони и праскови във вечерната светлина. Над клисурата имаше бледозелени облаци с формата на двойно изпъкнала леща, които копираха изцяло структурата на нагънатия терен.

— Виж! — възкликна тя.

Ан погледна назад, видя особената картина и замря. Двете останаха да наблюдават ниските, струпани един до друг облаци, които се носеха над главите им.

Накрая от ровърите им се обадиха, че вечерята е готова и трябваше да се приберат. Докато се спускаше по очертанията на пясъчните тераси, Надя бе сигурна, че се е променила — или планетата ставаше по-красива и много по-странна, докато се придвижваха на север. А може би и двете неща бяха верни.

Те караха по плоските тераси от жълт пясък — толкова фин, твърд и лишен от каквито и да било скали, че можеха да напредват с пълна скорост, като намаляваха само, за да се изкачат или да слязат от някоя тераса. Стените на платото, които заобикаляха плоската низина пред тях, описаха особена крива едва на четвъртия ден от пътуването през разделения на пластове терен. Ровърите на експедицията се заизкачваха нагоре, докато достигнаха по-високо разположената равнина; пред тях, на новоочертания се хоризонт се появи бял хълм — огромно, заоблено образувание. Бял хълм — това беше лед! Планина от лед, висока сто метра и широка цял километър — и когато я заобиколиха, видяха, че тя продължава над хоризонта на север. Това беше върхът на ледника, може би езикът на самата полярна шапка. В

другите коли хората крещяха; сред шума и врявата Надя чуваше единствено виковете на Филис:

— Вода! Вода!

Вода, наистина. Макар и да знаеха, че ще я намерят там, все пак беше безкрайно изумително, че се натъкнаха на цял огромен воден хълм, всъщност най-големият хълм, който бяха видели по време на своето пътешествие от 5 000 километра.

— Но това е много вода — всички те казваха след известно време. Вода на повърхността на Марс...

Следващия ден хълмът-ледник обхваща хоризонта отдясно — стена, която се издигаше пред тях през цялото време, докато караха. След това наистина започна да изглежда като безкрайно много вода, особено, когато в края на деня стената стана по-внушителна, извисявайки се до 300 метра на височина.

Намираха се в Касма Бореалис — издълбана от ветровете пропаст, която се врязваше на север в ледената шапка на около 500 километра — повече от половината разстояние до полюса. Дъното на бездната беше равен пясък, твърд като бетон, който често скриптеше, заради слоя слана от въглероден двуокис. За да избягнат преминаването през цялата пропаст, изследователите прекосиха западната стена и се насочиха към радиопредавател, който бе включен в изпратеното от Земята оборудване за обработка на лед — обемисти, тревистозелени контейнери върху скелетни модули за приземяване — странна гледка в този свят от бели, жълтеникавокафяви и розови багри.

— Колко е грозно! — възкликна Ан, но Филис и Джордж изразиха оживено радостта си.

Пратката от минно оборудване за обработка на лед определи и мястото на лагера за ледодобив: западната стена на Касма Бореалис, с дължина 41 градуса и 83 градуса северна ширина. Деймос съвсем наскоро бе последвал Фобос под хоризонта; нямаше да го видят, докато не се върнеха на юг от 82 градуса северна ширина. Летните нощи се състояха от едночасов лилав полумрак; през останалата част от времето слънцето се завърташе, но никога на повече от 20 градуса над хоризонта. Шестимата прекарваха дълги часове на открито, като пренасяха минния модул до стената и после се опитваха да го изправят.

Главният му компонент беше роботизирана машина за пробиване на тунели, която се връзваше в леда и изпращаше в обратна посока ледени цилиндри с диаметър 1,5 метра. Когато я включиха, тя издаде интензивно, ниско бръмчене. След известно време бели цилиндри лед започнаха да падат с приглушен шум в резервоар, подобен на фуния. Оттам ги поемаше малък телфер-робот и ги отнасяше в дестилационния агрегат, който разтопяваше леда и отделяше примесите от прах. После водата отново замръзваше във формата на кубове с ръб един метър, които бяха по-удобни за опаковане в товарните отделения на ровърите. Роботоправляеми транспортни ровъри щяха да пристигат без затруднения до този обект и след като получеха своя леден товар, щяха да се връщат в базата на колонистите. Така постоянното селище винаги щеше да разполага със запаси от прясна вода, по-големи от нуждите на хората.

— Толкова много вода! — отново каза Надя. — Много повече, отколкото някога ще имаме нужда.

— Зависи от много неща — отбеляза Ан. — Ако хората, които желаят да превърнат Марс в подобна на Земята планета, постъпят както желаят, всичко това ще изчезне като роса в топла утрин. Ще литне във въздуха, за да се образуват красиви облаци.

— Толкова зле ли ще бъде? — попита Надя.

Ан се втренчи в нея. През матирания предличник на шлема очите ѝ изглеждаха като метални сачми на лагер.

По време на вечерята тя заяви:

— Ние наистина трябва да отидем до полюса.

Филис поклати глава.

— Нямаме нито храна, нито въздух.

— Обади се да ни изпратят.

— Полярната шапка е разсечена от пропасти почти толкова дълбоки, колкото Бореалис! — обади се Едвард.

— Не е така — възрази Ан. — Можем да отидем с ровърите до нея. Падините с неправилни очертания изглеждат страшни отдалеч, но това е така поради разликата в албедото на водата и въглеродния двуокис. В действителност, склоновете не достигат никога повече от 6 градуса от хоризонтала. Просто теренът е по-многопластов.

Джордж попита:

— Но преди всичко, как ще стигнем до полярната шапка?

— Ще заобиколим и ще тръгнем по един от ледените езици, които завършват на пясъка. Те са като наклонен път към централния масив, а стигнем ли веднъж дотам, ще се насочим право към полюса!

— Няма защо да ходим — възпротиви се Филис. — Само ще видим малко по-голямо количество лед от онова, което виждаме тук. Но ще бъдем изложени на радиация по-дълго време.

— Ан — добави Джордж, — можем да използваме храната и водата, с които разполагаме, за да проверим някои от обектите, край които минахме, преди да пристигнем тук.

Значи това имаха предвид. Ан се намръщи.

— Аз съм ръководителят на геологическите изследвания — остро произнесе тя. Това наистина бе вярно, но Ан бе ужасен политик, особено в сравнение с Филис, която имаше много приятели в Хюстън и Вашингтон.

— Не съществува причина от геологическа гледна точка, поради която трябва да отидем до полюса — възрази й Филис с усмивка. — Ледът ще бъде същият, както тук. Ти просто искаш да отидеш там.

— Е? — рече Ан. — Да приемем, че е така! Все пак съществуват въпроси от научно естество, на които можем да дадем отговор на полюса. Дали съставът на леда там е същият, колко прах има — навсякъде, където отидем, събираме безценни данни.

— Но ние сме тук, за да намерим вода, а не да си губим времето.

— Това не е губене на време! — отсечено отговори Ан. — Ние получаваме вода, която ни позволява да извършваме изследвания, а не правим изследвания, за да се доберем до водата. А вие вършите точно обратното! Не мога да повярвам колко хора в тази колония го правят!

Надя предложи:

— Хайде да видим какво ще кажат в базата. Може би имат нужда да им окажем някаква помощ там или пък не са в състояние да ни изпратят необходимото. Човек никога не може да бъде сигурен.

Ан изстена.

— Кълна се, че накрая ще молим за разрешение ООН.

Оказа се права. Франк и Мая не одобриха идеята за отиване до полюса, Джон прояви интерес, но не я подкрепи. Когато чу в какво се състои тя, Аркадий се изказа в нейна полза и обяви, че ако е необходимо, ще изпрати припаси от Фобос, което, имайки предвид орбитата на спътника, беше в най-добрия случай непрактично. Точно в

този момент Мая се обади до управленията на мисията в Хюстън и Байконур и спорът се разля извън червената планета. Хейстингс беше против плана, но в Байконур и в много други научни звена го одобриха.

Накрая стана ясно, че земните служби се обявяват в полза на мнението, че полярните шапки трябва да бъдат проучени в тяхното оригинално състояние. От базата не възразиха, макар че Франк така и не се обади по линията, Симон и Надя посрещнаха възторжено решението:

— На север към полюса!

Филис само поклати глава:

— Не виждам никакъв смисъл. Джордж, Едвард и аз ще останем тук като подкрепление, ако то наистина се окаже необходимо и ще проверим дали минният модул функционира правилно.

Ан, Надя и Симон взеха ровър Три и се върнаха към Касма Бореалис, насочвайки се на север, където един от ледниците се спускаше от полярната шапка и изтъняваше, образувайки прекрасен наклонен път до нея. Мрежата върху големите колела на ровъра захващаше повърхността като верига на снегомобил, преминаваше с лекота по различните покрития на шапката — над участъци от открита зърнеста прах, ниски хълмчета от твърд лед, полета от ослепително бял скреж от въглероден двуокис и обичайната дантела от сублимирал воден лед.

После, една сутрин, докато си пробиваха със скърцане път напред, Ан включи радиото и започна да отчита данните на ареосинхронните спътници.

— Не е лесно да намерим полюса — отбеляза тя, докато работеше. — Земните изследователи в миналото са изживявали истински ужас на север — винаги са били там през лятото и не са можели да видят звездите, а е нямало как да се консултират със спътници.

— И как са открили полюса? — попита Надя, внезапно обзета от любопитство.

Ан помисли известно време и се усмихна.

— Не зная. Не им е било лесно. Вероятно са пресмятали до смърт.

Надя бе заинтригувана от тази задача и започна да работи по нея върху лист хартия. Геометрията не беше от силните ѝ страни, но по всяка вероятност на северния полюс, в ден от средата на лятото, слънцето би описало правилен кръг по хоризонта, без да пада пониско, нито да се издига по-високо. Значи, ако през този ден в средата на лятото човек е близо до полюса и може да използва секстант за измерване височината на слънцето над хоризонта... Така ли се прави?

— Ето го — обяви Ан.

— Какво?

Спряха ровъра и се огледаха. Бялата равнина разстилаше плавните си възвишения до хоризонта, без да привлича погледа с нещо, освен с линиите на два широки червени контура. Линиите не образуваха концентрични окръжности и въобще не изглеждаше, че се намираха на върха на нещо.

— Къде е точно? — попита Надя.

— Ами някъде на север отгук — Ан отново се усмихна.

— На около километър. Може би в тази посока — и вдигна ръка надясно. — Трябва да продължим нататък и да направим справка със сателитите. Малко пресмятане и ще го достигнем. Във всеки случай, плюс-минус сто метра.

— Ако не бързаеме, можем да го достигнем на плюс-минус един метър — ентузиазирано се включи Симон. — Хайде да намерим точно къде се намира!

Така че те продължиха около минута, направиха справка по радиото, завиха под прав ъгъл и тръгнаха напред, след което още веднъж се консултираха със сателитите.

Накрая Ан обяви, че са пристигнали или се намират съвсем близо до целта си. Симон подаде команда на компютъра да продължава да работи по точното местонахождение на полюса, после облякоха скафандрите, излязоха от ровъра, поразходиха се наоколо, за да са сигурни, че са стъпили точно върху него. Ан и Симон извършиха сондаж. Надя продължи да върви, описвайки спирала, чрез която се отдалечаваше от колата. Поляризираният предличник на шлема ѝ намаляваше блясъка на слънцето върху леда и го превръщаше в дъга от кристални точки, образуващи дъга. Не беше много студено. Можеше

да усети вятъра върху протегнатата си ръка. Грациозна червена ивица от наносен слой преминаваше отвъд хоризонта като линията на меридиан. Надя се усмихна при тази мисъл и притисна подметките на ботушите си към северния полюс на Марс.

Тази вечер те включиха всички поляризатори, така че образът на бялата пустиня в прозорците на модула беше загубил в значителна степен блясъка си. Надя седеше с празна табла на скута си и пиеше кафе. Дигиталният часовник отбеляза 11:59:59, премина към 00:00:00 и спря. Неговото безмълвие подчертаваше тишината в колата. Симон беше заспал; Ан се бе разположила на мястото на шофьора, наблюдаваше равнината пред себе си, а вечерята ѝ бе едва наполовина изядена.

— Радвам се, че ни доведе тук — каза Надя. — Беше прекрасно.

— Някой би трябвало да се наслаждава на всичко това — отвърна Ан. — То няма да остане дълго тук.

— Сигурна ли си, Ан? Дълбочината на леда е пет километра. Наистина ли мислиш, че той напълно ще изчезне, само заради черния прах, посипан върху него?

Ан сви рамене.

— Важното е до каква степен ще го загреем. Какво е общото количество вода на планетата, каква част от водата в реголита ще се покаже на повърхността, когато затоплим атмосферата. Няма да знаем нищо предварително за нито едно от тези неща, преди те да се случат. Но аз подозирам, че тъй като тази шапка е най-същественото тяло на повърхността, съдържащо вода, именно тя ще бъде най-чувствителна към промените. Това е сух свят, атмосферата е свръхбезводна, в сравнение с нея Антарктика изглежда като джунгла. Цялата полярна шапка ще отиде в атмосферата, вятърът ще я отведе на юг, където през нощта ще падне във вид на скреж. Така че всъщност тя ще се преразпредели повече или по-малко равномерно над цялата планета като скреж с дебелина около един сантиметър. — Ан направи гримаса. — Дори по-малко, защото по-голямата част от нея ще остане в атмосферата.

— Но ако стане още по-топло, скрежът ще се стопи и ще започне да вали дъжд. Тогава ще имаме реки и езера, нали?

— Само ако атмосферното налягане е достатъчно високо. Течната вода зависи както от атмосферното налягане, така и от температурата. Ако и двете се повишат, бихме могли да се разхождаме тук цели десетилетия по пясъка.

— Е, поне ще съберем богата колекция от метеорити — каза Надя, опитвайки се да разведри настроението на Ан.

Не успя. Ан сви устни, погледна през прозореца и поклати глава. После вдигна чинията с лазаня и я пъкна в микровълновата фурна. Зад гърба ѝ бялата пустош блещукаше под черното небе, като че светът навън бе фотографски негатив. Циферблатът изведнъж показа 00:00:01.

Четири дни по-късно те се измъкнаха от леда. Докато се връщаха по собствените си следи към Филис, Джордж и Едвард, тримата пътешественици се изкачиха на едно възвишение и спряха. На хоризонта се виждаше някакъв строеж. Върху плоското седиментно дъно на пропастта се издигаше класически древногръцки храм, шест дорийски колони от бял мрамор, увенчани с кръгъл, плосък покрив.

— Какво, по дяволите, е това?

Когато се приближиха, видяха, че колоните бяха направени от цилиндриче лед, извлечени от минния модул; те бяха подредени един върху друг. Дискът, който служеше за покрив, беше грубо издялан.

— Хрумване на Джордж — обади се Филис по радиото.

— Забелязах, че ледените цилиндри са със същия размер като мраморните блокове, които гърците са използвали за своите колони — заяви Джордж, очевидно доволен от себе си. — След това всичко беше очевидно и лесно. Тъй като модулет работеше отлично, ние просто трябваше да си убиваме времето.

— Изглежда прекрасно — обади се Симон. Наистина беше така: паметник на чужда цивилизация, посещение в царството на мечтите; творение, проблясащо като плът в дългите часове полумрак, сякаш под леда течеше кръв. — Храм на Арес.

— На Нептун — поправи го Джордж. — Смятам, че не бихме желали да призоваваме Арес прекалено често.

— Особено като вземем предвид хората в базовия лагер — добави Ан.

Докато се придвижваха на юг, пътят, проправен от техните следи и радиопредаватели, бягаше пред тях — ясно очертан като магистрала от железобетон. Можеха да предоставят управлението на автопилота на ровър Три и те често го правеха.

По едно време изведнъж спирачките на ровъра задействаха, той намали скоростта си и спря. Никой не наблюдаваше какво става, затова всички се струпаха на предния прозорец.

Пред тях имаше плоска бяла равнина, която покриваше пътя им почти около 100 метра напред.

— Какво е това? — изкрещя Джордж.

— Нашата помпа в перманентно замръзналия подповърхностен слой пермафрост — отвърна Надя и посочи: — Сигурно се е счупила.

— Или е работила прекалено добре — възрази Симон. — Това е замръзнала вода!

Превключиха ровъра на ръчно управление и се приближиха. Леденият разлив беше покрил пътя като поток от бяла лава. Те се напъхаха в леките скафандри, излязоха от модула и отидоха до единия ръб на разлива.

— Собствената ни ледена пързалка — обяви Надя и тръгна към помпата. Демонтира изолационната подложка и погледна под нея. — А-ха, пробив в изолацията — водата е замръзнала точно тук и е оставила спирателния кран в позиция „отворено“. Бих казала, че налягането е било значително. Водата е текла, докато замръзналият слой е станал достатъчно тежък, за да я спре. Ако ударим леда с чук, ще получим малък гейзер.

Тя отиде при шкафа си с инструменти, разположен в долната част на модула и взе една кирка.

— Внимавайте!

Нанесе един-единствен удар върху бялата ледена маса, където помпата се свързваше с тръбата, храняща резервоара. Плътна водна струя изригна цял метър във въздуха.

— Оу!

Водата се разплиска върху белия слой лед, изпарявайки се; замръзна за броени секунди и образува бял, нагънат лист върху леда, който вече се намираще на това място. Дупката също замръзна, поточето вода пресъхна и парата изчезна.

— Гледайте колко бързо замръзна!

Надя разби леда около спирателния клапан, докато Ан и Филис спореха за миграцията на перманентно замръзналия слой пермафрост, количествата вода на тази географска ширина и т.н., и т.н. Те наистина изпитваха неприязън една към друга и просто не бяха в състояние да престанат.

Надя сложи клапана в позиция „затворено“, след това изключи цялата помпа.

— Трябва да използваме по-дебела изолация на такава северна ширина — отбеляза тя, без да се обръща конкретно към някого, после прибра инструментите си в ровъра. Чувстваше се уморена от напрегнатата атмосфера, изпитваше нетърпение да се завърне в базовия лагер и работата си. Искаше да разговаря с Аркадий; той щеше да я накара да се смее. Без дори да опитва, без дори да знае точно как го прави, тя също щеше да го накара да се усмихне.

Когато се приближиха към базата, Ан стана по-мълчалива и резервирана. Лицето ѝ беше изопнато като маска.

— Какво става? — попита я Надя една вечер, когато двете бяха излезли преди залез слънце да поправят един дефектен радиопредавател.

— Не желая да се връщам — отвърна Ан. Беше коленичила до една скала и докосваше ръба ѝ. — Не желая това пътешествие да свършва. Искам да пътувам през цялото време — в каньоните, до ръба на вулканите, в хаоса и планините около Хелас. Не искам никога да спра. — Тя въздъхна. — Но... аз съм част от екипа. Така че трябва да се прибера в дупката си с всички останали.

Надя се втренчи в нея.

— Но, Ан. Знаеш, че тъкмо радиацията ни задържа под земята повече от всичко друго. Всъщност ти искаш да елиминираме радиацията. Което означава, че трябва да направим атмосферата поплътна. Значи се налага да преобразуваме Марс по подобие на Земята.

— Зная — гласът на Ан беше напрегнат, така напрегнат, че изведнъж внимателно поддържаният делови тон беше изгубен, забравен. Тя се изправи и размаха чука. — Но това не е правилно! Погледни тази земя и... и... Аз я обичам. Искам да бъде на открито,

непрекъснато да пътувам по нея, да я проучвам, да живея върху нея, да я опознавам. Но ако правя това, я променям — унищожавам я такава, каквато е, съсипвам онова в нея, което обичам. Този път, който проправяме — боли ме, като го гледам! А базовият лагер е като открита мина сред пустиня, която никой не е докосвал от сътворението на света. Толкова грозна, толкова... Не искам да причиня същото на останалата част от Марс, Надя, не искам. По-скоро ще умра. Нека оставим планетата на мира, нека оставим пустошта, нека радиацията причинява каквото желае. Всъщност, всичко е въпрос на статистика. Искам да кажа, ако тя повишава вероятността да ме хване рак от едно към десет до девет към десет, аз нямам нищо против!

— За теб е така — възрази Надя. — Или за всеки отделен индивид. Но за цялата група, за всичките живи същества тук — генетическите увреждания, разбираш ли. След време това ще ни осакати. Ето защо не може просто да мислиш за себе си.

— Аз съм част от екипа — глухо повтори Ан. — Ние ще продължаваме да работим и ще направим планетата безопасна за живота. Пътища, градове. Ново небе, нова почва. Докато я превърнем в нещо като Сибир или Северозападните територии в САЩ. Марс ще изчезне, а ние ще бъдем тук и ще се питаме защо се чувстваме така празни. И защо, когато погледнем повърхността, няма да виждаме нищо друго, освен собствените си лица.

На шестдесет и втория ден експедицията им приключи. Подредиха ровърите един до друг до стената на гаража и се измъкнаха през вратите. Познати лица се стълпиха около тях: Мая, Франк, Мишел, Сакс, Джон, Урсула, Спенсър, Хироко и всички останали — наистина като братя и сестри, — ала толкова много на брой, че Надя се обърка, трепереше като току-що докосната анемония и ѝ беше трудно да приказва. Искаше да долови нещо, което усещаше, че ѝ се изплъзва. Огледа се наоколо за Ан и Симон, но те бяха заобиколени от друга група хора и изглеждаха зашеметени, Ан възприела стоическо изражение — маска на самата себе си.

Филис разказа всичко от тяхно име:

— Беше хубаво, наистина зрелищно, слънцето светеше през цялото време и действително намерихме лед. Имаме достъп до много

вода, също както в Арктика, когато се изкачиш на полярната шапка...

— Открихте ли фосфор? — попита Хироко.

Беше прекрасно човек да наблюдава лицето на Хироко, разтревожено от недостига на фосфор за нейните растения. Ан й каза, че е намерила наноси от сулфати в лекия материал около кратерите в Асидалия, затова двете тръгнаха заедно да огледат пробите. Надя последва останалите надолу по подземния проход с бетонни стени, който водеше към постоянните жилища, като си мислеше да вземе истински душ и да опита пресни зеленчуци, наполовина заслушана в думите на Мая, която й предаваше последните новини. Беше у дома.

Отново започна своята работа и както по-рано, задачите бяха неумолими и разнообразни — безкраен списък от неща, които трябваше да извърши.

Но докато се занимаваше с различните аспекти на строителството, Надя осъзнаваше, че умът ѝ се отклонява от задачата. Стомахът ѝ беше свит на топка. Мая и Франк вече не разговаряха в качеството си на официални ръководители, което означаваше, че личната им връзка се развиваше наистина зле; изглежда, че Франк не желаше да приказва и с Джон, което бе нещо наистина срамно. Разпадналата се връзка между Саша и Йели се бе превърнала в нещо подобно на гражданска война между техните приятели; екипът на Хироко — Ивао, Пол, Елън, Рая, Джийн, Евгения и останалите, може би в отговор на всичко това, прекарваха всеки ден в атриума или в оранжерии, където живееха заедно, по-изолирани от всякога. Влад, Урсула и другите от медицинския екип бяха до такава степен погълнати от изследователска работа, че почти изцяло изключваха клинични занимания с колонистите — което вбесяваше Франк, — а генните инженери прекарваха цялото си време в жилищата-каравани, които сега бяха трансформирани в лаборатории.

И все пак Мишел се държеше, като че ли не намираще нищо необичайно в това, сякаш не беше психологът на колонията. Прекарваше дълго време в гледане на френска телевизия. Когато Надя го попита за Франк и Джон, той само безизразно я погледна.

Бяха на Марс вече 420 дни и първите секунди от живота на тяхната вселена бяха отминали. Вече не се събираха да заплануват

предстоящите задачи, нито обсъждаха с какво се занимават.

— Прекалено сме заети — отговаряха на Надя, когато им задаваше въпроси. — Твърде сложно е да го опишем, разбираш ли. Направо ще ти се приспи. На мен самия ми действа точно така — плюс още много приказки в този дух.

Но имаше толкова работа — затова Надя ѝ се отдаваше изцяло, ръководеше хората на строителните площадки, обхождаше строежите и правеше остри забележки за небрежната работа на своите приятели. Наранената ѝ ръка бе възвърнала част от силата си по време на пътуването — вече можеше да кара булдозери и трактори; вършеше това цели дни, но чувството, което изпитваше, вече не беше същото.

Най-после Аркадий се приземи на Марс за пръв път. Надя отиде на новото космическо летище и се изправи в единия край на огромната прашна бетонна равнина, за да наблюдава пристигането му. Корабът на Аркадий се появи в розовото небе — отначало като бяла точка, а после се превърна в жълт пламък, който приличаше на пашкул, обвит в изгорели газове. Накрая придоби формата на геодезично полукълбо с ракети и спуснати под тях крака-поставки, които се плъзнаха върху стълб от огън и се приземиха с невероятна лекота точно върху предварително посочената точка. Аркадий работеше по програмата за приземяванията и очевидно бе постигнал добри резултати.

Около двадесет минути по-късно той излезе от вратичката на апарата за приземяване, изправи се на последното стъпало и се огледа наоколо. Тя забърза към него, Аркадий я видя и тръгна към нея. Брадатото му лице изглеждаше изумително реално през предличниците на шлемовете; видео-образът я бе накарал да забрави третото измерение и всичко останало, което правеше действителността така жива и реална. Той удари леко своя предличник о нейния и се засмя с широката си усмивка. Надя почувства, че му отвръща със същото.

Аркадий ѝ посочи модула върху китката си, превключи на честота 4224, предназначена за провеждане на лични разговори и тя стори същото.

— Добре дошъл на Марс.

Алекс, Джанет и Роджър бяха пристигнали с Аркадий и когато излязоха от апарата за приземяване, всички се качиха в открита кола модел Тъ, с която Надя ги поведе към базата. Разказваше им за всяка сграда, край която минаваха, като усещаше, че те вече ги разпознаваха. Спряха в херметическата камера на гаража, след което тя ги въведе в базата. Там се получи нещо като мило семейно тържество.

По-късно през деня Надя разведе Аркадий из квадратното пространство, образувано между сводестите жилища, а след това отидоха в атриума. Рубиненото небе се виждаше през стъклените плоскости, а магнезиевите подпори блестяха като потъмняло сребро.

— Е? — попита накрая Надя, която не бе в състояние да възпре себе си. — Какво мислиш?

Аркадий се засмя и я прегърна. Той все още беше в скафандър; главата му изглеждаше малка в широкия отвор при врата, фигурата му беше едра и тромава, затова ѝ се искаше той да свали скафандъра.

— Ами, някои неща са хубави, някои — не. Но защо всичко е толкова грозно? Защо е толкова тъжно?

Надя раздразнено сви рамене.

— Имахме много работа.

— Ние също. Ще ми се да можеше да видиш Фобос! Всичките галерии имат стени от никелови плоскости, надлъжно украсени с ленти от платина. Повърхността на плоскостите е покрита с шарки, които роботите изработват нощем — репродукции на Ешер. Създават ефект на огледала, които повтарят образа безброй пъти. Непременно трябва да ги видиш! Можеш да поставиш свещ в някоя от стаите и образът ѝ изглежда като звездите на небето. Сякаш в стаята е избухнал пожар. Всяка стая е произведение на изкуството, ще видиш!

— С нетърпение очаквам това събитие — усмихна му се Надя.

Късно през нощта имаха празнична вечеря в четирите свързани помещения, които образуваха най-голямата стая в комплекса, кръстен Андърхил^[1]. Ядоха пилета, сандвичи със соя и огромно количество салати; всички приказваха едновременно — това им напомняше най-добрите месеци на „Арес“ или дори в Антарктика. Аркадий се изправи, за да им разкаже за Фобос.

— Щастлив съм, че най-сетне пристигнах в Андърхил. — Обясни им, че почти са построили купола на Стикни, а под него са издълбали галерии в напуканите, зърнести скали, следвайки

разклоненията на леда по продължението на цялата луна. — Ако имаше и гравитация, мястото щеше да е прекрасно — завърши той. — Но това е проблем, който не можем да разрешим. По-голямата част от свободното си време прекарваме в гравитационния влак на Надя, но пространството в него е недостатъчно, а цялата работа е съсредоточена в Стикни или под него. Затова прекалено много време прекарваме в безтегловност или правим физически упражнения, но въпреки това губим силата си. Дори стойността на g на Марс ме изморява. Сега съм замаян.

— Ти винаги си замаян!

— Ето защо някой трябва да ни смени или да използваме само роботи. Обмисляме варианта да слезем на планетата завинаги. Изпълнихме задачата си на спътника — вече има функционираща космическа станция за онези, които ще дойдат след нас. Искаме да получим наградата си тук! — Той вдигна чаша след импровизирания тост.

Франк и Мая се намръщиха. Никой не желаше да отиде на Фобос и все пак Хюстън и Байконур настояваха на малката Луна винаги да има дежурен екип. Върху лицето на Мая се появи израз, познат от „Арес“ — с него тя искаше да заяви, че за всичко е виновен Аркадий; Аркадий избухна в смях, когато го забеляза.

На следващия ден Надя и неколцина други го запознаха по-подробно с Андърхил и всички комплекси наоколо. Той кима с глава цяла сутрин с онзи учуден израз в сините си очи, който караше събеседника му да клати глава в отговор, докато Аркадий непрекъснато подчертаваше:

— Така е, но... Да, но... — след което се впускаше в задълбочена критика, докато дори Надя започна да се дразни от него. И все пак трудно можеше да се отрече, че околността в близост до Андърхил бе съсипана, разбита, докдето поглед стигаше във всяка посока; ето защо човек оставаше с впечатлението, че цялата планета се намира в подобно състояние.

— Тухлите лесно се оцветяват — говореше Аркадий. — Добавете манганов окис от остатъците, получени при стапянето на магнезия и тухлите ще станат чисто бели. Добавете остатъчния въглерод след процеса на Бош и ето ви черни тухли. Всеки нюанс от червената гама се получава като се променя количеството на железните

окиси — дори и наистина зашеметяващи алени багри. Сяра за жълт цвят. С цветни тухли можете да правите стени, подобни на мозайки. Всичките заводи в комплекса на алхимиците приличат на бараки или на изхвърлени консервни кутии. Тухлите около тях ще подобрят качеството на изолацията, така че съществува и причина от научна гледна точка, но също толкова важно е и обстоятелството те да изглеждат добре, да приличат на истински дом. Твърде дълго съм живял в държава, която мислеше само за ползотворността. Трябва да покажем, че ценим не само това, нали?

— Каквото и да направим със сградите — остро отбеляза Мая, — повърхността около тях ще остане съсипана.

— Не е задължително! Когато строителството завърши, можем да върнем скалната маса в нейната първоначална конфигурация, а след това да нахвърляме скали — така всичко ще прилича на истинска марсианска равнина. Прашните бури много скоро ще наслоят частици от чисти минерали, после, ако хората се движат единствено по пътеки, а превозните средства — по пътища или обозначени по-рано терени, скоро всичко ще заприлича на оригинална марсианска местност, сред която тук-там са пръснати украсени с мозайки сгради, стъклени куполи, пълни със зеленина, пътища от жълти тухли и какво ли не още. Трябва да направим така! Това е въпрос на дух!

Той размаха ръце, но изведнъж спря и ококори очи при вида на обхванатите от съмнение лица, очертани в предличниците на шлемовете около него.

— Е, добра е идеята, нали?

Да, помисли Надя, като проследи с поглед околността и се опита да си я представи. Може би такъв процес щеше да възвърне удоволствието, което изпитваше от работата си. Може би тогава и Ан щеше да възприеме всичко по друг начин.

— Още идеи от страна на Аркадий — както се изрази Мая вечерта в плувния басейн. — Тъкмо от това имахме нужда.

— Но те наистина са добри — възрази Надя. Тя излезе от басейна, взе душ и облече лека фланелка.

Късно тази вечер отново срещна Аркадий и го заведе да види северозападното ъглово помещение на Андърхил, което бе оставила с голи стени, за да може да му покаже в подробности структурата на строежа.

— Много е елегантно — изказа мнението си той и потри с длан тухлите. — Наистина, Надя, целият Андърхил е великолепен. Виждам, че ръцете ти са докосвали всичко тук.

Доволна от тези думи, тя приближи до един екран и набра кода на плановете за по-голямо населено място, върху които работеше вече доста време. Аркадий се усмихна, посочи екрана и започна да задава въпроси, да предлага различни неща.

По-късно влязоха в атриума под купола. Застанаха под гъстия кичур черни бамбукови листа. Растенията все още бяха в саксии, докато почвата станеше окончателно готова. Беше тъмно и тихо.

Двамата тръгнаха по пътеките между съдовете, в които растяха полезни растения. Аркадий пое осакатената ѝ ръка и се вгледа в белега, тя се почувства неудобно и се опита да я изтегли. Той не ѝ позволи, повдигна дланта ѝ и целуна кокалчето на безименния пръст.

— Имаш силни ръце, госпожо Девет пръста.

— Да, имах, преди да се случи това — отвърна тя, сви юмрук и го повдигна.

— Някой ден Влад ще накара пръста ти да порасне — прошепна Аркадий, хвана юмрука ѝ, отвори го и не пусна ръката ѝ, докато се разхождаха. — Това ми напомня за ботаническата градина в Севастопол — добави той.

— М-м-м — измърмори Надя, която всъщност не слушаше, съсредоточила цялото си внимание върху силата на ръката му в своята, върху здраво сплетените им пръсти. Той също имаше здрави ръце. Тя беше на петдесет и една, ниска закръглена рускиня със сива коса, строителен работник с отрязан пръст. Толкова бе хубаво да чувства топлината на друго човешко тяло; отдавна не ѝ се бе случвало, ръката ѝ попиваше това усещане като гъба, докато изтръпна от топлина. Усещанията, които изпитва той, сигурно също са странни, помисли си Надя, след това се отказа да разсъждава по този въпрос.

— Радвам се, че си тук — каза тя.

Присъствието на Аркадий в Андърхил създаваше чувството, че градчето се намира пред буря. Той караше хората да мислят върху онова, което работеха; навиците, които бяха придобили, без да се замислят, сега бяха подложени на подробен оглед и под този натиск

някои заеха отбранителна позиция, други станаха агресивни. Всички спорове се водеха по-разгорещено. Естествено, в това число влизаше и дискусиата около превръщането на Марс в планета, подобна на Земята.

— Ако има живот на Марс — казваше Ан, — радикалната промяна на климата би могла да го унищожи. Не можем да се намесваме в съществуващото положение, докато не разполагаме с отговор по този въпрос; това е ненаучно, дори по-лошо — такъв подход е неморален.

Мнозина бяха съгласни с нея, в това число и много научни дружества на Земята, което повлия върху Комитета по проблемите на Марс (КПМ) към ООН, отговорен за работата на колонията. Но всеки път, когато Сакс чуеше този аргумент, започваше бързо да мига:

— На повърхността няма и следа от живот, нито сега, нито в миналото — меко заявяваше той. — Ако съществува, той трябва да е под повърхността, в близост до кратерите на вулканите. Но дори ако там има живот, ние ще търсим десет хиляди години и няма да го намерим, нито пък ще елиминираме възможността, че някъде другаде има живот — на място, където не сме погледнали. Затова, ако чакаме, докато станем напълно сигурни, че няма живот — становище, което твърде често изразяваше позицията на умерените, — ще рече да чакаме завинаги. Поради някаква твърде слаба вероятност, която преобразуването на планетата по подобие на Земята няма непосредствено да застраши.

— Разбира се, че ще застраши — отвръщаше Ан. — Може би не веднага, но в края на краищата постоянно замръзналият подпочвен слой пермафрост ще се стопи, в хидросферата ще има движение, тя ще бъде изцяло заразена от по-топлата вода и земните форми на живот — бактерии, вируси, плесени. За този процес ще бъде необходимо известно време, но той ще протече със сигурност. Не можем да рискуваме.

Сакс свиваше рамене.

— Първо, допускаме, че съществува живот, но вероятността за това е много малка. Второ — той няма да е застрашен в продължение на векове. Вероятно за това време ще съумеем да го локализираме и защитим.

— Възможно е да не ни се удаде да го открием.

— Значи да спрем работа, поради нищожната вероятност да съществува живот, който всъщност никога няма да успеем да намерим?

Ан на свой ред вдигаше рамене.

— Трябва да го направим, освен ако не започнеш да поддържаш, че е прекрасно да унищожаваме живота на другите планети, само защото не можем да го открием. Не забравяй, че ако намерим живот на Марс, това ще е най-голямата сензация на всички времена. И ще ни позволи да направим изводи колко често в галактиката се срещат форми на живот, предположения, които няма да бъдат преувеличени. Търсенето на живот е една от основните причини, поради които сме тук!

— Е — отговаряше Сакс, — междувременно живот, за който сме съвсем сигурни, че съществува, е изложен на необичайно високо количество радиация. Ако не предприемем нещо да я намалим, няма да можем да останем тук. Необходима ни е по-плътна атмосфера, за да се понижи радиацията.

Това не беше мотив срещу твърдението на Ан, а заместваше отговора на друг въпрос — аргумент, който притежаваше значителна тежест. Милиони хора от Земята искаха да дойдат на Марс, до „новата граница“, където животът отново ставаше приключение; списъците за емиграция на червената планета — и истинските, и фалшивите — бяха с огромна дължина. Но никой не желаше да живее във вана с мутагенна радиация и практичното желание планетата да бъде превърната в сигурно място за човешките същества беше по-силно в повечето хора, отколкото желанието да се запази съществуващия пейзаж, лишен от живот или да защитават предполагаемия живот, за който редица учени твърдяха, че не съществува.

Дори и онези, които апелираха за предпазливост, смятаха, че преобразуването на планетата ще се осъществи. Към ООН бе създаден подкомитет, който трябваше да проучи този въпрос и на Земята бе прието, че вземането на мерки е необратима част от прогреса, естествен етап в развитието на планетата. Очевиден път, по който трябваше да се изгради съдбата на Марс.

Ала на Марс този проблем стоеше по-открито, по-парливо, не във философски аспект, а като неделима част от всекидневието; беше свързан с ледения отровен въздух и радиацията, която ги облъчваше. Сред онези, които подкрепяха преобразуването на планетата по земен

образец, се оформи многобройна група, която се обедини около Сакс — група, която не само искаше да осъществи този процес, ала държеше да се справи със задачата колкото е възможно по-бързо. Какво означаваше това на практика никой не бе сигурен; оценки за времето, необходимо за създаване на „повърхност, годна за обитаване от човешки същества“ варираха от един век до 10 000 години, като съществуваха и крайни оценки и на двата полюса — от тридесет години (мнението на Филис) до 100 000 (становище на Ивао). Филис заявяваше:

— Бог ни даде тази планета, за да я пресътворим по свой образ и подобие, да създадем на нея новия рай.

Симон възразяваше:

— Ако се стопи постоянно замръзалия подпочвен слой пермафрост, ние ще живеем на свлачище и мнозина от нас ще бъдат убити.

Както винаги, Аркадий мислеше за политическия аспект на действията им.

— Никога не бихме могли да задоволим сами собствените си потребности, ако не извършим преобразуването на планетата — изтъкваше той. — Трябва да я преобразим, за да стане наша. Така ще притежаваме материалната база за своята независимост.

Хората се оглеждаха изненадано при тези думи. Но те означаваха, че Сакс и Аркадий са един вид съюзници и тази комбинация бе наситена с мощ. И споровете възникваха, отново и отново, до безкрай.

Сега Андърхил беше почти завършен — функциониращо и в много отношения задоволяващо потребностите си селце. Вече бе възможно да продължат и трябваше да решат каква ще бъде следващата им стъпка. По-голямата част от тях искаха да преобразуват планетата. Алхимиците говореха за физични и механични средства за добавяне на топлина към системата; климатолозите обсъждаха начини, с които можеха да влияят върху метеорологичните условия; биосферният екип предлагаше теории, свързани с екологични системи, които трябваше да бъдат подложени на изпитания. Биоинженерите вече работеха по създаването на нови микроорганизми. Един ден те поканиха Аркадий да разгледа с какво се занимават и Надя също отиде с тях.

Инженерите бяха започнали работа по проект, който Влад наричаше „програма за смесване и пригаждане“. В последно време бе предложен вариант на цианофит, известен като синьо-зелено морско водорасло.

— Не, че водораслото се развива блестящо — отбеляза Влад, — но поне не умира толкова бързо, ако е възможно да се изразим така.

Накрая го нарекоха *areophyte primares*, но то си остана водораслото от Андърхил. Искаха да направят мащабен експеримент с него и бяха приготвили предложение, което трябваше да изпратят до КПМ (Комитет по проблемите на Марс) към ООН.

Аркадий напусна лабораториите, развълнуван от посещението си там — Надя виждаше това. Вечерта той каза на хората, които се хранеха заедно с него:

— Сами трябва да вземем решение и ако се обявим в полза на експеримента, трябва да действаме.

Мая и Франк бяха възмутени от постъпката му и очевидно по-голямата част от останалите също се чувстваха неудобно. На следващата сутрин Мая и Франк дойдоха при Надя да разговарят за Аркадий. Късно миналата вечер двамата лидери вече бяха опитали да го убедят, че възприема погрешна линия на поведение.

— Той се изсмя в лицата ни! — възкликна Мая. — Напълно безсмислено е да разговаряме с него.

— Онова, което предлага Аркадий, може да бъде много опасно — заяви Франк. — Ако ние категорично отхвърлим директивите на ООН, техни представители — както може да се предположи — ще дойдат тук, ще ни арестуват, ще ни върнат обратно на Земята и на наше място ще доведат хора, които съблюдават закона. Имам предвид, че на този етап биологическото замърсяване на природната среда е изцяло незаконно и ние нямаме право да пренебрегваме този факт. Така е по силата на международен договор. Той постановява как човечеството като цяло трябва да се отнася към тази планета.

— Не можеш ли да поговориш с него? — попита Мая.

— Мога — отговори Надя. — Но не мога да гарантирам, че от това ще има някаква полза.

— Моля те, Надя. Просто опитай. И без това имаме достатъчно проблеми.

— Добре, ще опитам.

Така че следобеда тя поговори с Аркадий. Бяха на Чернобилския път и се връщаха в Андърхил. Надя повдигна този въпрос и изказа предположение, че с търпение всичко ще се разреши.

— Решаването на проблема е въпрос на време. Становището на ООН във всички случаи ще съвпадне с твоето.

Той спря и повдигна осакатената ѝ ръка.

— С колко време смяташ, че разполагаме? — попита Аркадий и посочи залязващото слънце. — Колко дълго предлагаш да чакаме? Докато се родят внуците ни? Или може би пра-пра-внуците, слепи като пещерни риби?

— Мнозина не са съгласни. Искам да кажа, че може би в края на краищата ще приемат мнението ти, но ти трябва да ги убедиш. Не бива просто да се отнасяш грубо към хората с противоположно мнение, защото ще постъпиш също тъй зле като чиновниците на Земята, които винаги си критикувал.

Аркадий въздъхна.

— Ти и проклетите либерали като теб.

— Не зная какво означава това.

— Означава, че си прекалено мекосърдечна да предприемеш каквото и да било.

Но вече виждаха ниския хълм на Андърхил, който приличаше на новообразуван квадратен кратер, със скални отломъци, разхвърляни около него. Надя го посочи:

— Аз направих това. Ти и проклетите радикали като теб... — тя здраво го мушна в ребрата. — Мразиш либерализма, защото той дава практически резултати. — Аркадий изсумтя. — Да, дава! Неговите плодове стават все повече с времето, след упорит труд, без фойерверки, без изпълнени с лековатост любителски представления, без хора, чиито чувства са накърнени. Без твоите сексуални революции, без цялата болка и омраза, които те създават. Той просто дава резултат.

— Ах, Надя... — той обви с ръка раменете ѝ, после двамата тръгнаха към базата. — Земята е идеалният либерален свят. Но половината от нея гладува — винаги е било така и винаги ще бъде. По особено либерален начин.

И все пак изглежда Надя му бе повлияла. Аркадий престана да се изказва в полза на едностранното решение за експеримента с водораслото и продължи да агитира за изпълнението на програмата за разкрсяване на базата.

После Сакс, Спенсър и Рая завършиха изграждането на завода за работи, които щяха да произвеждат нагреватели, използващи енергията на вятъра. Тримата се обърнаха към КПМ към ООН за разрешение да разположат хиляда агрегата в екваториалните области; настояваха да подложат на изпитание техния затоплящ ефект.

Ето защо спорът за преобразуването на планетата по подобие на Земята отново избухна. Изведнъж Ан разви бурна дейност и се зае да изпраща дълги съобщения до членовете на изпълнителния комитет към ООН, до националните представителства по проблемите на Марс на всички държави, които участваха в КПМ и накрая до Общото събрание на ООН. Тя ги изпращаше като частно лице, затова колонистите научиха за тях от откъсите, които бяха показвани по телевизията на Земята. Реакцията се изразяваше в дебати на правителствено равнище, митинг във Вашингтон, на който присъстваха 20 000 души, безкрайни уводни статии по вестниците и коментари в научните среди. Някои от колонистите чувстваха, че Ан е действала зад гърба им, без тяхното съгласие. Филис, например, беше възмутена.

В Комитета по проблемите на Марс бяха изслушани различни мнения; докато съветът по този въпрос продължаваше, група физици се изправиха пред Ан след вечеря. Много от членовете на първата стотица бяха свидетели на тази конфронтация; главната столова на Андърхил заемаше четири помещения, чиито разделителни стени бяха отстранени и заменени с носещи колони. Обширно пространство; в него присъстваха поне половината от колонистите, които вечеряха, докато се провеждаше разговора.

— Защо не обсъди това с нас? — попита Спенсър.

Гневният поглед на Ан го накара да отклони очи.

— Защо трябва да го обсъждам с вас? — попита тя и насочи погледа си към Сакс. — Ясно е какво мислите по този въпрос, много пъти сте говорили за това. Нищо, което казвам, няма значение за вас. Седите тук във вашите малки дупки, правите дребните си експерименти — като деца, които си играят с набор вещества за

химически опити в някое мазе, — а през това време цял един свят чака пред вратата ви. Свят, в който формите на релефа са сто пъти по-големи и хиляда пъти по-стари от еквивалентните образувания на Земята. Свят, където доказателства за началото на Слънчевата система са буквално пръснати навсякъде. Същото е валидно и за данните, свързани с историята на тази планета, която едва ли се е променила през последния милиард години. И вие ще я разрушите. Без да признаете честно какво извършвате. Бихме могли да живеем тук и да изучаваме планетата, без да я променяме — с цената на съвсем малка вреда и неудобство за себе си. Всичките приказки за радиацията са глупост и вие го знаете. Радиационното ниво просто не е достатъчно високо, за да оправдае тези масови промени в околната среда. Искате да направите това, защото смятате, че е по силите ви. Искате да опитате, за да видите какво ще стане — сякаш тук сме на голяма пясъчна площадка за игра, където можете да си правите замъци. И заради играта ще разрушите всички данни от историята, ще унищожите полярните шапки, отточните канали, дъната на каньоните — ще съсипете красива, чиста планета и няма да получите нищо в замяна.

Помещението бе тихо, като че някой го бе нарисувал, хората приличаха на каменни статуи. Тогава Сакс Ръсел се изправи в цял ръст. Той изглеждаше същият, както винаги, може би малко по-зачервен от обикновено, но все така тих, дребен, примигващ като бухал. Гласът му беше спокоен и сух, все едно че изнасяше лекция по термодинамика или пък изброяваше периодичната таблица на химическите елементи.

— Красотата на Марс съществува в съзнанието на човека — заговори той и всички се възряха в него изненадани. — Без човешко присъствие, той е просто сбор от атоми, които не се различават по нищо от всяко напосоки взето късче материя във вселената. Именно ние сме тези, които го разбираме, ние го изпълваме със значение. Така е било през всичките векове, когато човечеството е гледало към нощното небе и е наблюдавало как червената планета се рее сред звездите. През всичките онези нощи на наблюдения с телескоп, когато човекът се е взирал в мъничкия диск и е опитвал да открие канали и промяна в албедото. На Марс са посветени всичките глупави научно-фантастични романи с техните чудовища, девойки и умиращи цивилизации. Марс е вдъхновил всички учени, които са изследвали

експерименталните данни или са успели да ни доведат дотук. Ето какво прави Марс красив. Не базалтът, нито окисите.

Той спря и огледа хората пред себе си. Надя преглътна; безкрайно неочаквано беше да чуе тези думи от устата на Сакс Ръсел, изречени така сухо, като че анализираше графика.

— Сега всички ние сме тук — продължи той, — и не е достатъчно просто да се крием десет метра под повърхността и да проучваме скалите. Това е наука, съгласен съм, и ние имаме нужда от нея. Но науката е и нещо повече. Науката е част от по-всеобхватно човешко начинание, което включва такива задачи, като отлитане до звездите, приспособяване на човека към други планети и адаптирането на планетите към човека. Науката е съзидание. Липсата на живот тук, липсата на каквато и да било находка в продължение на петдесет години, докато човечеството работеше по програмата СЕТИ, доказва, че животът е рядко явление, а разумните форми на живот са още по-редки. И все пак цялостното значение на вселената, нейната красота, се съдържа в съзнанието на разумния живот. Ние сме съзнанието на вселената и работата ни е да го разпространяваме, да разглеждаме средата, която ни обкръжава, да живеем навсякъде, където можем. Прекалено опасно е да задържаме съзнанието на вселената на една-единствена планета — в такъв случай то може да загине. Сега вече живеем на две планети, на три, ако броим спътника. По силите ни е да променим Марс и да го превърнем в по-сигурно място за живот. Промяната няма да го разруши. Разшифроването на неговото минало може да стане по-трудно, но красотата му няма да изчезне. Нима, ако има езера, гори, ледници, това ще намали красотата на Марс? Не вярвам. Според мен, великолепието на планетата ще стане по-голямо. На нея ще има живот — най-красивата система от всички. Ала нищо, което животът е в състояние да извърши, не би могло да разруши Тарсис, нито да запълни Маринерис. Марс винаги ще си бъде Марс, различен от Земята, по-студен и по-див. Но същевременно той може да бъде и Марс, и наш дом. И ще бъде. Човешкият ум притежава такова свойство: когато нещо може да бъде постигнато, то в края на краищата става достояние на човека. Ние можем да преобразуваме Марс и да го изградим, както човек изгражда катедрала, като паметник и на човечеството, и на вселената. Можем да направим това и то ще бъде сторено. Ето защо — той вдигна ръка, — предлагам вече да започваме.

После погледна към Ан и очите на всички присъстващи се спряха върху нея. Устните ѝ бяха здраво стиснати, раменете ѝ бяха отпуснати. Знаеше, че е победена.

— Смятам, че давате прекалено висока оценка на съзнанието и прекалено ниска на скалите — заяви тя. — Ние не сме господари на вселената, а само малка частица от нея. Може би сме нейното съзнание, но дори и така да е, това не означава, че сме длъжни да я превърнем в огледален образ на самите нас. По-скоро трябва да се впишем сред многообразието ѝ в настоящия му вид, да се преклоним пред вселената, като насочим вниманието си към нейните особености. — Ан посрещна кроткия поглед на Сакс и с последния си изблик на гняв, изстреля: — Ти дори изобщо не си видял какво представлява Марс!

След това тя напусна стаята.

Джанет бе сложила записващите очила-камери и засне на видеолента целия разговор. Филис изпрати един екземпляр на Земята. След една седмица КПМ към ООН, отговорен за преобразуването на природната среда на Марс, одобри разполагането на нагревателните агрегати, използващи силата на вятъра.

Според плана, те трябваше да бъдат спуснати на повърхността с дирижабли. Аркадий незабавно предяви претенции да управлява един от тях, като награда за своята работа на Фобос. Мая и Франк не се почувстваха съкрушени при мисълта, че Аркадий ще изчезне от Андърхил за месец-два, ето защо веднага му предоставиха един от летателните апарати. Той щеше да се отправи на изток, използвайки преобладаващите по това време ветрове; щеше да се спуска на повърхността, за да постави агрегатите върху дъната на каналите или по външните склонове на кратерите — места, където ветровете бяха силни. Надя за пръв път чу за експедицията, когато Аркадий се втурна при нея и ѝ разказа за това.

— Звучи добре — усмихна се тя.

— Искаш ли да дойдеш? — попита той.

— Ами, да — отговори Надя. Струваше й се, че пръстът, който бе загубила, изтръпва.

Техният дирижабъл беше най-големият, произвеждан някога в света — разстоянието от края на едното до края на другото крило беше 120 метра, от носа до опашката — 100 метра, а височината му бе 40 метра. Летенето на Марс не беше лесна работа, поради рядката атмосфера. Бяха открили най-доброто разрешение — дирижабъл — колкото е възможно по-голям и по-лек, пълен с водород, който в марсианската атмосфера не само че не беше избухлив, но дори бе по-лек от окръжаващата го среда, съотнесен към околната среда на Земята. Водородът и последните изобретения в областта на свръхлеките материали им позволяваха да транспортират товар като техните нагреватели, но с допълнителната тежест на борда се придвижваха със смехотворните десет километра в час. През по-голямата част от времето летяха на височина около 100 метра, което отдалечаваше хоризонтите на около петдесет километра от тях.

Късно следобеда спуснаха първия нагревател. Той стоеше леко наклонен — малка кутия върху външната стена на кратера, а четирите широки вертикални перки весело се въртяха. Нагревателният елемент — оголена метална намотка, която щеше да излъчва топлина като плоча на печка, беше разположена върху една от страните над основата на кутията. При силен вятър температурата на елемента можеше да достигне 200 градуса по Целзий, което не беше зле, особено ако се вземеше предвид температурата на околната среда. И все пак...

— Трябва да поставим милиони агрегати, за да постигнем някакъв резултат — отбеляза Надя, докато се издигаха след поредното спускане.

— Така е — съгласи се Аркадий. — Но Сакс бездруго желае да поставим милиони от тях. Той има автоматизирана линия за монтажа им, която просто ще продължи да бълва нагреватели; единствено разполагането им по повърхността ще си остане проблематично. А това е само една част от плана, който той има предвид — Аркадий посочи към гигантския стар кратер Касини, като включи в жеста си цялата безбрежност на северозапад. — Сакс иска да издълбае още няколко шахти, дълбоки колкото тази. Ще улови няколко от малките

ледени спътници на Сатурн — или от астероидния пояс, ако успее, — после ще ги върне обратно и ще ги разбие върху Марс. Така ще направи горещи кратери, ще стопи постоянно замръзалия слой пермафрост. Тези места ще бъдат като оазиси.

— А няма ли да се окажат сухи тези оазиси? По-голямата част от леда ще се изгуби при влизане в атмосферата, а останалото ще изчезне при контакта с повърхността.

— Да, но можем да внесем повече водни пари във въздуха.

— Само че ледът няма просто да се изпари, той ще се разпадне на съставлящите го атоми.

— Част от него. Водород и кислород — бихме могли да използваме по-големи количества от тях.

— Значи ще внасяте водород и кислород от Сатурн? Хайде, хайде, та от тях вече имаме достатъчни количества! Бихте могли да използвате част от леда.

— Ами това е просто една от неговите идеи.

— С нетърпение очаквам да чуя отговора на Ан — Надя въздъхна и се замисли. — Предполагам, че онова, което трябва да направим, е да спуснем леден астероид в атмосферата, по същия начин, както намаляваме скоростта на космически кораб с аероспирачки. Това би изгорило астероида, без да накара молекулите му да се разпаднат. Ще получим водни пари в атмосферата, което ще бъде полезно, но няма да бомбардираме повърхността и да причиняваме експлозии, равни по сила на сто водородни бомби, избухващи едновременно.

Аркадий кимна с глава.

— Прекрасна идея. Трябва да кажеш на Сакс.

— Ти му кажи.

На изток от Касини теренът стана по-неравен от местностите, които бяха видели досега. Носеха се на изток, североизток, югоизток, на юг, североизток, на запад, на изток и пак на изток. Най-сетне стигнаха до края на Ксанте и започнаха да се спускат по дългия склон на Ситрис Майор Планития. Това беше равнина, образувана от лава; кратерите тук бяха много по-малобройни, отколкото в Ксанте. Възвишението се спускаше надолу и надолу, докато накрая стигнаха до басейн с гладко дъно: Исидис Планития, една от най-ниските точки на Марс. Тази местност изразяваше същността на северното полукълбо;

след южните възвишения басейнът изглеждаше особено гладък, плосък и нисък. А също бе и страшно обширен. На Марс наистина имаше много земя.

Една сутрин, когато се издигнаха на подходяща за полет височина, на източния хоризонт се възвисиха три върха. Бяха пристигнали до Елизиум, единственият втори подобен на Тарсис „изпъкнал континент“ на планетата. Елизиум беше много по-малко възвишение от Тарсис, но все пак бе внушителен — високо образувание, дълго 1 000 километра, 10 километра по-високо от заобикалящия го терен. Както и при Тарсис, той бе обграден от местности с натрошена скална маса и системи от проломи, образувани при издигането на повърхностния слой. Те прелетяха над най-западната от тези системи — Хефестус Фоси — и откриха местност, която представляваше изумителна гледка: пет дълги, дълбоки, паралелни каньона като следи от ноктите на хищна птица в основната маса на планетата. Елизиум се издигаше край тях с формата на седло — от двата края на дългата като гръбнак планинска верига стърчаха Елизиум Монс и Хекатес Толус — 5 000 метра по-високи от планината, сред която се проточваха към небето: гледката наистина бе страховита. Всичко в Елизиум беше толкова много по-голямо от онова, което Надя и Аркадий бяха виждали досега, че докато дирижабълът летеше към планинската верига, двамата няколко минути не бяха в състояние да произнесат нито дума. Седяха в креслата си и наблюдаваха възвишенията, докато бавно приближаваха към тях. Когато накрая заговориха, просто изказаха мислите си на глас:

— Прилича на Каракум — прошепна Аркадий. — На Хималайската пустиня. Само че те са прекалено прости. Тези вулкани напомнят на Фуджи. Може би някой ден хората ще идват тук на поклонение.

Надя добави:

— Тези форми са толкова огромни, че ми е трудно да си представя как биха изглеждали вулканите на Тарсис. Вулканите на Тарсис не са ли два пъти по-големи от тези?

— Най-малко два пъти. Не мислиш ли, че наистина приличат на Фуджи?

— Не. Фуджи не е чак толкова стръмен. Ти виждал ли си Фуджи?

— Не.

След малко Аркадий каза:

— По-добре да опитаме да обиколим това проклето нещо. Не съм сигурен дали ще можем да се издигнем достатъчно, за да прелетим над тези планини.

Смениха разположението на перките и се насочиха на юг с възможно най-висока скорост; ветровете естествено допринасяха за това, тъй като те също променяха посоката си съобразно очертанията на континента. Часовете минаваха, планинският масив изменяше местоположението си в страничните им прозорци; мудността, с която се извършваше тази промяна, недвусмислено доказваше колко голям бе този свят. „Сушата на Марс е еднаква по площ с тази на Земята“ — всички повтаряха това, ала тези думи досега оставаха просто фраза. Бавната обиколка около Елизиум беше доказателството, което получаваха сетивата.

Дните минаваха: високо в мразовития утринен въздух, над плетеницата от червена пръст, спускането на котвата вечер, полюляването в атмосферата, Една вечер, когато броят на нагревателите намаля, те отново подредиха онези, които бяха останали и сложиха леглата си едно до друго под прозорците от дясната страна на кораба. Докато се движеха из тясната кабина, намирайки ново място на всичко, те се блъскаха един в друг, както им се случваше по време на цялото пътешествие, но сега го правеха съзнателно; потриваха чувствено телата си едно о друго и подчертаваха онова, което възнамеряваха да сторят през цялото време на полета. Случайностите прераснаха в игра; накрая Аркадий избухна в смях и я сграбчи в дива мечешка прегръдка, Надя го изблъска към новото им двойно легло. Целуваха се като тийнейджъри и се любиха цяла нощ. Оттогава спяха заедно и често се любеха в аления блясък на зората, в звездните черни нощи, а корабът леко се поклащаше, завързан с кабел за котвата си. Лежаха и разговаряха, чувството за летеж ставаше осезаемо, докато се прегръщаха — беше по-романтично, отколкото във влак или в кораб.

— Първо станахме приятели — отбеляза веднъж Аркадий, — не мислиш ли, че всичко беше различно заради това? — Той я побутна с пръст. — Обичам те. — Като че опитваше вкуса на тези думи с език. Надя разбираше, че Аркадий не ги бе произнасял често; очевидно те

означаваха много за него, бяха нещо като обвързване. Идеите наистина имаха водеща роля в живота му!

— И аз те обичам — отвърна тя.

Сутрин Аркадий се разхождаше гол из кабината, рижата му коса, придобила бронзов цвят като всичко останало от хоризонтално падащата светлина на утрото, Надя го гледаше от леглото и се чувстваше така щастлива и открита — трябваше да си напомня, че усещането за полет вероятно се дължи на марсианското g. Но тя го чувстваше като радост.

Една нощ, докато заспиваха, Надя любопитно изрече:

— Защо точно мен?

— Ъ-ъ-ъ? — Той почти бе заспал.

— Попитах защо избра мен? Искам да кажа, Аркадий Никелиевич, можеше да предпочетеш всяка от жените тук и те биха ти отвърнали с обич. Можеше да имаш Мая, стига да беше пожелал.

Аркадий изсумтя.

— Можел съм да имам Мая! О, Господи! Да се наслаждавам на Мая Катарина! Също като Франк и Джон! — Той отново изсумтя и двамата шумно се разсмяха. — Как можах да изтърва подобно удоволствие! Какъв съм глупак! — Аркадий започна да се кикоти и не престана, докато Надя не го удари.

— Добре, добре. Някоя от другите тогава — от красавиците. Джанет, Урсула или Саманта.

— Я стига — прекъсна я той. Изправи се на лакът и се вгледа в нея. — Ти наистина не разбираш какво представлява красотата, нали?

— Бъди сигурен, че разбирам — упорито заяви Надя.

Аркадий не обърна внимание на думите ѝ и подхвана:

— Красотата е сила, елегантност, правилно поведение, функционална форма, интелигентност, здрав разум. И много често — той се засмя и леко я потупа по корема, — намира израз в заоблени форми.

— Заоблени форми имам — рече Надя и отблъсна ръката му.

Той се наведе и направи опит да я ухапе по гърдата, но Надя му се изплъзна.

— Красотата е онова, което си ти, Надежда Франсин. Съобразно горепосочените критерии, ти си кралицата на Марс.

— Принцесата на Марс — поправи го разсеяно тя, докато обмисляше думите му.

— Да, права си. Надежда Франсин Чернишевски, принцесата на Марс с деветте пръста.

— Ти не си обикновен човек.

— Така е — избоботи той. — Никога не съм претендирал, че съм такъв. Само пред някои комитети по селекция, естествено. Обикновен човек! Ха-ха-ха! Обикновените хора получават Мая. Това е тяхната награда.

И той се разсмя като дивак.

Една сутрин те прелетяха над последните насечени хълмове на Церберус и се понесоха над плоската, прашна равнина Амазонис Планития. Аркадий насочи дирижабъла към повърхността, за да инсталира нагревател в прохода между последните две хълмчета на стария Церберус. Ала скобата от куката на лебедката се повреди. Тя щракна и се отвори, когато нагревателят се намираще едва на половината от нужното разстояние до повърхността. Нагревателят тупна върху основата си. От кораба всичко изглеждаше наред, но когато Надя облече скафандъра и се спусна с подвижната клетка долу, за да провери какво е положението, откри, че горещата плоча се е отцепила от основата.

А там, зад плочата, имаше необичайна находка. Нещо тъмнозелено, в което се прокрадваше и синкав отенък, се намираще във вътрешността на кутията. Надя протегна ръка, в която държеше отвертка и внимателно го притисна.

— Гадост! — изруга тя.

— Какво? — попита я Аркадий от кораба.

Надя не му отговори, изстърга част от веществото и го сложи в чантата, която използваше за винтове и гайки. После се качи в подвижната клетка.

— Издърпай ме обратно горе — нареди тя.

— Какво се е случило? — попита Аркадий.

— Само ме изкачи.

Той затвори вратите на отделениято за бомбардиране след нея и я посрещна, когато тя се измъкваше от подвижната клетка.

— Какво се е случило?

Надя сне шлема си.

— Много добре знаеш какво се е случило, мерзавцо! — Тя замахна срещу него; Аркадий отскочи назад и се блъсна в стената от подредени един върху друг нагреватели.

— Ох! — извика той. Една перка го бе наранила по гърба. — Хей! Какъв е проблемът? Надя!

Тя измъкна чантата от джоба на лекия си скафандър и я размаха пред него.

— Ето това е проблемът! Как можа да го направиш? Как можа да ме излъжеш? Ти, мерзавец такъв, имаш ли някаква представа какви неприятности ще ни навлече всичко това? Ще дойдат тук и ще ни върнат всички обратно на Земята!

Аркадий облеци очи, потри с длан челюстта си.

— Никога не бих те излъгал, Надя — изрече той сериозно. — Не лъжа приятелите си. Дай да видя.

Тя се взря в него, Аркадий отвърна на погледа ѝ, ръката му се протегна към чантата.

— Наистина ли не знаеш? — попита Надя.

— Какво да знам?

Не можеше да повярва, че той се преструва на невинен; това просто не беше в стила му. Което внезапно правеше нещата много особени.

— Поне някои от нашите нагреватели са истински малки разсадници за морски водорасли.

— Какво?

— Отвратителните нагреватели, които спускахме навсякъде — отговори тя. — Те са натъпкани с новото водорасло или лишей, или кой знае какво; онова, което създаде Влад. Гледай. — Тя постави малката чанта върху миниатюрната кухненска масичка, отвори я и използва отвертката, за да загребе част от растението. Мънички кръгли парченца от синкав лишей. Като марсианските форми на живот от старовремски, долнопробен роман.

Двамата се вторачиха в тях.

— Направо ще се гръмна! — извика Аркадий.

— Заклевах ли се, че не знаеше? — попита Надя.

— Кълна се. Никога не бих направил подобно нещо на теб, Надя. Знаеш, че е така.

Тя пое дълбоко дъх.

— Е, нашите приятели очевидно са могли да сторят това от наше име.

Той се изправи и кимна.

— Да, така е. — Беше разсеян, потънал в мисли. Отиде до нагревателите и премести един настрана от останалите.

— Къде го намери?

— Зад отоплителната плоча.

Заловиха се за работа; с инструментите на Надя отвориха нагревателя. Зад плочата имаше още една колония от водораслото. Надя започна да човърка по ръбовете на плочата и откри чифт малки панти на мястото, където плочата допираше вътрешната страна от стената на контейнера.

— Гледай, направено е така, че да може да се отваря.

— Но кой ще го отваря?

— Команди, подавани по радиото?

— Дявол да ме вземе — Аркадий се изправи и закрачи нагоре-надолу по тесния коридор. — Искам да кажа...

— Чакат ни големи неприятности — каза Надя.

— Може би — отвърна той.

— Определено е така! И вината е изцяло твоя! Някои от онези глупци, биолозите, са взели насериозно твоя анархистичен брътвеж!

— Е — усмихна се Аркадий, — това поне е плюс в тяхна полза. — Той се върна в кухнята, за да огледа синкавата купчинка. — За кого точно мислиш, че говорим? Колко от нашите приятели са замесени? И защо, за Бога, не са съобщили тъкмо на мен?

Това наистина го измъчваше. Всъщност, колкото повече се замисляше, толкова по-бързо веселостта му се изпаряваше, защото присъствието на водораслото тук означаваше, че в тяхната група има движение, което действа в разрез с разпоредбите на ООН. Ала членовете му не бяха допуснали Аркадий в акцията си, макар че той беше първият и най-изявеният защитник на подобни действия. Какво означаваше това? Нима имаше хора, които бяха на негова страна, но не

му се доверяваха? Или имаше други дисиденти, които работеха по друга програма?

— Защо ще го пазят в тайна от мен, след като идеята беше изцяло моя?

— Защото са знаели, че аз може да дойда с теб — отвърна Надя. — Ако ти бяха съобщили за това, ти щеше да кажеш на мен. А ако ми беше казал, аз щях да спра всичко!

Аркадий възмутено се разсмя при тези думи.

— Значи в края на краищата са проявили извънредно внимание!

Биоинженерите, Сакс, хората в комплекса, които всъщност бяха конструирали нагревателите. По всяка вероятност и някой, занимаващ се с проблемите на комуникациите... Изглежда немалък брой хора са знаели.

— Ами Хироко? — попита Аркадий.

Не можеха да решат. Не знаеха достатъчно за възгледите ѝ, за да могат да изкажат каквито и да било предположения за мислите ѝ. Надя беше почти сигурна, че тя също е замесена в акцията, но не можеше да обясни защо.

— Предполагам — подхвана тя, че около Хироко се е създала група. Целият екип от фермата, плюс много други, които я уважават и... я следват. Дори и Ан, по свой начин. Въпреки че на Ан никак няма да ѝ хареса, когато чуе това! Просто смятам, че Хироко би узнала всяка тайна тук. Особено нещо, което е свързано с екологичните системи. В края на краищата, групата на биоинженерите работи с нея през по-голямата част от денонощието. За някои от тях Хироко е като гуру — духовен водач, те я боготворят. Така че вероятно са взели съгласието ѝ относно тази идея. Може би трябваше да кажа, че са поискали разрешението ѝ.

Аркадий кимна.

— Разбирам аргументите ти.

Те продължиха да разговарят, като обсъждаха всеки отделен аспект. Теренът, над който преминаваха, плосък, неподвижен, сега изглеждаше различен на Надя. Беше засят, оплоден; вече неминуемо щеше да се промени. Разговаряха за другите части от плана на Сакс за преобразуването на Марс — за гигантски огледала, изнесени в орбита, отразяващи слънчевата светлина към линията, която призори и по здрач разделя планетата на осветена и неосветена част; разпръскване на

въглерод върху полярните шапки; ареотермична топлина; ледените астероиди. Изглежда, че всичко това щеше да се случи. Въобще не можеше да става дума за спор; щяха да променят лицето на Марс.

На втората вечер след тяхното важно откритие, когато приготвяха вечерята си, закотвили дирижабъла на завет зад неголям кратер, получиха съобщение от Андърхил, предадено чрез един от комуникационните спътници.

— Хей, вие двамата! — каза Джон Буун вместо поздрав. — Има проблем! В Кларитас Фоси възникна прашна буря, която нараства и се движи на север с висока скорост. Смятаме, че ще стигне до вас след около един ден.

— Не е ли рано за прашни бури? — попита Аркадий.

— Не е. Сега е тъкмо обичайният сезон за това. Южна пролет. Както и да е, вижте я и имайте предвид, че се движи към вас.

Той изпрати сателитна снимка на бурята и те внимателно проучиха образа върху телевизионния екран. Областта на юг от Тарсис беше затъмнена от аморфен, жълт облак.

— Най-добре е веднага да тръгнем за дома — каза Надя, след като проучи фотоса.

— През нощта?

— Перките могат да се движат на батерии, които ще презаредим утре сутринта. След това вероятно няма да разполагаме с много слънчева светлина, освен ако не се измъкнем над прашната пелена.

След като обсъдиха въпроса с Джон, а после и с Ан, двамата прибраха котвата. Вятърът ги тласкаше на изток-североизток; като следваха това направление, щяха да се придвижат на юг от Олимпус Монс. Хранеха надежда по-късно да заобиколят северния склон на Тарсис, който щеше да ги защити от прашната буря поне за известно време.

Тъкмо преди зазоряване зад тях като че ли изникна исполински вулкан. Целият хоризонт на юг се издигна, ниско разположените звезди изчезнаха пред очите им, Орион потъна в черния безкрай. Бурята приближаваше.

Тя ги застигна тъкмо на зазоряване, поглъщайки червеното зарево в небето на изток; връхлетя върху тях и захвърли света в

ръждива, непрогледна тъмнина. Вятърът усилваше скоростта си, докато започна да бушува зад прозорците на кабината с приглушен рев, а малко след това с шумен вой. Прахът налетя срещу тях с ужасяваща, сюрреалистична бързина. После вятърът стана още по-бурен и кабината започна да се тресе нагоре-надолу в такт с рамката на дирижабъла, която се огъваше напред-назад.

След като отминаха няколко безкрайни часа, разбраха, че вятърът връхлита в посока отгоре-надолу по северния склон на Тарсис — тъкмо срещу носа на дирижабъла — и макар че желаеха да се насочат на югоизток, успяваха в най-добрия случай да се придвижат на североизток. Опитваха се да летят срещу вятъра, но все не успяваха да тръгнат в посоката, която желаеха.

Отново притъмня. Бурята ги отнесе още по-далеч на североизток. Ако продължаваха да се придвижват в това направление, щяха да се отдалечат на няколкостотин километра от Андърхил. Понататък нямаше нищо — нито селища, нито убежище. Вятърът щеше да ги изтласка над Асидалия — до Ваститас Бореалис, до празното, вкаменено море от черни дюни. Не разполагаха с достатъчно храна и вода, за да прелетят още веднъж над планетата.

Чувствайки праха в устата и очите си, Надя отиде в кухнята, за да притопли вечерята. Вече беше изтощена и когато миризмата на храната изпълни стаята, усети невероятен глад. Беше жадна, а апаратът за рециклиране на водата работеше с хидразол.

Както мислеше за водата, в съзнанието ѝ изплува образ от пътешествието ѝ до северния полюс: повредената галерия в постоянно замръзналия слой пермафрост и бялото хълмче лед върху нея. Нима то можеше да им бъде полезно?

Върна се обратно в пилотската кабина, като се придържаше към стената. Изядоха с Аркадий обилно гарнираното с прах ядене, докато се опитваше да намери отговор на въпроса, който ѝ бе хрумнал току-що. Аркадий наблюдаваше екрана на радара; не произнасяше нито дума, но видът му беше угрижен.

— Виж — обади се Надя, — ако успеем да засечем сигналите на предавателите по пътя до Касма Бореалис, можем да се приземим близо до него. После ще изпратят роботууправляем ровър да ни прибере. Бурята не пречи на ровърите, управлявани посредством

роботи — те във всеки случай не се ориентират чрез зрението си. Ще завържем дирижабъла за ровъра и той ще ни закара у дома.

Аркадий я погледна и преглътна.

— Добра идея — кимна той.

Но това можеше да стане, само ако им се удадеше да засекат сигналите на предавателите. Аркадий включи апарата за радиовръзка и повика Андърхил. Връзката беше ужасна сред бурята от статично електричество, почти толкова наситено, колко праха, но все пак успяха да се чуят. През цялата нощ обсъждаха положението с хората в градчето, уточняваха честотите, обхвата, възможността прахът да послужи като „маска“ и да заглуши твърде слабите сигнали и т.н. Тъй като предавателите бяха предназначени да подават сигнали на ровърите, които се намират в близост до тях и при това се движат по повърхността, наистина щеше да бъде трудно да ги засекат. Андърхил би могъл да установи тяхното местоположение и да им съобщи кога да се приземят; собствената им радарна карта щеше да им предостави общ план за разположението на пътя, ала и двата метода не бяха особено точни; беше почти невъзможно да намерят пътя в бурята, ако не се приземят точно върху него. Ако се спуснеха на 10 километра встрани, той щеше да се намира отвъд хоризонта и това щеше да е твърде неблагоприятно за тях. Много по-сигурно щеше да бъде, ако успеяха да уловят сигналите на някой от предавателите и започнеха да ги следват.

Дните им бяха мрачни, а нощите — беззвездни и черни. Радарът показваше очертания, които те смятаха, че са на кратера Фрезенков; минаваха над него в момента. Бяха изтласкани още по-далеч на североизток. Не съществуваше никаква възможност да прелетят над бурята и да поемат на юг към Андърхил. Пътят към полюса беше единствената им надежда.

Докато беше свободна от дежурство, Надя търсеше различни предмети, които изхвърляше зад борда. Аркадий вървеше напред-назад из кабината, насърчаваше я — гол, покрит с прах, въздушен на мъжа, който пееше песни, наблюдаваше екрана на радара, хапваше набързо и планираше какъв курс трябва да поемат при настоящите обстоятелства. Беше й невъзможно да не се зарази с неговата бодрост,

да не се учудва заедно с него на страхотните тласъци на вятъра, да не чувства праха, който диво се носеше в кръвта ѝ.

Изминаха три напрегнати дни в плен на неумолимия, оранжев вятър. На четвъртия ден, малко след пладне, включиха радиопредавателя на максимален обхват и започнаха да се вслушват в пропукването на статичното електричество в честотата му. Бяха се съсредоточили върху този звук. Това караше Надя да се чувства сънлива. Не им се бе удало случай да се наспят добре по-рано. Почти се бе унесла, когато Аркадий каза нещо, което я накара да подскочи в креслото.

— Чуваш ли го? — попита отново той. Тя се вслуша и поклати глава. — Ето, нещо като пинг-пинг.

Надя долови слаб звук — бип-бип.

— Това ли е?

— Мисля, че да. Трябва да се спуснем долу колкото е възможно по-бързо. Ще изпразня няколко от балоните.

Той се наведе над контролната клавиатура. Дирижабълът се наклони напред и те започнаха да се спускат към повърхността със скорост, развивана при критични случаи. Числата, изписани върху екрана на висотомера, непрекъснато се сменяха. Екранът на радара показваше, че теренът под тях е равен. Писукащият звук ставаше по-висок и по-висок — тъй като не разполагаха с приемник, показващ посоката, трябваше да се ориентират единствено по силата на звука — дали се приближаваха или отдалечаваха от предавателя. Пинг... пинг... пинг... Изтощението пречеше на Надя да различи дали писукането става по-силно, или заглъхва, струваше ѝ се, че всеки отделен звук има различна сила в зависимост от вниманието, с което се вслушваше в него.

— Заглъхва — обяви изведнъж Аркадий. — Не мислиш ли, че е така?

— Не мога да различа.

— Така е — той включи двигателите и с тяхното бръмчене сигналът очевидно стана по-трудно доловим. Обърнаха се срещу вятъра и дирижабълът започна лудо да подскача; Аркадий се стремеше да направи движението му надолу по-плавно, но летателният апарат не се поддаваше; в действителност, спускането към повърхността съвсем малко се различаваше от катастрофа, за която предварително е

изчислено кога ще се случи. Ала може би затихването на сигнала сега ставаше по-бавно.

Когато висотомерът показва, че са достатъчно ниско над земята, за да спуснат котва, те веднага го направиха; известно време, крайно напрегнати, следяха как котвата се влачи по скалистия терен, после я видяха, че се закрепил на повърхността. Хвърлиха всичките котви, с които разполагаха и задърпаха дирижабъла надолу, навивайки кабелите. След това Надя облече скафандъра си, качи се в откритата клетка и се спусна към повърхността. Започна да се движи сред блясъка на зората с цвят на шоколад, като едва издържаше напорите на бурята. Чувстваше се много по-изтощена физически от когато и да било друг път; беше невероятно трудно да върви срещу вятъра, трябваше да смени посоката. Сигналът на предавателя звучеше в шлема ѝ, теренът като че подскачаше под краката ѝ; трудно ѝ бе да пази равновесие. Писукането беше доста отчетливо.

— Трябваше през цялото време да слушаме шлемофоните — каза тя на Аркадий. — Чува се по-добре.

Докато се намираще сред плътен, заслепяващ облак, Надя едва не се сблъска с един от предавателите, който стърчеше пред нея като дебел кол от ограда.

— Хей! — изкрещя тя.

— Какво има?

— Нищо! Изплаших се, защото се натъкнах на едно от обозначенията на пътя.

— Значи го намери!

— Да.

Улови найлоновото въже и започна да се връща слепешком към дирижабъла; струваше ѝ се, че е попаднала в известния дъвен мит, трябваше да следва единствената нишка, която щеше да я изведе от лабиринта.

По време на пътешествието с ровъра на юг те се чувстваха като слепци сред летящия прах; после сред пукане и прашене до тях достигна съобщение по радиото, че КПМ към ООН е одобрил и е решил да финансира заселването на три нови колонии на Марс, всяка

от които щеше да се състои от 500 души. Те всички ще бъдат от държави, непредставени в първата стотица колонисти.

Подкомитетът, отговорен за мероприятията по преобразуването на Марс по подобие на Земята, бе препоръчал, а Общото събрание на ООН бе одобрило, цял пакет от проекти, свързани с тези начинания. Към тях бе включен и проектът за разпространение по повърхността на Марс на създадени чрез генно инженерство микроорганизми, генерирани на базата на някои земни морски водорасли, бактерии и лишеи.

Аркадий не престана да се смее цели тридесет секунди.

— Тези мерзавци! Отново извадиха късмет! Цялата работа ще им се размине.

[1] Под хълма (англ.). — Б.пр. ↑

ЧАСТ ЧЕТВЪРТА В ПЛЕН НА НОСТАЛГИЯ

Зимна сутрин е. Слънцето блести над Валес Маринерис и осветява северните стени на тази внушителна плетеница от огромни каньони. Тук-там в ярката светлина по ръбовете на канарите или върху някоя самотна скала се виждат грапави петна от черен лишей.

Животът се приспособява, това е очевидно. Той се нуждае от съвсем малко неща, незначително количество гориво и енергия; находчивостта му е фантастична — успява да задоволи потребностите си в широк обхват от природни условия.

И така: бързорастящи лишей. Устойчиви на радиация водорасли. Плесени, способни да виреят при екстремни студове. Халофилни бактерии Archae, които поглъщат соли, а отделят кислород. Студоустойчиви мъхове. Цял класификатор от нови форми на живот, всяка една от които бе частично приспособена да оцелее на Марс; всички те бяха разпространени по повърхността, за да се види кои ще се справят с поставената задача. Някои видове загинаха: естественият подбор си каза думата. Други се развиваха добре: оцеляха най-приспособилите се.

И така: повече кислород и азот в атмосферата. Черен мъх по полярните шапки. Черен лишей по неравната повърхност на шуплестите скали. Светлозелени участъци по земята. По-големи зрънца скреж във въздуха. Микроскопични организми, придвижващи се сред реголита, като милиарди миниатюрни къртици, които трансформират нитратите в азот, окисите в кислород.

Отначало тези процеси бяха невидими и много бавни. В случай на остро застудяване или на слънчева буря се появяваха следи от загиналите организми; цели видове измираха за една-единствена нощ. Но остатъците от мъртвите видове служеха за храна на други същества; по този начин условията ставаха по-благоприятни за тях и процесът набираше скорост. Бактериите са размножават бързо,

удвояват масата си много пъти на ден, ако разполагат с подходящи условия; математическите вероятности за скоростта на техния растеж са зашеметяващи и макар че ограниченията, породени от природната среда — особено на Марс — задържат действителния растеж далеч от математическите граници, все пак новите организми, ареофитите, се размножаваха бързо, понякога мутираха, винаги измираха; новите форми на живот се хранеха от остатъците на своите предшественици и отново се размножаваха. Живееха и умираха; почвата и въздухът, които оставаха след тях, бяха по-различни от онези, при които се бяха развивали милионите краткосъществуващи поколения.

И така една сутрин слънцето изгрява, дългите му лъчи проникват през неравномерната облачна покривка по цялата дължина на Валес Маринерис. По северните стени на каньоните се виждат миниатюрни следи от черно, жълто, кафеникаво, сиво и зелено. Късчета мъх са осеяли вертикалните повърхности на скалите, които си стоят както винаги — огромни, напукани, червени, — но сега са покрити тук-там с плесен.

Мишел Дювал сънуваше родния си дом. Плуваше сред крайбрежното вълнение недалеч от Вийфранш-сюр-Мер, топлата вода на август леко го полюляваше. Времето беше ветровито, приближаваше залез слънце, водата приличаше на течен бял бронз и слънчевата светлина се плъзгаше по нея. Вълните бяха големи за Средиземно море, внушителна водна маса, която се движеше бързо и се разцепваше под напора на вятъра, за да се разпилее в малки, неравни очертания, които му позволяваха да остане за кратко върху гребена. После всичко се превърна в смесица от водни мехурчета и пясък, след това отново в златна светлина и солен вкус, на очите му лютеше, но усещането беше превъзходно. Големи черни пеликани се носеха точно над големите вълни, сякаш се бяха разположили върху въздушни възглавници. Мишел Дювал изплува върху гребена на голямата вълна и примигна, заслепен от солената светлина. Вълната, която се разбиваше пред него, приличаше на хиляди диаманти, разпадащи се на снежнобели пръски.

Телефонът му звънеше.

Точно неговият телефон. Обаждаха се Урсула и Филис, за да му съобщят, че Мая е изпаднала в нов пристъп и е неутешима. Той стана, обу чехлите си и отиде в банята. Водни струи заподскачаха по образа му, отразен в огледалото. Мая, изпаднала отново в депресия. Последния път, когато я видя, тя беше в прекрасно настроение, обзета едва ли не от еуфория; кога се бе случило това — преди една седмица? Но тя си бе Мая. Изглеждаше луда. Но луда по своя необичаен руски начин, което означаваше, че представлява сила, с която Мишел трябва да се съобразява. Майка Русия! И църквата, и комунизмът се бяха опитали да изкоренят матриархата, който бе владял тази страна преди тях; всичко, което бяха постигнали, се изразяваше в порой от горчиво, обезсилващо презрение — цяла нация, съставена от изпълнени с надменност русалки, баби Яги и свръхжени, които оставаха такива 24 часа в денонощието; те почти изцяло живееха сред култура, основана на партеногенеза — общност от майки, дъщери, баби и внуци. И въпреки това задължително бяха погълнати от връзките си с мъже, отчаяно опитвайки се да открият изгубения баща или идеалния партньор. Или просто мъжа, който щеше да влачи своя дял от общия товар. И след като намереха голямата си любов, много по-често я унищожаваша, вместо да се опитат да я запазят! Умопомрачително!

Е, все пак беше опасно да се правят обобщителни изводи. Но случаят на Мая беше класически. Потисната, гневна, склонна към флиртове, очарователна, напрегната, умел манипулатор — сега отпусната в офиса му като огромно възпъщение на унието. Той вдигна щорите и светлината от централния купол нахлу в стаята. Отново си каза, че Мая е красива жена, с буйна блестяща коса, тъмни очарователни очи — открити и прями. Наистина беше учудващо, че я вижда толкова разстроена — все не можеше да свикне с това — видът ѝ контрастираше прекалено остро с обичайната ѝ жизненост, когато поставяше пръст върху ръката на събеседника си и бърбеше с поверителен тон за едно или друго очарователно нещо...

Като че тази жена бе странно подобие на съществото, което се наведе напред през бюрото и започна да му разказва с остър, дрезгав глас за последната сцена от непрекъснатата драма между нея и Джон, в която отново се бе намесил Франк. Очевидно се бе разсърдила на Джон, защото бе отказал да подкрепи плана ѝ. Мая се стремеше да повлияе на някои от хората с неруски националности да се обявят в

полза на изграждането на селища в басейна Хелас — там се намираше най-ниската точка от повърхността на Марс; там най-рано щяха да се почувстват атмосферните промени, на които бяха започнали да стават свидетели. Но явно Джон предпочиташе да работи чрез КПМ към ООН и правителствата на отделните страни. А това беше само едно от многото несъгласия по основните политически въпроси, което бе започнало да влияе върху личния им живот — до такава степен, че вече твърде често спореха за незначителни неща; неща, за каквито по-рано въобще не възникваха конфликти.

Мая разтърка очи, подпря чело на бюрото му и откри врата си и широките си, стройни рамене. Тя никога не би си позволила да изглежда така смутена пред повечето от хората в Андърхил; това бе проява на близост между тях, нещо, което правеше само пред него. Сякаш се събличаше пред очите му. Хората не разбираха, че истинската близост се състои не в половото сношение, което може да се осъществи между непознати в състояние на пълно отчуждение; близостта се изразява в това да разговаряш с часове за най-важните проблеми в своя живот. Ала не можеше да отрече, че тя ще изглежда красиво без дрехи — притежаваше идеални пропорции. Той си спомни как изглеждаше Мая в басейна, докато плуваше по гръб, в син бански, изрязан високо над бедрата ѝ.

Ала Мая говореше за Франк. Франк, който имал шесто чувство за неприятностите между Джон и Мая и винаги дотичвал при Мая веднага, щом усетел тези признаци; разхождал се с нея и разговаряли за това как виждал Марс в мечтите си — които били смели, вълнуващи, амбициозни, точно онова, което липсвало в представите на Джон.

— Напоследък Франк е много по-динамичен от Джон, не зная защо е така.

— Защото той се съгласява с теб — отвърна Мишел.

Мая сви рамене. Напоследък била извънредно нервна, подхванала някакъв спор с Джон, при това толкова остро и очебийно, че той наистина се ядосал; тръгнал си, поел с един ровър към аркадата на Надя, където прекарал нощта с хората от строителния екип. Франк отново дошъл да разговаря с нея и когато тя го отблъснала (съвсем без да го обижда), Франк заявил, че ще отиде да живее в Европейското

селище от другата страна на планетата — той, движещата сила на колонията!

— И Франк наистина ще го направи — убедено заяви тя, — не е човек, който само изрича празни заплахи. През цялото време учи немски, езиците не представляват никаква трудност за него.

Мишел опита да се съсредоточи върху онова, което казваше Мая. Трудно му бе, защото знаеше, че след седмица всичко ще бъде различно, динамиката в това малко трио се променяше до неузнаваемост. Ето защо му бе трудно да се загрижи за това. Ами неговите собствени проблеми? Те бяха много, много по-всеобхватни, ала никой не го изслушваше. Започна да я успокоява с обикновените въпроси и коментари. Зеленината на атриума беше освежаваща, приличаше на двор в Арл или Вийфранш; понякога му напомняше за тесния, заобиколен с кипариси площад в Авиньон, близо до двореца на папата, кафенетата и техните масички, които през лятото, точно след залез слънце, се оцветяваха в алено, също като Марс. Вкусът на маслините и червеното вино...

— Хайде да се разходим — предложи той. Стандартната част от терапията. Прекосиха атриума и тръгнаха по коридора към шкафовете със скафандри. Облякоха ги, отвориха голямата външна врата и излязоха навън.

От време на време Мая продължаваше да приказва за Джон и Франк. Мишел задаваше въпроси, каквито би задавал автоматът на компютъризирана програма по психология и Мая отговаряше точно по начин, какъвто би избрал програмистът, направил програма „Мая“. Гласовете звучаха в ушите им, близост, осъществена чрез шлемофоните.

Стигнаха до стопанството за лишеи и Мишел спря, за да огледа съдовете; искаше да се пропие с цвета им на живот. После продължиха нататък.

— Светът се променя — отбеляза Мая, докато се разхождаха край жилищните помещения.

— Да — отвърна Мишел, не успя да се въздържи и добави: — Остават още триста години и температурата на планетата ще стане годна за живеене.

Мая се разсмя. Чувстваше се по-добре. Скоро щеше да възвърне нормалното си състояние или поне щеше да премине през него, за да

изпадне в състояние на еуфория. Мая беше лабилна. Съотношението стабилност-лабилност бе характеристиката, която Мишел изследваше в последно време сред първите сто колонисти; Мая представляваше лабилната крайност.

— Хайде да отидем до аркадата — предложи тя; питаше се какво ли би станало, ако се натъкнат на Джон.

Качиха се на малък джип. Мишел караше и слушаше какво му говори Мая. След петнадесет минути пристигнаха до аркадата на Надя. Обектът все още не беше завършен и около него цареше бъркотия, както при построяването на Андърхил в началото, но сега мащабът беше по-голям.

Изправиха се в единия край на огромния изкоп. Дълбочината му беше 30 метра, широчината — също, а дължината — един километър. Южната страна на изкопа сега представляваше стена от стъкло, а северната бе покрита с огледала-филтри, които се редуваха със стенни декоративни елементи — стъкленици, в които вирееха различни форми на живот, разпространени на Марс или терариуми с растителни форми от Земята. Повечето от терариумите бяха изпълнени със смърчове и други дървета, които създаваха впечатление за земна гора, разпространена на географска ширина 60 градуса. С други думи, както около дома на Надя Чернишевски в Сибир. Може би това бе признак, че и тя страда от неговото заболяване? Би ли могъл да я убеди да използва растителни видове, типични за средиземноморския климат?

Зад дърветата бяха монтирани три реда от типичните за Андърхил сводести помещения и вече бяха приключили с проверката на изолацията им. Само преди два дни новото селище бе запечатано херметически, затоплено, поставено под необходимото налягане, така че вътре беше възможно да се работи без скафандри. Трите етажа бяха наредени един върху друг във формата на все по-малки арки и това напомняше на Мишел за Пон дю Гар; разбира се, произходът на архитектурните форми, използвани тук, беше римски, ето защо това не би трябвало да го изненада. Ала арките бяха по-широки и по-леки. По-просторни, което бе възможно поради по-слабата гравитация на Марс.

— Андърхил ще ми липсва, когато го напуснем — отбеляза Мая.
— А на теб?

— Не, не смятам, че ще ми липсва — отвърна Мишел. — Тук ще бъде много по-слънчево. — Всичките три етажа на новото селище

щяха да бъдат отворени към широк булевард и щяха да имат широки тераси от слънчевата страна на стаите; ето защо, макар че целият строеж бе обърнат на север и се намираше на по-голяма дълбочина от Андърхил, хелиотропичните огледала-филтри от отсрещната страна на изкопа щяха да го обливат в светлина от зори до здрач. — Аз с удоволствие ще се преместя. Имахме нужда от пространство още в самото начало.

— Но цялото пространство няма да остане за нас. Ще пристигнат още хора.

— Да и това ще ни предостави друг вид пространство.

Тя придоби замислен вид.

— Като онова, което ще ми осигури заминаването на Джон и Франк.

— Да. Но дори това няма да е задължително лошо. — Той ѝ обясни, че сред по-голямо общество атмосферата на клаустрофобно затвореното селце ще започне да се разрушава; това щеше да даде по-добра перспектива в много аспекти на човешкото поведение. — Трябва да приемеш идеята, че може би не желаяш да избираш между Джон и Франк. Че всъщност имаш нужда и от двамата. В контекста на първите сто заселници това може да бъде единствено скандално. Но в свят с поголеми измерения, след време...

— Хироко има десет мъже! — гневно възкликна тя.

— Да и с теб може да е така. Защо не! Когато има повече хора, никой няма да знае, нито ще го е грижа.

Той продължи да я успокоява и когато се върнаха в Андърхил, отново заработи по програмата на психоаналитика и попита Мая дали се чувства по-добре. Тя докосна предличника си о неговия, като за миг се взря в очите му с поглед, който означаваше целувка.

— Знаеш, че съм по-добре — отговори гласът ѝ в ухото му. Мишел кимна.

— Смятам да се поразходя малко сега — каза той и си помисли: „Но какво става с мен? Какво ще накара мен да се чувствам по-добре?“.

Мишел си наложи да размърда крака и се отдалечи. Безрадостната равнина, която заобикаляше базата, приличаше на видение, олицетворяващо опустошението, настъпило след гибелта на човешкия род — някакъв кошмарен свят; но въпреки това не му се

искаше да се връща в техния малък развъдник на живот, с изкуствена светлина, затоплен въздух и внимателно нанесени цветове, повечето от които самият той бе избрал, използвайки последната теория за влиянието на багрите върху настроението — теория, за която едва сега разбра, че се основава на известни основни предположения, в действителност неприложими тук. Всички, цветове бяха погрешно подбрани, дори по-лошо, изглеждаха съвсем неподходящи. Тапети в ада.

Фразата се образува в ума му и затанцува по устните му. Тапети в ада. Тапети в ада. Щом като тъй или иначе ще полудеят, то... Със сигурност направиха грешка, че изпратиха само един психиатър. Всеки психотерапевт на Земята подлежи на терапия, това беше част от работата, неотменно изискване. Но неговият личен психотерапевт беше в Ница, на Земята и получаваше отговора му в най-добрия случай 15 минути, след като Мишел Дювал го бе произнесъл. Мишел разговаряше с него, но психотерапевтът му не можеше да помогне. В действителност той не разбираше; живееше на място, което бе топло и синьо, можеше да излезе навън, намираше се (както Мишел предполагаше) в крепко духовно здраве. Докато Мишел беше лекар на отделението за неизлечимоболни в затвор, разположен в ада; и лекарят беше болен.

Мишел откри, че бе достигнал до комплекса на алхимиците. Напрегна се да му обърне внимание. Тук хората използваха тайнствени знания, за да получават диаманти от въглерод и го постигаха толкова лесно и точно, че стъклата на прозорците им бяха обвити с тънък диамантен слой, който ги предпазваше от разяждащия прах.

През последните години постройките бяха придобили малко мюсюлмански вид, върху белите им тухлени стени бяха изписани химически уравнения, изпълнени калиграфски като безкрайни черни мозайки, Мишел се натъкна на Сакс, който стоеше близо до уравнението за крайната възможна скорост при химичните реакции, изобразено върху една от стените на тухлената фабрика. Психологът превключи на обхвата за провеждане на общи разговори.

— Можеш ли да превърнеш оловото в злато?

Шлемът на Сакс лукаво се наклони.

— Ами, не — отвърна той. — Това са химически елементи — ще бъде трудно. Нека първо помисля по този въпрос.

Сакс Ръсел. Идеалният флегматик.

А Мишел беше меланхолик: затворен в себе си, неспособен да контролира чувствата си, склонен към депресии. Не би трябвало да го изберат да отиде на Марс и сега не можеше да си спомни защо така страстно се беше борил да тръгне. Споменът си бе отишъл, може би изтласкан от острите, болезнени, фрагментарни образи от живота, който бе водил, докато бе обладан от желанието си да отлети на Марс. Толкова невзрачни и толкова ценни; вечерите сред тихите площади, летните дни на плажовете, нощите в леглата на различни жени. Маслиновите дървета в Авиньон. Зелените кипариси с форма на пламък.

Защо бе работил така усърдно, за да попадне тук, жертвайки толкова удоволствия от живота, семейството си, дома си, свободното си време... Поклати глава. Доколкото можеше да си спомни, просто бе искал да се занимава с това, то бе определението му за смислен живот. Младостта му беше обикновена, пътуваше много, губеше хората, с които се сприятеляваше, постъпи в Парижкия университет да следва психология, написа дисертацията си за депресивните състояния в космическите станции, после работи по проекта „Ариан“, а след това в Главкосмос. Междувременно се ожени и се разведе: Франсоаз казваше, че „не е в час“. Всичките нощи с нея в Авиньон, дните във Вийфранш-сюр-Мер. Живееше в най-красивото място на Земята, а се движеше, потънал в мъглите на желанието си да отиде на Марс! Беше абсурдно! Дори по-лошо — беше направо глупаво!

Намираше се във фоайето с телевизора. Докато бе погълнат в мисли, очевидно се бе върнал вътре. Но не можеше да си спомни кога бе станало това; примигна и пред очите му се откри телевизионния екран — гледаше видеоматериал за покритите с лишеи стени на един от каньоните в Маринерис.

Потрепера. Отново му се бе случило. Бе загубил връзка с действителността, бе я забравил и чак по-късно през деня я забелязваше. Вече му се бе случвало повече от десетина пъти. И това се дължеше не просто на факта, че бе потънал в мисли, просто се бе погребал в тях, бе загинал за света.

После 152 дни потънаха в неясните очертания на телевизионното съществуване. Той се печеше на слънце на двора край вилата на Франсоаз близо до брега на морето, като наблюдаваше керемидените

върхове на покривите, теракотените колони и малкия плувен басейн — с цвят на тюркоаз над кобалтовосиния безкрай на Средиземно море. Един кипарис с формата на пламък растеше край басейна, полюляваше се на вятъра и разпръсваше аромата си над лицето му. В далечината се виждаше зеления нос на един полуостров...

Ала той се намираше в Андърхил Прим, обикновено наричан Изкопа или Аркадата на Надя; седеше върху най-горния балкон с изглед към една секвоя-джудже. Зад нея беше стъклената стена, огледалата с такъв индекс на пречупване, че довеждаха светлината до булеварда; а светлината се бе родила на Лазурния бряг. Татяна Дурова бе убита от кран, съборен от робот и Надя беше неутешима. Но скръбта бяга от нас, както дъждът се плъзга по гърба на патицата, мислеше Мишел, докато седеше с нея. След време Надя щеше да бъде добре. Междувременно той нямаше друга работа. Може би мислеха, че е вълшебник? Или проповедник? Ако наистина беше така, щеше да излекува себе си или целия свят, или още по-добре — щеше да прелети през космическото пространство до Земята. Нима това нямаше да предизвика сензация — да се появи на плажа на Антиб и да каже: „Добър ден, аз съм Мишел. Дойдох си у дома.“

След това стана гущерче на Пон дю Гард, върху тесните, правоъгълни, каменни плочи, които покриваха самия истински акведукт, който минаваше по права линия високо над клисурата. Кожата с ромбоидни шарки по гърба му се бе свлякла около опашката; горещото слънце изгаряше новата кожа с мрежа от пресечени линии. Но в действителност той беше в Андърхил, в атриума. Франк бе отишъл да живее с японците, които се бяха приземили в Аргире, а Мая и Джон бяха скарани заради разпределението на стаите и за това къде да настанят местния щаб на комитета на ООН. Мая, по-красива от всякога, бе затиснала психолога в атриума и го умоляваше да ѝ помогне. Мишел и Марина Токаръова бяха престанали да живеят заедно преди почти цяла марсианска година — тя бе заявила, че той „не е в час“; и гледайки Мая, Мишел осъзна, че си я представя като любовница, но това, разбира се, беше истинска лудост. Тя беше „русалка“, спала бе с шефовете на Главкосмос и с космонавтите, за да си пробие път в системата. Това я бе направило откъсната от живота, непредсказуема, изпълнена с горчивина, сега използваше секса, за да наранява; сексът за нея беше просто дипломация с други средства —

би било налудничаво да има нещо общо с тази жена, да бъде въвлечен във водовъртежа на крайниците и подсъзнанието ѝ. Защо по начало не изпратиха направо луди хора...

После той вървеше по тунелите към гаража. Психотерапевтът на колонията, който имаше видения и преживяваше срывове на съзнанието и на паметта. Лекарю, излекувай себе си! Но той не можеше. Беше се побъркал от носталгията, която изпитваше. Носталгия — трябваше да съществува по-добър термин за това състояние, научен етикет, който го узаконява и го прави реално за другите хора. Ала Мишел вече знаеше, че болката за дома е реална. Прованс толкова му липсваше, че понякога не можеше да диша. Беше като ръката на Надя — част от нея бе откъсната, но несъществуващите нерви все още пулсираха от болка.

Времето летеше. Компютърната програма „Мишел“ се разхождаше наоколо, куха фасада, криеща празна вътрешност; беше останал само някакъв мъничък хомункулус от малкия мозък, който се справяше с въпросите чрез телеоперация.

Една вечер отиде да си легне уморен до смърт, макар че не бе работил нищо. Беше напълно изтощен, изцеден и все пак лежеше сред тъмнината на стаята си и не можеше да заспи. Умът му се измъчваше; много добре осъзнаваше колко бе болен. Желаше да изостави преструвките и да си признае, че бе загубил двубоя, след което да постъпи в съответното здравно заведение. Да си замине у дома. Не можеше да си спомни почти нищо от предишните няколко седмици — или може би бе изтекло повече време? Не беше сигурен. Започна да плаче.

Вратата му щракна. Отвори се, тесен сноп светлина от коридора безпрепятствено нахлу в стаята му. Там нямаше никой.

— Кой е? — извика Мишел, като се стремеше да не допусне сълзите да сподавят гласа му. — Кой е там?

Отговорът прозвуча направо в ухото му, като че ползваше шлемофон.

— Ела с мен — заповяда мъжки глас.

Мишел се дръпна назад и се блъсна в стената. Взря се в черния силует на непозната фигура.

— Нуждаем се от твоята помощ — прошепна фигурата. Чуждата длан сграбчи ръката му под рамото, в мига, в който психологът се

притисна към стената. — А ти имаш нужда от нашата — в гласа като че трепна следа от усмивка. Глас, който Мишел не познаваше.

Страхът го подтикна да навлезе в нов свят. Изведнъж усети, че вижда много по-добре, сякаш докосването на неговия посетител бе отворило зениците му като бленда на камера. Слаб, тъмнокож мъж. Непознат. Изумлението прогони страха му, той стана и започна да се придвижва сред слабата светлина така точно, като че всичко беше сън. Обу чехлите си и след подканата на посетителя, го последва по коридора. Неговият спътник имаше къси, черни плитчици и от главата му сякаш стърчаха шипове. Беше нисък, мършав, с тясно лице. Не го познаваше, в това нямаше никакво съмнение. Натрапник от някоя от новите колонии в южното полукуълбо, помисли Мишел. Но мъжът го водеше през Андърхил като истински познавач на града, придвижвайки се напред в пълна тишина. Целият Андърхил бе потънал в безмълвие като в някакъв черно-бял нем филм. Мишел погледна към модула на китката си: беше празен. Разликата със земното време след полунощ. Искаше да каже:

— Кой си ти? — но тишината бе така потискаща, че не можа да си наложи да заговори. Все пак измърмори думите, мъжът се обърна и го погледна през рамо — бялото на очите му проблясваше чак до ирисите, ноздрите му бяха широки, черни дупки.

— Аз съм пътникът без билет — отговори той и се ухили. Кучешките му зъби бяха обезцветени; бяха направени от камък — Мишел внезапно забеляза това. Зъби от марсиански камък. Непознатият хвана ръката на Мишел. Тръгнаха към херметизационната камера на фермата.

— Там ще имаме нужда от шлемове — прошепна Мишел и млъкна.

— Не и тази вечер. — Мъжът отвори вратата на камерата и никакви газове не нахлуха през нея, макар че бе отворена в посока навън. Влязоха и тръгнаха през редици от гъст листак, а въздухът имаше сладък привкус. „Хироко ще се ядоса“ — помисли Мишел.

Водачът му изчезна. Мишел забеляза движение пред себе си и долови звънлив, тих смях. Като че някъде се смееше дете. Изведнъж му хрумна, че отсъствието на деца обяснява проникващото навсякъде в колонията чувство на стерилност. Можеха да строят сгради, да отглеждат растения и все пак без деца това чувство на безплодие щеше

да се просмуква в живота им. Изключително уплашен, той продължи да върви към центъра на фермата. Беше топло и влажно, въздухът миришеше на влажна почва, изкуствени торове и листа. Светлината проблясваше в хилядите листа, като че звездите бяха паднали през чистия покрив и се бяха струпали около него. Редовете с царевица шумоляха и ароматите замайваха главата му като бренди. Малки крака бързаха зад тесните оризища: дори в тъмнината оризът приличаше на езеро в наситено тъмнозелено и там, сред оризищата, се показваха малки лица, деца, потънали до колене сред растенията, които се смееха и изчезваха, когато се обърнеше към тях. Гореща кръв нахлу в ръцете и лицето му, превърна се в огън; Мишел се върна три стъпки назад, после спря и се обърна назад. Две голи малки момиченца вървяха по пътеката към него, чернокоси, с тъмна кожа, на около три години. Азиатските им очи проблясваха в мрака, а лицата им бяха сериозни. Те уловиха двете му ръце и го накараха да се обърне; той им позволи да го поведат надолу по пътеката. Някой беше решил да вземе мерки срещу безплодието им. Докато вървяха, други голи дечица, току-що проходили, се появиха от хрусталака и ги наобиколиха — и момченца, и момиченца — някои малко по-тъмни или по-светли от първите две; повечето обаче имаха същия цвят на кожата и бяха на същата възраст. Девет или десет от тях придружиха Мишел до центъра на фермата, като се тълпяха край него и подтичваха в такт със стъпките му. В центъра на лабиринта имаше неголямо открито пространство, заето от около двадесетина възрастни — всичките голи, седнали в неправилен кръг. Децата изтичаха до възрастните, прегърнаха ги и седнаха до коленете им. Зениците на Мишел се разшириха — разпозна членове от екипа на фермата — Ивао, Раул, Елен, Рая, Джийн, Евгения — целият екип, с изключение на самата Широко.

След моментно колебание Мишел събу чехлите си, свали дрехите си, постави ги върху чехлите и седна на празното място в кръга. Не знаеше в какво взема участие, но това нямаше значение. Някои от фигурите му кимнаха в знак на добре дошъл, а Елен и Евгения, разположени от двете му страни, докоснаха ръцете му. Изведнъж всички деца станаха и затичаха по една от пътеките, като пицяха и се кискаха. Върнаха се, плътно заобиколили Широко, която вървеше в центъра на кръга, голото ѝ тяло по-тъмно от мрака наоколо. Следвана от децата, тя бавно заобиколи кръга и започна да изсипва от двата си

протегнати юмука по малко пръст в шепата на всеки човек. Когато се приближи до него, Мишел вдигна дланите си заедно с Евгения и Елън и се взря в лъскавата ѝ кожа. Веднъж през нощта на плажа на Вийфранш той се разхождаше край група жени от Африка, които се плискаха във фосфоресциращите вълни, бяла вода върху черна, блестяща кожа...

Пръстта в ръката му беше топла и миришеше на гранясало.

— Това е нашето тяло — заговори Хироко. Тя премина от другата страна на кръга, даде на всяко от децата шепата пръст и ги изпрати отново да седнат до възрастните. После сама седна срещу Мишел и започна да напява на японски. Евгения се наведе и се зае шепнешком да превежда или по-скоро да обяснява текста на ухото му. Честваха празника Ареофания, церемония, която бяха създали заедно, под ръководството на Хироко, която бе вдъхновила това тържество. Беше вид религия на обожествяване на природата — съзнанието на Марс като физическо пространство, наситено с kami — което беше духовната енергия или власт, вплътена в самата почва. Kami се проявяваше най-ярко в някои необичайни предмети от пейзажа — каменни колони, изолирани късове вулканични скали, отвесни канари, странно гладки вътрешни стени на кратери, широките кръгообразни върхове на исполинските вулкани. Тези подсилени проявления на марсианското kami имаха земен аналог сред самите колонисти — сила, която Хироко наричаше *viriditas*, онази вътрешна, съзидателна, оплождаща енергия, която отчита, че дивата природа сама по себе си е свята. Kami, *viriditas*; само комбинацията на тези свещени сили позволяваше на човешките същества да водят тук изпълнен със смисъл начин на живот.

Хироко спря да напява, приближи ръка до устата си и започна да яде от пръстта. Всички останали сториха същото. Мишел вдигна длан към лицето си: земята беше много, но протегна език, близна половината от нея; почувства кратка тръпка, сякаш предизвикана от електрически ток, когато я притисна към небцето си. Започна да движи пясъчливото вещество напред-назад в устата си, докато то се превърна в кал. Имаше вкус на гранясало, с неприятен мирис на развалени яйца и химикали. Той с мъка я преглътна, като леко се задави. После пое и остатъка, който държеше в ръка. От неравно очертания кръг на участниците в празника се носеше тихо, неравномерно тананикане —

основни тонове, изграждащи странна хармония. Хироко започна да напява песента отначало. Всички се изправиха и Мишел ги последва. Приблжиха се заедно към центъра на кръга; Евгения и Елен държаха Мишел за ръцете и го увлякоха със себе си. Всички се притиснаха до Хироко: маса от плътно долепени едно до друго тела; те заобикаляха Мишел, така че отвсякъде го докосваше топла кожа. Това е нашето тяло. Мнозина се целуваха със затворени очи. Движеха се бавно, извиваха тела, за да запазят максималния контакт помежду си, докато променяха конфигурацията на своя строй. Острите косми около нечий полови органи гъделичкаха задните му части, усещаше нещо подобно на изправен penis върху бедрото си. Калта тежеше в стомаха му и той се чувстваше лекомислен; кръвта му беше огън, кожата му приличаше на надут до пръсване балон, в който нещо непрекъснато изгаряше. Звездите се бяха струпали над главата му, изумително много на брой, цветът на всяка беше различен — зелен или червен, жълт или син — изглеждаха като искри.

Мишел беше феникс. Самата Хироко се притисна към него и той се издигна в центъра на огъня, готов за прераждане. Тя обгърна новото му тяло в плътна прегръдка, задържа го; беше висока и като че цялата бе изплетена от мускули. Погледна го в очите. Мишел почувства гърдите ѝ върху ребрата си, венериният ѝ хълм прилепна до бедрото му. Хироко го целуна, езикът ѝ докосна зъбите му; той усети вкуса на пръстта, после изведнъж я почувства цялата; през целия му останал живот споменът, за изпитаното чувство щеше да е достатъчен да предизвика ерекция, но в този момент бе прекалено объркан, цялото му същество беше пламнало.

Хироко обтегна глава назад и отново го погледна. Дъхът свистеше в дробовете му — навътре, навън. Тя му каза на английски, с официален, но все пак добронамерен глас:

— Това е посвещаването ти в ареофонията, тържеството в чест на тялото на Марс. Добре дошъл. Ние боготворим този свят. Възнамеряваме да го превърнем в място за себе си, място, красиво по нов, марсиански начин, такова, каквото Земята никога не е била. Построили сме тайно убежище на юг и тръгваме към него.

Ние те познаваме и обичаме. Знаем, че можем да разчитаме на помощта ти. Както и ти на нашата. Искаме да изградим онова, за което копнееш, онова, което ти е липсвало тук. Но формите ще бъдат изцяло

нови. Защото никога не можем да се върнем обратно. Трябва да продължаваме напред. Трябва да намерим своя път. Тръгваме тази нощ. Искаме да дойдеш с нас.

Мишел отвърна:

— Ще дойда.

ЧАСТ ПЕТА

ДА ПОПАДНЕШ В ИСТОРИЯТА

Лабораторията тихо бръмчеше. Бюра, маси и пейки бяха отрупани с разни неща, по белите стени бяха окачени графики, плакати, изрезки от различни скици, всички вибриращи леко под ярката изкуствена светлина. Тя беше като всички останали лаборатории: някак чиста и като че потънала в безредие. Единственият прозорец в ъгъла беше черен и отразяваше вътрешността ѝ; навън бе нощ. Цялата сграда беше почти празна.

Но двама мъже в работно лабораторно облекло стояха до една от пейките, наведени към екрана на компютъра. По-ниският от тях натисна с показалец няколко клавиша и образът се промени. Зелени, въртящи се спираловидни вериги на черен фон, които изглеждаха отчетливо триизмерни, сякаш екранът беше кутия. Образ от електронен микроскоп; полето се намираше само на няколко микрона разстояние.

— Това е вид плазмидна корекция на генната последователност — отбеляза ниският учен. — Идентифицираме разкъсвания в оригиналните нишки. Синтезираме вериги за заменяне и когато големи количества от тези вериги с изменена последователност се въведат в клетката, местата на разкъсванията се виждат като обекти, където е извършено прикрепване. Така веригите с изменена последователност се свързват с оригиналните.

— Чрез трансформация ли се въвеждат? Чрез електрополация?

— Чрез трансформация. Третираните по този начин клетки се инжектират и нишките, в които е въведена поправката, осъществяват конюгален трансфер.

— На живо?

— На живо.

Последва тихо подсвирване.

— Значи можеш да въвеждаш поправки в такива миниатюрни елементи? При погрешно разделяне на клетката?

— Точно така.

Двамата мъже се възряха в спиралите върху екрана, които потрепваха като новоизрасли филизи на лози, подети от бриза.

— Имаш ли доказателства?

— Показа ли ти Влад онези мишки е съседната стая?

— Да.

— Те са на петнадесет години.

Още едно подсвирване.

Отидоха в стаята при мишките и високият любопитно се вгледа в една от клетките, където малките кожени топчици дишаха под дървените летви. Когато излязоха, угасиха лампите и в двете стаи. Блясъкът от екрана на електронния микроскоп осветяваше в зеленикава светлина първата лаборатория. Учените отидоха до прозореца, където тихо разговаряха. Погледнаха навън. Небето полека ставаше лилаво от приближаващия ден; звездите изчезваха една след друга. На хоризонта се издигаше масивно, черно образувание — плосковърхото възвишение на огромен вулкан. Олимпус Монс — най-голямата планина в слънчевата система.

Високият учен поклати глава.

— Знаеш, че това променя всичко.

— Знам.

От дъното на шахтата небето изглеждаше като бляскава розова монета. Шахтата беше кръгла, с диаметър един километър и дълбочина седем километра. Но от дъното изглеждаше много по-тясна и по-дълбока. Перспективата често си прави шеги с човешкото око.

Както онази птица, която прелита през кръглата розова точка на небето и изглежда така голяма. Само че не беше никаква птица.

— Хей — извика Джон.

Управителят на шахтата, кръглолик японец на име Ецу Окакура, го погледна и през двата предличника Джон видя нервната му усмивка. Един от зъбите му беше обезцветен.

— Нещо пада! — бързо изрече Джон и изкрещя: — Бягай!

Обърнаха се и побягнаха по дъното на шахтата. Джон погледна назад и видя как един метален предмет с неясни очертания се блъсна в скалата. На всички страни полетяха сребърни пръски, някои се

насочиха към тях; той спря да тича и огледа въздуха, за да проследи летящите отломки.

Голям хидравличен цилиндър прехвърча във въздуха, удари се по цялата си дължина в скалата вляво от тях. И двамата подскочиха. Джон не беше забелязал приближаването му.

След това настъпи тишина. Останаха неподвижни почти минута, после Джон се размърда. Потеше се; носеха скафандри, но при температура 49 градуса по Целзий дъното на шахтата беше най-горещото място на Марс, а изолацията на скафандъра беше предназначена за студове.

— Хайде да огледаме наоколо — предложи той.

Приблжиха се към останките на падналия предмет. Беше роботууправляем камион за отпадъчен материал, който изкарваше скалите нагоре по спираловидно виеция се път върху стената на шахтата. Парчета от камиона се бяха разпръснали сред големите, неравни обли скали; някои бяха отлетели на около сто метра от мястото на удара.

Буун бавно навлезе в пространството между стената на шахтата и купчината отпадъци. Камионът се бе приземил на дясната си страна, лявата беше деформирана, но очертанията ѝ все още можеха да се различат. Окакура се изкачи няколко стъпки нагоре върху останките на катастрофиралия камион и показа едно черно петно зад лявата предна гума. Джон го последва и одраска метала с ръкавицата на дясната си ръка. Черният слой се отлепи, като че бе сажди. Експлозия с амониев нитрат. Корпусът на камиона се беше огънал навътре, все едно някой го бе налагал с чук.

— Голям заряд — отбеляза Джон.

— Да — измърмори Окакура и се изкашля, за да прочисти гърлото си. Нямаше съмнение, че беше уплашен. Първият човек, стъпил на Марс едва не бе убит, докато японецът беше отговорен за него, самият той едва спаси живота си, но знаеше ли някой кое от двете го бе уплашило повече? — Зарядът е бил достатъчен, за да изхвърли камиона от пътя.

— Е, очевидно е саботаж.

Лицето на Окакура беше навъсено зад предличника.

— Но кой? И защо?

— Не зная. Може би някой от твоя екип изживява психологически трудности?

— Не. — Лицето на Окакура стана безизразно. Във всяка група, по-голяма от пет човека, имаше някой, изпитващ затруднения; малкото индустриално градче на Окакура наброяваше 500 души.

— Това е шестият случай, на който съм свидетел — заяви Джон. — Макар че никой досега не ме е застрашавал така отблизо. — Някой с лекота би могъл да прикрепя бомба към камиона, преди той да поеме надолу. После я взривява с помощта на часовников механизъм или висотомер.

— Имаш предвид червените — Окакура изглеждаше облекчен. — Чували сме за тях. Но това е... — той сви рамене, — истинска лудост.

Те тръгнаха по дъното на шахтата към колата, с която бяха пристигнали.

Изкачиха се по пътя до първия елеватор, оставиха колата и влязоха в клетката. Понесоха се нагоре. Седем пъти трябваше да излизат, да прекосяват пътя и да се качват на следващия елеватор, докато накрая се показаха на повърхността, огрени от слънчевите лъчи.

Градът, наречен Сензени На, беше разположен по дъното на най-дълбокия каньон на Таумасия Фоси. Буун и Окакура влязоха в крайната станция, смениха тежките скафандри с леки, бакърени на цвят и поеха по един от прозрачните, подобни на тръби проходи, които свързваха всички постройки в града. В проходите беше студено и слънчево; всички хора там носеха облекло с външен слой, който представляваше меднокафяво фолио — най-новото японско изобретение в областта на радиационната защита.

Жилищните помещения бяха вградени в югоизточната стена на каньона. Голям правоъгълен участък от скалата бе заменен от стъкло, зад него имаше широко отворено пространство; от едната му страна се издигаха пететажни сгради с апартаменти, които разполагаха с широки балкони.

Те пресякоха отвореното пространство и Окакура го поведе към градските офиси на петия етаж. Малка група от загрижени хора се събра след тях; те приказваха помежду си и питаха нещо Окакура. Джон внимателно ги наблюдаваше. Известна част от слушателите се

държаха нервно и не желяеха да срещнат погледа на Джон. Нима този инцидент, при който хора бяха избегнали смъртта на косъм, бе сам по себе си достатъчен да им навлече позор? Беше много важно Джон да ги убеди, че не са се изложили публично или нещо в този дух. Срамът беше нещо твърде важно за японците; Окакура бе започнал да изглежда отчаяно нещастен — изглежда бе решил, че вината е изцяло негова.

— Вижте, вероятността да го е извършил външен човек е точно толкова голяма, колкото тази саботьорът да е жител на града — заговори смело Буун. После направи няколко предложения във връзка с бъдещата сигурност.

Окакура нерешително го попита дали има някаква представа кой е отговорен за саботажа. Джон сви рамене.

— Съжалявам, не зная. Вероятно хора, които са срещу пробиването на тунелите през мантията на планетата.

— Но тунелите вече са прокопани — възрази един от тях.

— Зная. Предполагам, че този акт е символичен — той се засмя. — Но ако върху някой се стовари камион, символът ще бъде лош.

Те сериозно кимнаха с глави. След това се поинтересуваха дали иска да си легне.

— Добре съм — отговори той. — Камионът не падна върху нас. Ще трябва да проучим този въпрос, но нека днес продължим работата по графика, който сме направили.

Затова Окакура и няколко мъже и жени го поведоха на обиколка из града. Изпълнен с бодрост, Джон посети лаборатории, зали за конференции, фойета и трапезарии. Всички се радваха да го видят, да стиснат ръката му, да поговорят с него, да му покажат нещо, да го погледат. Това се случваше навсякъде, където отидеше и му напомняше по неприятен начин за живота му между първото и второто космическо пътешествие, когато всяка негова стъпка бе изложена на показ пред обществото.

Но Буун вършеше работата си. Един час работа, последван от четири, през които просто беше Първия човек, стъпил на Марс: такава беше обичайното съотношение. Когато следобедът прерасна във вечер, целият град се събра на банкет в чест на неговото посещение. Той се чувстваше великолепно. Беше се измъкнал от лапите на смъртта, тичайки като първобитен човек! Още няколко ендорпина нямаше да се

окажат излишни. Движеше се с лекота от маса на маса, задаваше въпроси. Хората харесваха такова поведение, то пораждаше у тях празнично чувство, каквото би трябвало да създава среща с Джон Буун.

Така че Джон прекара вечерта, научавайки различни неща за живота в Сензени На. После го заведоха в големия апартамент за гости, където стаите бяха облицовани със стъбла на бамбук, а леглото бе издялано от истинска дървесина. Когато остана сам, свърза своя кодов модул към телефона и се обади на Сакс Ръсел.

Ръсел се намираше в новата лаборатория на Влад, изследователски комплекс, построен върху хребет, който бе разклонение на Ахерон Фоси, на север от Олимпус Монс. Сакс прекарваше цялото си време там и изучаваше генно инженерство като студент; беше се убедил, че биотехнологиите са ключ към преобразуването на Марс и бе твърдо решен да се самообразова до ниво, при което ще бъде в състояние активно да допринесе в тази област, макар че бе специализирал физика.

Изслуша доклада на Буун с обичайната си невъзмутимост. Истинска пародия на учен, помисли си Джон. Дори беше облякъл лабораторна престилка. Джон се усмихна, а Сакс любопитно вирна глава.

— Мислиш ли, че са искали да те убият с този камион?

— Не зная.

— Как ти се видяха хората там?

— Уплашени.

— Смяташ ли, че са замесени?

— Съмнявам се — сви рамене Джон. — Вероятно се тревожат какво ще се случи в бъдеще.

— Кой прави това, Джон?

— Не зная.

— Може да е Ан, как мислиш? Тя стана поредния пророк, като Хироко или Аркадий, със свои последователи, програма и така нататък.

— Ти също имаш програма и последователи — напомни му Джон.

— Но аз не им казвам да унищожават построените неща, нито да убиват хора.

— Някои смятат, че искаш да унищожих Марс. А по време на преобразуването на планетата положително ще умират хора при злополуки.

— Какво говориш?

— Просто ти напомням. Опитвам се да те накарам да разбереш защо някой би могъл да стори това.

— Значи мислиш, че е Ан.

— Или Аркадий, или Хироко, или някой човек от новите колонии, за когото въобще не сме чували. Тук сега има много хора. Много клики.

— Зная — Сакс тръгна към една маса и пресуши старата си, нацърбена чаша кафе. Накрая каза: — Бих желал да опиташ да откриеш кой е извършил саботажа. Отиди, където е необходимо. Разговаряй с Ан. Всеки е готов да разговаря с теб. На практика ти си единствения, за когото можем да кажем тези думи. Няма полиция, към която да се обърнем. Макар че ако подобни неща продължават да се случват, КПМ към ООН скоро ще ни изпрати и полицаи.

— Може да е някой от новопристигналите — Буун обмисли това хрумване. — Добре. Във всеки случай ще отида и ще разговарям с Ан. След това ще трябва да се съберем и да обсъдим сигурността на всички проекти за преобразуване на планетата. Ако успеем да сложим край на саботажите, комитетът към ООН няма да се намеси.

— Благодаря ти, Джон.

Ан Клейборн проучваше планините около басейна Аргире, което означаваше, че Джон трябваше да използва малък безмоторен самолет и да отлети при нея от Сензени На. Беше нещо наистина скъпоценно отново да лети, да усеща вятъра като че под лактите си, да наблюдава планините и да не мисли за нищо. Тази година — 2047 (или година М-10 — десетата година на Марс — както обикновено ги пресмяташе в мислите си) щеше да навърши шестдесет и четири години и почти през 30 от тях беше най-известния човек на света; сега се чувстваше най-щастлив сам, в своя самолет.

На хоризонта се показва Нереидиум Монтес, който оформяше северния ръб около Аргире, но сега Ан и нейният екип изследваха южния ръб — Чаритум Монтес. Буун пое курс на юг и в ранните

часове на следобед се понесе ниско над широката плоска равнина на басейна Аргире.

От вътрешната страна на югоизточната извивка на ръба, срещу подножието на Чаритум, забеляза тясната бяла линия на мястото за приземяване. Той направи последен зрелищен вираж и докосна повърхността с възможно най-голямата прецизност, на която бе способен. Мислеше за репутацията си на пилот, умело използващ топлиите газове от мантийните тунели — трябваше да я утвърждава при всяка възможност. Това също бе част от работата му...

Но се оказа, че в караваните край мястото за приземяване имаше само двама човека и никой от тях не бе наблюдавал как Джон бе докоснал повърхността. Те гледаха телевизионните новини от Земята. Вдигнаха погледи, когато той влезе през вътрешната врата на херметизационната камера и скочиха от местата си да го поздравят. Казаха му, че Ан и екипът ѝ са в един от планинските каньони, на не повече от два часа път с ровър оттук. Джон обядва с тях — две англичанки с акцент от северните части на острова, много здрави на вид и очарователни. После взе ровър и се насочи по следите, оставени от Ан. След едночасово криволичено през суха клисура с плоско дъно стигна до подвижна каравана, около която бяха паркирани три ровъра. В пролома между хълмовете на запад се появиха фигури в бакърени на цвят скафандри. Буун ги изчака пред караваната.

— Какво правиш тук? — попита Ан по обхвата за връзка, който ползваха единствено първите сто колонисти.

— Искам да поговорим.

Ан беше малко по-висока от него — сух, ъгловат силует. Джон я харесваше, но каквито и реципрочни чувства да бе изпитвала към него тя — преди години двамата разговаряха дълго и с удоволствие, — одобрението ѝ се бе изпарило, след като той предпочете да работи със Сакс. Би могъл да направи разумен избор, говореше суровият израз на лицето ѝ, ала за жалост Джон бе подкрепил преобразуването на планетата.

— За какво? — попита тя, без да поглежда към него.

— За случаите на саботаж — отговори Буун.

— Така си и помислих. Ръсел смята, че аз стоя зад тях, предполагам.

— Не е точно така...

— Да не си мисли, че съм малоумна? Не смятам, че малко вандализъм ще ви попречи да изиграете вашите игрички за малки момченца.

— Проявите на вандализъм не бяха малко. Досега се случиха шест големи инцидента и при всеки един можеше да има човешки жертви.

— Разбиването на две-три огледала ще предизвика човешки жертви?

— Да, ако точно тогава хора извършват ремонт или проверка на огледалата.

Ан изсумтя.

— Какво още се е случило?

— Вчера бе взривен камион при една от мантийните шахти. Той едва не ме смаза — Джон чу как Ан остро пое дъх. — Това е третият камион поред. А онова огледало беше разбито, точно когато върху него е извършвана проверка. Жената е вървяла сама повече от час до станцията и едва е успяла да се добере до нея. После се е взривил товара в мантийната шахта в Елизиум, по някаква случайност само минута след като екипът е бил напуснал обекта. Всички лишеи в Андърхил бяха унищожени от вирус, заради който бе затворена цялата лаборатория.

Ан сви рамене.

— Какво друго може да се очаква от създадени чрез генно инженерство форми на живот? Вероятно е било случайност, даже съм изненадана, че такива неща не се случват по-често.

— Не беше случайност.

— Значи пак почваме отначало. Сигурно Ръсел си мисли, че съм глупава?

— Знаеш, че не е така. Въпросът е просто да се наруши равновесието. Много пари от Земята се инвестират в този проект и на хората там сигурно ще им допадне идеята тези суми да бъдат намалени.

— Може би е така — каза Ан. — Но би трябвало да слушаш гласа на съвестта си, когато приказваш такива неща. Ти и Аркадий сте най-ревностните привърженици на някакво марсианско общество от нов тип — вие двамата, плюс може би Хироко. Но начинът, по който Ръсел, Франк и Филис привличат капитал от Земята скоро ще доведе

до положение, което ще се изплъзне от контрола ви. Всичко ще се превърне както винаги в бизнес и идеите ви ще изчезнат.

— Тъкмо затова дойдох да те попитам какво знаеш за онези саботьори.

— Нищо не зная за тях, но им желая успех.

— Казвала ли си им го лично?

— Какво?

— Проследих движенията ти през последните две години. Винаги си се намирала близо до инцидентите — около месец преди те да се случат. Преди две седмици си била в Сензени На, на път за тук, нали?

Чуваше учестеното ѝ дишане. Беше ядосана.

— Използвали са ме като прикритие — измърмори тя и добави нещо, което той не улови.

— Кой те е използвал?

Ан му обърна гръб.

— За тия неща питай койота, Джон.

— Койотът ли?

Тя се засмя.

— Не си ли чувал за него? Хората разправят, че бродел наоколо по повърхността на Марс без скафандър. Мярвал се тук-там, понякога от двете страни на планетата в една и съща нощ. Бил голям приятел на Хироко. И непримирим враг на преобразуването на Марс.

— Ти срещала ли си го?

Ан не отговори.

— Чуй ме — подхвана Джон, след като цяла минута само дишането им звучеше в шлемофоните. — Ще бъдат убити хора. Невинни минувачи.

— Невинни минувачи ще бъдат убити, когато постоянно замръзналата маса се стопи и повърхността се продъни под краката ни. За това също нямам никаква вина. Просто върша работата си. Опитвам се да направя опис на онова, което е било тук, преди да пристигнем ние.

— Да. Но ти си най-известната от всички червени, Ан. Тъкмо заради това онези хора сигурно са се свързали с теб. Бих желал да не ги насърчаваш. Това би могло да спаси живота на десетки хора.

Тя се обърна с лице към него.

— Най-добрият начин да спасите живота на хората е да оставите планетата на мира. Тъкмо това искам аз. Бих убила теб, ако това можеше да ми помогне да постигна целта си.

След тези думи Буун нямаше какво да каже. Той подхвана друга тема.

— Как мислиш — какво се е случило с Хироко и с останалите от групата ѝ?

— Те изчезнаха.

— Знаеш ли къде са отишли?

— Не.

— Имаш ли представа защо се скриха?

— Сигурно са искали да се освободят от нас. Да направят нещо ново. Онова, което ти и Аркадий казвахте, че желаете да постигнете, те в действителност са го искали.

Джон поклати глава.

— Ако го постигнат, то ще бъде само за двадесет човека. Аз искам да го направя за всички.

— Може би те са по-големи реалисти от теб.

— Може би. Ще разберем. Начините да се постигне това са повече от един, Ан. Трябва да проумееш това.

Тя не отговори.

Останалите се взряха в тях, когато влязоха в караваната. Ан, която се втурна в кухнята, не му оказа никаква помощ. Джон седна върху една от страничните облегалки на канапето и им зададе въпроси за тяхната работа, за количествата вода, замръзнала в почвата на Аргире и в цялото южно полукълбо. После пуснаха телевизора, за да изслушат земните новини в Антарктика.

Ан дойде и седна при тях, навела лице над чаша горещ течен шоколад.

— Има още, ако искаш — каза грубо тя на Джон. Симон го погледна съчувствено, останалите се вторачиха изненадано в двамата. Изглеждаха отвратени, че са били свидетели на свада между хора от първите сто колонисти: що за шега беше това! Джон едва не се изсмя и когато стана да си налее течен шоколад, се наведе импулсивно и целуна Ан по главата. Тя се наежи, а той продължи към кухнята.

— Трябва да осъзнаеш, че ни въздействаш, Ан — заговори Буун, като се върна. — Промени начина, по който всички ние възприемаме своята дейност тук. По дяволите, Сакс и мнозина други приказваха да направят всичко възможно, за да преобразуват планетата колкото е възможно по-скоро. Да насочат група астероиди право срещу планетата, да използват водородни бомби, чрез които да задействат нови вулкани — независимо на каква цена! Сега всички тези планове са отхвърлени благодарение на теб и твоите последователи. Цялата представа за това как и до каква степен трябва да бъде извършено преобразуването на Марс се промени. Смятам, че в края на краищата бихме могли да достигнем до компромис, при който да си осигурим известна защита от радиацията, да създадем биосфера, а може би и въздух, който да дишаме — или поне от който няма веднага да умрем — и все пак да оставим планетата близка до онова състояние, в което е била преди да пристигнем тук. — Ан завъртя невярващо очи при тези думи, но той упорито продължи: — Никой не говори за това да я превърнем в планета-джунгла, разбираш ли. Дори и да можем! Тя винаги ще бъде студена и възвишението Тарсис винаги ще се издига в пространството, всъщност огромна част от Марс въобще няма да бъде засегната. И това отчасти ще се дължи, на теб.

— Но кой ще гарантира, че след като направите първата стъпка, няма да поискате повече?

— Може би някои хора ще пожелаят това. Но за себе си аз ще заявя, че ще опитам да ги възпра. Ще го сторя! Може да не съм на твоя страна, но разбирам смисъла на думите ти. И когато прелетиш над планините, както аз направих днес, не можеш да не се влюбиш в тях. Хората ще се опитват да променят планетата, но през цялото време и тя ще променя ума им. Чувството към дадено място, естетиката на пейзажа — всички тези неща се променят с времето. Знаеш — хората, които за пръв път видяха Грандиозния каньон, смятаха, че е грозен като самия ад, защото не приличаше на Алпите. Доста време им бе необходимо да открият красотата му.

— Във всеки случай унищожиха по-голямата част от нея — мрачно отвърна Ан.

— Да, да. Но кой би могъл да знае какво нашите деца ще приемат за красиво? Представите им със сигурност ще се основават на онова, което познават, а тази планета ще е за тях единствената. Така че

ние преобразуваме Марс по подобие на Земята, а тя ни прави обитатели на Марс по свое подобие.

— По свое подобие — изрече Ан и една от редките, едва забележими усмивки пробяга по лицето ѝ. Джон я забеляза и усети как бузите му поаленяват; от години не беше виждал Ан да се усмихва така. Обичаше я, обичаше да я гледа усмихната по този начин.

— Харесвам тези думи — заговори сега тя. Посочи го с пръст. — Но аз ще те заставя да изпълниш обещанието си, Джон Буун! Ще запомня какво каза тази вечер!

— Аз също — отговори ѝ той.

Остатъка от вечерта измина по-спокойно. На следващия ден Симон го придружи до летището. Там беше паркиран ровърът, с който Джон щеше да тръгне на север. Симон, който обикновено го изпращаше с усмивка, ръкостискане и най-много с думите „Ще ми бъде приятно да те видя пак“, изведнъж заговори:

— Много ти благодаря за онова, което каза снощи. То действително я ободри. Особено онези думи за децата. Бременна е, знаеш ли.

— Какво? — Джон поклати глава. — Тя не сподели това с мен. Ти ли си... бащата?

— Да — Симон се усмихна.

— На колко години е тя сега? На шестдесет?

— Да. Малко трудно ще бъде, така да се каже, но такова нещо е правено и по-рано. Взеха нейна яйцеклетка, замразена преди петнадесет години, оплодиха я и я имплантираха в нея. Ще видим как ще се развият нещата. Разправят, че напоследък Хироко е бременна през цялото време, просто ги ражда като инкубатор, почти еднакви.

— Много неща се говорят за Хироко, но повечето са празни приказки.

— Само че ние го чухме от някой, който го знае със сигурност.

— Койотът ли? — остро попита Джон.

Симон вдигна вежди.

— Изненадан съм, че ти е казала за него.

Джон изсумтя, не му бе съвсем ясно какво го бе подразнило. Без съмнение славата му означаваше, че до ушите му не достигаха

разпространяваните сред другите хора слухове.

— Е, както и да е — той протегна ръка. — Поздравления. Грижи се за нея.

Симон сви рамене.

— Ти познаваш Ан. Тя прави онова, което желае.

Буун продължи да кара ровъра три дни на север от Аргире, като се наслаждаваше на местността, на самотата; всеки следобед прекарваше няколко часа, проследявайки движението на хората, регистрирано в планетарната статистика. Търсеше връзки и съвпадения с отбелязаните случаи на саботаж. Рано на четвъртата сутрин стигна до каньоните на Маринерис, които се намираха на около 1 500 километра северно от Аргире. В дъното на най-близкия каньон се виждаха няколко превозни средства.

Оказа се, че са на швейцарския екип, който току-що бе завършил пътя; Джон остана да пренощува при тях. Групата им се състоеше от осем човека, предимно млади и женени, които водеха със себе си деца, котки, портативна оранжерия, пълна с подправки и свежи зеленчуци. Скоро щяха да тръгнат към западния край на каньона като цигани в керван, състоящ се предимно от земекопни машини. Щяха да строят път през Ноктис Лабиринтус и по източния склон на Тарсис. След това ги очакваше проправянето на още много пътища; все още не бяха сигурни с какво точно ще се заловят, но Буун остана с впечатлението, че не ги бе особено грижа; бяха решили да прекарат остатъка от живота си като пътуват и строят пътища, затова не беше особено важна посоката, в която ще поемат. Бохеми по пътищата до края на дните си.

Попитаха го какво мисли за дискусията между червените и зелените, той сви рамене и обобщи най-съществените моменти във възгледите на Ан и Сакс.

— Мнението ми е, че и двете страни не са прави — заяви един от тях. — И двете страни твърдят, че работят в полза на природата. Червените обявяват, че Марс представлява природата, каквато е била преди пристигането на човека. Но това не е природа, а мъртъв свят, мъртва планета. Има само скали. Зелените приемат това, но добавят, че те ще създадат природа на Марс чрез преобразуването на планетата. Но това също няма да бъде природа, а вид култура. Нещо като градина.

Произведение на изкуството. Затова нито един от двата подхода не е правилен. На Марс не е възможно да създадат такова нещо като природа.

— Интересно! — възкликна Джон. — Трябва да разкажа на Ан за това и да видя какво ще отговори. Но... — той помисли малко. — Ами как наричате нещата наоколо? С каква дума описвате онова, което правите?

Швейцарецът сви рамене и се засмя.

— Никак не го наричаме. Това е просто Марс.

„Може би швейцарците са си такива“ — помисли Джон. Все често ги срещаше по време на своите пътувания и те наистина се държаха по този начин. Просто работеха и не се грижеха много-много за теорията. Независимо от онова, което се смяташе за правилен отговор.

Продължи на север, припомняйки си спокойствието на хората, които строяха пътища, странната им смесица от инженерни знания и мистицизъм. Топлината на тяхното посрещане не беше нещо, което той приемаше за даденост; не се случваше винаги така. Например, в арабските и израелските селища го посрещаха много сковано, може би защото го възприемаха като антирелигиозно настроена личност, а може би и защото Франк разпространяваше разни слухове за него. Джон се натъкна на арабски керван — неговите членове вярваха, че е забранил изграждането на джамия на Фобос и го гледаха втренчено, когато отрече да е чувал за подобен план. Беше почти сигурен, че това е дело на Франк; чрез Джанет и други хора до него стигна информация, че Франк бе склонен да подронва авторитета му по този начин. Да, имаше определени групи, които го посрещаха хладно: арабите, израелците, екипите, обслужващи ядрените реактори, някои служители, свързващи отделни звена... групи със свои собствени ограничени и напрегнати до крайност програми, хора, които се противопоставяха на по-широката перспектива. За нещастие, те бяха многобройни.

На следващия ден заизкачва стръмния склон, през който, минаваше пътят на север към Офир, построен от швейцарския екип предната година. Нагоре, нагоре, после, без да забележи ясно очертан ръб, излезе от каньоните и започна да преминава край покритите с куполи проломи на Гангес Катена; после през старата, позната равнина, движейки се по широкия път, който достигаше хоризонта —

край Чернобил и Андърхил. Продължи още един ден на запад към Наблюдателницата Екус — новият център, откъдето Сакс щеше да ръководи преобразуването на планетата. Пътуването му бе отнело седмица. Беше изминал 2 500 километра.

Сакс Ръсел се бе върнал от Ахерон в своя комплекс. Нямаше никакво съмнение, че днес този човек представляваше внушителна сила; още преди едно десетилетие Комитетът по проблемите на Марс към ООН го бе посочил като научен ръководител на дейностите по преобразуването на планетата. И, естествено, това десетилетие на власт бе упражнило влиянието си върху него. Беше привлякъл помощ както от ООН, така и от организации, свързани с нея, за да построи цял град, който щеше да служи като щаб за управлението на дейностите по преобразуването на Марс. Градът се намирал на 500 километра на запад от Андърхил и бе разположен под ръба на скалите, образуващи източната стена на Екус Касма. Екус беше един от най-тесните и дълбоки каньони на планетата. Източната му стена бе дори по-висока от южната стена на Мелас; мястото, избрано за построяването на града, беше вертикална базалтова канара, висока 4 000 метра.

На върха на канарата имаше твърде малко признаци за съществуването на новия град; земята край ръба беше почти недокосната; тук-там се виждаха бетонни бункери, а на север се издигаше стълб газове от ядрения реактор „Рикоувър“. Но мащабът на града започна да се проявява, когато Джон паркира ровъра, проникна в един от бункерите, а след това влезе в асансьора, разположен във вътрешността му. Асансьорът отиваше 50 етажа надолу. Когато Джон слезе тези 50 етажа, намери други асансьори, които щяха да го свалят още по-надолу — всъщност, имаше цяла система от лифтове, които стигаха до дъното на Екус Касма. Ако приемем, че на един етаж се падаха 10 метра, това означаваше, че в канарата имаше място за 400 етажа. Всъщност, сега се използваше неголяма част от това пространство. Повечето от построените стаи бяха съсредоточени в най-високите двадесет етажа. Офисите на Сакс, например, бяха много близо до върха на скалата.

Стаята, където Сакс провеждаше деловите си разговори, беше голяма и просторна, а вместо западна стена имаше прозорец от пода до

тавана. Когато Джон влезе в нея и потърси Сакс, все още бе ранна сутрин и през прозореца всичко се виждаше с почти кристална яснота.

Но Сакс не беше в стаята и доколкото Джон го познаваше, никога не поглеждаше навън през прозореца. Беше се напъхал в съседната лаборатория. Приличаше на лабораторен плъх повече от всякога — с изгърбени рамене и с бакенбарди, които непрестанно потрепваха. Той поведе Джон през цяла поредица от лаборатории, като надничаше към различни екрани или графики и разговаряше с Джон през рамо, обзет от крайна разсеяност. Стаите, които прекосиха, бяха натъпкани с апаратура, а върху всеки сантиметър незаета повърхност имаше нестабилно поставени саксии с растения, повечето от които бяха неузнаваеми топчести купчинки — на пръв поглед изглеждаше като че някаква отровна плесен се е измъкнала на свобода и е покрила всичко.

— В лабораториите ти цари истинска бъркотия — подметна Джон.

— Планетата е истинската лаборатория — отвърна Сакс.

Джон се засмя, премести светложълт студоустойчив кактус от един тезгях и седна. Говореше се, че Сакс никога не напускал тези стаи.

— Върху какво работиш днес?

— Различни видове атмосфери.

Разбира се. Топлината, която освобождаваха или прилагаха към планетата, съгъстваше атмосферата, но всичките им стратегии за улавянето на въглеродния двуокис я разреждаха. И тъй като химическият ѝ състав полека се приближаваше до по-малко отровна смес, това от своя страна довеждаше до намаляване на газовете, които причиняваха парников ефект. Затова настъпваше охлаждане и процесът се забавяше. Още дълго атмосферата щеше да бъде студена и отровна.

Сакс се отправи надолу по коридора, Джон го последва в помещение, което приличаше на лаборатория, макар че в един ъгъл имаше хладилник и легло. Безброй книги, натрупани в пълно безредие, бяха покрити със саксии с разни растения — чудновати рожби от епохата на плейстоцена, които изглеждаха не по-живи от атмосферата навън. Сакс застана до един храст с формата на мидена черупка и не откъсна очи от него, докато Джон му описваше срещата си с Ан.

— Мислиш ли, че тя е замесена? — попита Сакс.

— Мисля, че би могла да знае кой е. Спомена някакъв човек, наречен Койота.

— А, да — Сакс хвърли кратък поглед към Джон — по-точно към краката му. — Пуска ни по следата на една легенда. За Койота се предполага, че е бил с нас на „Арес“. Бил е скрит на кораба от Хироко.

Джон беше силно изненадан, че Сакс е чувал за Койота; беше му необходимо известно време, за да реши какво в думите на Сакс го бе обезпокоило в такава сериозна степен. След това се досети. Една нощ Мая му каза, че е видяла на кораба лице на непознат. Пътуването в космоса беше тежко за нея и той не бе обърнал особено внимание на разказа ѝ. Но сега...

— Сигурно разбираш — заговори Джон, — защото повечето от саботажите бяха насочени към тунелите в мантията. Този проект най-лесно може да бъде подложен на нападения.

Сакс наклони глава на една страна.

— Така ли?

— Помисли. Твоите нагреватели, използващи силата на вятъра, са навсякъде. Срещу тях нищо не може да бъде направено.

— Хората ги унищожават. Получавал съм доклади...

— Колко — десетина ли? А нагревателите колко са — сто хиляди? Фактът, че няколко от тях са били разглобени, няма да повлияе на цялостните резултати от работата им. Що се отнася до другите физически операции — черните ледени водорасли са на северната полярна шапка и никой не може да ги премахне оттам. Огледалата, които отразяват светлина на зазоряване и на здрачаване, са вече в орбита и не е лесно да ги съборят от местата им.

— Някой се справи с това на Питагор.

— Да, но ние знаем коя е извършителката. Екип, отговарящ за сигурността, е по следите ѝ.

— Тя никога няма да ги заведе до друг човек, взел участие в саботажите. Могат да си позволят във всеки отделен акт да участва нов човек. Това не би ме изненадало.

— Ще увеличим мерките за сигурност на всички екипи по поддържане на оборудването — каза Джон.

— Значи трябва да подобрим мерките за сигурност при мантийните тунели и на огледалата.

— Да, но това не е всичко.

Сакс подсмръкна.

— Какво имаш предвид?

— Ами, проблемът е, че не само проектите, свързани с преобразуването на планетата, могат да бъдат обект на саботаж. Искам да кажа, че ядрените реактори също са част от проектите по особен начин; те предоставят значителна част от енергията и отделят топлина като истински пещи, каквито всъщност са. Ако един от тях експлодира, това ще предизвика разпръскване на радиоактивен прах и ефектът ще бъде не само физически, но и политически.

Вертикалните линии между веждите на Сакс стигнаха почти до косата му. Той заговори:

— Изкуствен интелект, запиши си следното: направи проверка относно сигурността на ядрените реактори.

— Заданието е записано — отговори един от компютрите.

— Но това не е най-лошото — добави Джон. Сакс трепна и гневно се вторачи в пода. — Биоинженерните лаборатории. — Устните на Сакс се изопнаха в права линия. — Всеки ден се създават нови организми — продължи Джон. — Възможно е да генерират нещо, което би могло да унищожи всичко останало върху планетата.

— Сакс примигна.

— Да се надяваме, че никой от онези хора не мисли като теб.

— Аз се опитвам да мисля като тях.

— Изкуствен интелект, запиши: сигурността на биоинженерните лаборатории.

— Разбира се, Влад, Урсула и техният екип са заложили гени-самоубийци във всички организми, които са създали — напомни Джон. — Но те са предназначени да възпрат излишните количества от тези организми или да блокират инциденти, предизвикващи мутация. Ако някой съзнателно избегне действието на тези гени и създаде нещо, което се храни от свръхразпространените се организми, може да възникнат затруднения.

— Ще разговарям с Хелмут за това — обеща Сакс. — И без това скоро ще го видя. Изглежда, че ще одобрят елеватора, разработен от Филис, на следващата сесия на Комитета по проблемите на Марс към ООН. Това ще намали в огромна степен разходите по проектите за преобразуването на планетата.

— Да, в края на краищата и дотам ще се стигне, но началните инвестиции сигурно са главоломна цифра.

Сакс сви рамене.

— Да се изведе астероид, тип „Амор“ в подходяща орбита, да се изгради завод за роботи, който скоро ще започне производство — това не е толкова скъпо, колкото си мислиш.

Джон го изгледа изненадано.

— Сакс, кой плаща за всичко това?

Сакс наклони глава встрани и примигна.

— Слънцето.

Джон се изправи, внезапно почувствал глад.

— Тогава Слънцето ще предизвика негодуванието им. Помни това.

Буун поработи в Наблюдателницата Екус още няколко дни, после от Бъроуз му се обади Хелмут Бронски, който искаше да разговаря с него за новопристигналите от Земята. Джон реши да вземе влака до Бъроуз и да се види с Хелмут лично.

Вечерта преди отпътуването си отиде в лабораториите при Сакс. Когато влезе, Сакс заговори с монотонния си глас:

— Открих астероид, тип „Амор“. Деветдесет процента от него са лед и се движи по орбита, която ще го доведе близо до Марс след три години. Всъщност, търсех тъкмо такова нещо. — Планът му беше да разположи върху него роботууправляемо насочващо устройство, което да изтласка астероида в орбита, пресичаща атмосферата на Марс, вследствие на което той щеше да изгори в нейните слоеве. — Това може да увеличи атмосферното налягане с около 50 милибара.

— Ти се шегуваш! — Средните стойности на налягането на нулево ниво преди тяхното пристигане варираха между седем и десет милибара и всичките им усилия досега бяха повдигнали средната стойност докъм петдесет. — Как една топка лед ще удвои атмосферното налягане?

— Това са данни, получени при симулацията на експеримента. Разбира се, когато началното ниво е толкова ниско, удвояването му няма да бъде така внушително, както звучи в началото.

— И все пак това е голямо постижение, Сакс. Трудно ще могат да го саботират.

Ала Сакс не желаше да му напомнят за това. Той леко се намръщи и се измъкна от стаята.

Джон се засмя на неговата плашливост и се насочи към вратата. После спря, помисли малко и огледа коридора. Беше празен. В офисите на Сакс нямаше видеомонитори. Джон отново влезе вътре, усмихвайки се на собствените си потайни стъпки и огледа хартиения хаос върху бюрото на Сакс. Откъде да започне? Върху лабораторния стенд имаше купчина кореспонденция и той се зае да я преглежда. Най-чести бяха деловите бележки. Имаше един-единствен неподписан лист. Върху него не бе означено нищо. Доколкото Джон можеше да види, принтерът на Сакс го бе изплюл без никаква допълнителна информация. Съобщението беше кратко:

„1. Използваме гените-самоубийци, за да обуздаем прекомерното разпространение на даден вид. 2. Сега има толкова много източници на топлина по повърхността на планетата. Не вярваме, че някой може да изолира нашия сред останалите. 3. Просто се споразумяхме, че искаме да се отделим и да работим по свой собствен начин, без външна намеса. Сигурна съм, че сега разбираш всичко.“

След като цяла минута се бе взираше в листа, Джон рязко вдигна глава и се огледа. Все още беше сам. Хвърли един последен поглед към съобщението, постави го там, където го бе намерил и тихо излезе от офиса на Сакс. После тръгна към комплекса за посетители.

— Сакс — измърмори с възхищение той, — ти, хитро котило от сто плъха!

Джон пристигна в Бъроуз, откри входа на метрото и се качи на малък вагон, който го откара до щаба на Комитета по проблемите на Марс към ООН. Във вагона стисна ръцете на неколцина, които го разпознаха и се приближиха към него; почувства се странно — животът му отново бе изложен на показ. Върнал се бе при непознатите в един град.

Вечеря с Хелмут Бронски. Бяха се срещали много пъти по-рано. Джон беше впечатлен от този човек — германски милионер, който бе навлязъл в политиката — висок, мускулист, русокос, с червено лице,

безупречно вчесан, облечен в скъп, сив костюм. Беше финансов министър на Европейския съюз, когато пое поста в Комитета по проблемите на Марс. Сега той разказваше на Джон последните новини с изтънчен английски акцент, като набързо хапваше телешко задушено с картофи между залповете изречения и държеше сребърните си прибори с делови, типично германски маниер.

— Ще подпишем договор за геоложки проучвания с консорциума „Армскор“. Те ще доставят свое собствено оборудване.

— Но, Хелмут — възрази Джон, — този акт няма ли да наруши договора за Марс?

— Договорът е извънредно остарял, това е очевидно за всеки, който се занимава с положението тук. А обновяването му трябва да бъде извършено според плана след десет години. Междувременно ще опитаме да подготвим почвата за новите промени. Затова даваме някои концесии сега.

— Но Общото събрание не може да е доволно от това, че сте дали първата концесия на известен производител на оръжия от Южна Африка!

Хелмут сви рамене.

— Днес „Армскор“ има наистина слаба връзка със своя произход. Това е просто име. Откакто Южна Африка стана Азания, компанията премести своето седалище в Австралия, а след това в Сингапур. В наши дни тя е междуконтинентален тръст от преходен тип, един от новите тигри, който притежава свои банки и има решаващо участие в около 50 банки на компанията „Фортуна 500“.

— Петдесет банки?

— Да. След сливането на многонационалните компании и прерастването им в междуконтинентални тръстове от преходен тип, в тях наистина е съсредоточена огромна мощ. Те са в състояние да влияят върху Общото събрание на ООН. Когато даваме дадена концесия, около двадесет или тридесет държави печелят от нея и получават достъп до Марс. А за останалите страни подобен акт се превръща в прецедент. И натискът върху нас става по-малък.

Джон изпитваше любопитство каква бе крайната цел на този разговор, която все още не му бе станала ясна. Може би Бронски бе пожелал да види лично какво влияние ще окаже новината за новата концесия върху един от първите сто колонисти... за да се подготви за

реакцията на останалите? Джон беше свикнал да го възприемат като представител на дадена общност, като символ. Отново в ролята на фигурант. Вечерта със сигурност щеше да се окаже загуба на време.

Запита се дали не би могъл да спаси нещо за себе си от пропилените часове и докато вървяха към апартамента, който получи като гост на видния функционер, Джон попита:

— Чувал ли си нещо за Койота?

— Това животно ли е?

Буун се засмя и не зададе повече въпроси.

На следващата сутрин имаше няколко свободни часа преди първата си среща, затова реши да се поинтересува от действията на Хелмут Бронски през последните шест месеца. Движенията на Хелмут бяха лесни за проследяване. Преди десет седмици бе посетил Питагор, огледалната станция, която беше изтласкана от орбитата си. Ходил бе и в Сензени На две седмици преди посещението на Джон. И все пак никой в града не бе споменал нито дума за неговото посещение.

Бронски съвсем наскоро се бе върнал от минно-преработвателния комплекс, който сега започваше работа в област, наречена Бредбъри Пойнт. След два дни Джон тръгна да посети този комплекс.

Бредбъри Пойнт беше разположен на около 800 километра на север от Бъроуз, най-източното разклонение на планинската област Нилосиртис Мензи. След извършените проучвания се оказа, че подобните на острови плата на Нилосиртис са извънредно богати на различни метали: мед, сребро, цинк, злато, платина и други. Руда с такава концентрация бе открита в няколко местности сред така наречения Голям насип, където южните планини постепенно се преливаха в равнините на север. Някои ареолози^[1] стигнаха дотам, че обявиха целия насип за област, богата на полезни изкопаеми, която опасва планетата като шев върху топка за бейзбол. Те се опитваха да открият доказателства, които щяха да им помогнат да установят с точност местата на залежите. В последно време цялата област се бе превърнала във фокус на ареологичните изследвания.

Откриването на комплекса в Бредбъри Пойнт бе ускорило това търсене, защото се оказа, че находището е голямо колкото най-

крупните комплекси на Земята, може би равностойно на комплекса „Бушвелдт“ в Азания. Значи в Нилосиртис имаше златна треска. И Хелмут Бронски беше посетил това място.

Комплексът се оказа малък и функционален, просто началото на нещо; ядрен реактор „Рикоувър“, няколко обогатителни линии, построени до плато, което беше издълбано отвътре и превърнато в помещения за живеене. Мините бяха разпръснати в долините между платата. Буун закара ровъра до помещенията за живеене, намери гаража, след това влезе в херметичната камера. Посрещна го комитет, организиран за неговото пристигане, след което го заведоха в просторна зала, чиито стени всъщност бяха прозорци. Там поговори с хората от Бредбъри Пойнт.

Разказаха му, че в Бредбъри Пойнт има около 300 души — всички те работеха за Комитета по проблемите на Марс. Бяха преминали курс на обучение в междуконтиненталния тръст от преходен тип „Шеллако“. Когато заведоха Джон на кратка обиколка из обекта, той откри, че са смесица от южноафриканци, австралийци и американци. Повечето работеха по договор за период от две години и брояха дните, откакто бяха пристигнали. Мините бяха управлявани предимно чрез телеоперации и хората бяха шокирани, когато Джон им предложи да слязат в някоя шахта и да огледат какво става.

— Това е обикновен изкоп — каза един от тях. Буун ги погледна невинно и след моментно колебание, всички се разтичаха да съберат екип, който щеше да го придружи до мястото.

Стигнаха с ровър до една от мините, след това излязоха от него и последваха Джон, който тръгна да огледа изкопа. Заобиколени от големи роботууправляеми булдозери, земекопни машини и камиони, които изкарваха скалната маса, четиримата спътници на Джон внимателно го следяха с очи иззад предличниците на шлемовете си — „Нащрек за живота на пийналата знаменитост“ — помисли си той. Или просто смятаха, че е опасен човек и не бива да се мотае наоколо? Това го накара да трепне. Всеки, без съмнение, беше научил за падащия камион; може би това предизвикваше такъв начин на поведение у тях. Но би ли могло да бъде друго? Нима тези хора осъзнаваха нещо, което му убягваше? Докато размишляваше върху това, Джон откри, че собствените му очи започват да се взират по-внимателно. Винаги бе приемал падналия камион за инцидент или поне за нещо, което може

да се случи единствено веднъж. Но придвижването му беше лесно за проследяване, всеки знаеше къде се намира той. И всеки път, когато излезеше навън, единствено скафандърът го разделяше от смъртта, както гласеше популярна пословица на Марс. А в един изкоп от мината можеха да станат толкова случайни съвпадения...

Ала се върнаха без никакви инциденти. Както обикновено, тази нощ имаше официална вечеря и тържество в негова чест — с много пиене, много капсули омегендорф и разговори с пресипнал глас: група млади, издръжливи инженери с удоволствие откриха, че Джон Буун в действителност е симпатяга, с когото е приятно да се празнува. Това беше твърде често проявявана реакция сред новодошлите, особено помладите хора. Той бърбеше с тях, прекарваше добре и вмъкваше въпросите в общия поток на веселие почти незабелязано, както си мислеше. Не бяха чували за койота. Очевидно слухът не беше твърде разпространен; той беше известен, доколкото можеше да предполага Джон, само сред някои от първите сто колонисти.

Неотдавна миньорите бяха посрещнали странни посетители — арабски керван бе преминал край комплекса, пътувайки в подножието на Ваститас Бореалис. Арабите твърдели, че били посетени от няколко човека от „изгубената колония“.

— Интересно — отбеляза Джон. Изглеждаше му твърде малко вероятно Хироко или който и да било от нейния екип да се разкрие пред непознати, но кой би могъл да твърди това със сигурност? Трябваше да отиде и да провери; в края на краищата нямаше какво друго да прави в Бредбъри Пойнт. Забеляза, че може да свърши твърде малко детективска работа, преди да бъде извършено самото престъпление.

На следващия ден Джон наложи на ръководителя на операциите в мината много стегнат режим по отношение на мерките за сигурност, който трябваше да бъде изпълняван през следващите два месеца. После откри наполовина заличените от вятъра следи на арабския керван и пое по тях на североизток.

Оказа се, че Франк Чалмърс пътува с този арабски керван. Но той нито беше виждал, нито бе чувал за някакво посещение от страна на Хироко и нейните хора. Нито един от арабите не си призна да е

разказвал подобно нещо в Бредбъри Пойнт. Значи фалшива следа. Или следа, която арабите искаха да прикрият и Франк им помогна да го направят; ако беше така, как би могъл Джон Буун да го докаже? Макар че арабите бяха пристигнали на Марс съвсем наскоро, без никакво съмнение те вече бяха съюзници на Франк; той живееше с тях, говореше езика им и сега, съвсем естествено, беше постоянният посредник между тях и Джон. Не съществуваше никакъв шанс да проведе самостоятелно разследване.

Въпреки това Джон остана известно време да пътува с арабите, докато те бродеха из огромното море от дюни, извършвайки археологични изследвания. Търсеха полезни изкопаеми. Самият Франк смяташе да остане още малко с тях. Той бе успял да запази своята позиция на човек, оглавяващ американската група, докато на Земята се смениха три административни екипа на САЩ. И макар че това беше само кабинетен пост, постижението му бе истински подвиг, дори без да се взема под внимание разстоянието, на което беше отдалечен от Вашингтон. В момента Франк наблюдаваше въвеждането на инвестиции от страна на американски тръст от преходен тип — отговорност, която го бе вманиачила на тема свръхнатоварване с работа и свръхконцентрация на власт.

— Трябва да предявим претенции за Насипа, преди транснационалните компании и германците да са глътнали всичко. Доста работа има да се свърши! — това беше неговият постоянен рефрен, изричан твърде често. Той илюстрираше думите си, сочейки по малък глобус, който носеше в джоба си. — Погледни твоите мантийни тунели. Миналата седмица влизах в тях — единият е близо до северния полюс, три са по 60 градусовите паралели северна и южна ширина, четири са разположени на екватора, четири са около южния полюс — всички те са прекрасно разположени западно от вулканични възвишения, които улесняват изтеглянето на газовете. Чудесно е, че най-сетне си се заел с нещо полезно.

— Най-сетне.

— Гледай, имам проблем с новия завод за жилищно оборудване в Хелас. Произвеждат оборудвани жилищни помещения със скорост, която ще им позволи да поемат около 3 000 емигранти. Но като се вземе предвид флотата от совалки, летящи в двете посоки, едва ли ще бъде достатъчно... — забеляза изражението на Джон и бързо добави:

— В края на краищата, всичко това създава топлина, Джон, следователно подпомага преобразуването на планетата по подобие на Земята с нещо повече от пари и трудова сила. Искам да кажа — помисли по този въпрос.

— Но задавал ли си си някога въпроса какво ще се получи накрая? — попита Джон.

— Не те разбирам.

— Ами, целият този потоп от хора и оборудване, докато на Земята всичко се разпада.

— Това е постоянното състояние, в което Земята винаги се е намирала и трябва да привикнеш с него.

— Да, но кой ще притежава всичко построено тук? Кой ще го плати?

Франк направи гримаса, предизвикана от наивността на Джон, от самата природа на зададения въпрос. Джон се подразни от снизхождението, което Франк проявяваше към него.

— Хората мислят по този проблем, Франк. Не само аз, не само Аркадий. Не можеш просто да свиеш рамене и да го отминеш като глупав въпрос — все едно че не е необходимо да се взема никакво решение.

— ООН взема решенията — рязко отговори Франк. — На Земята са десет милиарда, а ние тук сме десет хиляди. Съотношението е един милион към едно. Ако желаеш да повлияеш на развитието на нещата, трябваше да станеш фактор в Комитета по проблемите на Марс. Казах ти да го направиш, когато създадох този пост. Но ти не ме послуша. Само отхвърли идеята с вдигане на рамене. Наистина можеше да постигнеш нещо. А сега кой си? Помощник на Сакс, отговорен за връзките с обществеността.

— Отговорен и за развитието на планетата, за сигурността ѝ, за връзките ѝ със Земята, за мантийните тунели.

— Щраус! — подскочи Франк. — Заврял глава в някаква си дупка! Хайде, ела да ядем.

Джон се съгласи и отидоха да вечерят в най-големия ровър на арабите — яденето беше агнешко със сос и кисело мляко с копър, екзотично и вкусно. Но Джон все още бе ядосан от презрението на Франк, което никога не помръкваше. Старото съперничество, остро,

както винаги; и ролята на Първия човек, стъпил на Марс въобще не можеше да накърни подигравателното високомерие на Франк.

Затова, когато на следващия ден неочаквано се появи Мая Тойтовна, която пътуваше на запад към Ахерон, Джон я задържа в обятията си по-дълго, отколкото би направил в друг случай. И когато вечерята приключи, беше сигурен, че тя ще пренощува в неговия ровър — това бе въпрос на по-специално внимание, кратък смях, особен поглед, почти случайното докосване на ръцете им, докато опитваха шербета, разговора ѝ с щастливите мъже от кервана, които очевидно намираха, че е очарователна... Влезе в действие целият техен стар код на помиряване и прелъстяване, който бяха установили с течение на годините. А Франк можеше само да гледа, с лице, изгубило всякакво изражение и да приказва на арабски с приятелите си от Египет.

Тази нощ, докато Джон и Мая се любеха върху леглото на Джон в ровъра, Джон за миг се отдръпна от нея, погледна бялото ѝ тяло и си помисли — „Толкова по въпроса за политическата власт, Франк, приятелю!“ Безизразното му лице разкриваше всичко; онази ненаситна страст по Мая все още беше жива, още болеше. Франк, както повечето от мъжете в кервана, изгаряше от желание в този миг да бъде на мястото на Джон; един или два пъти в миналото той без съмнение се бе добирал дотам; но не и когато Джон се намираше наблизко. Не, тази нощ щеше да напомни на Франк в какво се състоеше истинската власт.

Разсейван от подобни отвратителни мисли, на Джон му беше необходимо известно време, докато обърне истинско внимание на Мая. Почти пет години, откакто не бяха спали заедно; междувременно бе имал няколко други партньорки. Знаеше, че тя бе живяла с някакъв инженер в Хелас. Беше странно да започнат отново, защото се познаваха извънредно добре и все пак си оставаха непознати. Лицето ѝ, обърнато към него, толкова бяло в слабата светлина, образът по-скоро на сестра или непознатата... След това нещо се случи, нещо се обърна в него; всички външни мисли изчезнаха, всички игри се стопиха. Нещо в лицето ѝ, в присъствието ѝ, в начина, по който му отдаваше цялото си същество, докато се любеха... Не познаваше никоя друга като нея.

Така старият пламък блесна отново, отначало несигурно, но после, след като разговаряха тихо цял час, започнаха да се целуват, завъртяха се един върху друг, огънят отново се възпламени, а те се

намираха сред пламъците му. Мая го запали, трябваше да ѝ признае това. Тя го накара да ѝ обърне внимание. Сексът за нея не беше (както бе за Джон) просто продължение на спортуването; за нея той бе велика страст, върховно състояние на съществуването. Мая беше така пламенна, когато изпаднеше в унес, че винаги го изненадваше, събуждаше го, извисяваше го до себе си, напомняше му какъв би могъл да бъде сексът.

Дори след това, когато просто си говореха, той се чувстваше някак много по-привързан към нея. Вярно бе, че започна всичко, само за да подразни Франк; въобще не го беше грижа за нея. Но сега, легнал до Мая, усещаше колко много му бе липсвало нейното присъствие през изминалите пет години и колко непълен е бил животът му. Колко много му бе липсвала! Нови чувства — те винаги го изненадваха, той продължаваше да си повтаря, че е прекалено стар, че вече е престанал да се променя. После се случваше нещо. И толкова често това нещо (като се замислеше за изминалите години) беше среща с Мая...

Ала тя беше все същата Мая Тойтовна: непостоянна, пълна със свои мисли и планове, пълна със самата себе си. Нямаше никаква представа какво прави Джон сред дюните и въобще нямаше да ѝ хрумне да го попита. Щеше да го накъса на парченца, ако случайно развалеше с нещо настроението ѝ — но раздражителността ѝ му беше приятна! Както Франк и неговото презрение. Е, той остаряваше, а те двамата с Мая бяха семейство. При тази мисъл той се разсмя, а тя се усмихна, когато го чу и го блъсна в гърдите:

— Виждам, че отново ми се смееш. Заради дебелия ми задник, нали?

— Знаеш, че е идеален.

Мая отново го блъсна, обидена от онова, което смяташе, че е възмутителна лъжа и боришкането пак ги тласна в реалността на докосванията и желанието, в света на секса. По едно време сред горещия, дълъг акт той си помисли — „Обичам те, необузdana Мая, наистина те обичам“. Тази мисъл беше объркваща, опасна. Не, че щеше да рискува и да я изрече на глас. Но чувстваше, че е истина.

След два дни, когато тя си тръгна, за да посети екипа в Ахерон и го помоли да се присъедини към нея там, Джон беше наистина доволен.

— Добре, ще дойда може би след два месеца.

— Не, не — лицето ѝ беше сериозно. — Ела по-рано. Искам те по-скоро при мен.

И когато, обхванат от странна прищявка той се съгласи, Мая се засмя като момиченце, което крие някаква своя тайна:

— Няма да съжаляваш.

После го целуна и си тръгна, насочвайки се на юг към Бъроуз, откъдето щеше да вземе влака на запад.

След това шансът да научи нещо от арабите стана по-малък от всякога. Той бе обидил Франк, арабите стегнаха редиците около своя приятел, както би следвало и да се очаква.

— Скрита колония? — вдигаха рамене те. — Това пък какво е?

Буун въздъхна, отказа се да ги пита повече и реши да напусне кервана.

Тръгна на следващата сутрин и се отправи на запад, към южната граница на морето от дюни. Предстоеше му дълго пътуване до Ахерон, където беше Мая — 5 000 километра, преодолявайки дюна след дюна. Но той предпочиташе да кара, вместо да отиде в Бъроуз и да вземе влака оттам. Необходимо му бе време за размисъл. В действителност си бе изградил навик — да прекосява дивия пейзаж, да се носи над повърхността с безмоторни самолети — да остава сам, да пътува бавно по земята на планетата. Вече години как живееше по пътищата, бе прекосявал многократно северното полукълбо, впускал се бе на дълги пътешествия в южното, инспектирайки мантийните шахти. И постоянно говореше — при публични речи или в частни разговори; приказваше с непознати, със стари приятели, с нови познати. Винаги се опитваше да вдъхнови хората на планетата да забравят историята, да изградят функциониращо общество. Да създадат научна система, проектирана за Марс, създадена според техните изисквания — честна, справедлива, рационална, съдържаща в себе си всички добри неща. Искаше да посочи пътя на новия Марс!

Ала след всяка изминала година онова, което си бе представял, изглеждаше все по-малко вероятно. Комплексът в Бредбъри Пойнт показваше колко бързо се променят нещата, а хора като арабите затвърждаваха това впечатление; не можеше да упражнява контрол върху събитията, никой не можеше да ги управлява. Не съществуваше никакъв план. Историята бе нещо огромно, винаги надвиснало над изопнатия хоризонт — ала невидимо. Само последствията от нея

можеха да се усетят — необозрима безкрайност от събития, които въпреки че се изплъзваха от контрола на човека, контролираха всичко. Та в края на краищата Джон беше тук от самото начало! Бе започнал изграждането на този свят от нулата! И въпреки всичко той се отдалечаваше от него. Размислите за това го караха да бъде напрегнат, изпълнен с неверие, понякога с внезапно родило се бясно безсилие; да мисли, че всичко набира скорост и той загубва не само способността си да го контролира, но дори и да го разбира. И може би това го караше да изпитва гняв към Хирко — искаше да разговаря с нея, нуждаеше се от помощта ѝ! А тя ги бе напуснала.

Влад и Урсула бяха преместили своя биотехнологичен комплекс върху подобен на плавник хребет в Ахерон Фоси. Джон се изкачи по широката издатина в подножието на възвишението, набра кода на херметизационната врата на гаража и забеляза, че земята в тесния каньон на юг от селището е покрита с различни по размер купчини от нещо, което приличаше на стопена кафява захар.

— Това е нов вид криптогамна кора — обясни Влад, когато Джон го попита за купчините. — Симбиоза между цианобактерии и бактерии Florida platform. Бактериите от типа platform проникват много дълбоко и преобразуват сулфатите в скалите в сулфиди, които след това служат за храна на вариант на цианобактерията Microcoleus. Нейните горни слоеве израстват като влакна, които се свързват с пясъка и глината в големите дендритни минерални формирания; образуваните туфи имат наистина дълги бактериални коренови системи. Изглежда, че тези коренови системи ще пробият реголита и ще достигнат до основната маса. Те ще разтопят постоянно замръзвания слой пермафрост, докато проникват надолу.

— И вие сте пуснали това да се развива свободно?

— Да. Необходимо ни е нещо, с което да разбием пермафроста.

— А съществува ли способ, който да възпре развитието на тези форми из цялата планета?

— Ами, въвели сме обичайната схема с гени-самоубийци в случай, че се развие извънредно много и започне да се налага над останалата биомаса, но ако се задържи в своята ниша...

— О!

— Смятаме, че не е много по-различно от първите форми на живот, които са покрили континентите на Земята. Ние просто ускорихме растежа и подсилихме кореновата система. Но аз смятам, че отначало това ще охлади атмосферата, макар че затопля слоевете под повърхността. Тъй като бактериите увеличават химическото износване на скалите, а всички тези реакции поглъщат въглероден двуокис от атмосферата, атмосферното налягане ще спадне.

Мая се беше приближила и се присъедини към тях. Прегърна Джон и след това каза:

— Но нима тези реакции няма да отделят кислород със същата бързина, с която поглъщат въглероден двуокис? Така те могат и да поддържат атмосферното налягане.

Влад сви рамене.

— Може би. Ще видим.

Джон се засмя.

— Сакс мисли мащабно и дългосрочно. Той вероятно ще бъде доволен.

— О, да. Сакс разреши пускането на бактериите. Когато дойде пролетта, Сакс отново ще дойде да учи тук.

Вечеряха в столова, разположена високо на хребета, точно под неговото било. Прозорците на покрива бяха разположени над оранжерията на самото било, а северните и южните стени бяха превърнати изцяло в прозорци. След вечеря Урсула каза на Джон и Мая:

— Тъй като сте тук, трябва да преминете през общ медицински преглед. И двамата отдавна не сте го правили.

Джон, който мразеше прегледите и каквото и да било внимание от страна на медиците, се възпротиви. Но Урсула не го остави на мира. Накрая той се предаде и посети клиниката ѝ след два дни. Беше подложен под огъня на цяла батарея диагностични тестове, които изглеждаха по-интензивни, отколкото обикновено. Повечето от тях бяха провеждани от машини и компютри, чиито успокоителни гласове му казваха да се премести в тази посока, после в другата, докато Джон в пълно неведение изпълняваше каквото му бе наредено. А когато всичко свърши и той лежеше по гръб, покрит с бял чаршаф, Урсула застана до него и небрежно загледа информацията, изписана по екраните.

— Добре си — обяви тя след няколко минути. — Някои от обикновените, свързани с гравитацията проблеми, но ние можем да се справим с тях.

— Прекрасно — рече Джон с облекчение.

— Значи ще приемеш лечението? — попита небрежно Урсула, обърната с гръб към него.

— Лечение ли?

— Става дума за вид геронтологична терапия. Експериментална процедура. Нещо като ваксинация, но с вещество, подсилващо ДНК. Укрепва разкъсаните хромозомни участъци, възстановява точността при делението на клетката в значителна степен.

— Какво означава това?

— Ами ето какво — стареенето в най-голяма степен се причинява от грешки в делението на клетката. След известен брой поколения — от няколкостотин до десетки хиляди — в зависимост от типа клетки, грешките във възпроизводството започват да се увеличават и всичко в организма става по-слабо. Първо отслабва имунната система, после другите тъкани и накрая се проявява някакво заболяване, имунната система е победена от него и това е всичко.

— Значи ми казваш, че можеш да прекъснеш тези грешки?

— Можем да забавим процеса и да възстановим вече направените грешки. В действителност въздействието е смесено. Грешките в делението се предизвикват от нарушения във веригите ДНК, затова ние искаме да подсилим именно тях. За да го направим, трябва да прочетем твоя геном и после ще изградим авто-възстановителен набор от малки сегменти, които ще заменят разрушените участъци...

— Автоматична корекция?

Тя въздъхна.

— Всички американци мислят, че това е смешно. Както и да е, ние вкарваме този авто-възстановителен набор в клетките, където те се свързват с оригиналната ДНК и ѝ помагат да не се разкъсва.

Урсула обясни, че след това веригите на неговата ДНК щяха да бъдат почти безукорни — възстановени и подсилени вериги ДНК, които щяха да направят процеса на следващото делене на клетките точен.

— Колко точен? — попита Джон, като се стремеше да схване какво всъщност означават думите ѝ.

— Ами, толкова, като че си на десет години.

— Шегуваш се.

— Не. Ние вече сме го направили на себе си и доколкото съм в състояние да съдя, методът действа добре. Възможно е продължителността на живота да стане наистина внушителна.

Джон се взря в нея изумено.

— На кого си казала за това? — попита той.

— Ами, обърнахме се към всеки един от първите сто, когато дойдоха за медицински преглед при нас. Всички в Ахерон са преминали през терапията. Тя бе вече налице, ние само комбинирахме отделни методи, които са разпространени навсякъде. Не след дълго всички ще пожелаят да преминат през тази терапия. Ние подготвяме публикация по въпроса, но първо ще изпратим статиите за оценка до Световната здравна организация. Необходимо е от политическа гледна точка, нали разбираш?

— Аха — измърмори Джон. Новината, че на Марс са открили лекарство за дълголетие... Милардите хора на Земята. „Боже мой!“ — помисли си той. — Скъпо ли е?

— Не кой знае колко. Разчитането на генома е най-скъпата част, при това е необходимо доста време за този процес. Но все пак той е само процедура, компютърно време. Напълно е възможно всеки човек на Земята да бъде ваксиниран. Но дори и в настоящия момент проблемът със свръхнаселението на Земята е критичен. Трябва да въведат действително строг контрол за прираста на населението, защото в противен случай бързо ще се досетят за теорията на Малтус. Решихме, че е по-добре да предоставим решението на този въпрос на съответните власти на Земята.

— Но със сигурност ще се разчуе какво сте постигнали.

— Наистина ли? Вероятно ще опитат да сложат този метод под възбрана. Може би дори въобще ще забранят терапията. Не зная.

— О! Но вие... вие просто сте избързали и *сте я изпробвали?*

— Да — тя сви рамене. — И така — какво ще кажеш? Искаш ли да преминеш през тази терапия?

— Нека първо помисля.

Джон излезе да се разходи по билото на хребета край дългата оранжерия. Трудно му бе да мисли. Беше на 66 години. Сега на Земята бе... коя година? — 2048. А той беше роден през 1982. М-11 — единадесет дълги марсиански години с високо ниво на радиация. Прекарал бе тридесет и пет месеца в космоса, три пъти бе преминал разстоянието от Земята до Марс. Само по време на трите пътешествия бе получил 195 гем, кръвното му налягане беше ниско, раменете го боляха, когато плуваше и се чувстваше страшно уморен. Остаряваше. Не му оставаше да живее много — макар че се почувства странно, когато си го помисли. Дълбоко вярваше в хората от групата в Ахерон. Те работеха в орловото гнездо, хранеха се, играеха футбол, плуваха и така нататък с едва забележими усмивки на всепоглъщаща съсредоточеност и все пак излъчваха интензивна жизненост. Със сигурност не приличаха на десетгодишни; но около тях се долавяше сияние на спокойно, уверено щастие. На здраве и все пак нещо повече от това. Джон се засмя и се върна в Ахерон да намери Урсула. Когато го видя, тя също се засмя:

— Не е чак толкова трудно да избереш, нали?

— Не е — разсмя се заедно с нея. — Искам да кажа: какво ли мога да загубя?

Съгласи се да премине през терапията. Мая също бе дала съгласието си. След три дни и двамата бяха подложени на процедурата.

— Отначало е като треска — обясни му Урсула. — После ще ви стане студено, тъй като новите вериги се свързват със старите. В действителност хората направо треперят от студ. Това ще трае около два дни. Най-добре е да стоите в сауна или в басейн с подвижна топла водна струя.

Така че той и Мая седяха заедно в ъгъла на сауната, сгушили се един до друг сред приятната топлина.

Джон любопитно се взираше в Мая. Единадесет марсиански години бяха изтекли от онези дни в караваните на първото селце и през повечето от тях те бяха любовници. Естествено, от време на време във

връзката им имаше прекъсвания (благословени) и раздели, предизвикани от обстоятелствата или най-често от неспособността им да се разбират. Ала при всяка възможност започваха и отново резултатът бе, че се познаваха, като стара семейна двойка, която не се бе разделяла така често; може би дори по-добре, защото постоянните партньори във всяка двойка неминуемо престават да си обръщат внимание един на друг на определен етап от тяхната връзка. Докато те двамата с всичките им раздели, повторни събирания, свади и укори се бяха опознавали взаимно безброй пъти. Джон погледна Мая, която седеше до него жива, истинска като скалите на планетата и почувства прилив на топлина. Тя беше във великолепно настроение, наблюдаваше го иззад премрежените си очи с онази приканваща полуусмивка, която той познаваше така добре, коляното свито под мишницата ѝ, без да излага на показ изкусителните прелести на своя пол. Просто се бе разположила удобно, отпусната, като че беше сама... да, на света нямаше никое друго същество като Мая, когато бе в добро настроение, никой не можеше да го раздава на другите толкова щедро и така сигурно, както нея. Почувства взрив от обич към тази черта на характера ѝ, сякаш му бяха поставили венозна инжекция, обви ръка около раменете ѝ, притисна я; сексуалното желание беше само малка част от чистата християнска любов, която изпитваше към нея. И изведнъж, както ставаше обикновено, думите избухнаха в сърцето му, каза ѝ нещо, което никога по-рано не беше споменавал.

— Хайде да се оженим! — извика той. Когато Мая се засмя, той направи същото и добави: — Наистина искам да се оженим.

Да се оженят и наистина да остареят заедно, да грабнат подарените им години, да ги превърнат в споделено приключение, да имат деца, да видят как децата им имат деца, да видят как внуците им имат деца, после правнуците. Господи, кой знаеше колко дълго щеше да трае това? Можеха да видят цяла нация от свои потомци, да станат патриарх и прамайка, нещо като мини марсиански Адам и Ева! Мая се смееше след всяко негово изречение, очите ѝ пламтяха, изпълнени с обич — прозорци към душата ѝ, изпаднала в едно наистина прекрасно настроение. Тя го гледаше и го поглъщаше, той чувстваше привлекателната сила на погледа ѝ — наблюдаваше го и щастливо се смееше след всяка абсурдна, смешна фраза, която се откъсваше от устните му. Говореше:

— Нещо такова, да, нещо такова — и после го прегръщаше. — О, Джон — прошепна Мая. — Знаеш как да ме направиш щастлива. Ти си най-прекрасния мъж в живота ми.

— Значи в края на краищата ще се омъжиш за мен? — попита той.

— Нещо такова — отговори тя с блеснали очи, лицето ѝ пламнало в очарователна усмивка.

Когато човек очаква да живее още двеста години, се държи по различен начин от този, когато очаква само двадесет години живот.

Те доказаха това почти веднага. Джон прекара зимата в Ахерон, на ръба на шапката от мъгла, която се спускаше всяка зима над северния полюс. Изучаваше ареоботаника с Марина Токаръова и нейната лабораторна група, провеждаше опити, чиито резултати щяха да се проявят след десетилетия. Защо не? Той разполагаше с време и бе напълно възможно да види плодовете на своя труд.

Мая отиде в Хелас, ала това нямаше значение; тяхната връзка отново се върна в обичайното си състояние на приливи и отливи, с много закъснение и периоди на мрачно настроение от нейна страна, но сега всичко това изглеждаше маловажно, потъваше в блясъка и не променяше нищо в чувствата, които изпитваше към нея. Не се бе променило и нейното отношение към него, ако се съдеше от начина, по който от време на време го поглеждаше. Щеше да я види след няколко месеца, щеше да разговаря с нея чрез екрана; междувременно, раздялата не го натъжаваше чак толкова.

Тази зима беше добра. Научи много неща в областта на ареоботаниката и биоинженерните технологии; много пъти след вечеря питаше учените от Ахерон как си представят бъдещото общество на Марс и как би трябвало да бъде управлявано то. В Ахерон това обикновено довеждаше до размисли в областта на екологията и нейния деформиран потомък — икономиката; според тях, тези науки бяха далеч по-съществени от политиката или както се изразяваше Марина, „онзи апарат, за който се предполага, че взема решения“. Марина и Влад особено се интересуваха от тази тема, тъй като бяха изработили система от уравнения за дял от науката, който те самите бяха нарекли „еко-икономика“, което винаги звучеше на Джон като „ехо-икономика“.

Той обичаше да слуша как обясняват уравненията, задаваше им много въпроси и научаваше за понятия като поддържащ капацитет, съвместно съществуване, контраадаптация, законови механизми, екологична ефективност.

— Това е единственото измерение на нашия принос към системата — заявяваше Влад. — Ако изгориш телата ни в микрокалориметър, ще откриеш, че съдържахме шест или седем килокалории на грам живо тегло. Разбира се, ние поемаме много калории, за да поддържаме това тегло през целия си живот. По-трудно е да измерим каква е нашата производителност, тъй като не става въпрос за хищници, които се хранят с нас, както е в уравнението за класическата ефективност — по-скоро става дума за това колко калории създаваме с нашите усилия или изпращаме към бъдещите поколения, или нещо в този дух. Естествено, голяма част от този процес става индиректно, свързан е с много разсъждения и субективни преценки. Ако човек не даде стойности на известен брой нефизични категории, тогава ще излезе, че електротехниците, водопроводчиците, строителите на ядрени реактори и представителите на други служещи си с инструменти професии са най-продуктивните членове на обществото, докато хората на изкуството и други подобни на тях въобще не дават никакъв принос.

— Струва ми се, че това е правилно — пошегува се Джон, но Влад и Марина не му обърнаха внимание.

— Всъщност, голяма част от икономиката представлява именно това — хората произволно или според собствения си вкус дават цифрова стойност на нефизически категории. А след това се преструват, че въобще не са си измислили тези цифри. В известен смисъл икономиката е като астрологията, само че икономиката служи да оправдава съществуващата структура на властта и затова сред властниците се намират и мнозина ревностни нейни последователи.

— По-добре е да се съсредоточим върху онова, което правим тук — намеси се Марина. — Основното уравнение е просто — ефикасността е равна на произведените калории, разделени на поетите калории, умножено по сто, за да се получи процент. В класическия смисъл, при предаване на калориите в хранителната верига от жертвата към хищника, хранещ се с определен животински вид, 10 процента е средната стойност, а 20 процента е истинско постижение.

Повечето хищници на върха на хранителната верига получават някъде към 5 процента.

— Ето защо един тигър владее над периметър от стотици квадратни километри — добави Влад. — Хората, които експлоатират чужд труд, всъщност не достигат висока ефективност.

— Следователно тигрите не са преследвани от хищници, не защото са много опасни, а просто защото не си струва труда — каза Джон.

— Точно така!

— Проблемът е в пресмятането на стойностите — продължи Марина. — Трябва да дадем определени цифрови стойности с калориен еквивалент на всички видове дейности и това да бъде нашата изходна точка.

— Но нали говорехме за икономика? — възрази Джон.

— Точно това е икономиката, не разбираш ли? Това е нашата еко-икономика! Всеки трябва да живее, тъй да се каже, в съответствие с точно изчисления му принос към човешката екология. Всеки може да увеличи екологичната си ефективност, като положи усилия да намали килокалориите, които използва — това е старият аргумент на Юга срещу консумацията на енергия от страна на северните индустриални нации. Съществува реална екологична база за това възражение, защото независимо от това колко произвеждат индустриалните нации, в окончателното уравнение те не биха могли да бъдат толкова ефективни, колкото Юга.

— Те представляват хищниците, които дебнат Юга — вметна Джон.

— Да, те ще станат хищници и по отношение на нас, ако им позволим. И както при всички хищници, ефективността им ще бъде ниска. Но тук, разбираш ли — в онова теоретически съществуващо състояние на независимост, за което говориш — тя се засмя при смаяния вид на Джон, — така е, трябва да признаеш, че приказваш именно за това през цялото време, Джон. Ами, трябва да съществува закон, според който хората ще получават възнаграждение, пропорционално на техния принос към системата.

Дмитрий, който тъкмо влизаше в лабораторията, заяви:

— От всеки — според способностите, всекиму — според неговите потребности!

— Не, не е същото — възрази Влад. — Истинското значение на този закон е: вземаш онова, за което плащаш!

— Но това вече е в сила — заяви Джон. — С какво всичко ще се различава от съществуващата днес икономика?

Те веднага го измериха с подигравателни погледи, а Марина беше най-настоятелната:

— ... има всякакви видове служби-фантоми! Нереални стойности се приписват на много видове дейност на Земята! Цялата класа от служители на изпълнителната власт се занимава с работа, която е по силите на всеки компютър. Съществува цяла гама от паразитни постове, които не допринасят нищо за развитието на системата в еко-икономически измерения. Рекламата, операциите на фондовите борси, целият апарат за правене на пари посредством манипулации със самите пари — това е не само истинска загуба, но и предпоставка за корупция. Всичките смислени парични стойности се изкривяват в подобни манипулации — и тя с отвращение махна с ръка.

— Е — добави Влад, — ние можем да твърдим, че ефективността им е много ниска. Именно те са хищниците на системата, които от своя страна не са застрашени от преследващи ги други хищници.

— Но това са субективни преценки! — възкликна Джон. — По какъв начин сте определили калорийните стойности на такова огромно разнообразие от дейности?

— Ами, направихме всичко възможно, за да изчислим какъв е техният принос към системата с оглед на нейното благосъстояние, представено като физическа величина. С какво се съизмерва дейността като количество храна, вода, жилища, облекла, медицинска помощ, образование или свободно време? Обсъждали сме многократно този проблем и всеки в Ахерон е дал цифровата си оценка. Ние взехме усреднената стойност. Виж, сега ще ти покажа...

Те разговаряха цели вечери пред екрана на компютъра, Джон задаваше въпроси, те му обясняваха уравненията, сочеха с пръсти схемите. После пренасяха дискусията на билото, където крачеха из оранжерията и спореха разгорещено за стойността на човека в килокалории. Един следобед, пред залез слънце, бяха на билото, когато Джон вдигна поглед от уравнението, изписано върху модула на китката му и се взря нагоре по дългия склон към Олимпус Монс.

Небето беше притъмняло. Олимпус Монс не се виждаше и високият хоризонт на юг приличаше на неясна бронзова линия.

— Гледайте — обърна се Джон към другите. — Буря от прах.

От десет години насам не бяха регистрирали прашна буря, която да обхваща цялата планета. Джон се свърза със Сакс и го завари как мига философски, след което тихо и спокойно изрази изненадата си.

— Скоростта на ветровете в периферията на бурята достигна 660 километра в час — обясни Сакс. — Нов рекорд на планетата. Изглежда, че ще бъде голяма. Смятах, че криптогамната почва в зоните на зараждането на бурята ще овлажни и дори ще спре ветровете. Но очевидно в модела е допусната някаква грешка.

Стената от прах започна да се спуска на север по дългите, образувани от лава склонове на Олимпус Монс.

И изведнъж всички бяха засипани с мрак. Вятърът се превърна във вертикална, движеща се с постоянна скорост вълна; прахът се спусна срещу лицето на Джон. Много от частиците му не достигаха и микрон в диаметър и никаква система от уплътнения не можеше да ги спре.

Влад и Урсула не бяха напълно убедени, че оранжерията е в състояние да устои на вятъра и приканиха всички да се приберат в стаите. На път за там Джон отново се свърза със Сакс. Устните на Сакс бяха нацупени повече от обикновено. При тази буря щяха да изгубят голяма част от слънчевото излъчване. И, добави той — както се стори на Джон — с почти мазохистична изчерпателност, мантийните шахти щяха да издигнат праха по-високо от всеки друг път, вследствие на което беше напълно възможно бурята да трае продължително време.

— Кураж, Сакс! — посъветва го Джон. — Смятам, че прахът ще излезне по-рано от всеки друг път. Не бъди песимист.

По-късно, когато бурята навлезе във втората си марсианска година, Сакс припомняше предсказанието на Джон с кратък смях.

Движението по време на бурята беше официално разрешено само на влаковете или се извършваше по определени много натоварени пътища с двойни предаватели, но когато стана ясно, че тя няма да замре през лятото, Джон пренебрегна ограниченията и възобнови странстванията си. Погрижи се ровърът му да бъде добре зареден с

припаси, разполагаше с втори, аварийен ровър, който го следваше, както и със свръхмощен радиопредавател. После каза „довиждане“ на групата в Ахерон и отново пое на път.

Управлението на ровъра по време на буря беше като кормуване през нощта, с единствената разлика, че беше по-интересно. Прахът връхлиташе на тласъци и оставяше малки видими участъци, които разкриваха пред очите му краткотрайни, откъслечни гледки. Животът му сега представляваше пътуване в няколко малки стаи, които непрекъснато се клатеха. Добра се до Аскреус откъм западния му склон и след това тръгна по билото на Тарсис, между Аскреус и Павонис. Тук пътят с двойните радиопредаватели се превърна в истинска бетонна лента под колелата — бетон под вихрушка от прах, бетон, който накрая остро се наклони и го изведе право върху северния склон на Павонис Монс. Пътуването се проточи толкова дълго, че започна да му прилича на излитане в космоса с вързани очи.

Кратерът Павонис беше удивително екваториален; кухнята му овална вътрешност наподобяваше топка, разположена точно върху линията на екватора. Това очевидно правеше южния ръб на Павонис идеалното място за космически елеватор — той беше едновременно на екватора и на 27 километра над нулевото равнище. Филис вече бе уредила построяването на сграда със жилищни помещения върху южния ръб; заела се бе енергично с работата по елеватора и беше един от главните й организатори. Новата сграда, все още безименна, беше построена от Комитета по проблемите на Марс, но оборудването и персонала бяха осигурени от тръста от преходен тип „Праксис“, един от най-големите три на Земята. Сега готовите стаи бяха претъпкани със служители на „Праксис“ или служители на други тръстове, които бяха подизпълнители по проекта за построяването на елеватора. Имаше представители на „Аймекс“, „Ороко“, „Субараши“ и „Мицубиши“. Цялата им дейност беше координирана от Филис, която сега очевидно бе станала сътрудник на Хелмут Бронски и отговаряше за изпълнението на операцията.

Хелмут също беше тук; Джон поздрави него и Филис, после го представиха на някои от временно пребиваващите тук консултанти и накрая го заведоха в обширна стая. Единственото й обзавеждане беше глобус на Марс с диаметър един метър, поставен върху синя, пластмасова стойка, стигаща до кръста на Джон. Сребърна жица с

дължина 5 метра се издигаше от глобуса, точно на мястото, където се виждаше малка издатина — Павонис Монс. В единия край на жицата имаше черна точка. Глобусът се въртеше върху стойката със скорост една обиколка в минута; сребърната жица с нейната черна точка извършваше въртеливо движение едновременно с него, като винаги оставаше над Павонис.

Група от осем човека беше заобиколила този макет.

— Всичко е представено в мащаб — обясни Филип. — Ареосинхронното сателитно разстояние е 20 435 километра от центъра на масата. Екваториалният радиус е 3 386 километра, така че разстоянието от повърхността до ареосинхронната точка е 17 049 км. Удвоете го и добавете дължината на радиуса — получава се 37 484 километра. Ще използваме скален баласт в далечния край, така че в действителност кабелът не е необходимо да бъде така дълъг, както щеше да бъде без баласт. Диаметърът на кабела ще бъде около 10 метра, ще тежи около 6 милиарда тона. Материалът за него ще бъде извлечен от мина, разположена върху самия скален баласт. Баластът ще представлява астероид, чието начално тегло ще бъде около 13.5 милиарда тона и в края на операцията, когато кабелът е произведен, теглото му ще достигне около 7.5 милиарда тона. На първо място астероидът няма да бъде много голям — с радиус около 2 километра; има шест астероида тип Амор, пресичащи орбитата на Марс, които са идентифицирани като подходящи за целта. Кабелът ще бъде произведен от роботи, които ще извличат и преработват въглерода от кондритите на астероида. После, в последните етапи на строителството, кабелът ще бъде транспортиран до мястото му за окачване — тук — и тя драматично посочи пода на стаята. — На това място самият кабел ще бъде в ареосинхронна орбита, едва докосвайки повърхността. Неговото тегло ще бъде разпределено между притеглянето на планетата, центробежните сили в горната част на кабела и крайния скален баласт.

— Ами Фобос? — попита Джон.

— Фобос ще продължава да се движи както винаги. Кабелът ще вибрира, за да го избегне, по начин, който проектантите наричат осцилация на Кларк. Деймос също ще трябва да бъде избягнат посредством осцилация, но тъй като неговата орбита е по-наклонена, това няма да представлява толкова често повтарящ се проблем.

— Ами когато всичко стане готово? — попита Хелмут, лицето му поаленяло от удоволствие.

— Най-малко няколкостотин елеватори ще бъдат прикрепени към кабела. Товарите ще бъдат издигани в орбита посредством система за уравнивяване на теглата. Както обикновено, ще има много материали, които ще се товарят от Земята, следователно енергийните изисквания за повдигането им ще бъдат сведени до минимум. Също така ще бъде възможно да се използва въртенето на кабела като пружинна сила; обектите, изтласквани от баласта-астероид към Земята ще използват силата на въртенето на Марс за своето ускорение и ще се откъсват с висока скорост, без разход на енергия. Това е ефикасен, изключително евтин метод в два аспекта: и за издигане на товари в космоса, и за получаване на ускорение, когато се насочват към Земята. Като вземем предвид откриването на стратегически метали напоследък, които стават изключително редки на Земята, такова евтино издигане и изтласкване ще бъде буквално безценно. То създава възможност за обмен, който по-рано е бил икономически неизгоден. Обменът ще бъде критически компонент на марсианската икономика, основополагащ принцип на нейната индустрия. Построяването на елеватора няма да бъде толкова скъпо. След като изтласкаме въглероден астероид на подходяща орбита и построим захранван с ядрена енергия роботизиран завод за кабели, заводът ще бълва кабел като паяк, който плете нишката си. Ще трябва единствено да чакаме. Според проекта, заводът ще може да произвежда над 3 000 километра кабел годишно. Това означава, че е желателно да започнем възможно най-скоро, но после ще са ни необходими само десет, единадесет години. И наистина ще си струва да почакаме.

Филис продължи да очертава всички аспекти на плана, после отговори на въпросите на техническите лица с обичайното си блестящо съвършенство. Спечели много възхищение — беше поаленяла, с грейнали очи.

Експертите и учените, разработващи проекта, сияеха под погледа ѝ; бяха се заели с нещо голямо, чувстваха го. Земята изпитваше остра нужда от много метали, които бяха намерили на Марс. Мнозина щяха да натрупат състояние, огромно състояние. Нищо чудно, че Филис и останалите изглеждаха така, сякаш се намираха в черква.

Добре, мислеше си Джон, когато седнаха да вечерят те имаха златна мина с това бобено стъбло до небето. Ала не беше казано, че могат да го задържат единствено за себе си — всъщност, това бе твърде невероятно. Затова тлъстото им самодоволство беше малко глупаво, както и малко досадно. Буун се изсмя по средата на техните ентусиазирани реплики и ги прекъсна:

— Не смятате ли, че е невъзможно елеватор от този тип да остане частна собственост?

— Не възнамеряваме да бъде частна собственост — отговори Филис с лъчезарна усмивка.

— Но очаквате да ви се плати за построяването му. Очаквате да получите концесии. Очаквате печалба от този проект. Нима това не е целта на всяко капиталистическо предприятие?

— Ами, разбира се — отвърна Филис. Изглеждаше обидена, че се бе изразил така недвусмислено. — Всеки човек на Марс ще има печалба, това е съвсем естествено.

— И вие ще прибирате дял от всеки процент на печалбата. — Хищници на върха на веригата. Или паразити по цялата ѝ дължина... — Трябва да помните, че тук изграждаме икономическа система от нулата, въз основа на научни принципи. Възможностите ни да оползотворяваме придобитото са ограничени и трябва да помним това, ако желаем да изградим общество, способно да се пребори с трудностите. Не може просто да изкачвате суровини оттук до Земята — колониалната ера свърши, не го забравяйте. — Джон отново се засмя, когато стъклените им погледи се насочиха към него; като че в зениците им бяха вградени оптичните мерници на автоматични оръжия.

Вече се беше прибрал в стаята си, припомни си вида им и едва тогава му хрумна, че се бе разкрил в прекалено голяма степен пред тях. Представителят на „Еймекс“ дори вдигна модула върху китката към устата си — преднамерен жест, който трябваше да бъде забелязан: „Този Джон Буун създава неприятности!“ — прошепна той, през цялото време впил поглед в Джон; искаше Джон да го види. Е, още един заподозрян. Ала тази нощ Джон до късно не можа да заспи.

На следващия ден напусна Павонис и се насочи на изток, надолу по Тарсис. Възнамеряваше да измине 7 000 километра до Хелас, за да посети Мая. Тя беше доволна, че пристига да я види; никога не беше посещавал Хелас по-рано и много хора там го очакваха с нетърпение. Бяха открили значителен подземен слой с високо водно съдържание на запад от Лоу Пойнт; планът им беше да изпомпат водата на повърхността и да създадат езеро в низината — езеро със замръзнала повърхност, което непрекъснато ще сублимира в атмосферата, ала щяха да го зареждат от запасите в слоя. Поддържано по този начин, то щеше едновременно да обогатява атмосферата, да служи като резервоар и да загрева падината, което щеше да улесни построяването и използването на ферми под куполообразни покриви, разположени около брега му. Мая беше много възбудена от този план.

Дългото пътуване на Джон към нея протече в състояние, близко до хипноза.

Пътят очертан с радиопредавателите, разсичаше кафявите, ветровити дни и го водеше през неравната долина на юг от Маргаритифер Синус. Джон трябваше да мине оттук още веднъж, за да разгледа местността, защото бурята беше като разтопен шоколад, разкъсан понякога за миг от златен слънчев лъч. Спря близо до кратера Бакхюзен в ново селище на име Търнър Уелс; тук бяха пробили подпочвения слой с високо съдържание на вода, който беше под такова хидростатично налягане в долния си край, че щяха да генерират енергия, пропускайки артезианския поток през серия от турбини. Освободената вода щеше да бъде поставяна във форми, в които да замръзне. После щяха да я транспортират с роботи до безводните селища в цялото южно полукълбо. Мери Дункъл работеше тук, тя разведе Джон около кладенците, около електрическата централа и резервоарите за лед.

— Всъщност, проучвателните сондажи направо ни уплашиха. Когато сондата достигна течната част от слоя, беше изхвърлена от кладенеца и дълго време не бяхме сигурни дали можем да овладеем фонтана или не.

— Какво щеше да се случи, ако не бяхте успели?

— Ами, не зная. Отдолу има много вода. Ако беше разкъсала скалата около кладенеца, можеше да възникнат образувания, подобни на големите отточни канали в Крайси.

— Толкова големи?

— Кой би могъл да каже? Възможно е.

— О!

— И аз реагирах така! Сега Ан започна проучване, свързано с методите за определяне на налягането в подпочвените слоеве с високо съдържание на вода чрез използване на звуците от ехото, улавяни при сеизмичните тестове. Но има и хора, които биха искали да освободят водното съдържание от няколко подобни подпочвени слоя, разбираш ли? Никак няма да се изненадам, ако и Сакс е сред тях. Големи наводнения, много лед, голяма степен на сублимация в атмосферата, защо да не посрещне възторжено подобна идея?

— Такива наводнения ще бъдат толкова разрушителни за околността, колкото и пускането на астероиди върху нея.

— О, силата им ще бъде по-разрушителна! Онези канали надолу по склона представляват невероятно оголване на терена. Най-добрата аналогия на този процес на Земята са проломите в източен Вашингтон, чувал ли си за тях? Преди около осемнадесет хиляди години е съществувало езеро, което покривало почти целия щат Монтана, наричат го езеро Мосула; образувало се е от водата на топящите се ледници по времето на ледниковия период. То се задържало на мястото си чрез ледена стена. Когато ледената стена се разпукала, езерото катастрофално се изпразнило — около два трилиона кубически метра вода се излези по платото Колумбия и стигнали до Тихия океан само за няколко дни.

— О!

— Докато траял разливът, освободената вода надвишавала стотици пъти дебита на река Амазонка. Наводнението издълбало канали в базалтовата основна маса, които достигат около 200 метра дълбочина.

— Двеста метра!

— Да. А това е нищо в сравнение с потопа, издълбал каналите на Крайси! Анастомозата^[2] обхваща области, които...

— Двеста метра в основната маса?

— Да, това не е просто нормална ерозия. По време на наводнения от такъв характер атмосферното налягане се колебае прекалено силно; разтворените във водата газове започват да се освобождават и когато мехури, пълни с газ, стигнат до повърхността, създават невероятно високо напрежение. Канонада от такива удари може да разруши всичко.

— Значи ще бъде по-лошо от удар с астероид.

— Със сигурност. Освен ако не подбереш наистина много голям астероид. Но има хора, които смятат, че трябва да направим така, разбираш ли?

— Наистина ли има?

— Знаеш, че е така. Но все пак наводнението е за предпочитане, ако желаем да постигнем подобно нещо. Ако успеем да насочим водите към Хелас, например, ще възникне море. Бихме могли да го напълним повторно по-бързо от сублимирането на повърхностния лед.

— Да насочим водите на такъв потоп?

— Да... — това ще бъде невъзможно. Но ако се намери слой на подходящо място, просто няма да бъде необходимо да го насочваме. Би трябвало да провериш къде Сакс е изпратил проучвателски екип напоследък и ще видиш къде и какво трябва да бъде мястото на подпочвения слой.

— Но Комитетът по проблемите на Марс със сигурност би забранил такова нещо.

— Откога подобни забрани означават нещо за Сакс?

Джон се засмя.

— О, сега означават. Дали са му прекалено много, за да не им обръща внимание. Те са го вързали здраво с парите и властта, които му повериха.

— Може би.

Тази нощ в 3:30 часа имаше малка експлозия в един от кладенците. Аларменият звън ги изтръгна от съня, всички се втурнаха в тунелите полуголи и се изправиха пред фонтан, който изригваше сред летящия прах в нощта — цял стълб бяла вода, разбита на малки капчици в светлината на бързо насочените към нея прожектори. Водата падаше от облаците прах под формата на големи буци лед, градушка с

големината на топки за боулинг. Кладенците, разположени по посоката на вятъра, бяха бомбардирани от тези замръзнали ракети, топките лед вече бяха стигнали до коленете на хората.

Спомняйки си за разговора от предишната вечер, Джон беше твърде разтревожен от гледката и изтича да намери Мери. През шума на изригването и нестихващата буря, Мери извика в ухото му:

— Освободи терена от хора, ще възпламеня заряд край кладенеца и ще се опитам да прекъсна фонтана!

Тя затича в бялата си нощница, а Джон събра всички, които наблюдаваха аварията и ги поведе обратно по тунелите към жилищните помещения. Мери се присъедини към тях в херметизационната камера, изсумтя, въздъхна, известно време се занимава с модула върху китката си и след малко се разнесе слаб тътен в посока към кладенеца.

— Да отидем да видим какво става — извика тя. Всички излязоха от херметизационната камера и отново затичаха по тунелите към прозореца, от който се виждаше кладенеца. Там, сред бъркотията от бели ледени топки, лежеше счупената сонда, ала фонтанът беше изчезнал.

— Да! Хванахме го! — изкрещя Мери.

Те нададоха несигурни възгласи на радост. Някои отидоха до кладенеца да проверят дали е необходимо да бъде направено още нещо.

— Добра работа — поздрави Джон Мери.

— Доста съм чела за поставянето на капсули край кладенците след онзи първи инцидент — отвърна Мери, все още задъхана. — Сложили сме капсули навсякъде по обекта. Но всъщност досега не ни се беше удала възможност да изпробваме. Естествено... човек никога не може да бъде сигурен.

Джон попита:

— Вашите херметизационни камери имат ли записващи устройства?

— Да.

— Прекрасно.

Джон отиде да ги провери. Включи компютъра си в системата на станцията, зададе серия от въпроси, внимателно проучи отговорите, които се появяваха върху екрана. Никой не беше използвал

херметизационната камера след изместването на времето в полунощ. Свърза се с метеорологичния спътник, записа данните от радарите и системите за наблюдение, чиито кодове Сакс му беше дал и внимателно огледа местността около Бакхюзен. Нямаше никаква следа от машини наоколо, с изключение на няколко стари нагреватели, използващи силата на вятъра. Радиопредавателите показваха, че никой не се бе движил по пътя от пристигането на Джон предния ден.

Буун тежко се отпусна на стола. Не му идваше наум какви други проверки да направи, а от онези, които вече беше извършил, излизаше, че никой не бе излизал през нощта на инцидента. Вероятно беше възможно експлозията да е организирана дни преди това, макар че на извършителя щеше да му е трудно да скрие взривното устройство, тъй като кладенците се проверяваха всеки ден. Джон бавно се изправи и отиде да намери Мери; с нейното съдействие разговаря с хората, които последни бяха работили на този кладенец вчера. Нямаше и следа от саботаж до осем часа вечерта. После всички в станцията бяха присъствали на тържеството в чест на Джон Буун и херметизационните камери не бяха използвани. Така че наистина не съществуваше никаква възможност.

Върна се в леглото си и отново обмисли всичко. Накрая поиска статистиката на Сакс и списък на всички експедиции, изпратени да търсят подпочвени слоеве с високо съдържание на вода през изминалата година.

Продължи по пътя към Хелас и се натъкна на Надя, която отговаряше за изграждането на нов купол над кратера Рабе. Това щеше да бъде най-големият купол, построяван досега на Марс. Екипът се възползваше от сгъстяването на атмосферата и намаленото тегло на строителните материали, което създаваше ситуация, където гравитацията можеше да бъде балансирана с налягане. В действителност пространството в купола, поставено под налягане го правеше безтегловен. Рамката щеше да бъде изработена от подсилени ареогелни греди — последното изобретение на алхимиците. Ареогелът беше толкова лек и здрав, че Надя понякога изпаднаше във възторг, описвайки потенциалното му приложение. Според нея, сами по себе си куполите над кратерите вече бяха отживелица; със същата лекота

можеха да издигнат колони от ареогел в окръжност около някой град. Щяха за избягнат включването на големи скални образувания и щяха да съберат цялото население под тази конструкция, която всъщност щеше да бъде голяма, прозрачна палатка.

Тя разказа на Джон всичко за своя план, докато разглеждаха интериора на Рабе, който сега беше просто обширен строителен обект. Целият ръб на кратера щеше да бъде изпълнен със стаи, които щяха да имат прозорци на покривите. В покритата с купол вътрешност на кратера щеше да бъде разположена ферма, чиято продукция щеше да изхранва 30 000 души.

После Джон смени темата.

— Какво е мнението ти за този космически елеватор?

— Велико начинание.

— Но какво ще кажеш за ефекта от построяването му, Надя? За ефекта.

— Кой знае? Човек никога не знае какво ще се случи с подобно съоръжение, нали?

— То ще представлява център със стратегическо значение. Филис ще изгради неин собствен център. Това означава много власт.

— Аркадий е на същото мнение, но аз не виждам защо да не разглеждаме елеватора като обща придобивка, както някоя природна забележителност.

— Ти си оптимистка.

— И Аркадий казва така — сви рамене тя. — Аз просто се опитвам да мисля разумно.

— Аз също.

— Зная. Понякога ми се струва, че единствено ние го правим.

— Ами Аркадий? — Надя се разсмя. — Но вие сте двойка.

— Да, да. Както ти и Мая.

— Победен съм.

Надя се усмихна за миг.

— Опитвам се да накарам Аркадий да мисли за някои неща. Това е най-доброто, което мога да направя. Ще се срещнем в Ахерон след месец, за да се подложим на терапията. Мая ми каза, че е хубаво да бъдем двамата.

— И аз ти го препоръчвам — рече Джон с усмивка.

— Ами терапията?

— Тя е за предпочитане пред другата алтернатива, нали?

Надя се засмя. После почвата заръмжа под ботушите им, те се вцепениха, след това завъртяха глави в различни посоки, търсейки сенки в мрака. Огромна черна маса, колкото хълм, се появи отдясно. Побягнаха встрани, препъваха се, прескачаха камъни и различни скални отломъци, Джон се питаше дали това е поредното нападение, Надя изричаше отсечени команди по общия обхват за връзка и ругаеше телеоператорите, които не следяха движението на машините чрез инфрачервените системи за контрол.

— Гледайте екраните, мързеливи типове!

Земята престана да се тресе. Черният гигант спря да се движи. Приблжиха го внимателно. Камион с вериги за изнасяне на скална маса. Джон се взря в него. Усещаше как потта се стича по челото му. Ала сега се намираха в безопасност. Пулсът му се успокои.

— Чудовища като това бродят из цялата планета — обърна се той учудено към Надя. — Режат, стържат, копаят, запълват, строят. Твърде скоро някои от тях ще бъдат прикрепени към онези двукилометрови астероиди. Ще построят станции за добив на енергия, които ще използват самия астероид като гориво, за да го изведат в орбита около Марс. Тогава други машини ще се приземят върху него и ще започнат да трансформират скалата в кабел, дълъг около 37 000 километра! Помисли за размерите, Надя! За размерите!

— Смятам, че са внушителни.

Бавно заобиколиха огромната, черна машина — обикновен камион за извозване на скална маса, нищо в сравнение с онова, което щеше да представлява космическият елеватор. И въпреки това, дори този камион беше удивително постижение.

— Мускулите и ума увеличиха своя обseg на действие посредством достиженията на роботиката — продължи Джон. — Сега уменията ни са така обширни и мощни, че е трудно да намерим понятия, с които да ги опишем. Може би дори е невъзможно. Това вероятно е част от твоя талант и от този на Сакс — да откривате неподозирани сили, като мускули от телата си, които използвате, без никой още да подозира, че съществуват. Искам да кажа — онези шахти, пробити през литосферата, линията, разделяща осветената от неосветената част на планетата, която заливате с отразена от огледалата светлина, всичките градове, разположени в издълбаните

отвътре плата и вместени в отвесните скали — а сега пък и кабел, изопнат далеч зад Фобос и Деймос — толкова дълъг кабел, че едновременно е в орбита и около планетата, и докосва повърхността ѝ! Невъзможно е човек да си го представи!

— Възможно е — отбеляза Надя.

— Да. Сега, разбира се, виждаме доказателства за нашата мощ навсякъде около нас; те едва не ни прегазват, погълнати в своята работа! А да виждаш, означава да вярваш. Дори ако човек не притежава въображение, може да види с каква мощ разполагаме. Може би затова всичко става толкова странно напоследък — всеки приказва за собственост или суверенитет, за свади и предявяване на претенции. Хората се карат помежду си като древните богове на Олимп, защото са могъщи колкото тях.

— Може би са по-могъщи — добави Надя.

Джон продължи към Хелеспонтус Монтес, нагънатата планинска верига, която заобикаляше басейна Хелас. Необяснимо как една нощ, докато спеше, ровърът бе напуснал очертания с радиопредаватели път. Събуди се и по време на разкъсванията в пелената прах разбра, че се намира в тясна долина, опасана с неголеми канари, образувани при оформянето на скалните клисури. Беше напълно вероятно, че ако продължи по дъното на долината, отново ще излезе на пътя, затова се насочи право напред. Съвсем бавно се приближи към края на долината, където според картата пътят, очертан с радиопредаватели, се спускаше в друга, по-широка долина. През нощта спря, необезпокояван от нищо, разположи се пред телевизора и се нахрани. Започнаха новините от Земята. Информация за съществуването на новата геронтологична терапия беше изтекла чрез някакво официално лице в Женева и новината бе обходила цялата планета за по-малко от един ден. Сега в Общото събрание на ООН се водеха ожесточени дебати по този въпрос. Мнозина от делегатите настояваха терапията да бъде провъзгласена за основно право на човека, гарантирано от ООН за всички хора. Развитите страни трябваше да създадат финансово сдружение, което да осигури средства. По този начин лечението щеше да стане еднакво достъпно за всички човешки същества на Земята. Междувременно постъпваха различни репортажи: редица религиозни

водачи, включително и папата, се обявяваха срещу терапията. Избухваха бунтове, при които бяха нанесени щети на много медицински центрове. Правителствата не знаеха какво да предприемат. Всички лица, които се появяваха на телевизионния екран бяха напрегнати или гневни и настояваха да бъде извършена промяна; омразата, несправедливостта, нещастията, които разкриваха човешките лица, накараха Джон да се отдръпне. Не можеше да гледа повече. Заспа и сънят му бе изпълнен с кошмари.

Сънуваше Франк, когато някакъв шум го събуди. Някой почукваше върху стъклото на ровъра. Беше малко след полунощ. Джон включи обхвата за обща връзка.

— Здравейте. Кой е там?

— Марсианците.

Беше глас на мъж. Говореше английски с чужд акцент, но Джон не можа да реши каква е националността му.

— Искаме да поговорим — заяви гласът.

Джон стана и погледна през стъклото. През нощта, сред бурята, едва ли можеше да види много. Ала му се строи, че долавя очертанията на няколко фигури в мрака пред него.

— Искаме просто да поговорим — повтори гласът.

Ако желяеха да го убият, щяха да взривят ровъра, докато спеше. Освен това все още не можеше да повярва, че някой иска да му стори зло. За това не съществуваше никаква причина!

Затова ги пусна да влязат.

Бяха петима, всички мъже. Леките им скафандри бяха износени, мръсни, поправяни с материали, неподходящи за скафандри. Шлемовете им бяха без номера за идентификация, боята от тях се бе изтрила. Когато започнаха да ги свалят, видя, че единият от мъжете беше млад азиатец, на не повече от 18 години. Младежът излезе напред и седна на мястото на водача, наведе се над волана, за да разгледа по-отблизо арматурното табло на ровъра. Още един свали шлема си — беше нисък човек с кафява кожа, изпито лице и къси плитчици. Той седна на тапицираната пейка срещу леглото на Джон и зачака останалите също да свалят шлемовете си. После те приклегнаха и напрегнато се взряха в Джон. Никога по-рано не ги беше виждал.

Мъжът с изпитото лице заговори:

— Искаме да намалите притока на имигранти от Земята — той беше мъжът, приказвал с Джон, преди да влязат в ровъра. Акцентът му бе на човек от островите на Карибско море. Гласът му звучеше тихо, приличаше на шепот и на Джон му беше трудно да говори по друг начин с него.

— Или въобще прекъснете имиграцията — обади се младежът от мястото на водача.

— Млъкни, Касей — мъжът с изпитото лице не сваляше погледа си от очите на Джон. — Прекалено много хора пристигат тук. Знаеш това. Те не са марсианци и не ги е грижа какво ще стане с планетата. Те ще залееят и нас, и вас — това ти е ясно. Знаем, че се опитвате да ги превърнете в марсианци, ала те идват много по-бързо, отколкото смогвате да се подготвите за тях. Единственото, което все още може да помогне, е да намалите притока им.

— Или да го спрете.

Мъжът повдигна вежди и с гримаса даде на Джон да разбере — „Момчето е твърде младо“.

— Аз не съм човекът, който решава... — започна Джон, но мъжът го прекъсна:

— Ти можеш да ни подкрепиш. Имаш влияние и си на наша страна.

— Широко ли ви изпрати?

Младежът докосна с език небцето в устата си. Мъжът с изпитото лице не отговори нищо. Четири лица се взряха в Джон; другият бе насочил погледа си през прозореца.

— Вие ли саботирахте мантийните шахти? — попита Джон.

— Искаме да прекратите имиграцията.

— Аз искам вие да спрете саботажите. Те ще привлекат още повече хора тук. Полиция.

Мъжът го наблюдаваше внимателно.

— Какво те кара да мислиш, че можем да се свържем със саботьорите?

— Намерете ги. Нападнете ги през нощта.

— Когато е тъмно — усмихна се мъжът. — Когато някой не те види, веднага те забравя.

— Не е задължително.

Трябваше да са хората на Хироко. Не беше възможно да съществува повече от една скрита група. Кой знае? Може би съществуваше. Джон чувстваше, че му се завива свят и се запита дали не бяха подействали по някакъв начин на въздуха. Чрез аерозолни препарати. Със сигурност изпитваше странни усещания — сюрреалистични, като в сън. Мислите му се движеха вяло и мъчително, щеше му се да се прозее. „Ето какъв е отговорът — помисли си той. — Все още се опитвам да се отърся от съня си.“

— Защо се криете? — чу той собствения си глас.

— Ние изграждаме Марс. Също като вас. Ние сме на ваша страна.

— Тогава би трябвало да ни помагате. — Опита се да помисли. — Какво смятате за космическия елеватор?

— Не ни е грижа за него — рязко отвърна младежът. — Той не е важен. Важни са хората.

— Елеваторът ще доведе тук още много хора.

Мъжът обмисли тези думи.

— Забавете имиграцията и дори няма да има кой да го изгради.

Последва дълга тишина, прекъсвана от зловецкия коментар на вятъра. Не може да бъде построен ли? Нима мислеха, че ще го строят хората? Може би имаха предвид финансирането.

— Ще проуча този въпрос — обеща Джон. Младежът се обърна и се взря в него. Джон вдигна ръка, за да изпревари думите му: — Ще направя каквото мога. Разбирам какво имате предвид. — Помисли още малко, но му беше трудно. — Ще имаме нужда от повече помощ.

— Всеки ще се включи по свой собствен начин — тихо изрече мъжът. — Сега ще си тръгнем. Ще те следим, за да знаем как действаш.

— Кажете на Хироко, че искам да разговарям с нея.

Петимата мъже го изгледаха. Младият беше напрегнат и много ядосан.

Мъжът с изпитото лице се усмихна за миг.

— Ако я видя, ще ѝ кажа.

Един от клекналите мъже протегна в ръката си прозрачен син предмет — аерогелна гъба, едва видима сред слабата светлина в нощта. Ръката, която я държеше, се сви в юмрук. Да, някакъв опият.

Джон се хвърли напред, ненадейно улови младежа, стисна оголения му врат и после падна парализиран.

Когато дойде на себе си, петимата си бяха отишли. Болеше го глава. Просна се на леглото и потъна в неспокоен сън.

Събуди се на сутринта и веднага се свърза със спътниците. Даже и леките скафандри щяха да бъдат уловени от инфрачервените системи за проследяване, следователно укритието им беше някъде наблизо. Човек лесно можеше да се скрие в планини като тези. Той повика на екрана географската си карта, върху която отбелязваше всякаква информация за Хироко и очерта неравен кръг около мястото, на което се намираще. Досега бе отбелязал още няколко кръга на картата, ала никой от тях не бе претърсван щателно на място и вероятно никога нямаше да бъде. Теренът беше неравен — разкъсана, насечена земя с размери колкото щатите Тексас или Уайоминг.

— Светът е огромен — измърмори Джон.

Обходи вътрешността на колата и огледа пода. После си спомни последното нещо, което беше направил. Погледна под ноктите си; да, там беше залепнало парче кожа. Взе миниатюрното блюдо за съхранение на проби от малкия автоклав и внимателно изстърга частиците от кожата върху блюдото. Идентифицирането на човешки геном беше далеч извън възможностите на ровъра, но в някоя голяма лаборатория с лекота щяха да идентифицират младежа, ако успееш да запишат генома му. Дори и да не се справеха с това, все пак щяха да разполагат с полезна информация. Може би Урсула и Влад щяха да го идентифицират чрез неговите родители.

Късно следобед отново продължи по пътя, очертан с радиопредаватели и привечер на следващия ден навлезе в Хелас. Там завари Сакс, който присъстваше на конференция по проблемите, свързани с езерото, но се оказа друго — конференцията беше за селскостопанските култури, отглеждани на изкуствена светлина. Сакс увери аудиторията, че бактериите в атмосферата, пермафроста и на повърхността се развиват с внушителна скорост и вече са достигнали два процента от теоретически изчислените максимуми на тяхното разпространение. Скоро трябваше да обмислят проблема за селскостопанско производство на открито в близките няколко

десетилетия. Тази информация не беше посрещната с аплодисменти, защото всички присъстващи бяха погълнати от ужасни проблеми, предизвикани от Голямата буря. Изглежда мислеха, че тя бе започнала вследствие на някаква грешка в изчисленията на Сакс. Една четвърт от системите за изолация все още работеха в рамките на нормата, язвително изтъкна някой, а бурята не даваше никакви признаци, че ще утихне. Температурите бяха спаднали и раздразнението на хората растеше. Всички новопристигнали не бяха разгледали повече от няколко метра от планетата. Психологически проблеми — от скука до кататония — бяха получили повсеместно разпространение.

Няколко дни по-късно Ан и Симон дойдоха в селището, заедно със сина си Питър, който беше на три години. Момчето, доколкото бяха запознати те, беше тридесет и третото дете, родено на Марс. Колониите, установили се след първите сто, бяха значително по-плодовити. Джон си играеше с малчугана на пода, докато той, Ан и Симон си разменяха новини и някои от 1 001-та приказки, родени в нощите на Голямата буря. Ан беше както винаги раздразнителна.

— Един от екипите, които търсят подпочвени слоеве с високо водно съдържание, е извършил сондажи в отвора на един вулкан в Дедалия. Във взетите проби са открили едноклетъчни микроорганизми, много по-различни от цианобактериите, които сте разпространили на север. Отворът на вулкана е вграден дълбоко в основната маса и е разположен на внушително разстояние от който и да било биологически източник за разпространение на микроорганизми. Изпратиха проби за анализ в Ахерон. Влад ги проучи и заяви, че приличат на мутантна разновидност на един от техните видове бактерии. Може би са били инжектирани в скалната проба от замърсените сонди. — Ан блъсна Джон в гърдите. — „Вероятно са бактерии от Земята“, казал Влад. *Вероятно* от Земята!

— Освен ако съществува общ източник — отвърна Ан. — Например, теорията за космическите спори; или части от една планета, изхвърлени на друга, съдържащи микроорганизми в скалите?

— Вероятността това да се случи е малка, нали?

— Не знаем. И никога няма да узнаем отговора сега.

— Може да са пристигнали с апаратите за приземяване „Вайкинг“ — заговори Джон. — Никога не сме полагали значителни

усилия да стерилизираме оборудването си за проучвания на тази планета. Междувременно се появяват по-неотложни проблеми.

Като например, такава дълга глобална буря, надвишаваща продължителността на всички, регистрирани досега или притокът на имигранти, чиято връзка с Марс беше единствено жилището им.

— Да, да — отговори Ан. — Зная. Всичко това е политика и ние никога не ще можем да се измъкнем от нея. А другото беше наука и аз исках да получа отговор на своя въпрос. А сега не мога. Сега никой няма да получи отговор.

Няколко дни след това на малкото летище край езерната станция се приземи ракета. От нея слезе малка група новопристигнали от Земята, които още се движеха с подскоци. Агенти, които трябваше да проучат случаите на саботаж, така обясни един от служителите на КПМ. Бяха десет на брой — осем ниско подстригани млади мъже, излезли направо от рекламите на модни списания и две привлекателни млади жени. Повечето от тях бяха изпратени от американското ФБР. Водачът им, висок мъж с кестенява коса на име Сам Хюстън, помоли Буун да поговори с него и Джон учтиво се съгласи.

Когато се срещнаха на следващата сутрин — присъстваха шестима от агентите, в това число и двете жени — Джон хрисимо започна да отговаря на всеки въпрос без никакво колебание, макар че инстинктивно им казваше само онова, което смяташе, че вече знаят — може би още съвсем мъничко, за да бъде честен пред себе си и да им бъде от полза. Те се държаха учтиво и почтително, задаваха подробни въпроси за всичко и даваха сдържани отговори, ако той ги попиташе нещо. Явно не бяха в течение за подробностите в положението на Марс. Питаша го за неща, които се бяха случвали през първите години в Андърхил или по време на изчезването на Хироко. Изглежда знаеха твърде малко извън репортажите, изпрацани до Земята. Но пък с какви ли други източници за осведомяване разполагаха?

В края на разговора един от тях, на име Ченг, го попита дали има нещо друго, което би желал да каже. Джон, който бе пропуснал да им разкаже за среднощния епизод с посещението на Койота, както и за още много други неща, отвърна:

— Не мога да се сетя за нищо друго!

Ченг кимна, а после се намеси Сам Хюстън:

— Ще ви бъдем много благодарни, ако ни позволите достъп до вашия компютър по всички въпроси, за които разговаряхме.

— Съжалявам — отвърна извинително Джон. — Не допускам никого до своя компютър. Там се съхранява информация, която касае единствено мен.

— Ние можем, хм... да получим официално разрешение от КПМ, щом желаете да се изразявам по този начин.

— Всъщност, съмнявам се, че ще получите подобен документ, но дори и да ми го представите, аз няма да ви дам достъп до своя компютър.

Джон му се усмихна, едва не се разсмя. Още няколко минути в ролята на Първия човек, стъпил на Марс бяха много полезни. Не можеха да му направят нищо, без да вдигнат повече шум, отколкото си струваше в действителност. Той се изправи и огледа малката групичка с всичкото високомерие, което можеше да изцеди от себе си — а то не беше никак малко.

— Уведомете ме, ако мога да ви бъда полезен по някакъв друг начин — изрече той, после напусна стаята. И веднага поръча на компютъра си да се включи в комуникационния център и да запише всичко, което успее, от материалите, изпращани до Земята от агентите.

Обади се на Хелмут, като знаеше, че собствените му разговори също ще бъдат проследявани. Въпросите му бяха кратки, сякаш просто проверяваше акредитирането на новопристигналите. Да, КПМ е изпратил екип. Той е част от силите за бързо реагиране по определени задачи, събрани през последните шест месеца. Те трябва да се справят с възникналите на Марс проблеми.

Следователно на Марс вече имаше и полиция, и детектив. Е, това трябваше да се очаква. Ала беше досадно все пак. Не можеше да върши работата си, ако те се мотаеха наоколо и непрекъснато го наблюдаваха. Всъщност, в Хелас нямаше какво повече да прави. Тук нямаше случаи на саботаж и подобни прояви изглеждаха малко вероятни сега. Мая не погледна с добро око на това; тя не желаше да се обременява с неговите проблеми — нейните собствени й бяха достатъчни — всички технически аспекти по проекта със слоя с високо водно съдържание.

— Вероятно ти си човекът, когото подозират най-много — раздразнително подхвърли Мая. — Все такива неща ти се случват — камион полита срещу тебе в Таумасия, кладенецът в Бакхюзен, а сега отгоре на всичко не им разреши достъп до информацията в твоя компютър. Защо просто не ги остави да правят каквото искат?

— Защото не ги харесвам — отвърна Джон и обърна гневен поглед към нея. Отношенията му с Мая бяха потекли в обичайното си русло. Е, не съвсем: преминаха през всички етапи от срещата си, отдадени на прекрасно настроение, като че изпълняваха благодатна роля в театрална постановка. Знаеха, че разполагат с време за всичко, че онова, което лежи в основата на тяхната връзка е истинско. На повърхността беше предишната стара мелодрама. Мая отказваше да го разбира и накрая Джон се предаде. Два дни обмисля създаването се положение. Отиде в лабораториите на станцията, където парчето кожа изпод ноктите му беше подложено на анализ, клонирано и разчетено. Никое от регистрираните човешки същества, пристигнали на Марс, нямаше такъв геном, затова той прати информацията до Ахерон, помоли ги да анализират находката и да му дадат допълнителна информация, ако открият такава. Урсула му изпрати резултатите, които бяха получили в кодиран вид, добавяйки една-единствена фраза в края: ПОЗДРАВЛЕНИЯ.

Джон отново прочете съобщението и високо изруга. Отиде да се разходи, като ту се смееше, ту ругаеше.

— Ти, проклета Широко! Да се продъниш в ада, дано! Излез от своята дупка и ни помогни! А, ха-ха-ха! Ти, проклетнице! Писна ми от твоите номера!

Добре, че проходите между сградите го потискаха в този момент. Отиде в гаража, облече скафандър, излезе от херметизационната камера и тръгна на разходка навън — за пръв път от много дни насам.

След малко край него минаха двама души с поляризирани предличници. „Странно — помисли си той, — толкова е мрачно по време на бурята.“ Изведнъж те се нахвърлиха върху него, събориха го на земята. Буун се оттласна от пясъка с енергичен отскок, размаха юмруци около себе си, но за негова изненада те побягнаха сред облаците прах, които се носеха наоколо. Той се олюля и погледна след тях. Нападателят изчезна сред воалите от прах. Кръвта бушуваше в тялото му; усети парене по раменете. Протегна ръка към гърба си и

разбра: бяха срязали лекия му скафандър. Притисна разкъсания участък и се затича с всички сили.

Гаражът изплува сред мрака. Беше изтичал точно към него; изпитваше голямо задоволство от постижението си до момента, когато стигна до вратата на херметизационната камера и натисна копчето за отваряне. Нищо не се случи. Лесно беше човек да блокира външната врата на камера от този тип — достатъчно бе да остави вътрешната незатворена. Тичешком заобиколи гаража и стигна до прохода, който го свързваше със сградата на жилищните помещения. Взря се през дебелите слоеве прозрачна пластмаса. Не се виждаше никакъв човек. Сне ръка от раздрания участък на рамото си и с възможно най-голяма бързина отвори кутията, разположена над лявата китка. Извади малка пробивна машина, включи я и я притисна към пластмасата. Тя поддаде, без да се счупи и започна да се огъва около свредела. Джон продължаваше да притиска яростно, докато накрая проби пластмасовите слоеве и ги разкъса; разшири дупката. Долу в гаража звънеше аларменият звънец.

Буун светкавично се мушна в дупката и затича през прохода, където налягането бързо спаднаше. Стигна до сградата със жилищните помещения. За щастие, вратата се отвори веднага, щом ѝ подаде съответната команда. Когато се озова вътре, той скочи в един асансьор и се спусна на третия етаж под земята към апартамента за гости, в който беше настанен. Вътре свали лекия скафандър и заедно с шлема го скри в шкафа. В банята видя побелелите си рамене; горната част на гърба му се бе обезцветила — това го накара да потрепери. Наистина ужасен случай на премръзване. Глътна обезболяваща таблетка и тройна доза омегендорф, облече риза с висока яка, панталони, обувки. Среса косата си, успокои се. Веществата, които беше погълнал, започнаха да действат.

Излезе в коридора и тръгна към обширното свободно пространство, оставено край стената на сградата на всеки етаж. Под него имаше още три етажа. Разходи се край парапета, като се взираше в хората долу. Изпитваше странна смесица от опиянение и ярост. Тогава Сам Хюстън и една от неговите колежки приближиха към него.

— Извинете, господин Буун, бихте ли дошъл с нас?

— Какво става? — поинтересува се той.

— Още един инцидент. Някой е пробил стената на един от проходите.

— С какво смятате, че мога да ви помогна? — попита Буун.

— Знаем, че сте работили по задача, свързана със саботажите. Помислихме си, че е добре да ви информираме.

— О, разбирам. Ами нека отидем да огледаме на място.

После просто трябваше да издържи два часа болката в парещите си рамене. Хюстън, Ченг и другите агенти разговаряха с него, като уж му се доверяваха, но погледите им го оценяваха с хладна пресметливост. Джон им отвърщаше с едва доловима усмивка.

Едва когато цялата игра на криеница приключи, Джон разполагаше с достатъчно време да помисли защо бе пожелал да държи в тайна опита да бъде убит. Без съмнение това щеше да привлече още повече агенти и със сигурност щеше да бъде най-горещата новина както на Марс, така и на Земята. Буун отново щеше да се превърне в риба, затворена в аквариум; животът му щеше да бъде изложен на показ. Беше му писнало да се чувства като в аквариум.

Действието на обезболяващите таблетки отзвуча и той се върна рано в стаята си. Вратата беше отворена. Когато влезе, завари двама от агентите на КПМ, които чакаха вътре.

— Какво правите тук! — извика гневно Буун.

— Просто ви търсим — спокойно отговори единият. После се спогледаха. — Не бихме желали някой да предприеме нещо неочаквано.

— Като това да нахлуе в чужда стая? — каза Буун. — Кой ви даде право да постъпвате така?

— Ами... — те отново се спогледаха. — Г-н Хюстън е старшият по чин офицер тук...

— Извикайте го.

Един от тях прошепна нещо над модула на китката си. След съмнително малко време Сам Хюстън се появи в коридора и докато той се приближаваше с бързи крачки и навъсено лице, Джон се засмя:

— Защо се криете зад ъгъла, да не сте бил зает с нещо интересно там?

— Вижте какво, г-н Буун — изстреля с тих глас Хюстън, — правим особено важно разследване, а вие ни пречите. Изглежда смятате, че стоите над закона, но...

— Вие не сте закона — отговори Буун. Леко блъсна Хюстън в гърдите и го изтласка обратно в коридора. Сега Хюстън наистина се беше ядосал и Джон му се присмя. — Какво ще ми направите, офицер? Ще ме арестувате? Ще ме заплашвате? Ще ми дадете повод да включа нещо интересно в следващия си рапорт до телевизионната станция Евровид? Искате ли да покажа на света как някакъв третостепенен изпълнител със значка на агент досажда на Джон Буун?

Другите двама агенти се бяха възползвали от възможността да се измъкнат от стаята му и сега го наблюдаваха внимателно. Лицето на Хюстън приличаше по цвят на Аскреус Монс, зъбите му се бяха оголили.

— Никой не стои над закона — дрезгаво прошепна той. — Тук се извършват криминални деяния — много опасни при това — и значителен брой от тях се случват, когато вие сте наблизо.

— Да нахлувате в чужда стая също е престъпление. Върнете се да прочетете правилата за обиск.

Буун влезе в стаята си и затвори вратата след себе си.

Почака малко. От шума на стъпките им прецени, че са си тръгнали. Усмихна се, влезе в банята и изпи още няколко обезболяващи таблетки.

Трябваше да се отърве от скафандъра, а това представляваше проблем; шлемът беше твърде обемист. Но след като веднъж се бе заел с това, не биваше да очаква лесни решения. Усмихна се; знаеше, че накрая все ще измисли нещо.

Искаше да разговаря с Аркадий. Ала след като се обади в Ахерон, разбра, че той и Надя се преминали геронтологичната терапия и сега Аркадий е заминал на Фобос. Джон все още не беше посетил бързата, малка луна.

— Защо не дойдеш да я видиш? — попита го Аркадий по телефона. — По-добре е да разговаряме лично, нали?

— Добре.

Оказа се, че Стикни е малко, оживено градче, разположено под бетонния купол на кратера, защитен с последните изобретения в областта на радиационната защита. Три от малките повърхностни кратери, разположени срещу Стикни, бяха покрити със стъклени

куполи, под които имаше селища. От тях се виждаше Марс — гледка, на която не можеха да се наслаждават в Стикни, тъй като дългата ос на Фобос беше постоянно обърната към планетата, а големият кратер бе насочен в противоположна посока. Аркадий и Джон останаха в Семьонов и през купола наблюдаваха Марс, който изпълваше половината небе и бе обвит в мантия от прашни облаци. Не успяваха да различат никакви отличителни белези на терена.

— Голямата буря — въздъхна Аркадий. — Сакс трябва да е полудял.

— Не — възрази Джон. — Казва, че е моментна неприятност. Някаква маловажна грешка.

Аркадий се изсмя. Двамата отново бяха възприели привичния си начин на поведение, онова старо приятелство, което се развиваше с лекота; чувството, че са равни, братя от дълги години насам. Аркадий беше същият, както винаги: шегуваше се, смееше се гръмко, постоянно измисляше разни закачки. От него буквално се изливаха нови идеи и мнения, беше самоуверен по начин, който Джон безкрайно харесваше — дори сега, когато бе сигурен, че много от идеите на Аркадий са погрешни, даже опасни.

— Всъщност, вероятно Сакс е прав — отбеляза Аркадий. — Ако терапията наистина подейства и ние живеем столетия по-дълго от преди, това със сигурност ще предизвика социална революция. Ограничената продължителност на живота е била първостепенна сила, определяща постоянното съществуване на институциите. По-лесно е да се придържаш към краткосрочна схема за оцеляване, независимо колко разрушителна може да се окаже тя за идните поколения. Нека те си сърбат попарата, нас какво ни засяга. Но докато хората изучат как действа системата, те са вече стари, умиращи и следващото поколение отново се сблъсква с нея — непоклатима, укрепнала — и трябва да изучава от самото начало. А ако човек вече я е проучил в подробности и трябва да я наблюдава още петдесет години, той в края на краищата ще си каже: „Защо не устроим нещата по-рационално? Защо не направим общественото устройство по-близко до онова, което желаем? Какво ни спира?“

— Може би затова нещата стават толкова странни тук — заговори Джон. — Но някак си ми се струва, че онези хора не мислят в перспектива — той разказа в резюме за случаите на саботаж и завърши

с пряк, смел въпрос: — Знаеш ли кой извършва това, Аркадий? Ти участваш ли в тези акции?

— Аз ли? Не, Джон. Познаваш ме прекалено добре, за да се съмняваш. Тези разрушения са истинска глупост. Не зная кой точно е отговорен за това. Може би Ан. Задавал ли си й този въпрос?

— Тя твърди, че не знае.

Аркадий се изкиска.

— Все същият Джон Буун! Това ми харесва. Гледай, приятелю, ще ти кажа защо се случват тези неща, а ти ще започнеш да работиш по-систематично и може би ще успееш да откриеш нещо повече. Икономическата основа на живота на Марс се променя. Икономиката, сред която живеехме досега, не се основаваше на парични отношения — така е при всички научни станции. Но вече хиляди хора прииждат на Марс. Мнозина от тях възнамеряват да работят тук, да спечелят пари и да се върнат на Земята. Това се дължи на откриването на стратегически метали и цялото свободно пространство на планетата. Марс е истинско спасение за много държави на Земята, той представлява нови територии, които тръстовете могат да завладеят.

— Смяташ ли, че ще спечелят достатъчна поддръжка, за да изменят договора?

— Разбира се, че разполагат с достатъчна поддръжка — възкликна Аркадий. — Договорът за Марс се основава на стария договор за Космическото пространство, който е много несъвършен. Според изискванията му, държавите могат да станат членове с право на глас в Съвета по договора, само ако установят свое национално предприятие на планетата. Затова сме свидетели на възникването на нови национални научни станции — от Арабската лига, Нигерия, Индонезия, Азания, Бразилия, Индия, Китай и всички останали. Значителна част от тези държави стават членки на договора, тъкмо защото възнамеряват да го нарушат, когато дойде време за подновяването му. Те искат да открият достъп до Марс на отделните правителства, без да бъдат контролирани от ООН. Тръстовете използват страни с подходяща законодателна система като Сингапур, Сейшелските острови и Молдавия, за да отворят Марс към частната инициатива, ръководена от мощни корпорации.

— До подновяването на договора все пак остават няколко години — отбеляза Джон.

Аркадий учудено вдигна вежди.

— Та това става сега. Не е приказки, а действителен процес, който протича на Марс всеки ден.

След като пристигнахме тук, трябваше да съсредоточим всичките си усилия да станем самостоятелни и независими. После трябваше да върнем дълга си и да приключим с тях. Но ние не го направихме и сега акулите, които ни дадоха заема, са тук — той погледна Джон в очите. — Естествено, има хора, които забелязват какво става. Или аз самият им казвам. Те ще се борят да задържат нещата в предишния им вид. Има хора, които толкова много обичаха да чувстват живота като учени, отдадени на чиста наука. Те няма да се откажат без бой...

— Значи саботажите...

— Да! Може би някои от тях са извършени от тези хора. Смятам, че резултатите от действията им са обратни на онова, което са очаквали, но те не са съгласни с това. По-голямата част от случаите на саботаж са извършени от хора, които искат да задържат Марс в положението, в което е бил преди да пристигнем. Аз не съм един от тях. Но аз съм един от хората, които ще се борят срещу превръщането на Марс в зона за неограничено развитие на миннодобивна индустрия от страна на тръстовете. Аз съм против това да ни превърнат в щастливи роби за някаква прослойка от деятели на изпълнителната власт, затворена зад яките стени на своята крепост — той се обърна с лице към Джон и Джон долови, че бяха изправени пред цяла серия от безкрайни противоречия. — Нима не се чувстваш по същия начин?

— Всъщност, да — той се засмя. — Точно така се чувствам! Смятам, че ако между нас съществуват различия, те се дължат на методите, които желаем да използваме.

— Ти какви методи предлагаш?

— Ами... преди всичко искам договорът да бъде подновен във вида, в който е сега, а след това всички да се придържат към него. Ако това се случи, ще разполагаме с каквото желаем или поне ще имаме основата да се борим за пълна независимост.

— Договорът няма да бъде подновен — с равен глас заяви Аркадий. — Трябва да се предприемат много по-радикални стъпки, за да бъдат спрени тези хора, Джон. Директни действия — да, не ме гледай така невярващо! Да завладеем някаква собственост или

комуникационната система. Масови демонстрации и въстания са единственото средство, което ще ги спре. Историята показва, че е така.

Джон рязко стисна устни.

— Бих желал да опитам първо по своя начин — изрече той.

Буун отново се спусна в мрака на Голямата буря и долу, сред потъналите във вилнеещи пясъци дни, видя много неща, които не бе забелязвал по-рано. Такава беше стойността на един разговор с Аркадий.

Някои от нещата, които виждаше сега, бяха в резултат на това, че им обръщаше внимание по нов начин, че задаваше нови въпроси. Но други бяха в резултат на това, че Аркадий се бе обадил на своите приятели и познати с препоръка да се разкрият пред Джон и да го запознаят с положението. Затова, когато Джон спираше в селища на път от Сабиши до Сензени На, често към него се приближаваха малки групи от двама, трима или петима човека, които се представяха и казваха:

— Аркадий смята, че това може да ви заинтересува... — и го завеждаха да разгледа подземна ферма, захранвана от самостоятелна електроцентрала или скривалище на инструменти и оборудване, или скрит гараж, пълен с ровъри, или цели жилищни сгради, построени в издълбани плата — празни, но готови да поемат обитатели. Джон ги следваше с ококорени очи и отпусната от изненада челюст, задаваше въпроси и изумено клатеше глава. Да, Аркадий му показваше разни неща; вече съществуваше цяло движение, малка група във всеки град! Накрая пристигна в Сензени На. Там група от осем човека го взе в един ровър и го закара в тесен каньон, успореден на каньона, в който беше издълбана мантийната шахта. Спуснаха се през гъстия прах до жилищна сграда, вградена под надвисналата над нея стена на каньона; тя беше невидима за спътниците, топлината ѝ излизаше през множество пръснати наоколо отвори, които от космоса щяха да изглеждат като старите нагреватели на Сакс, работещи чрез енергията на вятъра.

— Смятаме, че групата на Хироко е постъпила точно по този начин — каза Мариан, една жена от групата, която водеше Джон. Тя

имаше дълъг, орлов нос, очите ѝ бяха разположени близо едно до друго и това правеше погледа ѝ много пронизателен.

— Знаете ли къде е Хироко? — попита Джон.

— Не, но смятаме, че хората ѝ са навън, в хаоса.

Универсалният отговор. Попита ги за жилищата, разположени в скалата. Мариан му обясни, че са изградени с оборудване от Сензени На. Сега никой не живеел в тях, но в стаите можели да се нанесат хора, ако това се наложи.

— Защо ще се наложи? — попита Джон, докато се разхождаше из малките, тъмни стаи на жилищния комплекс.

Мариан се взря в него.

— Заради революцията, естествено.

— Заради революцията!

Джон нямаше какво да каже и мълчеше, докато се връщаха към града. Мариан и спътниците ѝ бяха напрегнати. Може би смятаха, че Аркадий е направил грешка, като ги е помолил да покажат на Джон своя жилищен комплекс.

— Подготвяме много такива — изрече Мариан, като че се защитава. — Аркадий е сигурен, че съществуват други групи, които действат като нас. Защото, когато настъпи решителният момент, ще са ни необходими места, където да се крием и откъдето да се борим.

— О, оставете това — възрази Джон. — Всички вие трябва да разберете, че този революционен сценарий не е нищо друго, освен фантазия, породена от примера на Американската революция. Огромната граница, отделяща незавладяната земя, смелите колонисти-пионери, експлоатирани от властта на метрополията, въстание, чиято цел е превръщането на колонията в суверенна държава — това е фалшива аналогия!

— Защо приказваш така? — попита Мариан. — Какво е по-различно тук?

— Ами, на първо място ние не живеем върху земя, чрез която можем да се прехранваме. На второ място не разполагаме със средства да доведем въстанието до успешен край!

— Не приемам и двете възражения. Трябва да поговориш с Аркадий по тези въпроси.

— Ще се опитам. Смятам, че съществува по-добър начин от това да се крием и да крадем оборудване. Просто ще заявим на КПМ към

ООН какви ще бъдат клаузите на новия договор за Марс.

Спътниците му презрително поклатаха глави.

— Революцията всъщност никога не е довеждала до желаниа резултат на Земята — продължи Буун. — А тук е напълно излязла от мода. Ние трябва да създадем нова програма, точно както казва Аркадий. В нея трябва да посочим и начините, чрез които сами ще бъдем в състояние да контролираме собствената си съдба. А вие, възраждайки една фантазия от миналото, ще ни доведете тъкмо до обстановката на репресии, от която се оплаквате! Необходим ни е нов начин на развитие, типичен за Марс, нова марсианска философия, икономика, религия!

После отново и отново преминаха през отделните етапи на спора, докато пристигнаха в Сензени На и се оттеглиха в работните стаи на най-ниско разположения етаж в сградата със жилищни помещения. Там разпаленият спор продължи по време на полунощната разлика във времето, пренесе се до късно през нощта и докато спореха, Джон почувства някакво опиянение, защото видя, че те започнаха да мислят по тези въпроси — беше ясно, че се вслушват в думите му, че онова, което мисли и изрича живо ги интересува. И когато накрая се разделиха, за да подремнат малко преди да е започнал натовареният със задачи ден, дори Мариан очевидно беше разтърсена. Всички останали бяха дълбоко замислени, наполовина убедени, че Джон има право.

Буун се върна в апартамента за гости, където беше настанен. Чувстваше се уморен, но щастлив. Дали Аркадий преднамерено бе планирал това или не, той бе направил Джон един от лидерите на своето движение. Може би щеше да съжалява за това, ала сега нямаше връщане назад.

Вратата на преддверието към апартамента му беше отворена. Той се втурна вътре разтревожен. В стаята на две от креслата седяха Сам Хюстън и Майкъл Ченг.

— И така — каза Хюстън. — Откъде идвате?

— Я оставете това — отговори му Джон. Доброто му настроение се стопи за миг, в кръвта му забушува ярост. — Тази стая е моя.

— Искаме да знаем къде сте прекарвали последните няколко часа — с равен глас произнесе Хюстън. — Правомощията, с които разполагаме, ни позволяват да влизаме във всички стаи тук и да

получаваме отговор на всички зададени от нас въпроси. Така че по-добре е да започнете с обясненията.

Джон тръгна право срещу Хюстън и спря на десет сантиметра от гърдите му.

— Напуснете апартамента ми — нареди той. — Напуснете веднага или ще ви изхвърля. Едва тогава ще пресметнем кой има право да бъде тук и кой не.

Хюстън само го измери с втрещен поглед, а Джон без никакво предупреждение го тласна силно в гърдите. Хюстън се сблъска с креслото, строполи се върху него, после отскочи и се спусна към Джон, но Ченг се изправи между двамата и заговори:

— Почакай малко, Сам. Почакай малко — докато Джон крещеше с всичка сила:

— Напуснете апартамента ми! — блъскаше се в гърба на Ченг и гледаше свирепо към почервенялото лице на Хюстън. Буун едва не избухна в смях при тази гледка; доброто му настроение се беше върнало след успеха на удара, който бе нанесъл. Той закрачи към вратата, надавайки страшни викове: — Вън! Вън! Вън! — така Хюстън нямаше да може да забележи усмивката на лицето му.

Ченг изтегли вбесения си колега навън в коридора и Джон ги последва. Тримата спряха един до друг; Ченг внимателно застана между своя партньор и Джон. Той беше по-едър и от двамата и се обърна към Джон с тревожен, гневен поглед.

— Кажете ми сега какво желаете? — невинно се поинтересува Джон.

— Искаме да знаем къде сте прекарвали последните няколко часа — упорито повтори въпроса им Ченг. — Имаме основания да подозираме, че тъй нареченото разследване на случаите на саботаж, с което се занимавате, е всъщност удобно прикритие за вашата истинска цел.

— Аз подозирам същото за вас — прекъсна го Джон.

Ченг остави без внимание тези думи.

— Разни неприятни неща се случват точно след посещенията ви и сам разбирате...

— Тези неща се случват тъкмо по време на *вашиите посещения*.

— ... цели вагони прах са изхвърлени във всяка мантийна шахта, която сте посетили по време на Голямата буря. Компютърни вируси са

нападнали софтуера в офиса на Сакс Ръсел в Наблюдателницата Екус веднага след консултацията ви с него през 2047 година. Биологически вируси са атакували бързорастящия мъх в Ахерон, след като вие сте напуснали това място. И така нататък.

Джон сви рамене.

— И какво от това? Вие сте тук от два месеца. Това ли е най-доброто, на което сте способни?

— Ако се окажем прави, то ще бъде достатъчно. Къде бяхте миналата нощ?

— Съжалявам — отговори Джон. — Не отговарям на въпросите на хора, които нахлуват без разрешение в стаята ми.

— Беше необходимо — заяви Ченг, — Законът го изисква.

— Кой закон? Какво ще ми направите? — насочи се към отворената врата на стаята Буун и Ченг направи няколко крачки, за да препречи пътя му. Джон се обърна и се отдалечи. Възнамеряваше да отиде в общата стая за посетители.

Същият следобед напусна Сензени На с ровър и пое по очертаня с радиопредаватели път на север по източния склон на Тарсис. Пътят беше добър и три дни по-късно бе изминал 1 300 километра на север. Обади се на Хелмут Бронски, за да протестира срещу действията на Хюстън и Ченг.

— Казват ми, че ти си ги упълномощил, Хелмут, затова си помислих, че би трябвало да знаеш какво правят.

— Опитват се да дадат най-доброто, на което са способни — отговори Хелмут. — Бих желал да престанеш да ги измъчваш и да започнеш да им сътрудничиш, Джон. Зная, че нищо не криеш, защо тогава не им бъдеш полезен?

— Остави това, Хелмут. Те *не молят* за помощ. Служат си с груби заплахи. Кажи им да престанат.

— Те просто си вършат работата — любезно откликна Хелмут. — Не съм чул да са извършили нещо незаконно.

Джон прекъсна връзката. По-късно се обади на Франк, който беше в Бъроуз.

— Какво става с Хелмут? Защо оставя планетата в ръцете на онези полицаи?

— Ти, идиот такъв — отговори му Франк. Той печаташе с бясна скорост на компютъра, докато приказваше; изглежда едва осъзнаваше думите, които изричаше: — Никакво внимание ли не обръщаш на всичко, което става тук?

— Смятам, че живо се интересувам от това.

— Затънали сме до шия в проблеми! И онази проклета терапия за удължаване на живота беше последната капка към неприятностите ни. Но ти никога не си осъзнавал защо по начало бяхме изпратени тук. Защо ти е притрябвало да разбираш какво става сега?

— Защо по начало бяхме изпратени тук, Франк?

— Защото положението на Русия и нашите САЩ беше отчайващо, затова. Грохнали старомодни индустриални динозаври — ето какво представляваха те. Съвсем скоро щяха да бъдат изядени от Япония и Европа, и от всички онези малки тигри, надигащи глава в Азия. Ние имахме опит за работа в открития космос, който отиваше на вятъра. Разполагахме с две огромни и ненужни индустрии за оборудване в областта на космонавтиката. Обединихме мощта им и дойдохме на Марс, с очакване да намерим нещо ценно, с което да изплатим всичките разходи, направени дотук! Тъй да се каже, открихме злато. Което означава, че положението стана още по-сложно, защото по време на златна треска се вижда кой е могъщ и кой не е. Сега, макар че имаме преднина при старта, на Земята са се появили много нови тигри, които са по-добри и умели от нас. Те искат свой дял в печалбите. Съществуват редица страни, които не разполагат нито с територия, нито с природни ресурси — десет милиарда човека, които са на ръба на мизерията.

— Доколкото си спомням, ти разправяше, че всичко на Земята се разпада.

— Онова, което казах, не означава разпад. Ако тази проклета терапия е достъпна само за богатите, бедните ще се вдигнат на бунт и планетата ще експлодира. Но ако терапията стане достъпна за всички, населението ще се увеличи неимоверно и резултатът ще бъде същия. И в двата случая Земята ще загине! Тя загива сега! Естествено, тръстовете не одобряват това. За бизнеса е ужасно, ако светът се взриви на парчета. Те са уплашени и решават да запазят предишното положение на нещата чрез сила. Хелмут и онези полицаи са само горната, едва видима част на айсберга. Много известни политици

смятат, че е необходимо светът да бъде превърнат в единна държава, управлявана от полицията за няколко десетилетия — според тях, това е единственият ни шанс прирастът на населението да се стабилизира без катастрофа. Контрол свише, тъпите му мерзавци.

Отвратен, Франк поклати глава, след това се наведе към екрана, погълнат от информацията, изписана върху него.

Джон го попита:

— Ти подложи ли се на терапията, Франк?

— Разбира се. Остави ме на мира, Джон. Имам много работа.

Южното лято беше по-топло от предишното, което премина, обвито в пясъчната пелена на Голямата буря, но все пак оставаше студено от всички лета, откакто се водеше статистиката. Сега бурята продължаваше почти две марсиански години — малко повече от три земни, но Сакс приемаше философски този факт. Джон му се обади в Наблюдателницата Екус и когато спомена студените нощи, които бе преживял, единствените думи, с които му отговори Сакс, бяха:

— Много е вероятно температурите да бъдат ниски през целия период на преобразуване на планетата. Но целта ни е не да постигнем затопляне през определен сезон. Ние желаем условия, при които да оцелеем. Ако можем да дишаме въздуха, хич няма да ме е грижа, дали ще е студено.

Джон отиде в Андърхил и няколко седмици помага на биоинженерния екип да проведе изпитанията с новите снежни водорасли. Андърхил бе пълен с непознати. Повечето бяха млади японци и европейци, които за щастие все още ползваха английски език в общуването помежду си. Буун се настани в една от старите сгради с куполообразен свод, близо до североизточния ъгъл на квадранта. Старият квадрант беше по-малко популярен от булеварда на Надя, по-малък, по-мрачен и голям брой от покритите със сводове помещения бяха използвани за складове. Странно бе да се разхожда сред коридорите, които описваха квадрат, припомняйки си плувния басейн, стаята на Мая, столовата — които сега бяха тъмни, натъпкани с разни кутии. Онези години, когато първите сто колонисти бяха единствените живи същества на Марс. Ставаше му трудно да си припомня как точно бе протекло всичко.

Една вечер, след разходка по залез слънце, тръгна бавно към Андърхил. Изведнъж забеляза две фигури, които се измъкнаха през страничната врата на гаража и се насочиха към един от проходите, където ги очакваше ровър. В движението им имаше нещо прибързано и потайно, затова Джон спря да ги огледа по-добре. Двамата не бяха сложили шлемовете си, затова успя да ги разпознае — бяха Хюстън и Ченг. Бързаха с познатата земна непохватност, нахълтаха в ровъра и го подкараха право срещу него. Джон поляризира предличника си и продължи да върви с наведена глава, като се отклони и малко встрани, за да увеличи разстоянието между себе си и тях. Ровърът потъна в плътен облак прах и внезапно изчезна.

Замислен дълбоко, Джон стигна до вратите на херметизационната камера. Чувстваше се уплашен. Застана неподвижен пред вратата, обмисли положението и когато тръгна, не се насочи към камерата, а към комуникационната конзола, вградена в стената до вратата. Под високоговорителите имаше гнезда с различни размери, той внимателно освободи едно от тях и изчисти прашинките, полепнали по ръба — тези гнезда повече не се използваша — после включи в него модула върху китката си. Продиктува кода на своя компютър и му нареди да включи камерата си и да направи панорамна снимка на стаята му.

Компютърът беше поставен върху масичката до леглото му и беше включен към стената. Камерата му представляваше тънко влакно, което се използваше рядко. Образът върху модула на китката му беше с малки размери, в стаята беше мрачно, светеше единствено нощната лампа. Извивката на предличника му представляваше още една бариера — макар че изправи модула върху китката си пред шлема, не можеше да различи отчетливо образите — сиви,менящи мястото си очертания. Видя леглото и нещо върху него, после стената.

— Върни назад с десет градуса — нареди Джон и присви очи, за да схване какъв е образа с дължина два сантиметра, появил се върху екрана на модула. Неговото легло. Върху него лежеше някакъв мъж. Наистина ли беше така? Виждаше подметката на една обувка, тялото, косата. Трудно беше да се каже. Човекът не се движеше.

Отпусна ръка и се зае да обмисля положението. Изминаха пет минути, преди отново да повдигне китка пред предличника си. После започна да дава инструкции на системата за сигурност на Андърхил.

Възложи на два робота, занимаващи се с почистването на сградата, да отидат до неговата стая и да отворят вратата. Да, на леглото му лежеше мъж. Джон се задъха. Управляваше роботите чрез телеоперация, използвайки мъничък потенциометър върху модула на китката си. Процедурата не беше особено нежна, но ако мъжът се събудеше, докато го вдигаха роботите, толкова по-добре.

Не се случи подобно нещо. Човекът увисна върху ръцете на роботите, които го повдигнаха с алгоритмичната си деликатност. Безжизнено, отпуснато тяло. Мъжът беше мъртъв.

Джон съзнателно пое дълбоко въздух, задържа го в дробовете си и продължи телеоперацията. Нареди на първия робот да постави трупа в голямата торба за отпадъци на втория. Лесно се справи със задачата да изпрати двата робота обратно в помещението, където ги съхраняваха. Няколко души се разминаха с тях, докато те бавно се тътреха по пътя си, ала тялото можеше да се забележи само отгоре и Буун се надяваше, че никой няма да обърне достатъчно внимание на роботите, за да си спомни по-късно за тях.

Когато двата робота стигнаха до помещението за съхранение, Джон се поколеба. Дали да занесе тялото до апаратите за изгаряне, или да го остави в комплекса на алхимиците? Но не — след като сега тялото се намираще извън стаята му, не беше необходимо да се отървава от него. Всъщност, щеше да има нужда от трупа по-късно. За пръв път си зададе въпроса кой беше мъртвият мъж. Нареди на първия робот да постави подвижното си око до дясната китка на трупа и да разчете магнитната му карта. Якаша Муи, финансов ревизор, работещ в Андърхил, пристигнал на Марс през 2050 година. Истински човек. Мъж, който е можел да живее хиляда години.

Джон започна да трепери. Трябваше да чака час или в най-добрия случай около петдесет минути, преди да може отново да се прибере вътре. Замисли се за техните първи години на Марс. А до какво положение бяха стигнали сега и то за толкова кратко време — докато човек примигне веднъж. Мрака на Голямата буря. Цивилизация, корупция, криза. Убийство на Марс. Джон скръцна със зъби.

Измина цял час. Беше девет вечерта. Върна се в херметизационната камера и влезе вътре, свали шлема, лекия скафандър и ботушите си в помещението за преобличане. После премина през помещенията с цилиндрични сводове и спря пред онова

от тях, което беше стаята му. Не се изненада, че преди да отвори вратата, видя четирима от агентите на КПМ, но се престори на стреснат, когато те му заповядаха да спре.

— Що за приумица? — възкликна Джон.

Хюстън и Ченг не присъстваха; бяха дошли трима мъже с една от жените от първоначалната група в Лоу Пойнт. Мъжете се скупчиха около него, без да му отговорят. Отвориха изцяло вратата и двама от тях влязоха вътре. Джон овладя желанието си да се нахвърли с юмруци върху тях, да им закрещи, а после да се изсмее на израза на лицата им. Бяха видели, че стаята му е празна. Буун ограничи поведението си в рамките на раздражението, което щеше да прояви, ако наистина не знаеше какво бе станало.

Те се бяха объркали от неочакваното положение. Джон успя да ги изтласка навън с няколко хапливи изречения. Огромно изтощение заля цялото му същество. Беше едва единадесет часа, но се чувстваше уморен. Седна на леглото си, но после си спомни кой за последен път бе лежал на него и стана. Накрая заспа на пода.

Докато траеше времевата разлика след полунощ, го събуди Спенсър Джексън с новината, че е открито мъртвото тяло на мъж в торбата за отпадъци на един от роботите. Джон отиде в клиниката, уморено се изправи до Спенсър и се взря в трупа на Яшика Муи; неколцина от агентите внимателно наблюдаваха Буун. Диагностичните апарати се справяха отлично в случаи на аутопсия, както и във всякакви други случаи; изследванията показаха наличие на кръвен коагулант. Джон мрачно разпореди да бъде извършена пълна криминална аутопсия. Дрехите и тялото на Муи трябваше да преминат под скенер, всички микроскопични частици трябваше да бъдат съпоставени с неговия геном, всички частици от външен източник щяха да бъдат сравнени със списъка на хората, които понастоящем се намираха в Андърхил. Джон гледеше втренчено агентите на КПМ, докато даваше разпорежданията си, ала те отвръщаха на погледа му, без да мигнат. Вероятно са носели ръкавици и леки скафандри или бяха извършили цялата акция чрез телеоперация, както бе направил самият той. Трябваше да се извърне настрани, за да прикрие отвращението си; не биваше да разберат, че знае!

Но, естествено, те знаеха, че са поставили тялото в стаята му; следователно подозираха, че именно той го е преместил оттам. Знаеха,

че всичко му е известно или поне подозираха, че е така. Ала не можеха да бъдат сигурни; пък и нямаше никаква причина да им показва каквото и да било.

Един час по-късно, останал сам в стаята си, Джон отново легна на пода. Макар че все още се чувстваше изтощен, не можеше да заспи. Гледаше в тавана и обмисляше всичко онова, което беше научил.

Призори вече знаеше, че е готов с решението си. Отказа се да заспива отново и стана да се поразходи. Ала когато излезе от вратата на херметизационната камера, над главата му имаше звезди. Те изпълваха пространството над него — всичките десетки хиляди звезди, които блещукаха както преди, без въобще да потрепват. По-слабите бяха разположени така близо една до друга, че черното небе изглеждаше белезникаво, сякаш беше Млечния път.

Когато се съвзе от изумлението си и почти забравеното чудо на звездите, Джон се включи в комуникационната система и съобщи неочакваната новина.

Тя предизвика истински хаос. Хората я научаваха, събуждаха приятелите си, втурваха се към съблекарните, за да грабнат леки скафандри, преди всички резервни костюми да бъдат изчерпани. Цялото небе стана тъмнорозово и после започна да блести. Стотици звезди изчезваха за броени секунди, докато само Венера и Земята блестяха на изток сред все по-интензивната светлина на утрото. Небето стана по-ярко, после слънцето изплува на хоризонта и заля с лъчите си равнината като термоядрена бомба. Хората викаха, скачаха, тичаха сред дългите, черни сенки на скали и сгради. Въздухът беше прозрачен като стъкло и насищаше с кристална яркост предметите, потопени в него.

Джон влезе отново вътре и се обади на Сакс в Наблюдателницата Екус. Когато осъществи връзка с него, веднага го поздрави за края на бурята.

Сакс махна рязко с ръка, сякаш това се беше случило преди години.

— Един екип е върху Амор 2051В — съобщи той. Амор 2051В беше леден астероид, който щяха да изтласкат в орбита около Марс. В момента монтираха ракети върху него и те щяха да го насочат по курс,

подобен на траекторията на „Арес“. Тъй като нямаше да поставят топлинен щит, намаляването на скоростта на астероида, докато се приближаваше към планетата, щеше да го разтопи в атмосферата. Това изглеждаше добре и според изчисленията, трябваше да се случи след шест месеца. Ето кое е голямата новина, заяви Сакс спокойно, докато примигваше. Голямата буря беше вече история.

На Джон му се прииска да се изсмее. Ала си спомни за Яшика Муи и разказа всичко на Сакс, защото му се щеше да наруши празника на още един човек. Сакс примигна.

— Започват да действат сериозно — отбеляза накрая той. Отвратен, Джон каза „довиждане“ и прекъсна връзката.

Върна се обратно през помещенията под цилиндричните сводове, разтревожен от острата борба между положителните и отрицателните емоции, които изпитваше. Изведнъж му хрумна нещо интересно. Спенсър Джексън живееше в съседство с Джон и тъкмо излизаше от стаята си, когато Джон се прибираше в своята. Затова му разказа за своето хрумване.

— Трябва да съберем всички хора, които успеем и да организираме голямо тържество, за да отпразнуваме края на бурята. Всички групи, почувствали се жители на Марс. Всъщност, всеки отделен човек, който пожелае да участва. Всички, които просто искат да бъдат там.

— Къде?

— На Олимпус Монс — отговори Джон, без да обмисля думите си. — Вероятно ще успеем да накараме Сакс да изчисли времето, когато ще пристигне неговият астероид. Ще можем да го наблюдаваме оттам.

— Прекрасна идея!

Олимпус Монс беше щитообразен вулкан и следователно имаше конична форма, която в по-голямата си част не беше стръмна. Около окръжността, описана край огромната му маса, се издигаше цилиндричен насип, висок около седем километра. Тази зрелищна скала, два пъти по-внушителна от канарата при Наблюдателницата Екус, на много места стърчеше почти вертикално към небето.

Ръбът на върха на Олимпус Монс бе широк и плосък — от него се разкриваше великолепен изглед към опасаната с терасовидни пръстени вътрешност на вулкана, ала оттам не можеше да се наблюдава останалата част от планетата. Но от южната страна на ръба имаше малък метеорен кратер, който бе останал безименен и хората използваха означението му от картите — ТНА-Zp. Вътрешността на този малък кратер беше закътана и различна от тънкия черен слой, обвиващ Олимпус Монс. Изправен върху южната дъга на острия ръб на кратера, наблюдателят едва тук имаше възможност да огледа склона на вулкана и след това огромната, хълмиста равнина на запад от Тарсис; планетата изглеждаше по същия начин, наблюдавана от платформа в космическото пространство в близост до нейната повърхност.

Изтекоха девет месеца, преди астероидът да бъде изтласкан на необходимата орбита, осигуряваща му възможност за среща с Марс. Времето беше напълно достатъчно и новината за тържеството на Джон се бе разнесла навсякъде. Хората започнаха да пристигат в разпръснати тук-там кервани от ровъри и спираха край стръмната северна стена и около южния външен слой на Zp. Там издигнаха няколко големи палатки с формата на полумесец и прозрачни стени. Керваните продължиха да пристигат всеки ден в продължение на една седмица, дирижабли се издигаха нагоре над дългия склон, хората ги привързваха в Zp, така че вътрешността на малкия кратер изглеждаше като дълбока чаша, около която са прикрепени балони, подарени на някого за рождения му ден.

Джон отиваше от палатка в палатка, разговаряше с хората и се наслаждаваше на карнавалната атмосфера — атмосфера, която не изключваше споровете, такива възникваха много, — но повечето хора се веселяха, разговаряха, пиеха, излизаха на екскурзии по нагънатата повърхност на потоците от лава, правеха мозаични подове, танцуваха под музикалния акомпанимент на различни аматьорски състави.

Наистина се получи прекрасен фестивал, Джон беше доволен, веселеше се с пълна пара всеки миг, когато не спеше. Не му бяха необходими нито омегендорф, нито пандорф и когато Мариан и групата от Сензени На го изблъскаха в ъгъла и започнаха да раздават таблетки, той само се засмя:

— Не смятам, че ще се възползвам от това сега — рече Буун на младите луди глави. — Все едно да наливам вода в морето.

— Да наливаш вода в морето ли?

— Иска да каже, че е същото като да кара пермафрост в Бореалис.

— Или да изпомпва въглероден двуокис в атмосферата.

— Или да домъкне лава на Олимпус.

— Или да вкара още повече соли в проклетата почва.

— Или да обогатява с железни окиси цялата проклетата планета!

— Точно така — съгласи се Джон с усмивка. — Вече съм изцяло червен.

— Не чак толкова червен, колкото тези хора — обади се един от младежите и посочи на запад. Три дирижабъла с подобен на пясък цвят се носеха нагоре по склона на вулкана. Те бяха износени, морално остарели и не отговаряха на въпросите, подадени им по радиото. Когато докоснаха ръба на Зр и спуснаха котва до по-големите и по-ярки дирижабли в кратера, всички зачакаха със затаен дъх наблюдателите от херметизационната камера да обявят кои са новопристигналите. Когато кабините на дирижаблите се отвориха и от тях излязоха около двадесетина фигури, настана пълна тишина.

— Това е Хироко — внезапно рече Надя по обхвата за обща връзка. Хората от първата стотица бързо се отправиха към най-горната палатка. След малко новодошлите влязоха в прохода и се насочиха към херметизационната камера, минаха през нея, влязоха в палатката и да! — наистина беше Хироко. Хироко, Мишел, Евгения, Ивао, Джийн, Елен, Рая, Раул и цяла група младежи.

Викове и крясъци разцепиха въздуха, някои плачеха, имаше и много гневни обвинения; самият Джон не се сдържа и промърмори нещо, когато му се удаде да прегърне Хироко; след онези часове на тревога в ровъра — тогава разговор с нея му беше така необходим! Сега сграбчи раменете ѝ в ръце и едва не я разтърси, в гърлото му клокочеха гневни думи, с които искаше да я упрекне; ала усмихнатото ѝ лице беше същото, каквото го помнеше и все пак бе различно — образът ѝ се беше издължил, бяха се появили бръчици, не приличаше на себе си и все пак без никакво съмнение си оставаше тя — така че лицето, което се усмихваше, изгуби очертанията си, избяга от зрението му, Джон бе раздвоен между онова, което очакваше да види и онова,

което виждаше в действителност. Объркан твърде дълбоко от това халюцинаторно видение, успя единствено да промълви:

— О, толкова много исках да разговарям с теб!

— И аз с теб — отговори тя, въпреки че бе трудно човек да я чуе сред страшната глъчка.

Късно този следобед Джон събра хората от първата стотица, които сега наброяваха почти шестдесет. Те се настаниха в най-високо разположената палатка, откъдето се виждаха другите хора надолу по склона и цялата равнина зад палатките. Насядаха по разпръснатите навсякъде столове, подкрепиха се със сирене, бисквити и червено вино. Джон опря гръб в облегалката на стола си и се огледа. С едната си ръка Аркадий беше обвил раменете на Мая, а с другата — раменете на Надя, тримата се смееха на нещо, което Мая бе казала току-що. Сакс примигваше като бухал от удоволствие, а Хироко сияеше. Джон никога не беше виждал такъв израз на лицето ѝ в ранните години. Истинско престъпление бе да наруши прекрасното им настроение, но подходящо време никога нямаше да настъпи; а настроението щеше да се върне отново. Затова в един от моментите, когато всички бяха притихнали, той високо и ясно се обърна към Сакс:

— Мога да ти кажа кой е отговорен за саботажите.

— Така ли?

— Да. — Джон погледна Хироко в очите. — Това са твоите хора, Хироко.

Тези думи я отрезвиха, макар че все още се усмихваше: но това беше старата ѝ, сдържана, потайна усмивка.

— Не, не — меко възрази тя и поклати глава. — Знаеш, че не бих направила подобно нещо.

— Вярвам, че е така. Но хората ти го правят без твое знание. Всъщност, твоите деца. Работят с Койота.

Очите ѝ се свиха и тя хвърли бърз поглед към палатките надолу.

— Ти ги отгледа, нали? — попита Джон. — Оплоди много свои яйцеклетки и ги отгледа *in vitro*?

След известно мълчание Хироко кимна с глава.

Цялата група потъна в тишина. Всички наблюдаваха Хироко и Джон. Той продължи:

— Но някои от тях не споделят твоите възгледи. Те имат свой живот, както става с всички деца. Кучешките им зъби са направени от камък, нали?

Хироко сбърчи нос.

— Това са коронки. Композитен материал, не истински камък. Глупава мода.

— И нещо като емблема, отличителен знак. Из планетата има хора, които са я възприели, хора, които са свързани с децата ти и ги подпомагат при саботажите. Някои от тях едва не ме убиха в Сензени На. Водачът ми там имаше каменен кучешки зъб, макар че ми бе необходимо много време да си спомня къде го бях виждал. Приех за чиста случайност факта, че когато камионът падна в шахтата, ние бяхме вътре в нея. Не ги бях предупредил за своето посещение, затова предположих, че всичко е организирано, преди да отида там и те не са знаели, за да спрат изпълнението на плана. Окакура вероятно е слязъл в шахтата с мисълта, че ще бъде размазан като дървеница в името на своята кауза.

След известно време Хироко попита:

— Сигурен ли си?

— В много голяма степен. Дълго време всичко беше страшно обърквашо, защото не са само те — паралелно с тяхната дейност се развива още един процес. Но след като си спомних къде за пръв път бях виждал каменен зъб, проучих по-подробно всичко това и открих, че цяла пратка със зъболекарско оборудване от Земята е пристигнала празна през 2044. Цял товарен контейнер е бил разбит и ограбен. Това ме накара да мисля, че съм попаднал на следа. На второ място саботажите продължаваха да се случват на такива места и по такова време, когато никой, включен към комуникационната мрежа, не би могъл да ги извърши. Като например, по времето, когато посетих Мери при богатия на водно съдържание подпочвен слой Маргаритифър. Инсталацията на кладенеца беше взривена. Явно бе, че този акт не е извършен от никой, работещ на обекта, просто не беше възможно. Но тази станция е наистина изолирана и по това време в близост около нея нямаше никакви хора. Следователно трябваше да е някой извън комуникационната мрежа. Затова си помислих за вас. — Той извинително повдигна рамене. — Когато провериш всичко, ще се убедиш, че е невъзможно половината от саботажите да са били

извършени от човек, включен в мрежата. А в другата половина от случаите някой с каменен зъб обикновено е бил забелязван в близост до мястото на саботаж. Реших, че сте вие, възложих на компютъра си да анализира ситуацията, вследствие на което стана ясно, че три четвърти от случаите са били в южното полукълбо, тоест в кръг с диаметър три хиляди километра и център, разположен в източната част на Маринерис. Теренът, който обхваща този кръг, е планински, силно нагънат, неравен, в него има много селища, но въпреки това сметнах, че по пътя на логиката това е единственото място, където могат да се укриват саботьорите. А всички ние години живеехме с убеждението, че именно натам сте се насочили ти и твоите хора, когато напуснахте Андърхил.

Лицето на Хироко беше непроницаемо. Накрая тя заяви:

— Ще проверя всичко това.

Сакс се намеси:

— Джон, ти спомена, че се извършва някакъв друг процес, нали?

— Не бяха само саботажите — кимна Джон, — Някой се опитва да ме убие.

Сакс примигна, останалите изглеждаха потресени.

— Отначало мислех, че са саботьорите — продължи Джон, — които се опитват да прекъснат моето разследване. В това имаше смисъл и първият инцидент наистина беше акт на саботаж. Твърде лесно бе да се объркам. Но сега съм твърдо убеден, че това беше грешка. Саботьорите нямат интерес да ме убият — можеха да го направят, но не се възползваха от тази възможност. Една нощ група от тях ме спря. Сред тях беше и твоят син Касей, Хироко, а също така и Койота, за който смятам, че е същият онзи пътник без билет, който ти криеше на „Арес“...

Тези думи предизвикаха истинска врява — очевидно значителен брой от тях имаха съмнения относно този пътник без билет. Мая се изправи, посочи с изопнат пръст Хироко и изкрещя. Джон ги надвика всичките и упорито продължи:

— Тяхното посещение — да, именно то! — беше най-доброто потвърждение на моята теория за саботажите, защото успях да взема няколко клетки от кожата на един от тях. Това ми позволи да разчета неговата ДНК и да я сравня с някои други проби, намерени на обекти, където е извършен саботаж. Установих, че същият човек е бил винаги

там. Следователно тези хора бяха саботьорите, но те очевидно не искаха да ме убият. Ала една нощ в Лоу Пойнт в Хелас бях нападнат и скафандърът ми беше разрязан. — Той кимна при възклицанията на своите приятели. — Това беше първото преднамерено нападение срещу мен и то се случи твърде скоро, след като ходих до Павонис, където разговарях с Филис и група представители на тръстовете. Обсъждахме интернационализацията на елеватора и други въпроси, свързани с него. След това неколkokратно бях обезпокояван от агентите на КПМ, които Хелмут допусна да пристигнат на Марс под натиска на същите тези представители на тръстовете. Всъщност, открих, че много от агентите бяха работили за „Армскор“ или „Субараши“ на Земята, а не за ФБР, както самите те ми бяха съобщили. Това са двата тръста, най-тясно свързани с проекта за елеватора и миннообогатителните работи в Големия насип. Сега те назначават свои хора за охраната на обектите и осигуряват карт бланш на този скитащ се наоколо екип от тъй наречени агенти. После, тъкмо когато престана Голямата буря, някои от тези агенти направиха опит да ме обвинят в убийството, извършено в Андърхил. Да, наистина опитаха! Но не успяха, не мога стопроцентово да докажа, че са били именно те, но видях двама от тях да работят по инсценировката. Смятам, че са убили този човек, за да обвинят мен. Да ме премахнат от пътя си.

— Би трябвало да събщиш на Хелмут — каза Надя. — Ако създадем единен фронт и настояваме тези хора да бъдат изпратени отново на Земята, той ще отстъпи пред искането ни.

— Не зная дали Хелмут вече разполага с някаква действителна власт — отвърна й Джон. — Но си струва да опитаме. Искам тези хора да се махнат от планетата. Особено онези двамата, които записах чрез системата за сигурност в Сензени На. Те влизаха в медицинската клиника и се занимаваха с почистващите работи. Косвените улики срещу тях са достатъчно силни.

Останалите не знаеха как да реагират на това, но се оказа, че неколцина от тях също бяха преследвани от други екипи на КПМ — Аркадий, Алекс, Спенсър, Влад и Урсула, дори Сакс — всички бързо се съгласиха, че опитът да депортират агентите е добро хрумване.

— Особено онези двамата трябва да бъдат депортирани веднага — разгорещено заяви Мая.

Сакс просто поработи с модула върху китката си и на момента се свърза с Хелмут по телефона. Той изложи положението пред него. Разгневената група се намесваше в разговора от време на време.

— Ще предадем всичко на земната преса, ако не направиш нещо по този въпрос — заяви Влад.

Хелмут се намръщи, след известно време отговори:

— Ще проуча всичко. Онези агенти, от които се оплаквате, със сигурност ще бъдат върнати на Земята.

Сакс прекъсна връзката и Джон отново огледа приятелите си.

— Добре — рече той. — Но ще е необходимо повече от едно обаждане до Хелмут, за да постигнем всички промени, които желаем. Отново дойде време да действваме заедно и то по широк кръг от проблеми, ако наистина искаме договорът за Марс да оцелее. Това е нашият минимум. Начало за всичко останало. Трябва да създадем последователна политическа организация, независимо от нашите несъгласия по някои проблеми.

— Действията ни няма да окажат влияние върху нищо — меко каза Сакс, но думите му незабавно бяха посрещнати с ропот и неразбираеми потоци от протести, извиращи от всички страни.

— Ще повлияят! — извика Джон. — Ние, както всички останали на тази планета, имаме възможност да насочваме събитията, които се случват тук.

Сакс поклати глава, но останалите слушаха Джон и повечето от тях изглеждаха съгласни с него. Можеха да го направят, Джон виждаше това по лицата им. Само Хироко оставаше непроницаема; лицето ѝ беше безизразно, затворено, което му навя болката от спомените. Винаги се бе държала така с него. Изведнъж това го накара да усети мъчително безсилие и незабравена болка.

— Хироко, мога ли да поговоря с теб насаме? — попита той. — Само за минутка. Можем да отидем в палатката отдолу. Искам да ти задам няколко въпроса и после веднага ще се върнем тук.

Останалите любопитно се взряха в тях. Накрая, притисната от погледите им, Хироко се поклони и тръгна пред Джон по прохода към следващата палатка.

Стояха в единия край на полумесеца на палатката пред погледите на приятелите си. Случаен наблюдател също би могъл да ги забележи. Палатката беше почти празна; хората уважаваха уединението на колонистите от първата стотица и им предоставяха свободно място за разговор.

— Вероятно искаш да ми предложиш как да идентифицирам саботьорите?

— Можеш да започнеш с момчето на име Касей — отговори й Джон. — Онзи, който е твой и мой син.

Тя отказа да срещне погледа му.

Джон се наведе към нея. Усещаше, че го обзема гняв.

— Предполагам, че има деца от всеки мъж от първата стотица?

Хироко наведе глава пред него и съвсем леко сви рамене.

— Взехме от пробите, които всеки беше дал. Майките са жените от групата, а бащи са всичките мъже.

— Кое ти даде право да извършваш всичко това без разрешение? — попита Джон. — Да създаваш наши деца, без да ни питаш... да избягаш и да се скриеш — защо? Защо?

Хироко спокойно отвърна на погледа му.

— Ние живеехме с мечтата какъв може да бъде животът на Марс. Видяхме, че няма да стане така и решихме да установим свой начин на живот...

— Но не разбираш ли колко *егоистично* е това? *Всички* мечтаехме, *всички* искахме да бъде различно и работим с цялото си сърце за това. Теб през цялото време те *нямаше*, ти създаваше затворен свят за малката си група! Имахме нужда от помощта ти! Толкова често исках да разговарям с теб! Аз и ти имаме дете, то е част от нас двамата, а ти не си разговаряла с мен от двадесет години!

— Ние искахме само да покажем чрез нашия експеримент, че можем да живеем тук.

— Но ако го правите тайно, никой няма да види!

— Не възнамерявахме да останем скрити завинаги. Ситуацията се влоши, затова останахме настрана. Но ето, че в края на краищата сега сме тук. И когато имате нужда от нас, когато можем да ви помогнем, ще се появим отново!

— Имаме нужда от вас всеки ден! — без колебание заяви Джон. — Така е устроено обществото. Ти направи грешка, Хироко. Защото,

докато се криеше, шансовете Марс да остане неповторим, значително намаляха. Много хора работят, за да ускорят изчезването на неповторимостта му. Сред тях има и хора от първата стотица. А какво си направила ти, за да ги спреш?

Хироко нищо не отговори. Джон продължи:

— Преминахте ли през геронтологичната терапия във вашата колония?

— Да.

— Децата знаят ли кои са техните родители?

— Да.

Джон поклати глава; беше разгневен.

— Просто не мога да повярвам, че си могла да направиш такива неща!

— Ние не те караме да повярваш.

— Очевидно. Но нима изобщо не те е грижа, че си откраднала гените ни и си създала наши деца, без знанието и съгласието ни? Че си ги възпитала, без да ни допуснеш до тяхното възпитание, без да ни позволиш да споделим детството им?

— Можете да имате свои собствени деца, ако желаете — сви рамене тя. — А що се отнася до тези... Някой от вас интересуваше ли се да има деца преди двадесет години? Не. Този въпрос въобще не беше повдиган.

— Ние бяхме прекалено стари!

— Не бяхме прекалено стари. Просто предпочетохме да не мислим за това. По-голямата част от невежеството е личен избор, както знаеш, следователно невежеството е важен фактор, който разкрива какво в действителност има значение за хората. Вие не искахте деца, затова не знаехте нищо за раждането на деца от по-възрастни родители. Но ние знаехме и изучихме техниките за осъществяване на този процес. А когато видите резултатите, смятам, че ще се убедите колко щастливо е било това хрумване. Мисля, че ще ни благодарите.

Джон замълча, за да помисли по този въпрос.

— Е — рече накрая той, — подозирам, че ще говорим за това продължително време. Ще поддържаш ли поне връзка с мен сега?

— Да — кимна Хироко.

До изгарянето на астероида оставаха още две минути. Много хора се изкачиха до най-високо разположената палатка и притиснаха тела към прозрачните стени на обърнатата на юг арка. Леденият астероид вероятно щеше да изгори за една-единствена обиколка по орбитата си, траекторията му беше толкова стръмна. Обект с една четвърт от масата на Фобос щеше да се превърне в пара и след това, когато станеше по-горещо — в кислородни и водородни молекули. Всичко щеше да трае само няколко минути. Никой не беше сигурен как щеше да изглежда този процес.

Започнаха да броят от десет до нула. „Нула!“ — изреваха стотици гърла. За три бездиханни трепетни удара на сърцата не се случи нищо. После бялата топка, която оставяше искрящо ветрило от бял огън след себе си, се появи на югозападния хоризонт. Тя беше по-ярка от всички луни, огледала и звезди, взети заедно. Горящият лед беше така близо, че виждаха бели късове, които политаха към опашката и падаха като гигантски искри. После, извървял едва половината път по небето, астероидът се разчупи на отделни фрагменти и цялата феерия от нажежени до бяло пламъци се понесе на изток, разпилявайки се като шепя едри сачми. Изведнъж всички звезди потрепериха — това беше първата звукова експлозия, която връхлетя върху палатките и ги разтърси. Последва втора и за миг фосфоресцентни късчета заскачаха диво, докато се носеха по небето и изчезнаха зад хоризонта на югоизток. Огнените им опашки ги последваха до Марс, после се стопиха. Изведнъж отново стана тъмно, обикновеното нощно небе се разстла над главите им, сякаш нищо не се бе случило. С изключение на това, че звездите полека блещукаха.

Възцари се пълна тишина. Хората стояха неподвижни на местата си. Какво биха могли да сторят след такова събитие?

Но ето, че Хироко започна да си пробива път сред хората към онази палатка, където бяха Джон, Мая, Надя и Аркадий. Тя се насочи право към Джон. Изправи се с лице срещу него, улови дясната му ръка, вдигна я нависоко и изведнъж извика:

— Джон Буун! Джон Буун!

След това всички подеха този вик:

— Буун! Буун! — а други закрепяха: — Марс! Марс!

Лицето на Джон пламна, както бе пламтял метеорът. Чувстваше се зашеметен, като че къс от горящия лед го бе ударил по главата.

Старите му приятели се смееха, а Аркадий изкрещя:

— Реч! — придавайки на гласа си онова, което смяташе за американски акцент. — Реч! Реч! Ре-е-еч!

Останалите подеха този възглас, после известно време шумът замря и всички го загледаха с очакващи погледи.

— Какво мога да кажа аз, приятели? — извика той. — Всичко вече се случи и за него няма думи. Думите се създават, за да описват такива събития.

Но кръвта му бушуваше, пълна с адреналин и щастие; без да желае, думите започнаха да се изливат от устните му, както често се бе случвало по-рано.

— Вижте — заговори Буун. — Ние сме тук на Марс! (Смях.) Това е подарък за нас, голям подарък, причината, заради която продължаваме да отдаваме живота си, за да поддържаме развитието на цикъла. Както в еко-икономиката — каквото вземеш от системата, трябва да бъде балансирано с онова, което ѝ даваш. Да бъде балансирано или да надвишава количеството на полученото, за да се създаде анти-ентропно стремление, което характеризира целия творчески живот и особено първите ни стъпки в един нов свят — място, където не сме привикнали нито с природата, нито сме изградили определена култура, а превръщаме планетата отначало в свят, а после в свой дом. Сега всички знаем, че различните хора изтъкват различни причини за пристигането си тук. Хората, които ни изпратиха на Марс, са били движени от други подбуди и сега започваме да ставаме свидетели на конфликтите, предизвикани от това. На хоризонта се появяват бури, нахлуват метеори, заредени с несъгласие и размирици. Някои от тях ще се сблъскат с планетата, а няма само да прелетят над главите ни като онзи пламък на белия лед преди малко! (Възгласи.) Може да стане неприятно, понякога със сигурност ще бъде непоносимо, но трябва да помним, че тези удари на метеорите обогатяват атмосферата, правят я по-плътна и добавят еликсира кислород към отровния бульон извън тези палатки. Човешките конфликти могат да доведат до същия резултат — да разтопят вечно замръзвания подпочвен слой на нашата социална база, да стопят всички онези вкочанявали от студ институции и да ни оставят сами пред необходимостта да творим, пред задължението да създадем нов социален ред, който е чисто марсиански. Толкова

марсиански, колкото Хироко Ай, нашата Персефона^[3], която сега се върна от реголита, за да обяви началото на тази нова пролет! (Възгласи.) Винаги трябва да имаме предвид живота на децата си, на техните деца и така напред в бъдещето завинаги. Трябва да постъпваме по такъв начин, че да им предоставим толкова възможности — а се надявам дори и повече — от тези, с които разполагахме ние. Да насочваме слънчевата енергия още по-изобретателно, за да обърнем посоката на ентропията в нашия малък кът от вселенския поток.

На този етап, приятели, сме изправени пред дилемата: демокрация срещу капитализъм. На своя преден пост в човешкия свят ние може би сме в по-добра позиция от всички останали — оттук можем да видим всичко и да участваме в тази битка от световен мащаб. Тук има незаета земя, тук има оскъдни ресурси, които не могат да бъдат възстановени. Ние ще бъдем въввлечени в битката, не е възможно да не участваме в нея, ние сме един от трофеите и съдбата ни ще бъде решена от онова, което се случва в целия населен с хора свят. След като случаят е такъв, за нас ще е по-добре да се обединим в името на общото благо, в името на Марс, заради самите нас, заради всички хора на Земята и заради бъдещите поколения. Това ще бъде трудно, ще отнеме години, но колкото сме по-силни, толкова по-благоприятни стават шансовете ни. Затова съм толкова щастлив, че виждам горящия метеор в небето, който налага матрицата на нашия живот в този свят. Затова съм толкова щастлив, че всички вие сте тук, че заедно празнуваме това събитие. Хайде да потанцуваме до зори, а утре ще се разпилеем по ветровете и надолу по склоновете на тази огромна планина, за да разнесем своя дар навсякъде.

Бурни възгласи. Мая разцелува Джон, Влад, Урсула и Надя също го целунаха, Аркадий го повдигна, изрева и го завъртя във въздуха, а Хироко протегна ръка и докосна Джон с показалец по ръката — като че искаше да му предаде някакво живително докосване, сила, дарба.

На следващия ден събраха всичко, останало от празненството. След като се сбогуваха с много хора, Джон и Мая се качиха на ровъра, заобиколиха ръба на Олимпус Монс и се вляха в керван от ровъри, в който пътуваха Аркадий и Надя, Ан, Симон и техният син Питър. По време на редица разговори този ден, Джон каза:

— Трябва да разговаряме с Хелмут, за да накараме ООН да ни приеме като изразители на мнението на местното население. Необходимо е да представим пред ООН проект за ревизирания договор. Скоро трябва да присъствам на церемония по откриването на нов град от палатки в източната част на Тарсис. Очаква се и Хелмут да дойде. Дали бихме могли да се срещнем там?

Само неколцина можеха да отидат, ала те щяха да бъдат делегати, представящи останалите и се споразумяха какво ще предприемат. След това разговаряха за съдържанието на проектодоговора и се обаждаха до всички кервани и дирижабли. На следващия ден се спуснаха по стръмната стена от северната страна на големия насип и в подножието му поеха в различни посоки.

— Беше хубаво празненство — обади се Джон по радиото на всеки един поотделно. — Ще се срещнем на следващото!

[1] Геолози на Марс — думата е образувана от Арес — бога на войната при древните гърци, символ на планетата Марс. — Б.пр. ↑

[2] Анастомоза — геологичен термин, който означава свързване на каналите на дадена река в единна система. — Б.пр. ↑

[3] Богиня на плодородието, при идването на която всичко започва да цъфти и зрее (старогр. мит.). — Б.пр. ↑

ЧАСТ ШЕСТА

ОРЪЖИЯ ПОД МАСАТА

В деня, когато беше убит Джон Буун, се намирахме в източната част на Елизиум. Беше сутрин и този неочакван дъжд от метеорити се изсипа върху нас — трябва да е имало около тридесетина от тях. Всичките бяха черни. Не зная от какво се състояха, но горяха с черен пламък, вместо с бял. Като пушек от сблъскващи се самолети, само че се движеха по права линия и то много бързо, като светкавици. Беше толкова странно, че виждаме такова нещо. Бяхме изумени. Новината все още не бе достигнала до нас, но когато научихме и пресметнахме назад във времето, разбрахме, че двете събития бяха станали в един и същи час.

Намирахме се в Хелас, в Лейкфрант. Небето потъмня, внезапно се изви вихрушка. Тя зашиба водата, помете всички проходи в града. Тогава научихме какво е станало с Джон Буун.

Ние бяхме в Сензени На, където той бе работил много време. Беше нощ. Заблестяха светкавици, които заблъскаха над главите ни — огромни снопове светлина се спуснаха в мантийната шахта. Никой не можеше да повярва, навсякъде се носеше тътен, нищо друго не се чуваше. Неговата снимка беше поставена в помещението на работниците, високо върху стената в коридора с много стаи. Една светкавица удари прозореца пред големия булевард и за секунда всички бяхме заслепени. Когато зрението ни отново се възвърна, рамката на снимката му беше счупена, стъклото бе напукано и димеше. Тогава чухме новината.

Бяхме в Кар и не можехме да повярваме. Колонистите от първата стотица плачеха. Сигурно той е бил единственият, когото всички харесваха. Ако повечето от тях бяха убити, поне половината от останалите щяха да викат „ура“. Аркадий бе загубил ума си, плака с часове. Това беше много страшно, защото никак не му приличаше. Надя се опитваше да го успокои, казваше — „Всичко е наред, всичко е наред“, но Аркадий продължаваше да повтаря — „Не

е наред, не е!“ Ревеше като ураган, хвърляше различни неща, падаше отново в ръцете на Надя. Дори и Надя се уплаши. Беше пребледняла, когато той изтича до стаята си и се върна с една от онези кутии, чрез които може да взривих нещо, отдалечено на голямо разстояние от теб. Когато ѝ обясни какво представлява предметът, Надя наистина се вбеси и каза: „Защо ще правиш такова нещо?“ Аркадий плачеше и крещеше: „Какво искаш да кажеш с думата «защо»? Затова, което току-що се случи с Джон. Те го убиха, убиха го! Кой знае кой от нас ще бъде следващият! Ще избият всички ни, ако им се удаде удобен случай!“ Надя се опитваше да върне взривното устройство, той беше много разстроен, караше я да го задържи, казваше: „Моля те, Надя, моля те, просто за всеки случай, за всеки случай, моля те.“ Накрая тя задържа кутиятата с устройството, само за да го успокои. Никога не бях виждал подобно нещо.

Ние бяхме в Андърхил. Захранването с ток прекъсна и когато се възобнови, всички растения във фермата бяха замръзнали. Лампите блеснаха, топлината се завърна и растенията започнаха да увяхват. Всички стояхме заедно и си разказвахме разни истории за него. Аз си спомних как беше, когато той за пръв път докосна повърхността на Марс, отдавна, през двадесетте години. Мнозина си спомниха. Тогава бях дете, но си спомням как всички се разсмяха при първите му думи. Самият аз помислих, че е много смешно, ала си спомням — всички възрастни също се смееха, превиваха се от смях, като че някой ги гъделичкаше. Мисля си, че в този момент всички се влюбиха в него. Искам да кажа, как може да не харесаш някой, който е първия човек, стъпил на друга планета — просто излиза и казва: „Е, значи вече сме тук“. Беше невъзможно да не го харесаш.

О, не зная. Веднъж го видях как удари един мъж. Беше във влака за Бъроуз. Седеше в нашето купе и очевидно бе пийнал. С нас беше и оная жена — с някаква ужасна деформация — голям нос, въобще без брадичка. Когато тя отиде до тоалетната, някакъв човек каза: „Боже мой, майка ѝ на тази много се е потрудила, докато я роди толкова грозна“. Буун скочи и бам! — събори мъжа на седалката и заяви: „Не съществува такова нещо като грозна жена“.

Така мислеше той.

Така мислеше, ето защо всяка нощ спеше с различна жена, без да го е грижа как изглежда. Нито на колко са години. Трябваше да

изприказва много приказки за оправдане, когато го завариха с едно петнадесетгодишно момиче. Не мисля, че Тойтовна е чувала за това, защото щеше да го кастрира, а и стотици други жени щяха да пожелаят да го сторят. Обичаше да прави секс в двуместен безмоторен самолет, с жената легнала върху него, докато пилотира.

О, Боже, веднъж го видях как измъкна безмоторен самолет от течение, насочено към повърхността, което щеше да убие всеки друг на негово място. Газовете се движеха в отвесна посока и щяха да разкъсат самолета на части, ако се опиташе да им се противопостави, но той просто се спусна по течението и самолетът взе да пада с хиляда метра в секунда — скорост, която надвишаваше три или четири пъти граничната. И тъкмо, когато щеше да се удари в повърхността, той го отдръпна встрани. После самолетът изгуби скорост, разтърси се и накрая Буун го приземи след около двадесетина метра. Като излезе от кабината, от носа и ушите му течеше кръв. Беше най-добрият пилот на Марс. Можеше да лети като ангел. По дяволите, всички от първата стотица щели да загинат, ако не ги бил извел в орбита около Марс. Така съм чувал.

Имаше и хора, които го мразеха. При това напълно основателно. Именно той спря построяването на джамия на Фобос. Можеше да бъде жесток. Никога не съм срещал по-високомерен човек от него.

Бяхме на Олимпус Монс и цялото небе потъмня.

Франк Чалмърс взе душ, облече се и бързо слезе до столовата. Току-що се бе зазорило. Слънчевите лъчи обливаха Изидис с плъзгаща се хоризонтално бронзовочервена светлина, високо в небето на изток перестите облаци приличаха на медни стружки.

Рашид Ниази, сирийският представител на конференцията, мина край него и хладно кимна на Чалмърс. Франк му отвърна с подобен жест и продължи напред. Заради Селим ел-Хаил фракцията „Ахад“ на Мюсюлманското братство беше обвинена за убийството на Буун. Чалмърс винаги публично и без никакво забавяне ги защитаваше срещу всякакви обвинения. Той неизменно твърдеше, че Селим е извършил убийството сам, маниак-самоубиец, който отнема живота на друг човек. Това негово поведение подчертаваше вината на членовете

на „Ахад“, като същевременно изискваше да бъдат благодарни на Чалмърс. Естествено, Ниази, лидерът на „Ахад“, се чувстваше твърде безсилен.

В столовата влезе Мая. Франк сърдечно я поздрави и автоматично прикри неудобството, което винаги изпитваше в нейно присъствие.

— Мога ли да се присъединя към теб? — попита тя, докато погледът ѝ внимателно го наблюдаваше.

— Разбира се.

По свой собствен начин Мая беше схватлива; Франк се съсредоточи върху настоящия момент. Побъбриха. Засегнаха темата за договора, затова Франк заяви:

— Как ми се иска сега Джон да беше тук! Можехме да използваме способностите му. — След това добави: — Той ми липсва.

Такива думи щяха незабавно да разсеят вниманието ѝ. Тя сложи ръка върху неговата; Франк почти не я почувства. Мая се усмихваше, изумителните ѝ очи наблюдаваха лицето му. Цялото му същество желаше да я съзерцава, но въпреки това той отклони поглед встрани.

Телевизионната стена предаваше обзор на новините от Земята. Видеоклипът показваше многоброен митинг в Манхатън. В развитите страни хората протестираха заради драконовските мерки по намаляване на раждаемостта. Младите хора чувстваха, че огромна тълпа практически безсмъртни старци, олицетворяващи вчерашния ден, изтръгваха живота от ръцете им. Това със сигурност не беше хубаво. Но в развиващите се страни се бунтуваха срещу „ограничения достъп“ до самата терапия, което беше далеч по-лошо. Правителствата падаха; хора измираха с хиляди. Мексико Сити, Сао Паоло и Ню Делхи бяха в пламъци.

Мая погледна към екрана и прочете на глас думите, изписани върху едно от знамената в Манхатън: „ИЗПРАТЕТЕ СТАРЦИТЕ НА МАРС“.

— Предполагам, че това обяснява неотстъпчивостта им по отношение на емигрантските квоти — каза тя.

Франк кимна.

— Никога няма да ги получим. На Земята са поставени под прекалено голям натиск и разглеждат Марс като един от спасителните

изходи. Ако делегатите на ООН ни позволят да повлияем по някакъв начин на емиграцията, ще бъдат разпънати на кръст.

— Тогава какво ще правим?

— Ще настояваме за възобновяването на всички клаузи от стария договор. Ако отстъпим по един пункт, цялата ни позиция ще се сгромоляса.

Мая се засмя. Изпитваше задоволство от поведението му, възхищаваше се на неговата стратегия. Тя беше добра, макар че Франк не следваше тъкмо нея. Трябваше да победят, за да оцелеят. Чалмърс беше зает да изготвя проект по кои от точките от договора ще отстъпи, за да нанесе решителния удар и да запази влиянието си в области, които наистина бяха от съществено значение за него. Това със сигурност включваше засилване на ролята на Американския департамент по проблемите на Марс и на неговия секретар; в крайна сметка, беше му необходима база, където да работи.

На горния етаж участниците в конференцията бяха заели поредица от дълги, сводести стаи, разделени една от друга с високи прегради. Мая отиде да поговори със Саманта и Спенсър. Тримата бяха водачи на Първата марсианска коалиция и в качеството си на такива, бяха поканени на конференцията като представители на марсианското население, без да имат право на глас. Присъстваха тук единствено поради мълчаливото съгласие на Хелмут. Той бе включил значителен брой хора в конференцията. Бе позволил на Ан да присъства като представител на Червените, без право на глас, макар че обединението на Червените беше част от коалицията. Сакс беше наблюдател от страна на екипа по преобразуването на планетата; голям брой функционери от миннообогатителните и развойни компании също присъстваха със статут на наблюдатели. Всъщност, тук наблюдателите бяха цяла армия; но само членовете с право на глас седяха на централната маса, където сега Хелмут звънеше с малко звънче. Петдесет и трима представители на различните нации и осемнадесет официални лица от ООН заеха местата си. Още стотина човека продължаваха да се разхождат в източните зали, наблюдавайки дискусиата през отворените портали или чрез малки телевизионни приемници. Зад прозорците Бъроуз гъмжеше от човешки фигури и превозни средства — градът се бе превърнал в малка марсианска столица.

Хелмут откри сесията.

Темата на деня, останала непроменена през последните две седмици, беше свързана с емигрантските квоти. Караниците започнаха. Те щяха да продължат през цялата сутрин. Марс представляваше ценен трофей и както богатите, така и бедните нации от Земята се бореха за него, както за всичко останало. Богатите разполагаха с пари, ала бедните имаха работна ръка, а оръжията бяха твърде равномерно разпределени.

До сутрешната пауза нищо нямаше да бъде завършено и Франк стана от мястото си. Отиде при индийската и китайската делегации и покани водачите им Ханавада и Сун да се разходят по панорамния мост.

— Вижте — обърна се Чалмърс към двамата си колеги. — Разходите по изпращане на емигранти са толкова големи, че вие не бихте могли да облекчите проблема със свръхнаселеността, като прехвърлите част от хората си тук. Знаете това. Вече разполагате с много повече земя, която бихте могли да разработите — целини, блатисти земи — в собствените си страни. Следователно онова, което искате от Марс, не е земя, а ресурси или пари. Изоставате от Севера заради природните богатства, които са ви били отнети без заплащане по време на колониализма. Сега е моментът да получите възмездие.

Предложението за пропорционална емиграция не е във ваш интерес. Емиграцията въобще няма да помогне да разрешите трудностите си — емигрантите ще бъдат само една капчица от морето на населението във вашите страни. Но с парите положението няма да бъде такова. Междувременно развитите страни имат новопоявил се проблем, свързан с пренаселеността. Следователно охотно биха се възползвали от шанса за по-големи емигрантски квоти. Те могат да отделят необходимите за това финансови средства, които в голямата си част ще отидат у тръстовете и ще се превърнат в свободно плаващ капитал, който не е под контрола на никоя отделна нация. Защо пък развитите страни да не дадат на вас по-голямата част от този капитал? Парите и без това няма да излизат от джоба им.

Сун бързо кимна, придобил сериозен израз.

— Смятате ли, че вашите правителства ще се съгласят на такава сделка? — попита той.

— Да — отговори Чалмърс. — Нима тази стъпка не е утвърждаване на тяхната власт над тръстовете от преходен тип?

— Това ще предизвика намаляване на инвестициите от страна на корпорациите — отбеляза Ханавада.

— Което само ще зарадва обединението на Червените — отвърна Чалмърс. — Както всъщност и повечето от членовете на Първата марсианска коалиция.

— А какво ще бъде отношението на вашето правителство? — попита Ханавада.

— Аз гарантирам, че то ще се отнесе положително.

Индиецът и китаецът се спогледаха.

— Може би трябва да започнем да работим с конкретни цифри — вметна Ханавада.

По-голямата част от следващия месец изтече, докато осъществят процедурите по приемането на този компромис, тъй като вследствие на него трябваше да бъдат направени още ред други компромиси. Но Франк убеди президента — без оглед на цялото космическо пространство, което ги разделяше. Използва същите аргументи, както при всички правителства на северните страни. Ако отстъпите пред тръстовете, заявяваше той, тогава те са истинското правителство на света. Сега имате шанс да утвърдите интересите на своите народи и вашите собствени интереси над свободно плаващите огромни капиталови суми, които вече почти са се превърнали във върховна сила на Земята! Необходимо е да ги обуздате по някакъв начин!

Натискът на тръстовете беше страхотен, борбата беше внушителна. Една вечер Анди Джанс покани Чалмърс на вечеря. Той беше представител на корпорациите и Франк имаше бизнес-контакти с него от много години насам. Естествено, Анди беше сърдит на Чалмърс, но се опита да го прикрие, тъй като целта на вечерята беше да му предложи подкуп — Анди не си даде особен труд да замаскира този факт, нито пък се погрижи да завоалира съпътстващите подкупа заплахи. Предложи на Чалмърс пост като председател на фондация, която се учредяваше в момента от транспортния консорциум, осъществяващ превозите Земя — Марс. Чалмърс можеше да встъпи в

новата длъжност, когато изтечеше мандатът му като секретар на американския департамент на Марс.

— Звучи чудесно — отвърна Чалмърс. — Наистина съм много заинтересуван. — Докато вечеряха, успя да убеди Джанс, че е искрен. Не само, че възнамерява да поеме поста във фондацията, но и за това, че незабавно е готов да работи за консорциума. Трябваше да обещае някои неща и натискът щеше да отслабне — междуременно работата по договора щеше да продължи. Никое друго удоволствие не можеше да се сравни с това да измамиш някой мошеник.

После Чалмърс се върна на конферентната маса и продължи в духа, в който бе работил по-рано. Разходката по моста, както бяха започнали да я наричат някои (други я кръстиха „Размърдването на Чалмърс“), бе прекъснала безизходицата. Шести февруари 2057 година беше паметна дата в историята на дипломацията. Сега всичко се свеждаше до това, всяка нация да получи дял. Трябваше да определят конкретните цифри. Докато този процес набираше скорост, Чалмърс разговаряше с всички наблюдатели от първата стотица, успокояваше ги, коригираше мненията им. Оказа се, че Сакс е недоволен от него — той смяташе, че ако тръстовете прекъснат инвестициите си, проектът по преобразуването на планетата ще се забави значително. Ан също бе разочарована от Франк, защото един нов договор, основан на новоприетите промени, даваше карт бланш както на допълнителните инвестиции, така и на притока от нови емигранти. Тя и Обединението на Червените се надяваха да постигнат за Марс статус на световен парк. Такава пълна липса на връзка с действителността го вбесяваше.

— Току-що ви спасих от 50 милиона китайски емигранти — изкрещя ѝ той. — А ти ми се оплакваш, че не съм успял да изпратя всички хора от Марс обратно на Земята.

Но Мая сега — Мая беше доволна от него. Усещаше как погледът ѝ го докосва, докато говореше по време на публични срещи. Тя беше изпълнена с възхищение заради разходката по моста. Започна да се присъединява към него всяка вечер в часа за коктейли; приближаваше се, когато първата вълна от критици и молители се отдръпнеше и оставаше редом с него, докато продължаваха вторият и третият щурм. Облекчаваше неудобните положения със смеха си и от време на време го измъкваше от обръча, напомняйки му, че е време да се нахранят.

Една вечер тя стоя край него по време на целия коктейл. Двамата гледаха заедно с всички останали новините от Земята за събитията през деня. После си тръгнаха заедно, нахраниха се, разходиха се по широките, затревени булеварди и накрая стигнаха до стаята на Франк в долната част на града. Мая влезе вътре с него. Без обяснения и коментари, което беше напълно в нейния стил. Като че винаги бе правила така. Беше в стаята му, после в прегръдките му, притиснала тялото си до неговото. Легнаха на леглото му и тя го целуна. Шокът беше толкова силен, че Франк престана да чувства тялото си. Плътта му се бе превърнала в каучук. Това започна да го тревожи, ала самото й присъствие разби изумлението, тялото й заговори на неговото и изведнъж отново можеше да я почувства — усещанията се върнаха в съществуването му и той им отговори с животинско нетърпение. Отдавна не му се беше случвало така.

След това тя се разходи из стаята, метнала върху раменете си бял чаршаф като пелерина. Отиде да си налее вода.

— Харесва ми начина, по който убеждаваш онези хора — заговори Мая, обърната с гръб към него. Отпи от чашата, погледна през рамо с нежната си, позната до болка усмивка. Погледът ѝ беше открит, както винаги и изглеждаше толкова проникателен, като лъчи, които проникваха навсякъде в съществуването му. Почувства се не само гол, но и незащитен. Зави се с чаршафа до кръста и усети, че е издал мислите си. Тя сигурно щеше да види как въздухът се превръща в ледена вода в дробовете му, как стомахът му се свива, а краката премръзват. Примигна и отговори на усмивката ѝ. Знаеше, че неговата усмивка е бледа и изкривена, ала усещането, че лицето му е като корава маска над истинската му плът, го успокояваше. Никой не беше в състояние да разчете с точност емоциите по израза на лицето — това просто беше лъжа, фалшива връзка между нещата, както при предсказването на бъдещето по дланта на човека или в астрологията. Следователно нищо не го заплашваше.

Но след тази нощ тя започна да прекарва много време с него — и насаме, и сред хората. Придружаваше го по време на приемите, давани всяка вечер от представителите на различните нации; сядаше до него на много от общите официални вечери; възразяваше му в разгорещени разговори, след като бяха гледали лошите новини от Земята. Вечер

отиваше в стаята му и дори нещо, което го тревожеше още повече; завеждаше го в своята.

През цялото време не споменавахе нищо за това какво иска от него. Франк можеше единствено да заключи — тя знае, че не е необходимо да приказва за това. Той щеше да научи какво желае Мая, щеше да направи всичко възможно, за да ѝ го даде, без тя дори да произнесе и дума по този въпрос. Естествено — беше невъзможно тя да прави всичко това без някаква цел. Природата на властта беше такава — когато човек я имаше, никой не оставаше просто така приятел или просто любовница. Те неизбежно щяха да поискат нещо, които той можеше да им даде — ако не друго, то поне престиж, че поддържат дружба с овластените. Престиж, който не беше необходим на Мая, ала тя знаеше какво иска. А в края на краищата нима той не го правеше? Вбесяваше огромна част от хората, които осигуряваха властта му, подписвайки договор, задоволяващ само шепа местни жители. Да, тя измъкваше онова, което искаше. И то без да произнесе нито дума, без да направи някакъв намек. Не работеше нищо друго, освен, че го хвалеше и демонстрираше привързаност към него.

В живота всички бяха актьори, през цялото време; изпълняваха своите роли и не съществувахе никакъв шанс да общуват с реалната същност на другите, не, това вече не беше възможно; в продължение на годините ролите им се бяха втвърдили, бяха станали черупки и затвореното в тях истинско човешко Аз атрофираше или се измъкваше на свобода и окончателно се изгубваше. Сега всички те бяха кухи.

Или може би само с него беше така. Защото Мая изглеждаше толкова истинска! Смехът ѝ, бялата ѝ коса, страстта ѝ, Боже мой: влажната ѝ кожа и ребрата под нея, ребра, които се хлъзгаха напред-назад под пръстите му като тънки летвички на ограда, ребра, които притискаха тялото му в пароксизмите на оргазма. Истинското Аз. Нима то не трябваше да се проявява така? Нима? Едва ли би повярвал в противното. Истинското Аз.

Ала се залъгваше по много тъжен начин. Една сутрин се събуди изтръпнал. Беше сънувал Джон. По онова време, когато работеха заедно на космическата станция и бяха млади. Само че в съня на Франк изглеждаха стари, Джон не беше умрял и все пак се държеше като мъртвец; говореше като дух, който осъзнава, че е мъртъв, че Франк го е убил. Същевременно Джон осъзнаваше какво се бе случило

оттогава и нито се гневеше, нито го обвиняваше. Можеха да разговарят, разбираха се. Преживявайки целия ужас от това, Франк бе изстенал в съня си, беше се опитал да избяга от него и се събуди. Беше горещо, потеше се. Мая седеше на леглото с разрошена коса, гърдите ѝ се полюляваха между ръцете ѝ.

— Какво има? — питаше го тя. — Какво се е случило?

— Нищо! — изкрещя той, стана и изтича до банята. Ала тя го последва, докосна го с длани.

— Франк, какво има?

— Нищо! — извика той и неволно се изтръгна от прегръдката ѝ. — Не можеш ли да ме оставиш на мира!

— Разбира се — промълви Мая огорчена. След това, обзета от внезапен гняв, добави: — Разбира се, мога — и се отдалечи от банята.

— Разбира се, можеш — изкрещя Франк след нея, изведнъж вбесен от глупостта ѝ. Как можеше въобще да не го познава, защото беше така уязвима пред него, когато в края на краищата всичко бе само актьорска игра. — Сега вече можеш. Вече получи онова, което искаше от мен!

— Какво искаш да кажеш? — прошепна тя и веднага се появи край вратата на банята, завита с чаршафа.

— Знаеш какво искам да кажа — отвърна той с горчивина. — Получи онова, което искаше от договора, нали? Никога нямаше да можеш да го постигнеш без мен.

Мая с отвращение поклати глава и се отдалечи.

— Ти нямаш ни най-малка представа, нали? — тихо изрече тя. Захвърли чаршафа, навлече дрехите си с бързи, отсечени движения. — Не знаеш нищо за това как мислят другите хора. Не знаеш дори какво мислиш самият ти. Да не говорим изобщо за някакви си чувства! — Мая забърза към вратата. Спря, за да го измери със сърдит поглед — изразът на лицето ѝ можеше да поразява като гръмотевица. Франк стоеше, прекалено зашеметен, за да се движи, изправен гол пред нея, изложен на урагана на презрението ѝ. — Ти нямаш никакви чувства, нали. Опитях, повярвай ми, но ти просто... — Потрепера, очевидно неспособна да намери достатъчно обидни думи, с които да го опише. Кух — искаше да ѝ подскаже той. Празен. Просто актьор. И все пак...

Мая излезе от стаята.

Когато подписаха новия договор, Мая не стоеше до него. Не беше дори в Бъроуз. Подписаният документ не се различаваше много от предишната версия. И емиграцията, и инвестициите — двете главни заплахи за статуквото (ако подобно нещо съществуваше на Марс) бяха обуздани (именно това беше най-хитрата част), при това те взаимно се блокираха. Договорът наистина беше добре изработен и Франк се подписа под него със замах.

После се приближи до Сакс.

— Е? — попита Чалмърс. — Какво мислиш?

— За договора ли? Той ще намали финансовата подкрепа за преобразуването на планетата. Хората са по-склонни да инвестират, отколкото да дават.

Франк се навъси.

— Не всички инвестиции се отразяват добре на преобразуването, Сакс. Голяма част от парите се изразходват изцяло за други неща.

— Може би — отговори Сакс. — Във всеки случай, договорът няма да промени осезателно положението. Тръстовете, които желаят да инвестират, ще намерят начин да го направят. Ще действат от името на някоя държава, която ще предяви своите претенции в съответствие с квотите по договора. Но зад нея ще стоят парите на тръстовете. Най-различни такива неща ще се случват занапред, Франк. Знаеш, че е така. Политика ли? Икономика ли?

— Може би — грубо отвърна Франк, разстроен дълбоко. После се отдалечи.

По-късно модулет на китката му записука и Франк отговори. Беше Ан, която се взираше в него.

— Какво искаш? — отсечено я попита той. — Предполагам, че ще ме ругаеш за следното — и вас съм предал. Допуснал съм ордите да завладеят вашите площадки за игра.

Тя го изгледа обидено.

— Не. Ти направи най-доброто, което беше възможно при създалата се ситуация. Тъкмо това исках да ти кажа — Ан изключи връзката и образът ѝ изчезна от модула.

— Великолепно — гласно измърмори Франк. — Всички хора от двата свята не могат да ме понасят, с изключение на Ан Клейборн — засмя се горчиво и тръгна да се разходи.

Група гости от Земята стояха край един от по-величествените блокове с офиси в палатката Нидердорф. Сред тях беше и Анди Джанс.

Щом Ан беше доволна, значи Анди трябваше да е вбесен. Франк се приближи към него, защото желаше да го види в това състояние.

Анди го забеляза и за миг лицето му стана неподвижно.

— Франк Чалмърс — заговори той. — Какво те води насам?

Тонът му беше общителен, но очите му въобще не изглеждаха весели, погледът му бе дори студен. Да, Анди беше ядосан. Франк, чието настроение се подобряваше с всяка изминала секунда, отговори:

— Просто се разхождам наоколо, Анди. Ами ти?

След моментно колебание Джанс отвърна:

— Разглеждаме офис-пространството, което предлагат тук. — Той наблюдаваше, докато Франк асимилира подтекста на това изявление. Усмивката му се изостри, стана истинска. После продължи: — Това са мои приятели от Етиопия, от Адис Абеба. Следващата година възнамеряваме да пренесем офиса си на Земята в този град. Затова... усмивката му порасна, без съмнение в отговор на израза, изопнал лицето на Франк. Франк почувства как кожата му се втвърдява върху лицевата страна на черепа. — Затова ще трябва да обсъдим много неща.

Името на Марс на арабски, малайски и индонезийски е Ал-Кахира. Последните два езика са го заели от арабски; погледнете глобуса и вижте докъде е разпространена арабската религия. От западна Африка до западната част на Тихия океан. Тя се е разпространила в по-голямата част от тези земи само за едно столетие. Да, била е истинска империя в своето време; и както всички империи, след своята смърт е продължила непълноценното си съществуване.

Арабите, които живеят извън Арабия, се наричат махджари, а арабите, които са пристигнали на Марс — кахирски махджари. Когато се приземили на планетата, голяма част от тях започнали да бродят във Ваститас Бореалис („Северна Бадия“, както я наричаха самите те) и сред Големия насип. Повечето от тези скитници били араби бедуини,

пътували в кервани и съзнателно възстановявали начина на живот, който бил изчезнал на Земята. Хора, живели цял живот в градовете, пристигали на Марс и започвали да се придвижват с ровъри и да живеят в палатки. Обяснявали непрекъснатите си пътувания с търсене на метали, ареология, търговия, но явно онова, което наистина ги интересувало, били пътешествията, самия живот.

Франк Чалмърс се присъедини към кервана на Зейк Тукан един месец след подписването на договора, през есента на северното полукуълбо на М-15 (юли 2057). Дълго време той се скита с този керван из неравните склонове на Големия насип. Увеличаваше познанията си по арабски, помагаше в миннообогатителните работи и извършваше метеорологични наблюдения. Керванът беше съставен от истински бедуини от Авлад'Али — западния бряг на Египет и представляваше подвижна минно-проучвателна експедиция. Метали и минерали, съдържащи най-разнообразни руди, непрекъснато се откриват на различни места и в различни концентрации навсякъде на Марс. Но сега арабските ареолози откриваха, че има много малко сулфиди по Големия насип и в равнините непосредствено под него. Повечето от тези находища бяха в концентрации и количества, които не биха оправдали употребата на конвенционални методи за добиването им. Затова арабите се заеха да изпитат нов метод за извличане и обработка на тези суровини. Те построиха станция от подвижно оборудване, като за целта използваха превозни средства с многоаспектно приложение в строителството и ровъри, с които осъществяваха търсенето на суровините. Машините, получени в резултат на тази кръстоска, бяха големи, разделени на отделни сегменти и определено наподобяваха насекоми. Човек би казал, че са изскочили от кошмарите на някой механик. Тези странни творения обикаляха Големия насип, движеха се в нестройни кервани и търсеха по повърхността медни залежи, разположени в хоризонтален слой — за предпочитане такива, които съдържаха големи количества тетраедрит или халкоцит. В такъв случай можеха да изолират сребро като страничен продукт при добива на мед. Когато откриеха находище, спираха да го „ожънат“ — както сами се изразяваха в подобни случаи бедуините.

Когато Франк пристигна, Зейк го посрещна с „добре дошъл“ и му каза да работи каквото предпочита. Така че Франк ръководеше един от ровърите-търсачи и излизаше без придружители на експедиции. Прекарваше по цяла седмица сред насипа, кръстосваше различни местности, включил на режим автоматично търсене. Разчиташе данните на сеизмографа, на апаратите за вземане на проби и на метеорологичните прибори. От време на време правеше сондажи или гледаше небето.

Всеки звук от собствения му глас разсичаше възел в гърдите му. Осъзна, че никой не го наблюдава, нито го слуша. Малобройната въображаема публика в главата му не съществуваше; никой не гледа филма на нашия собствен живот. Нито приятел, нито враг щеше да узнае някога какво правеше тук Франк. Можеше да предприема каквото желае, по дяволите всички представи за нормалност. Очевидно винаги бе копнял за такава свобода, бе я търсил инстинктивно. Можеше да излезе навън и цял следобед да рита камъни по наклона на някое карстово образувание; можеше да плаче; или да пише афоризми по пясъка; или да крещи мръсни думи срещу луните, които косо пресичаха небето на юг. Можеше да приказва сам със себе си, докато се хранеше, можеше да спори с телевизора, можеше да разговаря с родителите си, с приятелите, които бе изгубил, с президента, с Джон или с Мая. Правеше всички тези неща и когато се върнеше с ровър-търсач при кервана, се чувстваше по-добре: по-празен, по-спокоен. Истински кух.

— Живей така — както казваха японците, — сякаш винаги си бил мъртъв.

Франк започна да се чувства по-добре. Крепкият му сън се възвърна, разликата във времената на марсианското и земното денонощие го освежаваше ежедневно, макар че 24-часовият ритъм малко се различаваше от този, който бе възприело тялото му. Това го правеше леко отпуснат. Наистина, цялостният живот в кервана имаше изменена продължителност, като че моментите се бяха удължили; усещаше, че разполага с повече време, че никога не съществува причина, поради която трябва да бърза за някъде.

Дните отминаваха, после сезоните. Когато се натъкнаха на други арабски кервани, празнуваха до късно през нощта с музика и танци, кафе, чибуци и дълги разговори, като покриваха с палатки осмоъгълници от паркирани ровъри. Музиката им никога не звучеше от записи. Те свиреха с лекота на флейти и електрически китари, пееха, използвайки фини полутонове и вопли, които звучаха толкова необичайно за ушите на Франк, че задълго не можеше да различава дали певците са добри, или не. Храненето продължаваше цели часове, след това разговаряха до зори и се уговариха да излязат заедно, за да наблюдават огнената пещ на изгрева.

Ала когато срещнеха други националности, естествено бяха резервирани. Веднъж преминаха край новата миннообогатителна станция на тръста „Еймекс“, в която работеха предимно американци. Екипът живееше в голяма палатка върху ръба на каньон, която бе обърната към пропастта. Арабите застанаха в кръг около палатката, направиха кратко, резервирано посещение във вътрешността ѝ и се оттеглиха да пренощуват в своите подобни на насекоми ровъри. За американците щеше да бъде напълно невъзможно да научат каквото и да било за тях.

Но тази вечер Франк се върна сам в палатката на „Еймекс“. Хората там бяха от Флорида и гласовете им събудиха у него спомени като мрежи, пълни с отдавна умрели рибки; остави без внимание всички малки експлозии, които избухваха в ума му и продължи да задава въпрос след въпрос, съсредоточавайки вниманието си върху лицата, които му отговаряха — те бяха черни, бели и с латиноамерикански черти. Не ги беше грижа кой е Франк. Той седна между тях и се заслуша в историите, които се разправяха; всяка една от тях го изненадваше, макар че всички някак си му бяха познати.

— Работех на атомен реактор „Уестингхаус“, разположен върху подпочвения слой с богато водно съдържание на име Комптън под Ноктис. За тоя слой се предполага, че има толкова вода, колкото Средиземно море. Предназначението на реактора беше да запазва цяла група овлажнители. Да не си помислите, че бяха някакви си скапани овлажнители от 200 мегавата — такива машинки като оня овлажнител, дето имах в стаята си като дете. Не. Всеки от тях гълташе

50 киловата на парче. Гигантски чудовища на компанията „Рокуел“, които имаха молекулни изпарители и турбинни двигатели. Изхвърляха парата на огромни стълбове, високи хиляда метра. Дяволски невероятно. Добавяха един милион литра кислород и водород към атмосферата дневно.

Друг един от тях бе работил за построяването на град-палатка в канала Екус, под наблюдателницата.

— Каптираха подпочвен слой с високо съдържание на вода и сега в града навсякъде има фонтани. А в тях поставиха статуи. Има водопади, канали, изкуствени езера, плувни басейни — може да се каже, че стана една малка Венеция. Топлината в голяма степен се запазва.

Разговорът се насочи към гимнастическия салон, който беше добре оборудван с различни уреди и машини, чието предназначение беше да поддържат техните потребители готови за връщане на Земята.

Почти всички спазваха строго графика за усилен физически упражнения — три часа на ден минимум.

— Ако престанеш да тренираш, оставаш на Марс, разбираш ли? И тогава каква полза ще имаш от спестяванията си?

— В крайна сметка парите ще се въведат и тук по законен ред — обади се друг. — Където отидат хората, американският долар със сигурност тръгва след тях.

— Само че става точно обратното, умнико.

— И ние сме истинското потвърждение на това движение на долара.

Франк се намеси:

— Мислех си, че договорът забранява използването на пари от Земята тук.

— Договорът е просто мръсна шега — вметна един, който правеше упражнения на лоста.

— Той е мъртъв, както свинката Беси, пробягала най-дългото разстояние.

Те се вторачиха във Франк. Всички те бяха малко над двадесет или тридесет години — поколение, с което никога не бе разговарял много. Не знаеше как са пораснали, нито какво е повлияло върху оформянето на характерите им, нито в какво вярваха. Тъй познатият

акцент в гласовете им, чертите на лицата им можеха да го подведат и сигурно бе станало точно това.

— Така ли мислите? — попита той.

Част от тях изглежда се досетиха, че може да е свързан по някакъв начин с договора, както и с всички останали учреждения, работили по този исторически въпрос. Но човекът, който правеше упражнения на лоста, не бе доловил това.

— Ние сме тук по сделка, която според договора е незаконна, човече. Това става навсякъде. Бразилия, Грузия, държавите от Персийския залив — всички държави, които гласуваха срещу договора, допускат тръстовете на Марс. А онези страни, които им осигуряват данъчни облекчения, се съревновават помежду си колко по-големи да бъдат облекченията! Всеки ден на Марс се приземяват хиляди хора и повечето от тях са наети от тръстовете. Работниците разполагат с правителствени визи и петгодишни договори, включващи време за рехабилитация, през което се подготвят за връщане на Земята здрави и читави.

— С хиляди ли? — повтори Франк.

— О, да! Десетки хиляди!

Осъзна, че не бе гледал телевизия, откако... от много време насам.

Един мъж, който правеше упражнения на уред за укрепване на раменната мускулатура, се обади между две вдигания на цял стълб черни тежести:

— Нещата тук ще се раздвижат твърде скоро... на много хора не им харесва въобще... не хората, които са пристигнали отдавна като тебе... цял рояк от новопристигнали — те също изчезват на тумби, на тумби — цели екипи, отговорни за дадена операция, понякога цели градове... натъкнах се на една мина в Сиртис — беше напълно празна... всичко полезно от нея бе изчезнало... абсолютно всичко — дори такива неща като вратите на херметизационните камери... резервоарите за кислород... тоалетните казанчета... за да демонтираш подобно нещо са нужни часове.

— Защо са направили това?

— Искат да станат жители на Марс! — възкликна мъж, който правеше коремни преси. — Твоят другар Аркадий Богданов ги е убедил!

Легнал по гръб, мъжът срещна погледа на Франк. Беше висок, широкоплещест негър с орлов нос. Той продължи:

— Хората идват тук и компанията се опитва да изглежда адски мила — физкултурни салони, добра храна, време за отдих и така нататък. Но в крайна сметка всичко се свежда до следното: те ти казват какво можеш да правиш и какво не. Всичко става по разписание — кога да се събуждаш, кога да ядеш, кога да ходиш по голяма нужда. Все едно са те напъхали в казарма, разбираш ли? Обаче ето, че идва братчето ти Аркадий и ни разправя: „Момчета, вие сте американци. Трябва да бъдете свободни. Този Марс е новата граница на човечеството. Трябва да знаете, че някои от нас приемат планетата точно така. Ние не сме работи, ние сме свободни хора, които сами пишат правилата за своя свободен свят!“ Точно така беше, човече! — Стаята се разтресе от смях. Всички прекъснаха упражненията, които правеха, за да слушат. — Това отваря очите на хората! Всички тук виждат, че са превърнати на работи, които се движат по разписание, виждат, че не могат да се поддържат в добро физическо състояние, ако не прекарват цялото си свободно време тук, смучейки кислород от кислородните маски. Но аз подозирам, че връщането на Земята може да се окаже невъзможно. Обзалагам се, че са ни излъгали. Значи заплащането всъщност нищо не означава. Ние всички сме само програми за работи и ще гнием тук завинаги. Роби, човече! Гадни роби! И вярвай ми, това вбесява много хора. Трябва да ти кажа, че са готови да отвърнат на удара. Това са хората, които изчезват. Много от тях ще изчезнат, преди тая гадна история да свърши.

Франк се взря в човека.

— Ти защо не изчезна?

Мъжът се изсмя и продължи упражненията си.

— Охранителният екип — извика друг мъж от центрофугата „Наутилус“.

Човекът, който вдигаше тежести за раменната си мускулатура, възрази:

— Охранителният екип не струва пукната пара... но човек трябва да... има къде да отиде. Веднага, щом Аркадий се покаже, изчезваме!

— Едно време — обади се отново негърът, който правеше лицеви опори, — гледах видеорепортаж за него. Той разправяше, че

цветнокожите се приспособяват по-лесно към условията на Марс, отколкото белите. Че понасяме по-добре ултравиолетовото лъчение.

— Да-да! — останалите се смееха на тези думи, едновременно скептични и развеселени.

— Абсолютна глупост, но какво от това — продължи мъжът. — Защо не? Наречете го наш свят. Наречете го Нова Африка. Казвам, че никой шеф няма да ни го измъкне изпод носа този път — той отново се смееше, сякаш всичко, което бе казал, не беше нищо повече от смешно хрумване. Или някаква много весела истина, толкова сладка истина, че когато човек я изрече на глас, му се искаше високо, високо да се смее.

Франк се прибра много късно през нощта в арабските ровъри и продължи странстванията с тях, но вече не беше същото. Бе захвърлен отново във водовъртежа на времето и безкрайните дни в ровъра-търсач го изпълваха с нетърпение. Започна да гледа телевизия, обажда се няколко пъти по телефона. Не беше подавал оставката си като секретар — по време на отсъствията му работата беше поел заместник-секретарят Слусински, подпомаган от членовете на екипа на Франк. Заместник-секретарят се бе обаждал достатъчно често, съобщавайки на Вашингтон, че Чалмърс работи, че по-късно се е заел със сериозна изследователска дейност, че като един от първите сто трябва да прекарва значителна част от времето си сред хората. Това положение не можеше да продължава вечно, но когато самият Франк се обади във Вашингтон, президентът беше доволен, а в Бъроуз Слусински, който изглеждаше крайно изтощен, придоби наистина щастлив вид. Всъщност, всички в офиса в Бъроуз се държаха така, сякаш се радваха, че Франк възнамерява да се върне на работа, което немалко го изненада. Когато бе напуснал Бъроуз, отвратен след подписването на договора и потиснат заради Мая, си мислеше, че се бе държал с подчинените си като шеф-деспот. Но ето, че те бяха поели задълженията му за около две години и изглеждаха щастливи, когато чуха, че се връща. Хората бяха странни. Ореолът на първите сто, без съмнение. Ако това изобщо имаше някакво значение.

Слусински влезе в стаята на Чалмърс в Бъроуз. Макар че акцентът му беше типичен за Ню Йорк, Франк винаги го наричаше Джийвс, защото той приличаше на актьора от сериала на ВВС.

— Ние сме като джуджета в багер — сърдито се обърна към него Франк. — В един от онези огромни багери „Уолдо“. Седим си в кабината, от нас се очаква да преместим планините от местата им, а ние, вместо да използваме възможностите на багера, просто подаваме глави от прозореца на кабината и загребваме пясък с чаени лъжички. При това си правим комплименти как добре се възползваме от височината, на която сме се изкачили.

— Разбирам — внимателно отговори Джийвс.

Но Чалмърс беше безсилен да промени каквото и да било. Отново навлезе в ритъма на работата — четири срещи за един час, конференции, на които му казваха неща, за които вече знаеше — а именно, че КПМ използва договора като тоалетна хартия.

Една вечер, докато се хранеше в малко кафе, се натъкна на Джанет Блайливън, Урсула Кол и Влад Танеев. Заедно загледаха новините от Земята по телевизионен приемник, поставен над бара. Бяха се натрупали прекалено много неприятни събития; човек просто не можеше да ги проследи от началото до края. Канада и Норвегия се присъединяваха към плана за налагане на ограничения в прираста на населението. Естествено, никой не използваше израза „контрол на населението“, това беше забранена фраза в политиката, но същността на плана беше именно такава и той още веднъж се превръщаше в трагедия за милиони хора: ако една страна не зачиташе резолюциите на ООН, съседките ѝ ревяха от страх, че ще бъдат заляни от море емигранти.

Джанет изключи телевизора.

— Хайде да променим темата.

Седяха около масата и се взираха в чиниите си. Оказа се, че Влад и Урсула са дошли от Ахерон, защото имало епидемия от устойчива срещу лекарства туберкулоза в Елизиум.

— Санитарният кордон се разпада — каза Урсула. — Някои от новопристигналите вируси със сигурност ще мутират или ще се комбинират с част от системите, които изработихме ние.

Отново Земята. Невъзможно бе да избегнат факта, че тя съществуваше.

— Там всичко се разпада — заяви Джанет.

— Това се подготвяше от много години насам — грубо се намеси Франк. Езикът му се бе отпуснал сред приятелските лица, които го заобикаляха. — Даже преди да бъде въведена геронтологичната терапия, продължителността на живота в богатите страни беше около два пъти по-голяма от тази в бедните. А сега развитието на нещата е прекрачило всякакво приличие, не става дума просто за някаква маловажна разлика — искам да кажа, те умират млади, а богатите живеят вечно! Тогава защо да се въздържат? Просто няма какво да загубят.

— А могат да спечелят всичко — добави Влад. — Ако живеят като нас.

По-късно Влад и Урсула отидоха да си легнат. Франк погледна Джанет. Чувстваше се натежал и слаб, както някога му се случваше в края на дълъг, напрегнат работен ден. Струваше му се, че е неспособен някога отново да раздвижи тялото си.

— Къде е Мая напоследък? — попита той, за да задържи Джанет. Тя и Мая бяха добри приятелки от годините, прекарани в Хелас.

— О, тя е тук, в Бъроуз — отвърна Джанет. — Не знаеше ли?

— Не.

— Настанила се е в бившия апартамент на Саманта. Може би те избягва.

— Какво?

— Страшно ти е сърдита.

— Сърдита на мен?

— Да — тя го докосна с поглед през мрачната, изпълнена със слаб шум стая. — Не може да не си го знаел.

Докато все още не бе решил до каква степен да бъде откровен с Джанет, Франк изрече:

— Не знаех. От къде на къде ще ми се сърди?

— О, Франк — възкликна тя. — Спри да се държиш като малоумен! Познаваме те, бяхме по онова време там, видяхме как се случи всичко! — И тъй като Франк се отдръпна, Джанет се наведе напред и спокойно продължи: — Трябва да знаеш, че Мая те обича. Винаги те е обичала.

— Мен? — измърмори безпомощно той. — Тя обичаше Джон.

— Да, така е. Но с Джон се живееше с лекота. Отвърщаше ѝ с любов и всичко беше блестящо. Прекалено лесно постижение за Мая. Тя обича да спечелва битките си с труд. Такъв си ти.

Франк поклати глава.

— Не мисля така.

Джанет се засмя насреща му.

— Зная, че съм права. Тя самата ми каза горе-долу същото! През цялото време след конференцията за подписването на договора ти е сърдита, а тя винаги се разприказва, когато е бясна за нещо.

— Но защо е сърдита?

— Защото си я отблъснал! Отблъснал си я, след като я преследва всичките тези години. Тя бе свикнала с това и го харесваше. Твоята настойчивост беше така романтична. Мая наистина я приемаше за неотменна даденост, ала те обичаше заради нея. При това харесваше колко властен си ти. Сега, след като Джон е мъртъв и тя можеше да ти отговори с „да“, ти я изгони. Беше бясна! Както знаеш, остава задълго в това състояние.

— Но... — Франк положи усилия да се съвземе. — Това просто не съвпада с начина, по който аз възприемам случилото се между нас.

Джанет се изправи. Като мина край него, тя го потупа по главата.

— Може би трябва да поговориш с Мая за тези неща — после си тръгна.

Франк дълго остана на мястото си. Чувстваше се зашеметен. Погледът му следеше жилките на боровата дървесина на стола. Беше му много трудно да мисли. Накрая престана да се опитва и отиде да си легне.

Събуди се. Стомахът му бе свит на топка, целият бе потънал в пот. Стана и взе душ — вече си спомняше само един-единствен фрагмент от съня. Как Джон изрича: „Почакай и ще видиш“.

През целия ден беше разсеян, движеше се като автомат. Вечерта излезе да търси Мая; чувстваше се безпомощен, в плен на някаква принуда. Беше взел решение предишната вечер, когато Джанет каза: „Тя те обича, да знаеш“. Зави на ъгъла и се отправи към общата трапезария. Мая беше там, смееше се със своя силен, звънък смях, отметнала глава назад — точно каквато я рисуваше в най-живите си

спомени, косата ѝ така наситено бяла, както на времето беше черна; очите ѝ вперени в нейния събеседник — тъмнокос, привлекателен мъж, може би над петдесетгодишен, който ѝ се усмихваше. Мая постави ръка върху рамото му — характерен неин жест, един от обичайните, с които докосваше приятелите си. В него не влагаше никакво съдържание, жестът ѝ просто показваше, че мъжът не ѝ е любовник, а по-скоро някой, когото обсипва с чара си в момента.

Мая се обърна, видя Франк и примигна от изненада. После отново се вгледа в мъжа и продължи да говори — на руски, все още без да сваля ръката си от неговото рамо.

Франк се поколеба, едва не се обърна да си тръгне. Изруга се наум — нима се държеше по-различно от някакъв жалък ученик? Мина край тях, поздрави ги и не чу дали му отговориха. През цялото време, докато траеше вечерята, Мая остана залепена до мъжа, нито веднъж не погледна към Франк, нито се приближи към него. Мъжът, който изглеждаше достатъчно добре, бе изненадан от вниманието ѝ, изненадан и много доволен. Очевидно щяха да си тръгнат заедно, очевидно щяха да прекарат заедно нощта. Това предчувствие винаги караше мъжете да се държат приятно. Тя използваше хората по този начин без никакви угризения, кучка такава. Любов... Колкото повече мислеше за това, толкова по-голям ставаше гневът му. Мая никога не бе обичала никого, освен себе си. И все пак... онзи израз на лицето ѝ, когато за пръв път го видя; нима за част от секундата не бе проличала нейната радост, а после бе пожелала да го накара да се ядоса? Нима това не беше знак, че е наранена, че желае да нарани него в отговор? А нима това не означаваше (по един невероятно детински начин), че го желае?

Е, по дяволите Мая. Върна се в стаята си, опакова си багажа, взе метрото до гарата, после се качи на нощния влак, който се отправяше на запад през Тарсис към Павонис Монс.

След няколко месеца, когато елеваторът щеше да бъде изтласкан в своята забележителна орбита, Павонис Монс щеше да се превърне в център на Марс, изтласквайки Бъроуз от първата позиция, както някога Бъроуз бе изместил Андърхил.

Градът беше наречен Шефилд. Франк премести офисите на Главния департамент на САЩ в него. Персоналът в Бъроуз изрази протест срещу това решение, но Франк го остави без внимание. Прекарваше времето си в срещи с американски административни съветници и изпълнителни директори на различни проекти, всеки един от които работеше по различни аспекти на елеватора, по проблемите на Шефилд или по изграждането на по-отдалечените градове в Павонис. Американците представляваха малка част от наличната работна сила, ала Чалмърс непрекъснато беше зает, защото цялостният проект беше наистина огромен.

Най-сетне дойде денят, когато кабелът щеше да бъде поставен на предварително набелязаното място. В Шефилд се събра огромна тълпа, за да наблюдава това събитие. Широкият булевард пред гарата беше претъпкан далеч над възможностите си да поема повече зрители. Оттам се разкриваше добър изглед към ръба на кратера и комплекса на базата, чието популярно име беше „гнездото“.

Часовете минаваха, краят на черната колона на кабела се спускаше надолу, движейки се все по-бавно и по-бавно с приближаването към своята цел. Увисна над нея, не много по-голям от насочващото въже, с което бавно го изтегляха надолу и остана в небето, изправен напълно вертикално, ала беше толкова тънък, а скъсяването в перспектива бе така силно, че изглеждаше не по-дълъг от висок небостъргач. Много тесен, висок небостъргач, който се разхождаше във въздуха. Дърво с черен ствол, по-високо от самото небе.

Хората внимателно наблюдаваха телевизионните екрани; камери, разположени в гнездото, показваха как кабелът бавно спря на височина 10 метра от бетонния под. След това започна подобното на изскубване с пинсети движение на подвижните рамки, които прикрепиха антишоковия обръч около кабела на няколко метра от края му. Всичко се случи в забавено темпо като насън и когато операцията приключи, изглеждаше, че помещението на гнездото внезапно се бе сдобило със зле пасващ, черен покрив.

Женски глас обяви по високоговорителната уредба:

— Кабелът е укрепен.

Последваха кратки възторжени възгласи. Хората се отдръпнаха от телевизионните екрани и отново насочиха погледите си навън, през прозрачните стени на палатката. Сега кабелът имаше много по-нормален вид, отколкото когато висеше в небето. Бобеното стъбло от приказката. Особено, ала не толкова обезпокоително. Хората подхванаха хиляди разговори и се пръснаха в различни посоки.

Не много след това събитие елеваторът започна да работи. През годините, когато кабелът беше изтласкван от астероида Кларк, работи го заобикаляха като паяци, свързваха линиите на хранване; изграждаха системите, необходими за охраната на обекта; монтираха генератори и свръхпроводими транспортни линии; строяха станции за поддържане и защита. Тази работа продължаваше със същата скорост, както изграждането на самия кабел. Затова скоро след като той достигна повърхността, вагоните-платформи започнаха да се движат нагоре-надолу — четиристотин вагона във всяка посока, като паразити, полепнали върху косъм.

Започнаха пратките от Земята. Линията на совалките работеше непрекъснато. Те неуморно пресичаха пространството и изсипваха своя товар от Земята на Марс. Всеки един от тринадесетте кораба побираше хиляда човека. При всяко пътуване совалките бяха пълни. Така че имаше непрекъснат поток от хора, които чакаха на Кларк, а после се спускаха с вагоните на елеватора и слизаха в гнездото. Оттам се изсипваха по булевардите на Шефилд, възбудени, несигурни, с ококорени очи. Насочваха ги с известна трудност към гарата, откъдето влаковете ги поемаха в различни посоки.

В гнездото, от другия край на кабела, освободените вагони на елеватора бяха натоварвани с пречистени метали — платина, злато, уран и сребро. След това вагоните се обръщаха, попадаха на линията и отново потегляха нагоре.

Ала възникваха редица затруднения. Новопристигналите понякога бяха нервни, понякога шумни и сърдити, оплакваха се от претъпканите жилищни помещения, от недостатъчния брой на полицаите или от лошата храна. Един едър, червендалест мъж, който носеше бейзболна шапка, размаха пръст срещу тях и заяви:

— Частни охранителни компании идват от палатките, издигнати нагоре по склона и ни предлагат защита. Но те са просто банди. Това е изнудване! Не мога да ви кажа дори и името си, защото ще открият, че съм идвал тук! Искам да кажа — колкото всеки човек вярвам, че би могло да има и икономика на черно, но това тук е истинска лудост! Не затова дойдохме на Марс!

Франк отиде да провери всичко сам.

Онова, срещу което протестираха новодошлите, беше тясното жилищно пространство, липсата на възможност човек да се уедини, струпването на много хора заедно. Ето и възникващите вследствие на тези неща проблеми:

— Всичко ми беше откраднато в деня, в който пристигнах.

— И на мен.

— И на мен.

Кражби, физическо насилие, изнудване. Престъпниците идват тук от другите палатъчни градове, казаха на Франк. Руснаци. Бели мъже, които приказват странен език. Някои чернокожи също, ала не толкова много, както било на Земята. Една жена била изнасилена предишната седмица.

— Шегувате се! — не можа да повярва Франк.

— Какво искате да кажете с тези думи? — възмути се друга жена, отвратена от Франк.

Накрая го заведоха до гарата. Франк спря пред вратата. Не знаеше какво да им каже. Беше се събрала доста голяма тълпа, тъй като хората го бяха разпознали или просто някой ги беше повикал или въвлякъл в групата.

— Ще видя какво мога да направя — измърмори Чалмърс и потъна в херметизационната камера на фойето.

През следващата седмица хората от група палатъчни градове започнаха стачка. Франк чу за това, докато отиваше в офиса си. Всъщност, Слусински му извика, когато той се приближаваше по улицата. По-голямата част от стачкуващите градове бяха американски и затова всички подчинени на Чалмърс бяха изпаднали в паника.

— Затворили са гарите и не позволяват на никого да слиза от влаковете. Положението не може да бъде овладяно, ако не нападнем

херметизационните камери за критични случаи...

— Млъкнете.

Франк отиде по южната линия до стачкуващите градове, въпреки възраженията на Слусински. Разпореди се някои от подчинените му да го придружат.

Охранителен екип от Шефилд стоеше на гарата, ала той им разпореди да се качат на влака и да си отидат. След като се консултираха с администраторите на Шефилд, хората от екипа се подчиниха. Франк посочи самоличността си на пропускателната херметизационна камера и помоли да го пуснат да премине сам. Разрешиха му.

Излезе на главния площад на палатъчния град. Попадна сред море от гневни лица.

— Изключете телевизионните камери — предложи Франк. — Нека да говорим без свидетели.

Изключиха камерите. Положението беше същото, както в града, който бе посетил предишната седмица. Хората говореха английски с друг акцент, но оплакванията им бяха същите. По-ранното му посещение му позволяваше да се досеща предварително какво щяха да кажат. Изричаше го самият той преди тях. Франк мрачно наблюдаваше колко впечатлени от това бяха хората. Те бяха млади.

— Вижте, положението е лошо — заяви той, след като те бяха говорили цял час. — Но ако стачкувате дълго време, ще го влошите още повече. Ще изпратят охранителни екипи. И няма да живеете с банди и полицаи, а животът ви ще бъде като в затвор. Вече изложихте исканията си. Сега трябва да научите кога е моментът да започнете преговорите. Изберете комитет, който да ви представя. Направете списък с оплаквания и искания. Документирайте всички случаи на извършени престъпления. Просто ги запишете и накарайте жертвите да подпишат тези изявления. Аз ще ги използвам във ваша полза. КПМ ще трябва доста да поработи, защото хората му нарушават договора. — Замълча, за да възстанови самообладанието си. Трябваше да отпусне мускулите на челюстта си. — Междувременно се върнете на работа! Така ще прекарате по-добре времето си, отколкото да седите, струпани тук. И ще имате преимущество при преговорите. Ако не го направите, просто ще престанат да ви снабдяват с храна и ще ви принудят. По-

добре се върнете на работа по своя собствена воля. Дръжте се като хора, които ще водят разумни преговори.

Така стачката беше прекратена. Дори го изпратиха с нестройни ръкопляскания, когато отново излезе на гарата. Качи се на влака, обзет от сляпа ярост. Отказа да отговаря на въпросите на своите подчинени във вагона, обърна гръб пред израза на идиотско любопитство, изписан по лицата им. Сравни със земята началника на охранителния екип, който беше високомерен глупак.

В офисите в Шефилд Франк хвърчеше от стая в стая, крещеше на подчинените си, после набра няколко телефонни номера. Сакс, Влад, Джанет. Разказа им какво се бе случило, накрая всички те му предложиха едно решение, за което Франк трябваше да признае, че бе добро. Да се изкачи с елеватора и да разговаря с Филис.

Филис тъкмо приключваше разговора си с двама мъже.

— Това е не само евтин и чист транспорт, чрез който се измъкваме от кладенеца на гравитацията, но и система за разпределение и пренасочване на товари из цялата Слънчева система! Извънредно елегантно творение на инженерната наука. Убедени ли сте, че е така?

— Да! — отговориха мъжете в един глас.

Тя изглеждаше на около петдесет години. Внимателно изрецитира имената им на Франк — двамата мъже бяха представители на „Еймекс“; след като приключи церемонията по запознаването, те си тръгнаха. Когато в кабинета останаха само Филис и Франк, Франк заговори:

— По-добре престани да заливаш Марс с емигранти чрез това елегантно творение на инженерната наука. В противен случай планетата ще избухне в лицето ти и ще загубиш мястото, където си хвърлила котвата на елеватора.

— О, Франк — тя се засмя. Възрастта ѝ отиваше, Филис не се беше състаряла — сребриста коса, гладко лице, очертано с красиви линии, които не можеха да се нарекат бръчки, стегната фигура.

— Не можеш да изпращаш толкова хора така бързо — настоя Франк. — Не разполагаме с инфраструктура да ги поемем — нито във физическо, нито в културно отношение. Резултатите, които

получаваме, са ужасно претъпкани селища, подобни на бежански лагери или на затвори за принудителна работа. Когато изпратят репортажи за това на Земята... знаеш как там обичат да правят аналогии със събития, които се случват при тях. Това с положителност ще рикошира в твоя посока и ще те нарани.

Филис беше изпълнителен директор на проекта за елеватора. Освен това тя носеше основната отговорност за връзките с минните концерни. Когато напуснеше поста си в ООН, можеше да заеме каквато длъжност пожелае в тръстовете, в области, по които бе компетентна да работи. Кралицата на елеватора. Който сега беше мостът за по-голямата част от марсианската икономика. Филис щеше да има на свое разположение целия капитал на всеки тръст, с който предпочетеше да работи.

Естествено, всичко това се проявяваше в начина, по който тя гордо прекосяваше бляскавата стая от кристално стъкло, в усмивките, с които отговаряше на смразяващите му забележки. Е, Филис винаги е била малко глуповата. Франк стисна зъби. Очевидно бе дошло време да използва добрите стари Съединени щати като каменарски чук. Щеше да види дали те бяха запазили някаква тежест.

— Много от тръстовете с преходен характер притежават гигантски холдинги в САЩ — започна той. — Ако американското правителство реши да замрази техните авоари заради това, че те нарушават договора... тази стъпка би забавила развитието на всички тръстове. Би могла да унищожи някои от тях.

— Никога не бихте могли да постъпите така — възрази Филис. — Това ще доведе правителството до банкрут.

— Все едно да заплашваш мъртвец с бесилка. Добавянето на още няколко нули към цифрата е само поредното стъпало нагоре към небитието. Наистина, никой вече не може да си представи, че ще продължава да живее по същия начин. Единствените, които смятат, че могат да го направят, са тъкмо изпълнителните лица от тръстовете. Те държат в ръцете си дълга на правителството, но никой не го е грижа за парите им. Бих могъл да убедя Вашингтон в правотата си за минута. Тогава ще видиш как всичко ще експлодира в лицето ти. Независимо по какъв начин ще се разреши конфликтът, той ще бъде пагубен за твоята игра. — Франк гневно замахна с ръка.

— Тогава някой друг ще заеме този кабинет и... — внезапно обзет от прилив на интуиция, добави: — А ти ще се върнеш в Андърхил.

Това привлече вниманието ѝ, нямаше никакво съмнение. Лекото презрение, което бе проявявала до този момент, внезапно се изостри.

— Нито един човек без чужда помощ не е в състояние да убеди Вашингтон в каквото и да било. Правителството е попаднало в плаващи пясъци. Ти ще им кажеш мнението си, аз пък ще изразя своето. Тогава ще видим кой от двамата има по-голямо влияние — после Филис царствено прекоси кабинета, отвори вратата и покани цяла група официални лица от ООН.

Значи така. Истинска загуба на време. Франк не беше изненадан; за разлика от онези, които го бяха посъветвали да отиде, той не вярваше, че Филис би могла да постъпи рационално. Както в случаите с много религиозни фундаменталисти, бизнесът беше част от нейната религия; двете догми взаимно увеличаваха силата си, бяха част от една и съща система. Разумът въобще нямаше никаква връзка с нея. И докато Филис все още може би вярваше в мощта на Америка, със сигурност никак не бе убедена, че Франк е способен да я използва и направлява. Чалмърс щеше да ѝ докаже, че греша.

Когато отново се върна в Шефилд, възприе обичайния си метод на непрекъснатата работа — приемаше съобщенията, анализираше отговорите на по-рано изпратени от него запитвания, приказваше със старите си приятели, убеждаваше в правотата си хора, които се смятаха за бъдещи величия. По едно време, в последните дни на северната есен, участваше в около петдесет конференции едновременно; изпитваше чувството, че с вързани очи играе шах срещу цяла стая, пълна с негови противници. Ала това продължи три седмици и резултатът от усилията му започна да става осезаем. Преди всичко, защото самият президент Инкавиля беше изключително заинтересован да разполага с начини за оказване на натиск върху „Еймекс“, „Мицубиши“ и „Армскор“. Той твърде охотно говори пред средствата за масова информация за намерението си да подложи на проверка твърденията за нарушения в договора за Марс.

Президентът изпълни намерението си и цените на акциите на съответните тръстове главоломно спаднаха. Два дни след това, консорциумът, собственик на елеватора, обяви, че ентусиазмът, проявяван от хората към възможностите за живот на Марс е така огромен, че засега желаещите да заминат са много повече от възможностите за това. Естествено, консорциумът щеше да повиши цените, както изискваше неговата стратегия; ала също така щеше да намали емиграцията като временна мярка, докато бъдат построени повече градове и бъдат произведени повече строителни машини и съоръжения.

Франк чу тази новина от телевизора в едно заведение, докато вечеряше, седнал сам на една маса. По лицето му трепна вълча усмивка, после продължи да дъвче. „Ще видим кой от двамата е по-добър в борбата сред плаващите пясъци, кучко такава.“ Нахрани се и отиде да се разходи по булеварда край ръба на кратера. Беше спечелил само една битка, знаеше го. А предстоеше дълга, ожесточена война. И все пак му бе хубаво.

По-късно, в средата на северната зима, жителите на най-стария американски палатъчен град върху източния склон се разбунтуваха. Изгониха от града всички полицаи, работещи за КПМ и се затвориха в него. Руснаците, живеещи в съседство, постъпиха по същия начин.

Бързо съвещание със Слусински бе достатъчно. Франк научи историята на случая. Очевидно хората от двата града бяха наети от пътно-строителна компания, подразделение на „Армскор“. Двете палатки бяха атакувани посред нощ от азиатски гангстери, които разкъсали стените на палатките, убили по трима човека от двата града и наръгали с ножове много други хора. И американците, и руснаците твърдяха, че нападателите били якузи, надпреварващи се да покажат по-голяма жестокост. Франк подозираше, че безчинствата са дело на охранителния екип на „Субараши“ — малка армия, състояща се предимно от корейци. Във всеки случай, пристигналите на място полицаи на КПМ не завариха нападателите. Те установили, че населението се е отдало на неподчинение и безредици, запечатали палатките и забранили на всички да напускат града. Обитателите решили, че ги третират като затворници. Вбесени от тази

несправедливост, нападнали херметизационните камери, измъкнали се оттам и разрушили линията на влака, преминаваща през техните гари. И двете страни в конфликта дали няколко жертви. Полицията на КПМ изпратила силни подкрепления. Работниците в двете палатки се намирали в страшен капан.

Разярен и отвратен, Франк отново тръгна да се заеме лично с положението.

Тълпата в палатките наистина изглеждаше отвратително върху мониторите, но той похлопа върху входната им херметизационна камера. Накрая го пуснаха да влезе и Франк вдиша горещия, спарен въздух. Толкова много хора крещяха едновременно, че не можеше да разбере нито дума. Онези, които стояха отпред го познаха и очевидно бяха изненадани, че го виждат на това място. Двама от тях го поздравиха с възгласи.

— Добре! Тук съм! — изкрещя той. — Кой ще говори от ваше име?

Нямаха човек, който да говори от тяхно име. Франк гневно изруга.

— Що за глупци сте вие? По-добре се научете да ръководите системата, иначе вечно ще гниете в торби като тази. А тя може да се превърне в чувал, в който на война измъкват труповете на мъртвите. — Някои започнаха да крещят насреща му, но повечето искаха да чуят какво ще им каже. — Добре, ще говоря на всички ви! Седнете, за да виждам кой ще ми отговаря!

Отказаха да седнат. Останаха прави, без да се движат, стълпили се около него върху окъсаната изкуствена материя, наподобяваща трева на главния площад. Чалмърс се изкачи върху преобърнатата кутия сред тях.

— Провокирали са ви — обяви Франк, когато гласовете им замлъкнаха. — Искали са да направите някоя глупава стъпка и вие сте я направили. Това е един от най-старите трикове, описвани в букварите. Предизвикали са ви да убиете хора, които нямат нищо общо с нападението срещу вас. Сега вие сте убийците, които полицията е хванала! Вие сте били глупците!

Тълпата замърмори и започна ожесточено да го ругае, но някои бяха объркани.

— Нападнала ви е организирана войска — продължи Чалмърс, — а не група развилнели се японци. Трябвало е да доловите разликата, трябвало е да си дадете труд да я откриете! А вие сте попаднали в ръцете им, полицаите на КПМ охотно са се включили в боя и сега са настроени срещу вас — поне някои от тях. Но националните армии преминават на ваша страна! Значи трябва да се научите да им сътрудничите, трябва да разбирате кои са вашите съюзници и да действате по съответния начин!

После им разказа за резултата от своето пътешествие до Кларк.

— Постигнах мораториум върху емиграцията, а това означава повече от готовност да ни бъде отпуснато време за построяване на нови градове. Означава и началото на нова фаза в отношенията между САЩ и ООН. Във Вашингтон най-сетне разбраха, че ООН работи в полза на тръстовете, затова САЩ искат сами да наложат спазването на договора. Това е в интерес на Вашингтон и САЩ са единствените, които могат да го постигнат. Договорът е част от битката сега — двубоят между хората и тръстовете. Вие участвате в двубоя и бяхте нападнати. Сега трябва да решите върху кого ще излеете гнева си в отговор и как да се свържете със своите съюзници!

Беше му необходимо известно време, за да ги накара да стигнат до съгласие. Разоръжете се, намерете съюзниците си и си сътрудничете с тях, организирайте се, потърсете от американското правителство помощ и справедливост. Оставете се в неговите ръце. Естествено, че му беше необходимо време. След това обеща, че ще разгледа всяко оплакване, ще отстрани всяка несправедливост, ще поправи всяко зло. Беше абсурдно, неприлично, ала той сви устни и го направи.

Когато си тръгна, беше съпроводен с овации.

Мая беше на гарата. Изтощен, Франк я погледна невярващо. Каза му, че го е гледала по видеото. Франк поклати глава. Глупците в палатъчния град не си бяха дали труда да изключат вътрешните камери, вероятно дори не подозираха за съществуването им. Значи хората на Марс бяха видели всичко. А лицето на Мая бе озарено с онзи израз на възхищение, като че успокояването на експлоатирани работници с лъжи и софизми беше проява на истински героизъм. Тя го възприемаше без съмнение по този начин. Всъщност бе тръгнала да си

послужи със същите техники в руската палатка, защото там не беше отбелязан никакъв прогрес. Жителите на града искаха да се срещнат с нея. Президентът на Първата марсианска коалиция! Значи руснаците очевидно бяха по-глупави и от американците.

Тя го помоли да я придружи. Франк беше прекалено уморен да анализира молбата с оглед на съотношението себестойност/печалба, затова просто се помъкна след нея.

Мая се справи бързо, както винаги ѝ се удаваше. Отново прибягна към обещания. Напред — назад, пръчката — моркова, заплахите — обещанията, подръпване на ремъка и няколко хапчици. Накрая и руснаците бяха успокоени.

След това във влака до Шефилд Мая бърбеше с нервно облекчение, лицето ѝ беше зачервено, очите ѝ блестяха, дланта ѝ стисна ръката му, после тя рязко отметна глава назад и се засмя. Тази изпълнена с неспокойствие интелигентност, това поразително физическо присъствие... Франк почувства, че изпитва към нея същата топлина. Като че влизаше в сауна след ден, прекаран сред смразяващ студ. Обзе го усещане за облекчение, цялостна лекота — вече не трябваше да наблюдава никого.

В Шефилд тя пропусна своята спирка, после дойде в стаята му, съблече се, взе душ, после облече един от неговите пуловери, като бърбеше непрекъснато.

През нощта остана при него. След това разпределяше времето си между своето работно място в Първата марсианска коалиция и неговата стая, без да обсъжда какво прави или какъв смисъл влага в постъпките си. Толкова лесно се живееше с нея напоследък, беше така спокойна. Държеше се като друг човек — беше изумително. Въобще не приличаше на Мая; и все пак беше до него и шептеше: „Франк, Франк“.

Ала те никога не говореха за това. Тема на разговорите им беше положението на Марс, новините от деня. По цялата планета имаше размирици, които ставаха все по-страшни: саботажи, стачки, бунтове, сбивания, схватки, убийства. Ала новините от Земята надминаваха най-черния хумор, създаден досега под бесилките на човечеството. Малки войни пламваха навсякъде като кибритени клечки. Индия и Пакистан бяха използвали ядрено оръжие в Кашмир. Африка умираше,

а Северът водеше безплодни спорове кой пръв трябва да се притече на помощ.

Един ден до тях достигна съобщение, че град Хефестус, разположен край една от мантийните шахти на запад от Елизиум, населен от американци и руснаци, е напълно изоставен.

Франк поръча разговор с Аркадий и се свърза с него след половин час.

— Какво искаш? — попита го Франк. — Какво си въобразяваш, че ще стане, ако всички на планетата се измъкнат в планините?

Аркадий се засмя.

— Ами там ще живеем живота си по човешки, Франк. Ще работим, за да задоволяваме нуждите си, ще развиваме науката и може би ще продължим още малко с преобразуването на планетата. Ще пеем, ще танцуваме и ще се разхождаме под слънцето. Ще работим като манияци, за да осигурим прехраната си и да задоволим любопитството си.

— Това е невъзможно — възкликна Франк. — Ние сме част от света и не можем да избягаме от него.

— Не можем ли? Та той е само синята звезда вечерница, този свят, за който приказваш. А червеният свят тук е единственият за нас сега.

Франк се отказа. Изпитваше силно раздразнение. Никога не бе успявал да разговаря с Аркадий, никога. С Джон беше различно; но той и Джон бяха приятели.

Телевизионните екрани бълваха сцени, на които Франк трудно можеше да повярва. Бунтове в Хелас; покритият с купол кратер Ню Хюстън се бе обявил за независима република; същата седмица получи съобщение от Слусински, че американците от цял град са гласували да се изтеглят в Хелас, без да имат необходимите разрешителни за пътуване. Чалмърс се свърза с новия председател на КПМ и получи отряд от силите за сигурност на ООН. Десетте полицаи от отряда арестуваха 500 човека, като просто блокираха компютъра, ръководещ захранването на града с електричество, вода и въздух. После заповядаха на безпомощните му жители да се качат във вагоните на една влакова композиция, преди да бъде изпуснат въздухът от палатката. Закараха ги в Корольов, който сега всъщност бе превърнат в град-затвор.

Чалмърс разпита няколко от затворниците — по двама трима едновременно — чрез видеоустройствата, монтирани в стаите им.

— Видяхте с каква лекота ви задържаха — обърна се той към тях. — Така ще бъде навсякъде. Системите, които поддържат живота, са толкова крехки, че е невъзможно да ги защитите.

— Ами хванахте ни, когато това беше най-лесно — отговори един възрастен мъж. — Хитро от ваша страна. Нека се измъкнем веднъж. Да ви видя как ще ни пипнете тогава. По това време вашите животоподдържащи системи ще бъдат толкова уязвими за нас, каквато беше днес нашата за вас. При това вашите системи лесно се виждат.

— Би трябвало да поразмислите повече! Всички системи за поддържане на живота в крайна сметка са свързани със Земята. Но там те разполагат с огромна военна мощ, а ние нямаме нищо. Ти и приятелите ти се опитвате да вдигнете бунт — някаква научно-фантастична история, развиваща се в 1776 година — пионерите по границата с незаселената земя отхвърлят игото на тиранията. Но положението тук не е такова! Всички аналогии са погрешни, те крият измама, защото хвърлят маска върху действителността — скриват нашата зависимост от Земята и тяхната мощ. Аналогиите ви пречат да прозрете, че всичко е фантазия!

— Сигурен съм, че мнозина убедени поддръжници на торите^[1] са развивали същата теза в американските колонии — подхвърли мъжът и се засмя. — Всъщност, аналогията в много отношения е добра. Ние не сме никакви дребни винтчета в машината, от които не зависи нищо. Ние сме хора, отделни личности, повечето от нас са обикновени, но сред нас има и страхотни типове — гарантирам ви, че ще си намерим свой Георг Вашингтон.

— Това е нелепо! — извика Франк. — Аналогиите с историята са последното убежище на хората, които не могат да осъзнаят положението в настоящия момент — след тези думи той прекъсна връзката.

Разумът беше безполезен. Опита да се срещне с някои от изчезналите, веднъж разговаря с група от тях по телефона и ги помоли, ако е възможно, да предадат на Хироко, че му е нужно спешно да разговаря с нея. Ала изглежда никой не знаеше къде е тя.

После един ден получи съобщение от нея. Бележка, напечатана и изпратена по факс от Фобос. В нея се казваше, че е по-добре да

разговаря с Аркадий. Ала Аркадий беше изчезнал и не можеше да се свърже с него по телефона.

После ги заля нова емигрантска вълна. Франк се разкрещя на Слусински и му нареди да потърси обяснение от Вашингтон.

— Очевидно, господине, акциите на елеваторния консорциум са изкупени от „Субараши“ и сега този тръст владее елеватора. Авоарите на „Субараши“ се намират в Тринидад Тобаго и тръстът не желае да се съобразява с вижданията на американското правителство по въпроса. Те заявяват, че възможностите за изграждане на инфраструктура на Марс са пропорционални с умерено увеличаване на емиграцията.

После чуха, че Аркадий е в Никозия. Той и неговите последователи бяха обявили Никозия за свободен град като Ню Хюстън. Никозия се бе превърнала в голям изходен пункт за изчезналите. Човек можеше да се промъкне в Никозия и за него повече нищо не се чуваше.

— Хайде да отидем там и да разговаряме с Аркадий — предложи Франк на Мая. — Аз наистина искам да се изправа лично срещу него.

— Няма да има никаква полза от това — мрачно отвърна Мая. Но Надя също може би щеше да бъде там, затова тя го придружи.

Когато пристигнаха в офиса на ръководителя на обявилия се за свободен град, осъществиха видеовръзка с Аркадий; съдейки по слънчевата светлина около него, той вече се намираше на много километри на изток оттук. А Надя, казаха им хората, въобще не беше посещавала напоследък Никозия.

Аркадий изглеждаше същият, както винаги — сърдечен и спокоен.

— Това е лудост — каза му Франк, вбесен, че не го бе заварил тук. — Недей да храниш надежди, че ще успееш.

— Но ние можем да го постигнем — възрази Аркадий. — И ще го направим. Разбира се, всичко ще бъде по-лесно с твоята помощ, Франк. Помисли за това!

После, преди Франк да успее да добави още нещо, някой извън екрана отклони вниманието му. Последва неясен разговор на руски, после отново се показа лицето на Аркадий.

— Съжалявам, Франк — каза той. — Трябва да се погрижа за нещо тук. Ще се върна при теб колкото е възможно по-бързо.

— Не прекъсвай! — изкрещя Франк, но връзката вече се беше разпаднала. — По дяволите!

На линията се включи Надя. Тя беше в Бъроуз, ала я бяха свързали с тях едва в този момент. За разлика от Аркадий, Надя беше напрегната, рязка и невесела.

— Не би могла да подкрепяш онова, което върши той! — извика Франк.

— Не — мрачно отговори тя. — Ние не си говорим. Все още имаме пряка телефонна връзка помежду си, така разбрах къде сте заминали вие. Но вече не разговаряме по нея. Няма смисъл.

— Не можеш ли да му повлияеш по някакъв начин? — попита Мая.

— Не.

Франк виждаше, че Мая трудно би повярвала на това и едва не се разсмя: да не може да повлияе на един мъж? Да не може да го манипулира? Какво ставаше с Надя?

Щяха да прекарат тази нощ в обща спалня близо до гарата. След вечеря Мая отиде до офиса, за да разговаря с Александър, Дмитрий и Елена. Франк неспокойно обикаляше кръговите алеи край стените на палатката на стария град и си припомняше друга нощ преди толкова време.

В горичката от явори, които сега бяха пораснали, той се размина с нисък мъж, който бързаше в срещуположната посока. Мъжът спря и се вторачи във Франк, застанал край една улична лампа.

— Чалмърс! — възкликна мъжът.

Франк се обърна. Лицето на мъжа беше тясно, имаше дълги плитчици и тъмна кожа. Франк не го познаваше. Но когато го видя, почувства студена тръпка из цялото си тяло.

— Да? — отсечено отговори той.

Мъжът се вгледа в него, после рече:

— Не ме познаваш, нали?

— Не, не ви познавам. Кой сте вие?

Усмивката на мъжа не беше симетрична, като че лицето му бе напукано в долната част на челюстта. Под светлината на лампата то изглеждаше изкривено, полуобезумяло.

— Кой сте вие? — повтори Франк.

Мъжът вдигна пръст.

— Последния път, когато се срещнахме, ти накара града да настръхне. Довечера ще бъде моят ред. Ха! — той се отдалечи със смях. Всяко следващо „Ха!“ звънеше по-високо от предното.

Когато Франк пристигна в офиса, Мая го сграбчи за ръката.

— Така се тревожех! Не трябваше да се разхождаш сам в този град!

— Млъкни.

Франк се приближи до телефона и се обади до електроцентралата. Всичко беше нормално. Обади се до полицията на КПМ и им разпореда да поставят въоръжена охрана при централата и около гарата. Все още повтаряше заповедта, когато екранът угасна. Земята под краката му затрепери и всички алармени звънци в града започнаха да звънят едновременно.

Последва силно разтърсване. Всички врати се затвориха със съскане; автоматичната херметизация на сградата се бе задействала, което означаваше, че налягането отвън рязко беше спаднало. Франк и Мая изтичаха до прозореца. Палатката над Никозия бе разрушена. На някои места беше паднала върху най-високите покриви и приличаше на опаковъчен материал от полиетилен, другаде плющеше на вятъра. Хората, които събитието бе заварило по улиците, сега удряха с юмруци по вратите, тичаха, падаха, телата им се свиваха като труповете на жертвите в древния град Помпей^[2]. Франк се извърна, стиснал зъби, които пулсираха с гореща болка. Лицето на Мая беше поаленяло, но държанието ѝ беше спокойно.

— Палатката е разрушена!

— Зная.

— Но какво се е случило?

Франк не отговори. Тя работеше с видеоекраните.

— Опитал ли да се свържеш по радиото?

— Не.

— Е? — изкрещя тя, вбесена от мълчанието му. — Знаеш ли какво става навън?

— Избухна революцията — отговори Франк.

[1] Тори — в годините на Американската революция (1763–1783 г.) — всеки човек, който оправдава или активно подкрепя съюза с Великобритания и се обявява срещу обособяването на САЩ като самостоятелна държава. — Б.пр. ↑

[2] Помпей — древен град в Южна Италия, разрушен при изригването на вулкана Везувий през 79 година преди новата ера. — Б.пр. ↑

ЧАСТ СЕДМА

СЕНЗЕНИ НА

На четиринадесетия ден от революцията будилникът на Аркадий звънна, навит за четири часа през нощта. Не му се бе удавало да спи много от началото на бунта — по няколко часа, откраднати от време на време.

Джанет Блайливън се приближи към него с разтревожен вид.

— Някой е вдигнал във въздуха Немезис. Роалд анализира видеоматериала. Предполага, че са го бомбардирани с десетки водородни бомби.

Отидоха в просторните офиси на Кар, където Аркадий бе прекарал по-голямата част от предишните две седмици. Алекс и Роалд гледаха телевизионния екран. Роалд нареди:

— Предайте повторно запис номер едно.

Върху екрана проблесна образ и се задържа: черно пространство, плътната мрежа на звездите; в центъра на екрана се появи тъмен астероид с несиметрични очертания, видим по-скоро като сянка, паднала върху затъмнените от него звезди. За няколко мига това изображение се задържа, после край астероида блесна бяла светлина. Разширяването и разпръсването на астероида се извърши светкавично.

— Бърза работа — отбеляза Аркадий.

Не можеше да се отрече, че един от членовете в уравнението бе заличен. Ала не беше ясно дали балансът на силите се бе променил, или не. Немезис не беше негова идея; Михаил Янгел я беше предложил и групата в астероидния пояс сама бе осъществила тази акция. Сега мнозина от тях бяха мъртви, избити от голямата експлозия или от поредицата последвали я по-малки взривове в пояса, докато акцията с Немезис бе създавала впечатлението, че въстаниците възнамеряват да причинят масови разрушения на Земята. А това беше лошо, както изтъкна Аркадий.

Но такъв беше животът по време на революция. Никой не можеше да бъде контролиран, независимо от онова, което заявяваха хората. И така изглежда беше значително по-добре, особено тук, на Марс. Борбата беше много ожесточена през първата седмица. КПМ и тръстовете с преходен характер бяха изпратили внушителни подкрепления на силите за охрана и сигурност още предната година. Те светкавично завладяха много от големите градове. Подобно нещо можеше да се случи навсякъде, но се оказа, че има много повече въстанически групи, за които нито хората на Аркадий, нито който и да било друг знаеха предварително. Над шестдесет града и гари се включиха в движението и обявиха независимост. Хората просто излязоха от лабораториите и планините и превзеха градовете. Сега Земята се намираше от далечната страна на Слънцето; беше унищожена една от непрекъснатото движение се совалки и изглеждаше, че силите за сигурност са под обсада, макар че именно те владееха големите градове.

Модулът на китката му извън и върху мъничкия екран се показва лицето на Филис. Това го подразни.

— Какво искаш? — попита той.

— Немезис беше унищожен. Ние искаме да се предадете, преди да сте причинили още по-големи щети. Изборът е прост, Аркадий. Предай се или умри.

Той едва не се изсмя. Филис приличаше на злата вещица от филма „Магьосникът от Оз“, появяваща се неочаквано в кристалната топка.

— Това не е смешно! — възкликна тя. Изведнъж видя, че Филис е уплашена.

— Знаеш много добре, че нямаме нищо общо с Немезис — отговори ѝ той. — Думите ти са неуместни.

— Как можеш да бъдеш такъв глупак! — изкрещя тя.

— Това не е глупост. Слушай, предай на господарите си следното — ако те се опитат да покорят свободните градове тук, ние ще разрушим всичко на Марс.

— Мислиш ли, че това има някакво значение? — устните ѝ бяха побелели. Мъничкият ѝ образ приличаше на маска на яростта.

— Смятам, че има значение. Слушай, Филис, аз съм само полярната шапка на цялото движение. Съществува монолитен

подземен слой, който вие не можете да видите. Той е наистина огромен. Хората от него разполагат със средства да нанесат отведен удар срещу вас, ако пожелаят.

Тя вероятно беше спуснала ръката си надолу, защото образът върху малкия екран силно се люшна, след това екранът показа пода.

— Винаги си бил глупак — заяви безплътният ѝ глас. — Още тогава, на „Арес“.

Връзката се разпадна.

Аркадий се замисли. Щом Филис беше уплашена... Той се отправи към личния си кабинет в обширните офиси, откъдето се управляваше града. Почти беше пристигнал, когато чу високо пукане над главата си. Погледна нагоре и видя малка дупка в купола. Въздухът изведнъж заприлича на пъстроцветен блясък, като че Аркадий се намираще във вътрешността на огромен сапунен мехур. Поемайки напред, той видя как всичко в един миг се възпламени. Хората горяха като факли, ръката му се запали пред собствените му очи.

Не беше трудно да се унищожи марсиански град. Не по-трудно от това да счупиш прозорец или да спукаш детско балонче.

Надя Чернишевски откри това, докато се криеше в офисите на Ласвиц, палатъчен град, чийто купол беше пробит една нощ точно след залез слънце. Всички оцелели жители на града се бяха сврели в офисите или в електроцентралата. Три поредни дни се опитваха да поправят палатката. Гледаха и телевизия, за да разберат какво става. Ала новините от Земята съсредоточаваха вниманието си върху войните там, които изглежда се бяха слели в огромна световна война. Съвсем рядко се появяваше репортаж за разрушени марсиански градове. В един от тях се споменаваха, че много покрити с куполи градове, изградени в кратери, са поразени от далекобойни ракети, обикновено на местата, където преди това е било въведено по-голямо количество кислород или газообразни горива. Тогава бързо се задействал възпламеняващ механизъм, което причинявало експлозии с различна степен на поражение — пожари, унищожавали само хората в градовете, взривове, които разрушавали куполите и наистина огромни експлозии, които всъщност повторно издълбавали кратерите.

Пожарите, унищожаваци човешкия персонал бяха най-честото явление. В по-голямата си част те не нанасяха никакви щети на инфраструктурата.

Палатъчните градове се разрушаваха още по-лесно. Палатките на повечето от тях бяха пробивани с лазери, разположени на Фобос. Електростанциите в някои от градовете бяха унищожавани чрез дистанционно управляеми ракети; на други места бяха нападени от войскови подразделения. Летищата на градовете бяха завземани, бронирани ровъри разбиваха стените на града и в много редки случаи въоръжени с ракетни установки войници се спускаха в градовете по въздуха.

Надя наблюдаваше люлеещите се образи, които толкова ясно разкриваха страха на операторите. Стомахът ѝ се свиваше на топка с големината на орех.

— Какво правят те? Изпитват различни методи ли? — изкрещя тя.

— Съмнявам се — отговори Йели Зудов. — Просто различните групи използват различни методи. Някои се опитват да причинят колкото се може по-малко щети, други се мъчат да убият колкото се може повече хора. За да отворят място за бъдещите емигранти.

Надя се извърна, отвратена. Стана и се отправи към кухнята, притиснала с ръце корема си. Повдигаше ѝ се.

Модулът на китката ѝ извъня, Саша Ефремова заговори с ламаринен, телефонен глас. Част от водната станция на север от града беше разрушена от експлозия, източникът, който бе каптиран чрез нея, сега представляваше артезиански фонтан, изхвърлящ вода и лед.

— Идвам веднага — изрече Надя, беше потресена. Водната станция на града извличаше вода от богатия на водно съдържание подпочвен слой край Ласвиц, който беше голям. Ако значителна част от него избиеше на повърхността, станцията, градът и целият каньон щяха да изчезнат в страхотно наводнение — още по-лошо — Бъроуз беше разположен само на 200 километра надолу по склона на Сиртис и Изидис и потопът може би щеше да стигне дотам. Бъроуз! Населението му беше прекалено многобройно, за да бъде евакуирано, особено сега, когато градът се бе превърнал в убежище на хора, които бягаха от войната; просто нямаше друго място, където можеха да отидат.

— Да се предадем! — чу се вик от коридора. — Всички да се предадем!

— Не мисля, че някой ще ни обърне внимание — каза Надя и изтича към херметизационната камера на сградата.

* * *

Тя почувства известно облекчение, че ще може да свърши нещо. Беше правила плана и надзиравала работата по строителството на Ласвиц преди шест години и сега имаше представа как трябва да постъпи. Докато приближаваха с ровъра към станцията, Надя бързо изложи на Саша и Йели своя план:

— Мисля, че можем да съборим надвисналата част от стената на каньона върху станцията. Ако успеем да го направим, скалната маса ще бъде достатъчна да запуши пробива.

— Наводнението няма ли да отнесе всичките срутили се надолу скали? — попита Саша.

— Да, ако избие водата на целия подпочвен слой. Но ако успеем да запушим пробива, докато все още представлява разрушен каптаж, тогава избиващата отдолу вода ще замръзне в скалната маса. Да се надяваме, че ще образува достатъчно тежък замръзнал язовир, който ще удържи натиска.

Надя спря ровъра. От прозореца виждаха останките на водната станция под тънък облак от замръзваща пара. Друг ровър се приближаваше към тях с пълна скорост и Надя включи радиото на обхвата за обща връзка. Беше екипът на водната станция, семейство — Анджела и Сам, изпаднали в ярост заради събитията през последния половин час. Когато стигнаха до ровъра на Саша и приключиха описанието на всичко, което бяха преживели, Надя им обясни какво имаше предвид.

— Може и да успеем — заяви Анджела. — Със сигурност нищо друго не би могло да спре водния поток. Водата там буквално шурти.

— Ако взривим всички експлозивни, с които разполагаме — каза Надя, — взривът със сигурност ще срути козирката.

— Хайде да се приберем в града и да евакуираме всички хора. Не съм сигурна каква част от скалата ще полети надолу. Не искам да

погребва някого. Имаме на разположение четири часа.

— За Бога, Надя!

— Четири часа. — Надя запали двигателя на ровъра. Анджела и Сам ги последваха с радостни възгласи.

Евакуацията беше трудна. Накрая всички се натъпкаха в превозните средства и поеха по пътя към Бъроуз, който беше очертан с радиопредаватели. Ласвиц остана празен. Цял час Надя прави опити да се свърже с Филис по сателитния телефон, но комуникационните канали бяха претоварени от многото опити за връзка. Чуваше се единствено пукащ звук. Надя остави съобщение директно до спътника:

— Ние не участваме във военните действия. Намираме се в Сиртис Мейджър. Опитваме се да предотвратим наводнението от подпочвения воден слой в Ласвиц, което със сигурност ще помете Бъроуз. Оставете ни на мира! — Вече се бяха предали.

В предварително посочения час четири стълба пушек се вдигнаха в основата на северната стена на каньона. За няколко секунди не се случи нищо друго и хората, които наблюдаваха, изстенаха. После фасадата на канарата се разтресе, надвисналата скална козирка полетя надолу — бавно и величествено. Плътни облаци пушек се вдигнаха от подножието на канарата, след това във всички посоки полетяха скални отломъци. Нисък тътен разтърси ровъра им и Надя внимателно го отдалечи от южния ръб на каньона. Тъкмо преди огромен облак прах да скрие видимостта пред тях, видяха, че водната станция бе покрита от бързо изсипващия се върху нея слой скална маса.

— Кога ще можем да разберем дали сме успели? — попита Саша.

— Чакай, докато отново се възстанови видимостта — отговори Надя. — Да се надяваме, че наводнението се е превърнало в бял лед. Дано да няма втурваща се надолу вода.

Саша кимна. Зачакаха, вперили погледи към древния каньон. Съзнанието на Надя беше вцепенено, мислите, които ѝ хрумваха, бяха безрадостни. Имаше нужда от активна работа, както през изтеклите няколко часа, за да не ѝ остава време да мисли. Само миг отдих и цялата отчайваща ситуация се сгромолясваше върху нея — съсипани градове, мъртви тела навсякъде, изчезването на Аркадий. Очевидно никой не бе установил цялостен контрол върху положението. Имаше никакъв план. Полицейски части унищожаваша градове, за да

прекратят въстанието, въстаниците от своя страна унищожават градове, за да влеят нова сила на бунта. В крайна сметка всичко щеше да бъде разрушено; постигнатото през целия й живот се разпаднаше пред очите й без никаква причина. Без абсолютно никаква причина!

Вятърът бавно разкъса прашната пелена. Спътниците на Надя нададоха радостни възгласи; водната станция беше изчезнала, покрита от черни скални отломки. Град Ласвиц все още стоеше на мястото си. Изглежда скалният слой върху водната станция съвсем не беше дебел. Пороят бе спрял и приличаше на неподвижна, накъсана от бабуни мръсно-бяла поляна, като ледник, спускащ се по средата на каньона. От него бавно се издигаше заскрежена пара. И все пак...

— Хайде да се върнем в Ласвиц и да погледнем мониторите, които наблюдават подпочвения воден слой — предложи Надя.

Много от тях вече не функционираха; но онези, които все още действаха, показваха, че хидростатичното налягане в подпочвения воден слой беше по-високо от всякога и продължаваше да се покачва.

— По дяволите! — извика Йели. — Със сигурност ще избухне още веднъж!

— Трябва да пробием кладенец, през който да излиза част от водата — заяви Надя. — Нещо като предпазен клапан за намаляване на налягането.

— Ако изпуснем водата в Нили Фоси — намеси се Йели, — тя ще достигне на север точно до Утопия Планиция и ще замръзне на северните дюни.

— Сакс сигурно обожава тази революция — каза Надя. — Получава неща, които по-рано никой не би одобрил.

— Но и много от проектите му сигурно са отишли по дяволите — изтъкна Йели.

— Обзалагам се, че революцията е чиста печалба, според разбиранията на Сакс. Цялата тази вода на повърхността...

— Наистина ли водата е толкова много? — попита Йели.

— Не е само Ласвиц — обади се Сам. — Преди малко гледах новините — разрушили са каптажа на подпочвения воден слой в Лоуел. Станало е огромно наводнение, подобно на онова, което е издълбало отточните канали. То ще отнесе със себе си милиарди килограми реголит. Никой не знае колко вода ще излезе на повърхността. Направо е невероятно.

— Но защо? — попита Надя.

— Мисля, че това е най-доброто оръжие, с което разполагат.

— Какво ти оръжие! С него не могат нито да се прицелват, нито да го спрат!

— Не. Но и никой друг не е в състояние да го направи. Помисли си само — всички градове надолу по склона са унищожени — Франклин, Дрекслер, Осака, Галилео, предполагам, че дори и Силвъртън. И всички тези градове бяха на тръстовете.

— Значи и двете страни атакуват инфраструктурата — мрачно изрече Надя.

— Да.

Тя трябваше да работи, нямаше друг избор. Организира всички отново да се захванат с програмирането на роботите. Тръбопроводът щеше да бъде построен със скорост един километър в час, при непрекъснатата работа от 24,5 часа в денонощие. Така че ако всичко беше наред, след около 12 дни щяха да достигнат Нили Фоси. При такава скорост водопроводът щеше да е готов много скоро след пробиването на кладенеца. И ако замръзналият язовир, причинен от свлачището, издържеше толкова време, те щяха да разполагат с клапан за освобождаване на налягането.

Така Бъроуз беше извън опасност; поне бяха завоювали за него толкова сигурност, колкото бе по силите им. Надя седеше, наведена над притоплената в микровълнова печка вечеря, гледаше новините от Земята и слушаше коментарите на своите спътници по онова, което бяха видели. Революцията беше представена по ужасен начин на Земята: екстремисти, комунисти, вандали, саботьори, червени, терористи. Думите „въстаник“ и „революционен“ никога вече нямаше да бъдат произнесени с одобрение (поне) от половината хора на Земята. Не, бунтарите бяха изолирани групи от ненормални, разрушителни терористи. Надя чувстваше, че в това описание има известна доза истина, ала настроението ѝ в никакъв случай не ставаше по-добро; напротив, онова, което чуваше, я разгневяваше още повече.

— Трябва да се присъединим към когото можем и да участваме в борбата! — заяви Анджела.

— Аз не се бия срещу никого — упорито изрече Надя. — Глупаво е. Няма да го правя. Ще отстранявам повредите, където мога, но няма да се бия.

По радиото дойде съобщение. Куполът на Фурние, град, разположен в едноименния кратер на около 860 километра, беше счупен. Жителите бяха залостени като в капан в херметически затворените сгради. Запасът им от въздух се изчерпваше.

— Искам да отида там — каза Надя. — В града има голям централен склад за строителни работи, които биха могли да поправят купола. След това същите работи могат да бъдат използвани за други възстановителни работи в Изидис.

— Как ще стигнеш дотам? — попита Сам.

Надя помисли известно време и пое дълбоко дъх.

— Предполагам, че с един от свръх леките самолети. На летището върху южния ръб в Ласвиц има няколко от онези нови модели D16. Това със сигурност ще бъде най-бързият начин, а може би и най-сигурният. Кой знае? Тя погледна към Йели и Саша. — Вие ще летите ли с мен?

— Да — отвърна Йели. Саша кимна.

— И ние искаме да дойдем — обади се Анждеда. — Във всеки случай с два самолета ще бъде по-сигурно.

Скоро след като тръгнаха доловиха слаб радиосигнал по обхвата за връзка на първите сто колонисти. Обаждаха се Ан Клейборн и Симон Фрейжър. Те бяха затворени в сградите в кратера Перидие, който беше загубил своя купол. Той се намираше на север, така че самолетите вече бяха поели верния курс.

Малко по-нататък ги очакваше изненада: на мястото, където най-източният каньон се вливаше в Утопия, още един подпочвен воден слой беше избил на повърхността. В горния му край теренът бе хлътнал надолу — голяма вдлъбнатина с формата на купа от скална маса се бе разбила като счупена стъклена чиния; по-надолу струи от замръзваща черно-бяла вода изригваха от разпукнатата земя, блъскаха се в новообразуваните ледени късове и ги отнасяха надолу в бесен потоп; в мига, в който водата докоснеше скалите, избухваха страховити експлозии. Тази потресаваща рана в повърхността на планетата беше широка най-малко 30 километра. Тя достигаше до хоризонта на север, без ни най-малък знак, че намалява.

— Ужасно много вода — измърмори Анджела.

Надя превключи на обхвата на първите сто и извика Перидие.

— Ан, знаеш ли за това? — и тя описа потопа, над който летяха.
— Водата все още тече, ледът се движи, виждаме участъци, залети изцяло само с вода. Понякога изглежда черна, понякога червена.

— Чувате ли я какъв звук издава?

— Нещо като бръмчене на вентилатор. Пукане и пращане от леда, да.

— Е — отвърна Ан. — Този подпочвен слой не е толкова голям, колкото някои други.

— Как хората са успели да изтласкат водата на повърхността?

— Това е възможно само в отделни случаи — отговори Ан. — Онези подпочвени водни слоеве, при които хидростатичното налягане е по-голямо от литостатичното, повдигат скалите. В този случай слой пермафрост образува нещо подобно на язовир — язовир от лед. Ако пробиеш кладенец и го взривиш или ако стопиш язовира от лед...

— Но как?

— Чрез атомен реактор.

Анджела подсвирна.

— Но нали има радиация! — изкрещя Надя.

— Разбира се, че има. Ти поглеждаш ли си личния си брояч напоследък? Смятам, че три или четири подземни водни слоя вече са взривени.

— О-о! — изкрещя Анджела.

— Засега — в гласа на Ан се долавяха онези далечни, мъртви нотки, които се промъкваха в речта ѝ, когато беше разгневена.

Скоро Перидие се появи на хоризонта пред тях — нисък, доста изгризан от ерозията кратерен склон. Кацнаха на летището, разположено в далечния край на вала, издигнат около кратера. Нито един от хангарите не работеше. Облякоха скафандрите и с няколко малки коли се спуснаха до началото на града.

Всички оцелели обитатели на Перидие се бяха подслонили в електростанцията. Имаше около четиридесет човека, които живееха с припасите, съхранявани за случаи на бедствие.

— Какво стана? — попита ги Анджела и те ѝ разказаха всичко, вкупом, като някакъв хор от древногръцка трагедия. Една-единствена експлозия беше унищожила купола като балон, причинявайки светкавична декомпресия, в резултат на която бяха експлодирани

много от сградите в града. За щастие стените на електростанцията бяха укрепени, затова бяха успели да издържат вътрешното налягане на собствените си запаси от въздух. Така хората вътре бяха оцелели. Онези на улицата и в другите сгради бяха загинали.

— Къде е Питър? — попита Йели сепнато, изпълнен със страх.

— Той е на Кларк — бързо отговори Симон. — Обади ни се веднага, след като започнаха разрушенията. Опитвал се да си запази място на един от елеваторите, спускащи се надолу, но вагоните били обсадени от полицаи. Предполагам, че мнозина от представителите на силите за сигурност летят в орбита около планетата. Питър ще слезе, когато може. Във всеки случай на Кларк сега е по-сигурно, затова не бързам да го видя.

Това накара Надя отново да помисли за Аркадий. Ала нищо не можеше да направи, затова бързо се зае със задачата да построи отново купола на Перидие.

Няколко дни работи по осемнадесет-двадесет часа на денонощие, изгради основата, програмира крановете за издигане на палатката и ги разположи над върховете на покривите; после просто трябваше да следи за правилното изпълнение на отделните операции. Надя неспокойно питаше своите спътници от Ласвиц дали ще тръгнат с нея със самолетите. Анджела и Сам решиха да останат, а след около седмица отново полетяха. Ан и Симон се присъединиха към Йели и Саша в техния самолет.

Насочиха двата самолета на юг, към Хелас. Прелитаха от развалина над развалина. Бяха станали безчувствени към гледките на разрушенията и мъртвите тела. Ала не бяха забравили собствената си безопасност — след като видяха няколко свалени самолета в коридора Хелас-Елизиум, започнаха да летят само нощем.

Заеха се с разработването на програми за ограничаване действието и заравнянето на три експлодирани ядрени реактора. Стояха на безопасно разстояние далеч над хоризонта и работеха чрез телеоперации. Докато наблюдаваха действията на машините, Йели понякога превключваше каналите и гледаше новините. Веднъж показаха снимка, заснета от орбита: цялостна фотография на Тарсис през деня; не се виждаха само западните части на полукуълбото. От тази височина наводненията не се забелязваха, ала гласът на коментатора твърдеше, че водата вече е запълнила всички отточни

каналите, насочени на север от Маринерис към Крайси — образът беше заснет в близък план, който показваше бяло-розовите реки в този регион. Най-сетне на Марс наистина имаше някакви канали.

Надя превключи телевизора, за да го използват отново при телеоперацията в тяхната работа. Толкова и толкова новоразрушени градове, толкова и толкова избити жертви. Хора, които можеха да живеят хиляда години — и, разбира се, никакви новини от Аркадий. Вече двадесет дни досега. Хората приказваха, че може да е бил принуден да се скрие, без въобще да се показва. Така можел да избегне смъртта от удар, нанесен от орбита. Но Надя вече не вярваше на това, освен в моменти на крайна болка и мъчително желание да го види. Двете чувства напиреха и се прокрадваха сред напрегнатия ѝ режим на работа, видоизменили се в съвсем нова смесица — ново чувство, което тя мразеше и от което се страхуваше: желанието ѝ причиняваше болка, болката пораждаше желание — парещо, диво желание нещата да не са такива, каквито бяха.

Вечерта, след като приключиха с последната програма на машините, седнаха в една от малките къщички пред притопените в микровълнова печка спагети. Йели отново включи канала за новини от Земята. Не се чуваше нищо, освен пукане и съскане, а по екрана не се появяваше образ. Йели се опита да смени канала, но навсякъде резултатът беше един и същ. Плътно, монотонно бръмчене.

— Да не са взривили и Земята? — попита Ан.

— Не, не — отговори Йели. — Някой заглушава каналите. Сега Слънцето е между нас и Земята и е необходимо само да се спре работата на няколко релейни спътника, за да се прекъсне контакта.

Взряха се навъсено в съскация екран. Напоследък местните ареосинхронни комуникационни спътници постоянно отказваха да работят — дали бяха повреждани умишлено чрез саботаж, или бяха изолирани от системата беше невъзможно да се каже. Сега, без новините от Земята наистина нямаше да разполагат с никаква информация. Бяха сами, откъснати от света на Марс — петима човека в два малки самолета.

Това усещане беше ново и особено. Надя непрекъснато поглеждаше към модула на китката си, върху който, преди да настъпи това информационно заглушаване, Аркадий можеше да се появи всеки момент; на него можеше да се появи и всеки от първите сто, за да

каже, че е на сигурно място. След това тя вдигаше поглед от малкия ням квадрат към червената местност около нея, която изведнъж бе станала много по-голяма, по-дива и по-празна от всякога по-рано. Такъв огромен свят! А те бяха сами в него.

Долетяха до обширната равнина на Хелас и в хоризонтално падащата червена светлина на изгрева, пред погледите им — чак до хоризонта — се разкри море от натрошен лед. Той изпълваше цялата западна част на Хелас. Огромно море!

След безкрайни секунди на пълно безмълвие, Ан заговори:

— Сигурно са взривили подпочвения воден слой на Хелеспонтус. Той беше наистина голям и ще се оттече чак в Лоу Пойнт.

— Значи мантийната шахта в Хелас е наводнена! — извика Йели.

— Така е. И водата на дъното ѝ ще се затопли. Вероятно ще бъде достатъчно гореща и няма да позволи на повърхността на езерото да замръзне. Трудно е да се каже. Въздухът е студен, но поради бурния вятър може да има незамръзнали участъци. Ако не, то точно под повърхността водата няма да е замръзнала със сигурност. Всъщност, може би има силни конвенционни течения. Ала повърхността...

Йели я прекъсна:

— Съвсем скоро ще узнаем. Ще прелетим над нея.

— Ще трябва да се приземим — отбеляза Надя.

— Ще го направим, когато ни се удаде възможност. Освен това изглежда, че положението малко се е успокоило.

— Така ти се струва, защото не сме запознати с новините.

— Аха.

Оказа се, че в центъра на ледената шир имаше огромен облак пара, който се издигаше на хиляди метри във въздуха. Макар че летяха на голяма височина, замръзналото море все още се простираше до хоризонта във всички посоки. Заобиколиха внимателно облака и видяха, че ледът под него е натрошен на огромни блокове, които плаваха близо един до друг сред мътната, черна вода. Мръсните ледени отломъци се въртяха, сблъскваха се, преобръщаха се, над тях се издигаха плътни пелени от червено-черна вода, които се разплискваха към небето; когато отвесната водна стена отново започнеше да пада, се

образуваха вълни. Те се разливаха в концентрични кръгове и отминаваха по своя път, като изтласкваха ледените отломъци нагоре, а после със страшна сила ги хвърляха отново долу.

В двата самолета цареше тишина, докато хората се взираха в тази абсолютно чужда за Марс гледка. Накрая, след като в пълно безмълвие заобиколиха два пъти колоната от пара, продължиха на запад над назъбената пустош.

— Сакс сигурно ужасно харесва тази революция — Надя отново повтори думите, които бе изрекла по-рано и наруши тишината. — Мислиш ли, че има пръст във взривяването на подпочвения воден слой?

— Съмнявам се — отговори Ан. — Той вероятно не би рискувал земните си инвестиции, които са му предоставени. Нито постепенното, планово развитие на проекта. Не би допуснал събитията да се развиват при всякаква липса на контрол. Ала съм сигурна, че той оценява революцията с оглед на това как тя влияе върху преобразуването на планетата. Не се интересува нито кой умира, нито какво е разрушено или кой ще надделее. Просто как всичко това ще повлияе на проекта му.

— Интересен експеримент — подхвърли Надя.

— Ала трудно се поддава на моделиране — добави Ан, след което и двете се засмяха.

Заговориха за вълка — и ето го в кошарата. Приземиха се на запад от новото море, съвсем близо до един повреден ровър. До ровъра стоеше Сакс в скафандър и работеше с преподавателя, за да изпрати ръчно своето SOS.

Сакс се качи в самолета на Надя и Ан, бавно свали шлема си и започна да примигва с нацупени устни, както правеше обикновено. Непромененият, мекосърдечен Сакс. Беше уморен, но както по-късно Ан сподели с Надя, приличаше на плъх, който току-що е изял канарчето. Той не можеше да им разкаже много неща. Заседнал на линията с ровъра от три дни, не бил в състояние да се придвижи напред. По линията не се движели влакове, а в ровъра нямало резервно гориво.

— Движех се за Кайро — разказа им той. — Трябваше да се срещна с Франк и Мая. Те смятаха, че ще бъде добре да се съберем всичките от първата стотица. Трябваше да образуваме авторитетна група, за да започнем преговори с полицейските групи на КПМ и да ги накараме да престанат.

Продължиха да летят. Сега бяха шестима — Саша и Йели, Ан и Симон, Надя и Сакс: шестима от първата стотица, събрани заедно, сякаш по силата на някакъв магнетизъм. Имаше много неща, за които си говориха тази нощ, обмениха помежду си информация, разказаха си различни преживелици, слухове, споделиха размислите си по много проблеми. Ала Сакс не можеше да добави конкретни детайли към цялостната картина. Беше изолиран от новините, също като тях. Надя отново потрепери. Осъзна, че този проблем нямаше да отmine скоро.

Една сутрин се приземиха на летището край станцията Маргаритифър и бяха посрещнати край самолетите от десетина мъже и жени, които бяха изключително ентузиазирани от тяхното пристигане. Прегръщаха и целуваха шестимата пътешественици, смееха се и отново ги целуваха.

Един от тях, строен младолик американец, им се представи:

— Аз съм Стив, тренирах заедно с Аркадий в група от дванадесет човека на Фобос и работих с него на Кларк. Повечето от нас тук работиха с него на Кларк. Бяхме в Скиапарели, когато започна революцията.

— Знаете ли къде е Аркадий? — попита Надя.

— За последен път го чухме от Кар, но вече нямаме връзка.

Един висок, слаб американец се приближи до Надя, сложи ръка на рамото ѝ и каза:

— Ние не се държим винаги по този начин! — и пак се разсмя.

— Не се държим! — съгласи се Стив. — Но днес е празник! Нима не сте чули?

Една кискаща се жена извика:

— Денят на независимостта! Четиринадесетият ден от четиринадесетата ни година на Марс!

— Вижте това — обади се Стив и посочи един телевизор.

Върху екрана потрепна образ от космическото пространство и изведнъж цялата група започна радостно да крещи.

Успели да влязат в кодиран канал от Кларк, обясни Стив, и макар че не съумели да разшифроват съобщенията, използвали канала като фар, за да насочат оптичeskия си телескоп. Образът от телескопа беше предаден на телевизионните приемници и сега по екраните се виждаше черното небе, звездите, скрити в центъра от предмет, който всички вече се бяха научили да разпознават — квадратния, метален астероид Кларк с кабела, който се спускаше от него.

— Вижете сега! — извикаха те на смаяните пътешественици. — Гледайте!

Закресяха отново и неколцина започнаха да броят цифрите от сто до нула в обратен ред с гласове, които внезапно бяха станали дрезгави. Някои от тях вдишваха хелий, а също и азотист оксид.

Надя усети, че започва да трепери. Цифрите, които брояха в обратен ред, бяха подети от все повече гласове, звучаха все по-високо, докато стигнаха до изкрещяното с всички сили „Нула!“

Между астероида и кабела се появи празнина. Кларк светкавично изчезна от екрана. Кабелът, нишка паяжина сред звездите, също престана да се вижда почти толкова бързо.

За миг диви овации изпълниха стаята. Но те замряха, като пресечени с ножица. Вниманието на някои от празнуващите беше отвлечено от Ан, която скочи, захапала двата си юмука със зъби.

— Той със сигурност е слязъл на Марс! — изкреся Симон към Ан, надвиквайки врявата им. — Той вече е долу! Обади се преди толкова седмици!

Бавно се възцари тишина. Надя изтича до Ан, не знаеше какво да каже. Ан беше вцепенена, очите ѝ бяха изхвъркнали страшно от орбитите си.

— Как разкъсахте кабела? — попита Сакс.

— Ами, това май е невъзможно — отвърна Стив.

— Разкъсали сте *кабела*? — възкликна Йели.

— Е, не, отделихме кабела от Кларк, ето това направихме. Но ефектът е същия. Кабелът ще падне върху планетата. Той пада в момента. Ако са ви необходими цифрите за падането, можем да ви ги предоставим. Много е сложно, цял комплекс от диференциални уравнения.

— Зная — отвърна Сакс.

— Не мога да повярвам — изрече Симон. Дланите му все още стискаха ръката на Ан. Той огледа празнуващите с мрачно лице. — Ударът при падането ще избие много хора!

— Вероятно няма да стане така — отговори един от тях.

— А онези, които убие, в по-голямата си част ще бъдат от полицейските сили на ООН. Те използваха елеватора, за да слязат на Марс и да избиват хората тук.

— Той вероятно е слязъл преди седмица или две — повтори с категоричен глас Симон, обърнат към Ан, чието лице беше побеляло.

— Може би — изрече тихо тя.

Някои хора чуха думите ѝ и утихнаха. Другите не искаха да слушат и продължиха да празнуват.

— Ние не знаехме — каза Стив на Ан и Симон. Изразът на триумф беше изчезнал от лицето му. — Ако знаехме, щяхме да се опитаме да се свържем с него. Ала не знаехме. Съжалявам. Да се надяваме... — той преглътна. — Да се надяваме, че не е бил там.

Ан се върна на масата и седна. Симон се изправи разтревожен край нея. Изглеждаше като че нито той, нито тя бяха чули думите на Стив.

Броят на радиосъобщенията се беше увеличил, тъй като онези, които контролираха действащите комуникационни спътници, бяха научили новината за кабела. Някои от празнуващите въстаници проследяваха и записваха тези съобщения; другите продължаваха да се веселят.

Сакс беше погълнат от уравненията върху екрана.

— Насочва се на изток — отбеляза той.

— Точно така — потвърди Стив. — Отначало ще опише голяма дъга и ще се огъне по средата, докато долният му край се смъкне, после ще падне и останалата част.

— За колко време?

— Трудно е да се каже. Но ние смятаме, че ще бъдат необходими около четири часа, докато се обвие първия път около планетата, плюс още един час, за да го направи втори път, ала второто обвиване ще бъде непълно.

— Второ непълно обвиване! — възкликна Сакс.

— Ами, както знаете, кабелът е дълъг 37 000 километра, а дължината на екватора на Марс е 21 000 километра. Така че кабелът ще се обвие около планетата почти два пъти.

— Хората на екватора по-добре да се преместят бързо някъде — измърмори Сакс.

— Не е точно на екватора — каза Стив. — Осцилацията на Фобос в известна степен ще предизвика отклонение встрани от екватора. Това всъщност най-трудно се поддава на изчисление. Всичко зависи къде в осцилацията си е бил кабелът, когато е започнал да пада.

— На юг или на север от екватора ще падне?

— След два часа би трябвало да узнаем това.

Групата от Маргаритифър повторно установи контакт със спътниковите излъчвания, които бяха уловили, и откриха, че могат да хванат и известен брой от комуникационните спътници на силите за сигурност. От всички тези канали успяха да извлекат частична информация за падането на кабела. От Никозия екип на КПМ съобщи, че кабелът е паднал на север от тях, сгромолясвайки се вертикално надолу, като същевременно светкавично се разгъвал по дължина, връзвайки се в планетата. Мнението им беше, че кабелът е паднал на юг от екватора. В Шефилд треперещ глас, в който прозираше паника, поиска потвърждение на този факт; кабелът вече беше разсякъл града и поредица палатъчни градчета на изток от него, надолу по склона на Павонис Монс, и бе пресякъл източната част на Тарсис. Оцелелите в Шефилд искаха да знаят дали да бягат на юг, за да избягнат следващото обвиване на кабела, или да се опитат да преминат през вътрешността на вулкана и да се спасяват на север.

Не получаваха отговор.

Цял час нямаше никаква нова информация — нищо, освен въпроси, предположения и слухове. После един от хората със слушалки на главите се облегна назад и превключи на сателитната връзка, където възбуден глас крещеше високо над пращането:

— Експлодира пред очите ни! Сгромоляса се след около четири секунди. Гореше от началото до края. Когато удари повърхността, всичко подскочи под краката ни! Имаме изтичане на газ. Намираме се

на около 18 километра на юг от мястото на падането, а ние сме на 25 километра на юг от екватора. Можете да изчислите къде ще падне втория път.

После се обадиха от кратера Ескаланте, който беше разположен точно на екватора. Хората се бяха евакуирали незабавно, след като бяха чули новината за Кларк, ала бяха тръгнали на юг, така че кабелът за малко не бе паднал върху тях. Докладваха, че експлодирал при досег с повърхността, в резултат на което към небето се разнасяли истински вълни от стопена скална маса, подобни на лава фойерверки, които докато летели нагоре, били бляскави и светлосини, а при падането си към повърхността — черни.

— Хайде да излезем и да погледаме — предложи Стив, обърнал виновно лице към Ан и Симон. Мнозина облякоха скафандри и излязоха. Пътешествениците се задоволиха да наблюдават образа, предаван от външна камера, който се редуваше с видеоклипове, подбрани от спътниците. Клиповете, заснети от страната, където беше нощ, бяха наистина зрелищни; те показваха обхваната от пламъци параболола спускаща се надолу като острие на бяла коса, което искаше да среже планетата на две.

Ударът от падането през последния половин час беше толкова силен, че всичко на много километри на север и юг стана плоско; хората казваха, че никой, който е бил достатъчно близо да види всичко това с очите си, не е оцелял. Много от камерите в дистанционно управляемите самолети също бяха разбити. За последните хиляди километри от падащия кабел нямаше свидетели.

Малък клип дойде от западната страна на Тарсис, показващ пораженията при второто падане на кабела върху големия склон. Беше кратък, но въздействащ: бял пламък в небето и експлозия, разтърсваща западния склон на вулкана.

После се появиха още много клипове, които подскачаха в луд ритъм в частично работещата съобщителна система, но те се оказаха само повторения, закъснели постъпления или филми за последиците от удара. След това спътниците отново преустановиха съобщенията.

Падането на кабела беше започнало преди пет часа. Шестте пътешественика се отпуснаха в креслата си. Някои гледаха телевизия, други не. Бяха прекалено уморени да чувстват каквото и да било, прекалено уморени да мислят.

— Е — рече Сакс, — сега разполагаме с такъв екватор, какъвто си мислех, че Земята има, когато бях на четири години. Голяма, черна линия, опасваща планетата.

Ан го погледна така свирепо, че Надя се разтревожи, да не стане да го удари. Ала никой от тях не направи каквото и да било движение. Образите върху телевизионния екран потрепваха, а говорителите съскаха и издаваха прасящи звуци.

Видяха с очите си новата екваториална линия, по-южната от двете, през втората нощ от полета си към Шалбатана Валис. В тъмното тя приличаше на широк, прав, черен откос, който ги отвеждаше на запад. Докато летяха над него, Надя гледаше мрачно надолу. Проектът за елеватора не беше неин, ала за него бе изразходван труд, който бе пропилян. Един съборен мост.

Призори се приземиха на изоставеното летище на кратера Кар. Още преди да стане осем часа, Надя и Сакс, Ан и Симон и Саша и Йели бяха облекли скафандрите си и вече се изкачваха към ръба на кратера.

Куполът беше унищожен. Очевидно в града бе имало пожар. Всички сгради бяха непокътнати, но обгорени, почти всички прозорци бяха стопени или счупени. Пластмасовите стени бяха огънати или деформирани; бетонът бе почернял. Имаше петна от сажди навсякъде, цели купчини сажди бяха пръснати тук-там по земята, приличаха на сенки от Хирошима. Да, защото това бяха останките от човешки тела. Очертанията на хора, които се бяха опитали да избягат по тротоарите.

— Въздухът в града е бил наситен с прекалено много кислород — обади се тихо Сакс.

В такава атмосфера човешката кожа и плът ставаха запалими и се възпламеняваха. Всички хора по улиците бяха тичали като факли; това можеше да се разбере от положението на купчинките сажди.

Шестимата стари приятели вървяха заедно в сянката на източната стена на кратера. Където беше възможно, отваряха вратите на сградите, чукаха по залостените врати, които не можеха да се отворят, поставяха върху стените апарат, подобен на лекарски стетоскоп, който Сакс беше взел със себе си. Не долавяха никакви

звуци, освен собствения си пулс — учестен, задъхан, като че сърцата се бяха изкатерили в болезнено изсъхналите им гърла.

Надя се препъваше наоколо, дъхът ѝ свистеше остро, накъсано. Наложил си да поглежда телата, край които минаваше. Когато приближи до купчинка, чиито размери ѝ се сториха зловещо познати, Надя спря и се вторачи в нея. След малко се приближи, намери дясната ръка и изстърга гърба на овъглените кости от китката. Търсеше идентификационния кодов номер. Намери го и го изчисти. Прокара лазерното устройство над номера като продавач в бакалия, който чрез лазера посочва цените на стоката. Тялото беше на Емили Харгроув.

Продължи напред, направи същото с друга купчинка въглени. Табо Моети. Все пак беше по-добре, отколкото да сверява зъбите със зъболекарските картони; ала подобно нещо не би могла и да стори.

Виеше ѝ се свят и се чувстваше скована, когато приближи до черна купчинка близо до сградата с офисите. Наблизо нямаше други, дясната ръка беше простряна встрани, така че само трябваше да пусне лазера. Надя изчисти номера и провери. Беше Аркадий Никелиевич Богданов.

Надя се бореше със скръбта си и помагаше в управлението на самолета по време на нощните полети. Отслабна. Косата ѝ стана чисто бяла, сивите и черните косми просто оставаха по четката ѝ. Трудно ѝ бе да приказва. Като че гърлото и вътрешностите ѝ се бяха вкаменили. Беше се превърнала в камък, не можеше да плаче. Вместо това се заемаше със задачите си. Хората, които срещаха, не можеха да им отделят храна, за самите тях нямаше достатъчно провизии. Шестимата въведоха строго разпределение на храната по дажби, разделяйки едно ядене на две части.

На тридесет и втория ден от пътешествието от Ласвиц, след като бяха изминали около 10 000 километра, пристигнаха в Кайро — град, разположен върху южния склон на Ноктис Лабиринтус, съвсем малко по на юг от мястото, където беше паднал кабелът. Повечето от жителите на Кайро в началото на войната бяха араби и швейцарци и поне в Кайро представителите на двете националности се опитваха да не се намесват в конфликта.

Ала сега шестимата пътешественици не бяха единствените пристигащи в града бегълци. Цяло море от тях току-що се бе изляло в Кайро от Тарсис и разрушения Шефилд. Тук се стичаха всички

бегълци от Павонис и Маринерис, които бяха успели да прекосят лабиринта на Ноктис. Градът беше претъпкан с четири пъти повече жители, отколкото позволяваше неговият капацитет. Тълпи хора спяха по улиците и парковете, електроцентралата работеше на пълни обороти и съществуваше опасност от всякакви повреди. Запасите от храна и газове се изчерпваха.

Една служителка на летището разказа това на шестимата пътешественици. Тя упорито продължаваше работата си, макар че совалките между отделните големи градове вече не се движеха. След като ги заведе до мястото, където трябваше да оставят самолетите сред внушителна ескадрила от летателни апарати в единия край на летището, жената им каза да облекат скафандрите си и да преминат пеш трите километра до градската стена. Надя изпитваше силна нервност, че изоставят двата самолета; когато премина през херметизационната камера въобще не се успокои. Повечето хора в града се движеха със скафандри и носеха шлемовете със себе си, в случай че палатката бъде унищожена.

Когато отидоха в сградата с офисите на града, намериха Франк и Мая, както и Мери Дункъл и Спенсър Джексън. Поздравиха се с облекчение, ала нямаше време да си разказват приключенията, които бяха преживели. Франк беше зает пред един екран; ако се съди по думите, които произнасяше, очевидно водеше разговор с човек, летящ в орбита около планетата.

Когато най-накрая прекъсна връзката, той се облегна в креслото, въздъхна театрално, после сковано стана от мястото си и се приближи да ги поздрави, като постави за миг ръка върху рамото на Надя. С всички останали се държеше рязко и изглеждаше напълно незаинтересуван как са пристигнали до Кайро. Искаше само да знае кого са срещали и къде, как се справяха тези разпръснати групи и какви бяха техните намерения. Веднъж или два пъти се върна при своя екран и незабавно се свърза с тези групи, след като научи местоположението им — нещо, което изуми пътешествениците, приели, че всички са така изолирани от света, както тях.

— Това са комуникационни връзки на КПМ — обясни Франк. — Те поддържат някои канали отворени за мен.

— Защо? — попита Сакс.

— Защото се опитвам да спра всичко това. Боря се да постигна примирие, след това обща амнистия и възстановяване ритъма на живота, към което ще се присъединят всички хора.

— Но под чие ръководство?

— На КПМ, естествено. Както и на националните представителства, работещи на Марс.

— Но ако КПМ приеме само примирието, а отхвърли всичко останало? — обади се Сакс. — А въстаниците приемат само общата амнистия?

Франк кимна рязко с глава.

— И нито едните, нито другите приемат възстановяването на обичайния ритъм на живот. Но положението в момента е толкова лошо, че могат и да приемат предложението. Още четири подпочвени водни слоя бяха взривени след падането на кабела. Всички те са разположени в екваториалния пояс; някои казват, че кабелът е причинил експлозиите.

Ан поклати глава при тези думи и Франк изглеждаше доволен от жеста ѝ.

— Почти съм сигурен, че друг ги е взривил. Хората унищожиха водната станция на един подобен слой в устието на Касма Бореалис и сега водата се излива в дюните на Бореалис.

— Теглото на полярната шапка вероятно причинява високо налягане в слоя — каза Ан.

— Знаеш ли какво е станало с групата в Ахерон? — попита Сакс.

— Не. Те изчезнаха. Боя се, че може да им се е случило същото, както на Аркадий. — Франк погледна Надя и сви мрачно устни. — Трябва отново да се хващам за работа.

— Но какво става на Земята? — попита Ан. — Какво е становището на ООН за положението тук?

— Марс не е отделна нация, а съвкупност от ресурси, които принадлежат на целия свят — с натежал глас цитира основната постановка Франк. — Заявяват, че нищожната част от човечеството, която живее тук, не може да контролира ресурсите, нито пък това ще ѝ бъде позволено, след като цялото човечество изпитва такива огромни затруднения.

— Предполагам, че затова са позволили на тръстовете да се намесят толкова мащабно — каза Сакс. — Струва ми се, че тук има

много повече хора от службите за сигурност на тръстовете, отколкото полицейски сили на ООН.

— Така е — потвърди Франк. — Беше необходим доста продължителен период от време, докато ООН изпрати умиротворителните си сили.

— Те нямат нищо против, ако някой друг извърши мръсната работа вместо тях.

— Естествено. — Франк започна да говори на арабски към модула върху китката си. — Казаха ми, че Алекс, Евгения и Саманта идват от Ноктис с няколко мои приятели бедуини — обясни им той, когато изключи връзката.

Това беше добра новина. За последен път бяха чували за Алекс и Евгения от панорамата Ауреум — въстаническа крепост, която бе унищожила няколко летящи в орбита космически кораба на ООН. След това панорамата беше възпламенена с ракетен огън от Фобос. Никой не бе чувал за тях през целия месец, откакто траеше войната.

Затова следобеда всички от първата стотица в града отидоха при северния вход на Кайро, за да ги посрещнат. Северният вход на града се издигаше над дълъг, естествен вал, който продължаваше чак до един от най-южните каньони на Ноктис. Пътят се изкачваше от дъното на каньона върху вала. От входа виждаха цялото пространство до самото начало на каньона. Там, в ранния следобед, съзряха керван от ровъри, който се придвижваше бавно напред и вдигаше малки облачета прах.

Едва след един час колите стигнаха до последния участък от пътя по вала. Оставаха им не повече от три километра, когато огромни езици от пламък и откъртени каменни късове избухнаха сред кервана. Някои от ровърите се сблъскаха с каменната стена, други изскочиха от вала и полетяха в празното, пространство. Останалите спряха, разбити, обхванати от вихъра на пожара.

После страшна експлозия разтърси северния вход и хората от първата стотица побягнаха към стената на града. Палатката все още се държеше, макар че херметизационната камера на входа беше блокирана.

Надя изпрати един роботууправляем ровър да се погрижи за оцелелите. Тя погледна към ужасната картина. Разбити ровъри. Няколко човешки тела. Нищо не се движеше. Един ровър все още димеше.

— Къде е Саша? — изкрещя Йели. — Къде е Саша?

— Тя беше в херметизационната камера — отговори някой. — Искаше да ги посрещне.

Заеха се да отворят вътрешната врата на камерата. Надя натискаше клавишите на всички кодове за бедствени случаи, след това продължи да работи с инструментите си, накрая си послужи с експлозив, който някой ѝ беше подал. Отдръпнаха се назад и затворът на херметизационната камера излетя като стрела на арбалет. Всички се натрупаха и натиснаха тежката врата. Надя се втурна и падна на колене до Саша — тя бе свряла глава между раменете си, за да се предпази. Ала беше мъртва, плътта на лицето ѝ изглеждаше наситеночервена, както всичко останало на Марс, очите ѝ бяха замръзнали.

Надя усети, че трябва да се движи, в противен случай щеше да се превърне в камък. Втурна се назад към ровърите, изпратени от града. Скочи в един от тях и потегли; не разполагаше с никакъв план, изглежда, че колата сама подбра посоката на движение. Гласовете на приятелите ѝ се врязаха сред пращането на модула ѝ, приличаха на песен на щурци, затворени в кутийка. Мая мърмореше яростно на руски, плачеше — само Мая беше достатъчно твърда, за да вложи чувства в този кошмар.

— Това отново беше работа на Фобос! — викаше изтънелият ѝ глас. — Всичките там са психопати!

Останалите бяха изпаднали в шок, гласовете им звучаха като работи.

Колата спря пред градските офиси. Надя влезе в стаята, където бе подредила нещата си в своята стара синя раница. Започна да рови в нея. Все още не осъзнаваше какво точно търси, когато ръката ѝ сграбчи една малка чантичка и я измъкна. Това беше дистанционното взривно устройство на Аркадий. Естествено. Тя изтича в колата и я закара до южния вход на града. Сакс и Франк все още разговаряха. Гласът на Сакс звучеше както винаги, ала това, което говореше, беше страшно:

— Всеки един от нас, за когото знаем къде се намира, е или тук, в Кайро, или е мъртъв. Смятам, че се опитват да обезвредят точно първите сто колонисти.

— Искаш да кажеш, че ще ни елиминират? — попита Франк.

— Гледах новини от Земята. Там казаха, че ние сме водачите на въстанието. Двадесет и един от нас загинаха от началото на войната.

Още четиридесет са безследно изчезнали.

После колата пристигна на южния вход. Надя изключи връзката, слезе от ровъра, влезе в херметизационната камера и се озова от другия край сред смразяващия, ветровит, мъглив ден. Измъкна кутията от тесния джоб на скафандъра, преобърна я в ръката си. Фобос се показва на хоризонта на запад като сив картоф.

Той прекосяваше небето за четири часа и петнадесет минути, затова не беше необходимо да чака много дълго. Спътникът се бе издигнал и отначало се виждаше половината от него, после две трети, след това — почти пълна луна, изминала половината разстояние до зенита. Надя протегна напред радиопредавателя и изписа кода за възпламеняване: МАГНАЛИЯ. Беше така просто, като че използваше дистанционно управление на телевизор.

Ярка светлина блесна върху водещия ръб на малкия сив диск. После започна да блести още по-ярко. Нима наистина можеше да долови загубата на скоростта? Вероятно не; ала тя бе налице.

Фобос падаше.

Когато Надя се върна в Кайро, разбра, че новината вече се е разпространила. Светлината беше достатъчно ярка, за да привлече погледите на хората. След като я бяха забелязали, те по навик се тълпяха около угасналите телевизионни екрани. Обменяха слухове и мнения. По някакъв начин основният факт беше осъзнат от всички; може би хората самостоятелно бяха стигнали до определени изводи. Надя минаваше край различни групи и чуваше как си приказваха:

— Унищожили са Фобос! Унищожили са Фобос! — Някой се изсмя и добави: — Крайно време беше!

Струваше ѝ се, че се е изгубила сред арабските култови сгради, ала почти без лутане попадна пред зданието с градските офиси. Мая беше излязла навън.

— Хей, Надя! — извика тя. — Видя ли Фобос?

— Да.

— Роджър каза, че когато били на спътника още през първата година, след като пристигнахме на Марс, вградили система от експлозивни и ракети на Фобос! Казвал ли ти е някога Аркадий за това?

— Да.

Двете се отправиха към офисите. Мая мислеше на глас:

— Ако успеят да го забавят достатъчно, той ще падне на планетата. Питам се дали е възможно да изчислим точно къде. Тук сме прекалено близо до екватора.

— Със сигурност ще се разбие на отделни късове и ще падне на много места.

— Вярно. Чудя се какво мисли Сакс по този въпрос.

Завариха Сакс и Франк, наведени над един екран, Йели, Ан и Симон над друг.

— Виж колко добре е балансирана тягата — измърмори Сакс, без да се обръща конкретно към някого. — Ако натискът беше прекалено внезапен, целият спътник щеше да се разпадне на отделни късове. Ако пък липсваше балансираност, щеше да започне да се върти и тягата щеше да го подхвърля в различни посоки. Те са превърнали Фобос в голяма ракета.

— Каква е скоростта му в момента? — попита Франк. Лицето му бе потъмняло, мускулите на челюстта му пулсираха под кожата като малки бицепси — беше бесен, защото не можеше да предвиди какво ще се случи в следващия момент. Надя разбираше.

— Около едно цяло и седем. Ще се приземи на планетата. Но няма да остане цял. Сигурен съм, че спускането ще го разбие.

— Какво се е случило с хората на Фобос? — Надя чу собствения си глас, който задаваше този въпрос.

— Някой дойде и каза, че цялото население отдавна било напуснало луната. Нямало никой. Никой не останал, поне да направи опит да прекъсне стрелбите.

— Добре — изрече Надя и тежко седна на леглото.

— Погледнете — обади се Сакс. — Разчупва се.

Сателитната телескопична камера осигуряваше отлична видимост. Куполът над Стикни се пръсна на огромни късове; вътрешността на кратера, която винаги караше Фобос да изглежда като посипан с прах, се разцепи. След това мъничкият свят, който приличаше на картоф, се отвори като чашка на цвете и се разпадна на хиляди парчета с неправилна форма. Няколко от големите късове полетяха като букет в пространството; най-тежкият се движеше най-напред. Един от отломъците отлетя встрани, очевидно все още задвижван от някоя ракета, заровена във вътрешността на луната.

— Ние май попадаме в обсега на огъня — отбеляза Сакс и погледна към останалите. — Най-големите късове скоро ще се сблъскат с високите слоеве на атмосферата. След това всичко ще стане твърде бързо.

— Можеш ли да определиш къде ще паднат?

— Не, съществуват много неизвестни величини. Някъде в екваториалната област, това е всичко. Вероятно се намираме достатъчно на юг, за да избегнем по-голямата част от метеорния дъжд, но може да има и твърде силно изразен ефект на разсейване.

Нямаше какво друго да правят, освен да чакат. Франк крачеше из стаята, мургавото му лице беше изкривено от ярост; накрая се върна при своя екран, за да изпрати поредица от кратки съобщения. Получи отговор и изсумтя.

— Дават ни гратисен период, защото полицейските сили на ООН се боят да се приземят на планетата, докато не паднат всички отломъци. След това ще ни налетят като ястреби. Те заявяват, че командата, инициирала експлозиите на Фобос, е била подадена оттук. Писнало им е неутрален град като този да бъде използван за команден център на въстанието.

— Следователно разполагаме с толкова време, колкото продължава падането на скалните късове — изтъкна Сакс.

Напуснаха офиса и излязоха в парка. Всички стояха обърнати към северозапад. Цареше такава дълбока тишина, като че изпълняваха някакъв религиозен ритуал. Беше вече рано предобед, небето изглеждаше мътнорозово, като посипано с прах.

След това над хоризонта се спусна болезнено ярка комета; всички си поеха заедно дъх, някои хора изкрещяха. Ярката бяла линия се изви към тях, после се стрелна над главите им и след миг изчезна към източния хоризонт. Нямаше време дори да притаят дъх, докато траеше това. Миг по-късно земята леко потрепери под краката им. На изток се появи облак, стълбът прах вероятно се бе издигнал на 20 000 метра.

Друг ослепително ярък пламък прекоси небето над главите им, понесъл след себе си огнени следи като опашка на комета. После още един и още един, цял рояк — всичките се спускаха по небето и падаха над хоризонта на изток в огромната пустош на Маринерис. Накрая метеорният дъжд престана, хората в Кайро, които го бяха видели, се

чувстваха почти ослепели, олюляваха се, пред очите им се виеха алени кръгове. Не бяха засегнати. Оцеляха.

— Сега ще дойдат силите на ООН — заяви Франк. — В най-добрия случай.

— Мислиш ли, че трябва... — започна Мая. — Смяташ ли, че сме...

— На сигурно място в ръцете им? — рязко я прекъсна Франк.

— Може би отново трябва да се качим на самолетите.

— Денем ли?

— Това все пак е по-добре, отколкото да останем тук! — отвърна му тя.

Постъпваха още новини за удари в другото полукълбо и Франк седна зад екраните да ги проследи. Ан безпомощно стоеше зад лявото му рамо, за да може също да ги наблюдава.

Мая продължи да ги подтиква да направят нещо — да напуснат града, да се скрият, каквото и да е, просто да предприемат някакъв ход. Ругаеше и Сакс, и Ан, когато те не й отговаряха. Франк отиде да види какво става на летището. Надя го придружи до вратата на сградата — тя се боеше, че Мая има право, но не желаше повече да я слуша.

Франк се появи върху екрана на Сакс. Той се взираше към модула върху китката си и образът му потрепваше.

— Намирам се на западния вход с кмета на града. Отвън има няколко ровъра. Блокирахме всички входове, защото хората не пожелаха да посочат самоличността си. Очевидно обкръжават града и се опитват да пробият палатката отвън. Затова нека всички да облекат скафандри и да бъдат готови за тръгване.

— Казвах ви, че трябваше да напуснем града! — извика Мая.

— Не можем — възрази й Сакс. — Пък и шансовете ни вероятно ще са дори по-добри, в случай, че стане някакво меле.

В 4:30 часа зазвучаха алармите в целия град. Палатката беше пробита, очевидно непоправимо, защото внезапно западният вятър заплющя по улиците и сирените, сигнализиращи рязък спад на налягането, зазвучаха във всяка сграда. Електричеството угасна. Въздухът вреше от шрапнели. Надя, Мая, Ан, Симон и Йели напуснаха сградата с офисите и мъчително си проправиха път през тълпата към

източния вход. Видяха, че Франк е по-встрани до стената и им маха с ръка.

— Хайде — извика в ушите им той. — Не се дръжете като овце. Палатката и без това е скъсана, можем да се измъкнем където пожелаем. Хайде да отидем право при самолетите.

— Аз ви казвах... — започна Мая, но Франк я прекъсна:

— Млъкни, Мая. Не бяхме в състояние да напуснем, преди да се е случило нещо подобно, забрави ли?

Сега фигури, облечени в маскировъчни униформи, нахлуваха в града през разцепените места на палатката. Отвън бяха паркирани големи автобуси, обслужващи космическите совалки. От тях излизаха още войници.

Сакс дойде от една уличка.

— Не мисля, че ще можем да се доберем до самолетите — каза той.

От мрака се появи фигура в скафандър и шлем.

— Хайде — извика тя в техния обхват за връзка. — Следвайте ме.

Те се взряха в непознатия.

— Кой си ти? — попита Франк.

— Следвайте ме!

Непознатият беше дребен мъж и зад предличника на шлема му виждаха свирепата му усмивка. Кафяво, тясно лице. Мъжът побягна по една уличка, която водеше към арабските сгради с култово предназначение. Мая първа го последва. Той добре познаваше улиците на Кайро, завиваше без никакво колебание из лабиринта на тесните алеи в арабския квартал. Изведе ги до градската стена за по-малко от десет минути.

Когато достигнаха стената, надникнаха през деформираната материя на палатката; в мрака навън непознати фигури в скафандри тичаха по единично или на групи от двама-трима и се разпръскваха по южния ръб на Ноктис.

— Къде е Йели? — изведнъж възкликна Мая.

Никой не знаеше.

— Гледайте! — посочи Франк.

По пътя от изток се бяха появили няколко ровъра. Те бяха много бързи коли с непозната форма и плуваха сред мрака с угасени

светлини.

— Кой са тези? — попита Сакс. Той се обърна за отговор към водача им, ала мъжът отново беше изчезнал сред плетеницата от алеи.

— Това все още ли е честотата на хората от първата стотица? — прозвуча нов глас.

— Да! — отговори Франк. — Кой си ти?

— Това не е ли Мишел? — извика Мая.

— Добър слух, Мая. Да, аз съм Мишел. Дошли сме да ви вземем, ако пожелаете да дойдете с нас. Изглежда те систематично унищожават всеки човек от първата стотица, когато хванат. Затова си помислихме, че ще поискате да се присъедините към нас.

— Май всички сме готови да го направим — каза Франк.

— Разкъсайте стената и излезте навън. Щом влезете в херметизационните камери на ровърите, веднага тръгваме, затова бъдете готови. Колко сте?

— Шестима — отговори Франк, след кратко мълчание.

— Прекрасно. Разполагаме с две коли и няма да е много зле. По трима във всяка кола. Пригответе се. Хайде да го направим бързо.

Изведнъж странните ровъри, които бяха видели, изплуваха от праха и спряха пред тях. Шестимата отвориха външните врати на херметизационните камери и бързо влязоха вътре. Сакс, Ан и Симон в едната кола, Надя, Мая и Франк в другата. Ровърите тръгнаха с трясък напред и увеличиха скоростта си.

— Всички ли се качиха? — попита Мишел.

Те казаха имената си.

— Добре. Много се радвам, че сте с нас! — обърна се към тях Мишел. — Става много трудно. Дмитрий и Елена са мъртви, току-що чух. Убили са ги при Наблюдателницата Екус.

Тишината, която се възцари, беше нарушавана единствено от скърцането на гумите по чакъла на пътя.

— При Широко ли ще ни заведете? — попита накрая Мая.

— Да, ще се опитаме. Ала пътят е дълъг и условията не са добри. Все пак смятам, че можем да успеем.

— Къде трябва да стигнем? — попита Надя.

— Ами има подслон в случай на бедствие в Ауреум Кейъс.

Значи трябваше да изминат цялото разстояние до Маринерис — 5 000 километра!

— Но как ще направим това! — извика Мая.

— Разполагаме с коли за придвижване в каньоните — кратко отвърна Мишел. — Ще видите.

Все още беше среднощ, когато стигнаха до дъното на каньона, широка U-образна долина, обща черта за всички каньони в Ноктис Лабиринтус. Слязоха и Мишел се приближи до голяма, обла скала, притисна я на едно място с пръст, после повдигна изпъкналия ръб отстрани.

— Качвайте се — обърна се към тях той.

Оказа се, че има две такива коли, които приличаха на канари. Големи ровъри, маскирани с тънък слой истински базалт.

Младият шофьор на втория ровър им помогна да се качат в новите коли.

— Да се махаме оттук — рязко изрече той и почти ги изтласка през външните врати на херметизационните камери. Светлината им попадна върху лицето му, оградено от шлема: азиатски черти; мъжът беше може би на двадесет и пет години. Той не ги погледна в очите. Изглеждаше недоволен, отвратен, а може би и уплашен. Обърна се към тях презрително:

— Следващия път, когато правите революция, изберете някой по-разумен начин.

ЧАСТ ОСМА

НЯМА ДРУГ НАЧИН

Когато пътниците във вагона от елеватора, наречен „Приятел от Бангкок“, разбраха, че Кларк се е откъснал, а кабелът пада към планетата, те изтичаха във фойето. Там се намираше помещението за съхранение на скафандри. По най-бързия възможен начин взеха скафандрите, предназначени за случай на бедствие. Като по чудо не избухна обща паника — тя се разрази в сърцата им външно всеки изглеждаше делови, съсредоточил вниманието си към малката група хора пред вратата на херметизационната камера, които се опитваха да определят къде се намират и кога трябва да напуснат вагона. Това спокойствие удиви Питър Клейборн. Неговата собствена кръв гърмеше в тялото му като взрив. Един мъж от групата пред тях им каза с равен глас, че приближават ареосинхронната точка, затова всички заедно влязоха в херметизационната камера. Бяха така наблъскани един до друг, като че скафандрите бяха плътно подредени в някакъв тесен склад. После блокираха камерата и изпуснаха въздуха от нея. Външната ѝ врата се отвори и пред тях зейна правоъгълник от звездно, черно като самата смърт космическо пространство. Наистина беше страшно да скочат в него, без скафандрите им да бъдат завързани с въже за някой космически кораб. На младия мъж му се струваше, че това е самоубийство. Но първите скочиха, а останалите ги последваха и се разпръснаха като семена от разпукнала се шушулка.

Мнозина успяха да се обърнат с краката надолу към Марс. Той лежеше под тях като мръсна баскетболна топка. Когато се стабилизираха, възпламениха главните ракетни двигатели на скафандрите и започнаха да се издигат. Групата, която правеше изчисленията, все още запазваше общия обхват за връзка и обсъждаше положението, като че всичко беше просто игра на шах. Намираха се в близост до ареосинхронната орбита, но се движеха към планетата със скорост от няколкостотин километра в час.

Можеха да противодействат на това, като изгорят половината от горивото, с което разполагаше всеки. След това щяха да попаднат на много по-стабилна орбита, отколкото им беше необходимо, като се вземат предвид запасите им от въздух. С други думи, щяха да умрат по-късно от задушаване, вместо няколко часа по-рано от горещина. Но тогава къде беше смисъла от скока в космическото пространство? Все пак човек никога не знае със сигурност — можеха да се появят спасителни отряди в периода, докато все още бяха живи. Очевидно повечето хора желаеха да опитат.

Младият мъж изтегли модула за ракетен контрол, който бе вграден в китката на скафандъра му, постави пръстите и палците си върху копчетата, видя целия свят под ботушите си и започна да се отдалечава от групата. Някои от другите гледаха да останат заедно, но той прецени, че това е невъзможно. Щеше само напразно да изразходва гориво, затова ги остави да отлетят далеч над него, докато се превърнаха в точки като останалите звезди. Не беше толкова уплашен, колкото в херметизационната камера, ала се чувстваше ядосан и тъжен: не искаше да умира. Времето течеше едва-едва.

Събуди се и когато осъзна, че е спал, се почувства едновременно развеселен и отвратен. Опита да се съсредоточи върху планетата под себе си. Родният му дом, скъпият роден дом. Все още се намираще в почти ареосинхронна орбита, бяха изтекли часове и Тарсис все още се падаше под него, макар че се бе отдръпнал малко на запад. Носеше се точно над Маринерис.

Изтекоха часове и без да иска, отново заспа. Когато се събуди, пред него имаше малък сребърен космически кораб, като неидентифициран летящ обект. Изкреця от изненада и започна да се сгромолясва надолу. Трескаво заработи с копчетата на ракетния контрол, за да овладее положението и когато успя, корабът все още беше на мястото си. В страничния илюминатор се виждаше лице на жена, която му говореше и му сочеше ухото си. Той включи обхвата за обща връзка, ала не чуваше гласа ѝ. Чрез ракетите се насочи към кораба и изплаши жената, защото едва не се сблъска с илюминатора. Успя да намали скоростта си. Жената правеше някакви жестове — желаеше ли да влезе? Той оформи непохватен кръг с палец и показалец и закима така оживено, че отново започна да пропада. Когато се

завъртя, видя, че зад прозореца се е отворила малка врата. Докосна вратата и се просълзи; примигна и сферичните капчици на сълзите полепнаха по предличника на шлема му, когато се просна върху пода на отделението след входа. Беше му останал въздух за още един час живот.

Когато входното отделение се придвижи напред и един панел зае мястото на вратата, Питър разхерметизира шлема си и го сне. Въздухът беше рядък, хладен и богат на кислород. Вътрешната врата на камерата се отвори и той влезе през нея.

Жените се смееха. Бяха само две на борда и настроението им беше прекрасно.

— Какво беше решил да правиш, да се приземиш със скафандъра ли? — попита едната.

— Аз бях на елеватора — отговори той с несигурен глас. — Трябваше да скочим в космическото пространство. Спасихте ли някой друг?

— Ти беше единственият, когото видяхме. Искаш ли да се приземиш с нас?

Питър успя само да преглътне. Жените се засмяха насреща му.

Малкият космически кораб започна да увеличава скоростта си, насочвайки се към Марс. Младият мъж лежеше изтощен в гравитационно кресло зад двете жени. Задаваше им въпроси и смучеше вода и меко сирене от обли тубички. Те се връщаха от един от многото огледални комплекси-спътници, бяха взели космическия кораб за аварийно приземяване, с който щяха да стигнат до Марс. Преди това бяха разрушили огледалата, изпрацайки в космическото пространство плетеница от бляскави, огледални повърхности. Двете жени усложниха спускането до планетата, защото преминаха в полярна орбита: щяха да се приземят в близост до южната полярна шапка.

Питър погледна навън и видя, че се приближаваха по стръмна траектория. Намираха се само на няколко хиляди метра от повърхността. Направо не можеше да повярва. Жените поддържаха тази главолонна траектория, докато започна да му се струва, че ще се забият в пясъка. Тогава, едва ли не в последната минута, корабът отново зае хоризонтално положение и младият мъж беше притиснат към креслото си.

— Прекрасно — каза едната от жените, после се разнесе тътен и вече се движеха по изградения от различни слоеве терен.

Отново гравитация. Питър се измъкна от кораба след двете жени. Тръгна след тях по тръбообразен проход, който ги изведе до един ровър. Чувстваше се зашеметен и готов да заплаче. В ровъра имаше двама мъже, които започнаха да крещят радостно, после прегърнаха жените.

— Кой е този? — извикаха те.

— О, взехме го от горе, скочил от елеватора. Все още е малко замаян. Хей — обърна се към него тя с усмивка. — Вече сме долу. Всичко е наред.

Някои грешки са непоправими.

Ан Клейборн седеше на задната седалка в ровъра на Мишел. Беше се проснала на място за трима човека и усещаше как гумите изкачват скалите, а после се хлъзват надолу. На първо място грешката ѝ се състоеше в това, че бе дошла на Марс, а след това, че се беше влюбила в него. Влюбена бе в планета, която всички останали искаха да унищожат.

Извън ровъра Марс се променяше завинаги. Вътре в колата основното помещение се осветяваше от прозорци, направени на нивото на пода. Те разкриваха съвсем ограничен изглед изпод каменната козирка на ровъра. Неравен път от чакъл, осеян с разпилени по-едри скални късове. Движеха се по главното шосе в Ноктис, ала върху него бяха нападали много скални отломки.

— Има няколко опасни места — обади се Мишел. — Ако там пътят е разрушен, ще бъде невъзможно да използваме колите. Напречни склонове, които свързват двете стени на каньоните, гигантски полета, осеяни с обли канари. Веднъж да пристигнем в Маринерис и всичко ще бъде наред. Там има много обиколни маршрути.

— Колите разполагат ли с достатъчно гориво и хранителни припаси, за да премина целия каньон? — попита Сакс.

— Не. Ала навсякъде имаме скривалища.

Очевидно огромните каньони бяха едни от главните транспортни коридори на скритата колония. Построяването на официалната

магистрала през каньона им беше създадо доста проблеми, тъй като тя пресичаше много от маршрутите им.

Денят беше тъмен, въздухът приличаше на плътна пелена от кафяви пясъчни частици, ветровете духаха силно. Нямаше никакво съмнение, че се разразява нова прашна буря. Температурите спадаха шеметно надолу. Сакс изтръпна, когато някакъв глас по радиото обяви, че бурята ще бъде глобална и ще обхване цялата планета. Ала Мишел беше доволен.

— Трябва да изминем 5 000 километра, повечето от които са встрани от главните пътища. Ще бъде прекрасно, ако можем да пътуваме и през деня. Не ми се е случвало да правя това от Голямата буря насам.

Той и младежът, който се наричаше Касей, започнаха да кормуват през цялото денонощие, караха непрекъснато три часа, след това почиваха половин час. Измина още един ден. Намираха се в Пукнатината Комптън, навлизайки в тясното парче земя, гушещо се между стените на Иус Касма. Мишел се отпусна.

Иус беше най-тесния каньон в системата Маринерис. На мястото, където се отделяше от Пукнатината Комптън, широчината му беше само 25 километра. Тази пропаст разделяше Синай Планум и Титания Катена. Каньонът представляваше дълбок прорез между тези две плата, стените му бяха високи цели три километра, затова приличаше на дълъг, тесен гигантски пролом.

След три дни в ранния следобед, без никакво предупреждение, единият ровър се заклати върху амортизьорите си. Сепнати, те бързо концентрираха вниманието си и се изправиха, за да погледнат телевизионните екрани. Задната камера на ровъра беше насочена назад към Иус. Изведнъж Сакс почука върху екрана, изобразяващ онова, което следеше камерата.

— Скреж — тихо изрече той. — Чудя се...

Камерата показваше, че заскрежената пара се съгъства и се придвижва към тях надолу по каньона. Магистралата, по която караха, беше разположена върху насип високо над основното дънно ниво на южния дял на Иус. Това беше добре дошло за тях, защото със страхотен тътен, който разтърси ровъра, дъното изчезна, залято от плитка, напиреща вода, смесена с мръснобяла каша. Тя представляваше невероятна смесица от ледени късове, търкалящи се

скали, пяна, тиня и вода — мътилка, която помиташе всичко в средата на каньона. Дори вътре в колата екотът беше прекалено висок; не можеха да разговарят, подът се тресеше под краката им.

Под насипа, върху който паркираха колите, истинското дъно на каньона беше широко може би петнадесет километра. Наводнението го обхвана изцяло за броени минути и започна бързо да се издига по дългия напречен склон от натрупани камъни, които се бяха откъснали от канарите. Водата връхлиташе по Иус, прекъсваше за минути шеметния си бяг заради някоя преграда, после отново политаше напред; със сигурност щеше да се излее в Мелас. Най-после водата спря да приижда. Повърхността на потопа сега представляваше хаотично назъбен терен, ледът сякаш беше разбит на прах, а след това бе застинал в равнина от остри, застрашителни парчета. Нивото на езерото беше пълзяло нагоре по насипа, върху който стояха колите им, докато накрая потопът бе останал на сто метра под тях. Отново появилата се след оттеглянето на водата влажна скална повърхност беше променила цвета си от червеникаво-черно до мръсно бяло за по-малко от двадесет секунди. Това беше времето на замръзване на Марс.

Докато траеше всичко това, Сакс бе останал на мястото си, погълнат от потрепващите цифри върху екрана.

— Голяма част от водата ще се изпари или по-скоро ще замръзне, или сублимира — измърмори той, без да се обръща към никого.

Мишел смело караше първата кола, проявявайки упоритост, която граничеше с безразсъдство.

— Отчаяни мерки — бодро заяви той. — Може ли да си представите, че при нормални обстоятелства ще преминете през такава местност без път? Това би било безумие.

— То и сега е безумие — раздражително се намеси Надя.

— Е, какво друго можем да направим? Нито можем да се върнем някъде, нито да се откажем. Знаете ли, че човек мобилизира силите си изцяло, само когато знае, че няма път назад? Единственият изход е в посока напред.

И те продължаваха напред. Ала оптимизмът на Мишел рязко намаля, когато втората кола пропадна в една яма, прикрита зад група високи обли скали. След като доста се потрудиха, успяха да отворят предната врата и измъкнаха Касей, Мая, Франк и Надя. Ала нямаше никаква възможност да освободят втората кола, не разполагаха нито с опорна точка, нито с повдигателен механизъм. Затова пренесоха всички припаси от нея в първата кола, която беше буквално претъпкана. Продължиха пътя си — осемте човека и припасите, сблъскани в една-единствена кола.

Бяха уморени, много уморени. Изминаха двадесет и три дни, откакто бяха избягали от Кайро. 2 500 километра изкачване по каньоните ги отделяха от града. През цялото време спяха на смени и караха почти непрекъснато. Бяха прекалено стари за това, както бе изтъкнала нееднократно Мая. Нервите им бяха изтощени. Понякога вършеха глупости, правеха незначителни грешки, заспиваха за кратко, без да го желаят.

Терасата, която беше техния път между стената на каньона и пороя, се превърна в поле, осеяно с огромни скали. Повечето от тях бяха отломъци, долетели от близките кратери или канари, откъртили се от стените на каньона вследствие на износване или разпадане на каменната маса. На Ан ѝ се струваше, че големите кръгообразно нарязани и конусовидни заливи в южната стена бяха местата, където щяха да възникнат нови, приточни каньони, ала нямаше време да ги огледа по-отблизо. Хората подозираха, че често пътят им ще бъде изцяло блокиран от скали. След всичките тези дни и километри, когато бяха прекосили по-голямата част от Маринерис, можеха да бъдат принудени да спрат тук — тъкмо пред обширните наносни слоеве, с които завършваше долният край на системата каньони.

Ала пак намираха изход. Отново спираха. Откриваха пролука; отново спираха. Така продължаваше ден след ден. Преминаха на хранене с половин порция. Пътят стана по-труден. Един ден изминаха само един километър. На следващия не намериха никаква пролука, облите, високи скали бяха подредени по терасата като противотанкови прегради.

Касей, който обикаляше пеш наоколо, откри проход тъкмо на брега на пороя. Целият видим простор, обхванат от потопа, беше замръзнал. Ледената пустош се простираше до хоризонта — безредно назъбена повърхност като тази на Арктическо море на Земята, само че много по-мръсна — гигантска смесица от черни, червени и бели буци лед.

През целия ден Ан продължи да кара в непосредствена близост до назъбения край на потопа, а понякога и върху леда. Изминаха 160 километра — най-високото постижение от две седмици насам. Преди залез слънце започна да вали сняг. Западният вятър нахлу от Копратес, повлякъл със себе си тежки навеи снежна маса, смесена с пясъчинки. Снегът летеше край колата и им се струваше, че въобще не се движат. Стигнаха до зона на прясно свлачище, което се спускаше чак до леда на наводнението. Огромни скали, разпръснати по леда, му придаваха вид на изоставен квартал. Светлината беше мрачно сива. Трябваше им водач, който да ги преведе пеш през този лабиринт. След кратко, изтощително съвещание Франк изяви желание да отиде и излезе, за да се справи с тази задача. В този момент той беше единственият от тях, съхранил в известна степен силата си, дори повече от по-младия Касей; Франк все още изгаряше в пещта на своя гняв, допълнително гориво, което никога нямаше да се изчерпи.

Той бавно тръгна пред колата. Проверяваше различните възможности и се връщаше, като или клатеше глава, или махаше с ръка към Ан да продължи. Тънки воали заскрежена пара се издигаха в снега около тях, смесваха се, политаха заедно, грабнати от вечерния вятър и се стопяваха в мрака. Наблюдавайки мрачния спектакъл на напористия вихър, Ан не прецени правилно мястото, където се срещаха леда и скалите. Ровърът се натъкна на кръгла скала върху замръзналия бряг и задното ляво колело увисна във въздуха. Тя се опита да забие предните колела в скалите, за да издърпа напред колата, но гумите потънаха в участък от пясък и сняг. Изведнъж двете задни колела едва докосваха повърхността, а предните буксуваха в ямите, които бяха издълбали. Ровърът беше заседнал.

— Какво, по дяволите, правиш? — изкрещя Франк по честотата за връзка. Ан подскочи в креслото си. Никога нямаше да свикне с хапливото поведение на Франк. — Тръгвай! — извика той.

— Сблъсках колата с една скала — отговори му тя.

— По дяволите! ВЪобще не гледаш къде караш! Стой, спри колелата, спри ги! Ще поставя подложки под предните гуми и ще те избутам напред. Ти веднага поеми нагоре по склона с максимална скорост. Разбра ли? Отгоре идва нова голяма вълна!

— Франк! — изкрещя Мая. — Влизай вътре!

— Веднага щом сложа проклетите подложки! Готови за тръгване!

Франк изтича от предната страна на колата. Ругаеше едва чуто и даваше отсечени нареждания на Ан, която се подчиняваше със стиснати зъби. Стомахът ѝ се бе свил на топка.

— Хайде, тръгвай! — изкрещя Франк. — Тръгвай!

— Първо се качи! — извика Ан.

— Няма време. Тръгвай! Вълната е вече тук! Аз ще увисна отстрани. Тръгвай! По дяволите, тръгвай!

Ан леко даде газ, предните гуми се завъртяха и опряха в подложките. Колата с клатушкане дръпна напред, преодоля скалата, задните гуми докоснаха повърхността, ухапаха и ровърът вече можеше да се движи свободно. Но ревят на пороя изведнъж стана страшно пронизителен, започна да трещи зад тях с учетворена сила. Зад колата се посипаха ледени отломки, пръскаха се на по-малки парчета с ужасен грохот. После ледът потъна под черна пелена от кипяща мътилка — огромна вълна, която заля прозорците на колата. Ан натисна максимално газта и се впи в смъртна хватка във волана, който се тресеше в ръцете ѝ. Едновременно с грохота на разбиващата се огромна вълна, тя чу дивия глас на Франк:

— Тръгвай, идиотка такава, тръгвай!

Ан продължи да натиска педала на газта до самия под, колата пое нагоре по склона. Най-после водата започна да тече под ровъра. Пред тях се простираше възвишение, което завършваше с гола, плоска местност. Ан продължаваше да натиска газта, стремеше се да достигне изравненото място; колата диво подскачаше, пороят все още ревеше зад тях. Когато стигна върха на възвишението, трябваше да изтегли с ръце крака си, натискащ педала на газта. Колата спря. Намираха се над пороя, върху тясна скална тераса. Изглежда, че голямата вълна бе започнала да отминава. Но Франк Чалмърс беше изчезнал.

Мая настояваше да се върнат и да го потърсят. Имаше голяма вероятност първата вълна да е била най-силната. Всички се пръснаха наоколо, но усилията им не дадоха резултат. В двата пресичащи се жълти конуса светлина и в тъмния, сив свят извън тях виждаха само назъбената повърхност на пороя, напирало море от скали, мътилка, вода и тиня, без ни най-слабо загатната правилна форма. Всъщност, това беше свят, в който правилни форми не можеха да съществуват. Никой не можеше да оцелее сред такава лудост. Франк беше изчезнал. Или колата го бе запратила настрани с бясното си люшкание, или бе пометен в кратката и едва не станала фатална за всички среща на вълната с ровъра.

Мая плачеше, заглушавайки хълцането си, превита одве, като че бе обхваната от конвулсии.

— Не! — викаше тя. — Франк! Франк! Трябва да го търсим!

После започна да риде така силно, че не можеше да приказва. Сакс порови в склада с медикаменти, приближи се и се наведе над нея.

— Мая, искаш ли успокоително?

Тя се изправи, изтръгна хапчетата от ръката му и ги изхвърли.

— Не! — изкрещя. — Това са *моите* чувства, *моите* мъже! Мислиш ли, че съм страхливка? Че съм автомат като *теб*?

Избухна в безпомощни, мъчителни ридания, които не можеше да овладее. Сакс стоеше изправен над нея, примигваше, лицето му беше изкривено от покруса. Ан стана от мястото на водача, отиде при тях и за миг задържа ръката на Сакс. После се наведе, за да помогне на Надя и на Симон. Заедно повдигнаха Мая от пода и я занесоха до леглото ѝ. Мая вече беше притихнала, затвори се в себе си. Очите и носът ѝ течаха, унесена в скръбта си, тя притискаше в болезнена хватка китката на Надя. Надя я гледаше с безстрастния израз на лекар, мърмореше нещо на руски, затворена посвоему в себе си.

Мишел и Касей седнаха на шофьорските места и отново подкараха ровъра по скалната тераса.

След няколко дни стигнаха огромните, хълмисти равнини на Маргаритифър Сайнъс. Свободни от ограниченията на насечения терен в Маринерис, те изминаваха стотици километри всяка нощ, денем спяха. Няколко дни почти не разговаряха, преминаха между

Аргире и Хелас, прекосявайки безкрайната, осеяна с кратери земя на южните възвишения. Започна да им се струва, че никога през живота си не бяха правили нищо друго, освен да карат напред. Пътуването като че щеше да продължи вечно.

Но една нощ стигнаха до изградения от отделни слоеве терен на полярния регион. Призори хоризонтът пред тях заблестя, после се превърна в бяла ивица с неясни очертания, която се уголемяваше все повече и повече пред погледите им. Накрая се превърна в бяла канара, която просто изплува от хоризонта, издигнала се високо над тях. Това очевидно беше южната полярна шапка. Продължиха да карат към нея и се озоваха върху замръзнала кора от пясък под гигантски покрив от лед. Канарата представляваше огромна, надвиснала над всичко наоколо козирка — като вълна, която се беше вкаменила в мига, преди да се разбие на брега. В подножието на канарата имаше тунел, издълбан в леда. Появи се човешка фигура, облечена в скафандър и започна да дава указания как ровъра да влезе в тунела.

Той представляваше проход, прокопан в леда, през който се движиха най-малко един километър. Тунелът имаше нисък таван, ала беше достатъчно широк и позволяваше в него да се движат едновременно два или три ровъра един до друг. Преминаха през две херметизационни камери, които изпълваха цялото пространство на тунела. В третата Мишел спря ровъра, отвори херметизационната му камера и излезе навън. Касей, Мая, Надя, Сакс, Симон и Ан го последваха. Преминаха през вратата на третата херметизационна камера и закрачиха мълчаливо надолу. После тунелът изведнъж се разтвори в обширно пространство. Те спряха, притихнали пред гледката, която се разкри пред очите им.

Над главите им се издигаше огромен купол от блестящ бял лед. Те стояха под него като под гигантска, обърната с дъното нагоре купа. Диаметърът на купола беше няколко километра, а височината му най-малко километър, може би повече. Сводът се издигаше рязко нагоре, после образуваше плавна извивка към центъра си. Светлината беше мека, но достатъчно силна, като в облачен ден. Тя сякаш извираше от самия бял купол, който блестеше над главите им.

Подът под купола беше от червеникав пясък, нагънат във формата на леки вълни. В падините на вълните растеше трева, имаше много бамбукови растения и борове с дебели, изкривени стволоче.

Вдясно се издигаха ниски хълмчета. Сред тях се виждаше малко село, сгушено в подножията им — с едноетажни и двуетажни къщи, боядисани в бяло и синьо, между които се издигаха големи дървета. В клоните им бяха направени стаи от бамбукови пръчки, към които се изкачваха находчиво измайсторени стълбища.

Мишел и Касей вече вървяха към селото, а жената, която бе въвела ровъра им в тунела, тичаше напред и викаше:

— Те са тук! Те са тук!

Под купола, в срещуположната на селото страна, имаше езеро, от водата на което се вдигаше лека пара. Повърхността му беше бяла, бляскава, набраздена от вълни, разбиващи се на близкия бряг. Върху отсрещния бряг се виждаше внушителната, оцветена в синьо маса на ядрен реактор „Рикоувър“, чието отражение приличаше на синкаво, плаващо петно върху бялата вода. Поривите на хладния, влажен вятър докоснаха със студени пръсти ушите им.

Мишел се върна назад при старите си приятели, които стояха неподвижни като статуи.

— Хайде, навън е студено — каза той с усмивка. — Към купола е залепен слой от лед, затова трябва да поддържаме въздуха под него винаги до точката на замръзване.

Хора излизаха от селото, подвикваха. Край малкото езеро се появи млад мъж. Той затича към тях, прескачайки дюните с дълги, красиви скокове. Дори след всичките години, които бяха прекарали на Марс, хората от първата стотица вярваха, че такъв летящ бяг е възможен само насън. Измина доста време. Едва тогава Симон сграбчи ръката на Ан и извика:

— Това е Питър! Това е Питър!

— Питър — прошепна тя.

После бяха заобиколени от много, много хора, повечето от тях съвсем млади или деца — непознати лица и все пак чертите им напомняха близки хора. Всички искаха да стигнат до тях — Хироко, Ивао, Раул, Рая, Джийн. Питър се втурна да прегърне Ан и Симон. Тук бяха Влад, Урсула, Марина и още неколцина от групата в Ахерон, всички се тълпяха около тях, протягаха ръце да ги докоснат.

— Какво е това място? — попита Мая.

— Това е домът ни — каза Хироко. — Оттук ще започнем всичко наново.

Издание:

Ким Стенли Робинсън. Червеният Марс

Американска, първо издание

Превод: Здравка Евтимова

Редактор: Вихра Манова

Художествено оформление на корица: Megachrom, Петър Христов

Компютърна обработка: ИК „БАРД“ ООД, Линче Шопова

Формат 84/108/32

Печатни коли 22

ИК „БАРД“ ООД — София, 1996 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.